

KÉPZÉSI CSOMAG

**Ötletek, segédletek, módszerek és gyakorlatok
fiatalok és felnőttek informális,
iskolán kívüli interkulturális neveléséhez**

**Te is más vagy
Te sem vagy más
Európai Ifjúsági Kampány
a rasszizmus, a xenofóbia,
az antiszemitizmus és az intolerancia ellen**

KÉPZÉSI CSOMAG

**Ötletek, segédletek, módszerek és gyakorlatok
fiatalok és felnőttek informális,
iskolán kívüli interkulturális neveléséhez**

Magyar kiadás
Ifjúsági és Sport Minisztérium

1999. május

A Képzési csomag (Education Pack) Pat Brander, Carmen Cardenas, Rui Gomes, Mark Taylor és Juan de Vicente Abad közös munkájának eredménye.

A feladatmegosztás:

Felelős szerkesztő:

Rui Gomes, szakvezető, Európai Ifjúsági Központ

Szerzők:

‘A’ rész

- Mark Taylor

‘B’ rész

- Pat Brander (végső átdolgozás és angol nyelvű szerkesztés)
- Carmen Cardenas
- Rui Gomes
- Juan de Vicente Abad

Szerkesztés és grafika

- Sue Chadwick és David Pet, Small World Design
- te is más vagy - te sem vagy más logo - LBW, Franciaország

Köszönetnyilvánítás

Köszönet Carmen Cardenas-nak, az Equipo Claves-nak és a Cruz Roja Juventud-nak "En un mundo de diferencias ... un mundo diferente" című kiadványuk elgondolásainkhoz való felhasználásának engedélyezéséért; a European Youth Centre könyvtárosainak nagylelkű támogatásukért; az Instituto de la Juventud-nak és a Mollina-i Centro Eurolatinamericano de Juventud-nak, Spanyolország, a házigazda szerepének betöltéséért a szerkesztőbizottság második ülése alkalmával; a Whileaway Cottage - Wongyerra, Ausztrália, lakóinak és mindazon személyeknek és szervezeteknek, akik hozzájárultak a kiadvány megjelenéséhez.

Szeretettel gondolunk szeretteinkre és családtagjainkra is, akik átszenvedték a könyv megírását.

A szerzői jogot az Európa Tanács tartja fenn. A kiadvány anyagát kereskedelmi hasznosítás céljából tilos sokszorosítani, kizárólag nevelési, képzési célokat szolgálhat.

Ez a kiadvány nem feltétlenül egyezik az Európa Tanács, a tagországok vagy a Rasszizmus, Xenofóbia, Antiszemitizmus És Intolerancia Elleni Kampányban résztvevő szervezetek hivatalos álláspontjával.

TARTALOM

BEVEZETÉS

'A' Rész:

Kulcsfontosságú fogalmak és az interkulturális nevelés alapjai

1. Fejezet:

Kihívások, problémák és ezek eredete

Társadalmunk valósága: a különbözőség 9

- Az emberek közötti különbözőséget nem előnyként értékeli, az sokkal inkább gyanakváshoz és elutasításhoz vezet
- A mai multikulturális társadalmak nagyrészt politikai és gazdasági folyamatok eredményeként alakultak ki

Észak-Dél: A kiegyensúlyozatlanság kérdésköre 11

- A nemzetközi gazdasági rendszer
- Az egyensúlytalanság fenntartásában mindannyiunknak szerepe van

Kelet-Nyugat: Új törekvések az egyensúly keresésére 13

- Európa változó arcai
- Különböző Európák

Kisebbségek Európában 15

- Helyi kisebbségek
- Vándorlók, bevándorlók, menekültek

A 'kivülről jövők' hivatalos fogadtatása 18

És mi hogyan reagálunk minderre? 19

- Egy alkalmazható modell

Ha..., akkor... 21

Hivatkozások 22

2. Fejezet:

A másság és a diszkrimináció megértése

A multikulturális társadalmaktól az interkulturális társadalmakig 23

Beszéljünk a kultúráról 24

- Saját kultúránk megismerése: természetes, mint a lélegzétvétel
- Identitás

Mindannyian képzetekkel élünk 27

- Sztereotípiák
- Előítéletek
- Más kulturális csoportokról alkotott előítéletek és sztereotípiák
- Nemzetközpontúság

A képzetek és hatásaik közötti kapcsolatok 29

- Diszkrimináció
- Xenofóbia
- Intolerancia
- Antiszemitizmus
- A rasszizmus
 - mint mítosz
 - mint ideológia
 - mélyen történelmi eredetű
 - változhat

Merre tovább? 34

Hivatkozások 35

3. Fejezet

Interkulturális képzés: a különbözőség pozitív megközelítése

Honnan származik az interkulturális képzés? 36

Képzési válaszok a multikulturális társadalmakra

Interkulturális nevelés: szociális nevelési folyamat 37

A többség és a kisebbség elvárásai eltérőek, de összefüggnek

Fiatalok: az interkulturális nevelés letéteményesei

A haladás két útja: 39

1. Formális interkulturális képzés: 39

- A kisebbségi kultúrák és csoportok részére
- A többségi kultúrák és csoportok részére
- Hát maga az iskola?

2. Informális interkulturális képzés 42

A fiatalokkal való foglalkozás - állandó folyamat 43

- Kívülről látni magadat
- Megérteni a világot, amelyben élünk
- Megismerni más valóságokat
- Pozitívan tekinteni a különbözőséget
- Előnyben részesíteni a pozitív hozzáállást, értékeket és magatartást

Gondolkodási szünet 46

Összegzés

Hivatkozások 48

'B' Rész:

Gyakorlatok, módszerek és segédletek

Bevezetés 50

A gyakorlatok/játékok és a módszerek leírása 50

Tartalomjegyzék 61

Függelék 191

Értékelő ív 210

Bevezetés

Könnyű azt mondani, "nincsenek előítéleteim", vagy "nem vagyok rasszista, semmi közöm a történetekhez", vagy "nem én hívtam a menekülteket". Nehéz azonban azt mondanunk, hogy "nem vagyok hibáztatható azért, ami a múltban történt, de felelősséget vállalok azért, hogy ami történt, az a jövőben ne ismétlődjék meg."

A "Te is más vagy, te sem vagy más" kampány

Az európai társadalmakban egyre inkább erősödik a fajgyűlölő, ellenséges viselkedés a kisebbségekkel szemben. Ezzel a problémával köztisztviselők, nem kormányzati szervezetek és helyi kezdeményező civil csoportok tagjai igyekeznek megbirkózni. Az Európai Ifjúsági Kampány ("te is más vagy, te sem vagy más") a Rasszizmus, Xenofóbia, Antiszemitizmus és Intolerancia Ellen ezeket az embereket szeretné összefogni, és új lendületet adni az intolerancia minden formája elleni harcuknak.

A rasszizmus és intolerancia növekvő problémája elsősorban napirendi pont volt azon az 1993. évi Bécsi Csúcstalálkozón, amelyen az Európa Tanács akkori 32 tagállamának politikai vezetői találkoztak. Itt elfogadtak egy közös Akciótervet, amely a Kampány kiegészítéseként a tagállamok közötti együttműködést segíti elő a xenofóbia, rasszizmus, antiszemitizmus és intolerancia leküzdését célzó jogszabályozás és nevelés területén (lásd az 1. sz. Mellékletet). A Kampány támogatója a két páneurópai platform az ifjúsági civil szervezetekért: a CENYC és az ECB (lásd a 2. sz. Mellékletet). A világszerte gondot okozó jelenségekkel foglalkozni kell, ezért döntött úgy az UNESCO, hogy 1995. legyen a Tolerancia Nemzetközi Éve.

A Kampány célja a társadalom minden rétegét mozgósítani a tolerancia, az egyenlőség, az emberi méltóság és jogok, illetve a demokrácia pozitív céljai érdekében, és ösztönzően hatni a jövőben is. Ezt nem lehet egyik napról a másikra megvalósítani, hanem hosszas folyamat eredményeként érhető el, mindannyiunk közös erőfeszítésével és összefogásával.

Jelen képzési csomag

A fiatalok nem értékelhetik saját helyzetüket és szerzett ismereteiket anélkül, hogy megismernék azokat a nemzetközi és sajátos helyi körülményeket, amelyek különbözőségük révén világaikat elválasztják. Az interkulturális nevelés elősegítheti ezt a folyamatot. Szándékunk, hogy olyan elméleti és gyakorlati anyagot nyújtsunk, amelyet nevelők, oktatók, ifjúsági munkások és tanárok az iskolán kívüli nevelésben, képzésben használhatnak. Munkánkban az "ALIEN 93 - Youth Organisations Combating Racism and Xenophobia" kiadásának tapasztalataira építhetünk, melyet az Ifjúsági Igazgatóság jelentetett meg 1993-ban. E csomag nem egy tudományos értekezés, igyekeztünk azt olvashatóvá tenni. A már gyakorlati tapasztalattal rendelkezők új ötleteket találhatnak benne, de igazából azon csoportoknak szól, amelyek most kezdik munkájukat a fiatalokkal ezen a területen. Habár itt fiatalokról beszélünk, ez a csomag, és a javasolt tevékenységek sikeresen alkalmazhatók más korcsoportok képzésében is.

Az 'A' Rész áttekintést ad a jelenlegi európai általános helyzetről, és az interkulturális képzés fontossága mellett érvel. Kitérünk azokra a történelmi, politikai, gazdasági eseményekre, amelyek jelenlegi társadalmaink kialakulásához vezettek. Néhány fontosabb fogalom meghatározása után rátérünk az interkulturális nevelés vizsgálatára, végül a hivatkozások további kutatásokhoz szolgálnak útmutatóként. A stratégiai helyeken feltett kérdések élénkítik a szöveget, és a csoportokban megbeszélendő témákkal kapcsolatos ötleteket adnak. Az 'A' rész előkészíti a képzési módszerek 'B' részben történő bemutatását.

A 'B' rész a fiatalok interkulturális képzésében használható módszereket és tevékenységeket tartalmazó eszköztárként szolgál. Az átfogó módszertani leírást követően, egy sor olyan tevékenység található, melyek csapatmunkán és aktív részvételen alapulnak. Mint az a tapasztalatból kitűnt, ezen új módszerek alkalmazásával a 'B' rész az aktív részvételre ösztönzi a fiatalokat.

Egy olyan képzési csomag összeállítására törekedtünk, amely könnyen alkalmazható az oktatói, nevelői tevékenység tervezése során. Az anyagot úgy szerkesztettük meg, hogy olvasása elkezdhető legyen bármely ponton, amely a felhasználó számára jelentőséggel bír. Kérésünk, hogy kritikus szemmel olvassák, és igyekezzenek saját helyi körülményeikhez adaptálni.

Reményünket fejezzük ki, miszerint e képzési csomag által a fiatalok többet tudnak meg a rasszizmus és intolerancia okairól, és könnyebben felismerik azok jelentkezését társadalmukban. Az interkulturális képzési folyamat segítségével igyekszünk képessé tenni a fiatalokat az emberek, kultúrák és világnézetek közötti különbségek értékelésére, hisz ez ad lehetőségét az együttműködésen alapuló életre és munkára, valamint egy olyan társadalom építésére, amelyben az egyenlőséget tisztelet övezi.

A szerkesztőbizottság és munkamódszerei

Mi a lényege egy ilyen képzési csomag kiadásának?

A Kampánybeli munkatársainkkal tanácskozva világossá vált, hogy a Kampány alapját az oktatási, képzési tevékenység kell, hogy képezze, amennyiben képes maradandó eredményt biztosítani, továbbá egy olyan Európa-szerte hozzáférhető képzési csomag szükségessége, amely támogatja a folyamatot.

A jelen képzési csomag sajátossága, hogy összeállításában és megírásában több, különböző kultúrában élő és dolgozó, az ifjúsági munka terén tapasztalattal rendelkező oktató vett részt. Fontosnak tartjuk ismertetni a csomag kidolgozásának néhány mozzanatát, amely megvilágíthat olyan nehézségeket, problémákat, amelyek jelentkezhetnek az interkulturális együttműködés során. Nem könnyű feladat összehangolni egy ilyen kiterjedt csapat munkáját, hiszen a telefonon és faxon történő kapcsolattartás nehézkes, a személyes találkozás pedig költséges, és általában az idő is sürget.

A képzési csomagot összeállító csoport első alkalommal 1994. szeptemberében ült össze Strasbourgban az Európai Ifjúsági Központban. Az akkori résztvevők:

Pat Brander, Beccles, Egyesült Királyság - képző és szerző

Carmen Cardenas, Madrid, Spanyolország - Equipo Claves

Philippe Crosiner de Bellaistre, Berlin, Németország - képző

Mohammed Dhalech, Gloucester, Egyesült Királyság - CEMYC, a Kampány Európai Igazgató Csoportjának képviselőjében

Rui Gomes, Strasbourg, Franciaország - szakvezető, EYC

Kovács Erzsébet, Budapest, Magyarország - képző

Mark Taylor, Strasbourg, Franciaország - képző, szerző

Juan de Vicente Abad, Madrid, Spanyolország - Colectivo AMANI

E kiadvány koncepciójához mindannyian hozzájárultak. Sajnos személyi és szakmai okok megakadályozták néhány tagot a csoport második találkozásán való részvételben 1994. decemberében, amelyet a spanyolországi Mollinában tartottunk a Centro Eurolatinoamericano de Juventud-ban.

Munkánk során konstruktív viták alakultak ki a csoport tagjai között a különböző problémák kapcsán:

- Hogyan egységesítsük a különböző tapasztalatainkat, meghatározásainkat, ideológiánkat, képzési gyakorlatunkat?
- Milyen mértékben fog valójában hozzájárulni ez a Kampány a diszkrimináció és az intolerancia okainak felszámolásához?
- Hogyan tükröződhetnek e képzési csomagban az európai országok különféle kulturális realitásai?
- Hogyan tudjuk egyeztetni az eltérő okelemző módszereinket?
- Miért nincs magyar megfelelője az "interkulturális" kifejezésnek?
- Melyik a brit angol nyelv, és van-e egy nemzetközinek nevezhető angol?
- Miért nem tudunk mindannyian spanyolul?
- Milyen legyen a képzési csomag felosztása?
- Átadhatók-e egyszerűen az ismeretek anélkül, hogy túlzottan leegyszerűsítsük azokat?
- Egy nagyon gyakorlati kérdés: mennyi információ szükséges valamely módszer vagy tevékenység leírásához?

Mindezen kérdések megválaszolása nagyfokú elkötelezettséget és kreatív kommunikációs készséget követelt meg a résztvevőktől. Azt, hogy nekünk végülis sikerült-e az interkulturális együttműködés valamilyen formáját megvalósítani, csak a képzési csomag felhasználói dönthetik el.

Úgy döntöttünk, hogy az 'A' rész alapjaként az Equipo Claves és a Cruz Roja Juventud **“En un mundo de diferencias ... un mundo diferente”** című kiadványát használjuk. Ennek nagy részét alaposan átgondoltuk, és - figyelembe véve az európai 'valóságok' sokféleségét - átírtuk.

A 'B' részhez szükséges új módszerek kidolgozásakor, illetve a régiak átdolgozásakor sikerült saját közösségi céljainkat is alaposabban megértenünk, valamint felismerni a járható utakat ezek megvalósítására. Gyakran egészen váratlan eredményre jutottunk és ezek áttekintése megerősítette azt a felismerést, miszerint az interkulturális képzés nyitott folyamat. Élénken vitáztunk arról, hogy mely értékekre épüljön a csomag tartalma, és következtetesképpen megállapítottuk, hogy a csomagnak a következőket kell elősegítenie:

- a különbözőség és a diszkrimináció megismerésének és tapasztalásának módjait,
- a társadalom egy más szempontú értelmezését,
- a társadalom minden tagja számára egyenlő méltóság keresését és az ez iránti elkötelezettséget,
- az aktív cselekvőképességet és változatosságot.

Mindannyian tudatában voltunk annak, hogy az interkulturális képzésnek is megvannak a maga korlátai. Ahhoz, hogy hatékony legyen, politikai és gazdasági támogatás szükséges. A Bécsben elfogadott Akcióterv tartalmaz néhány, e folyamatot elősegítő javaslatot (lásd 1 sz. Melléklet). Csak a Kampányt követő években lesz lehetőség a vállalások teljesülésének értékelésére.

Figyelem: a terminológia!

A szónak hatalma van. A szavak értéket képviselnek. A szavak jelentése egyazon nyelven belül is változik a szövegösszefüggés szerint. Megpróbáltuk megmagyarázni a használt szavak összefüggéseit és jelentésüket. Az interkulturális kapcsolatok területe átpolitizált, mivel a szavak nem értelmezhetők a társadalmi-gazdasági kontextustól függetlenül. Tapasztalataitoktól és értelmezéseitektől függően néhol azt fogjátok gondolni, hogy ti nem ezeket szavakat és kifejezéseket használtátok volna egy ilyen kiadványban. Ne ítéljetek el, hanem inkább azon gondolkozzatok, miért helytelenek egyes szavak és mondatok, és hogyan lehetne azokat kijavítani. Ezt a képzési csomagot le fogják fordítani több nyelvre, és bár pontosságra fognak törekedni, maga a fordítás is értelemváltozáshoz vezet. **Izgalmas, ugye?**

1. Fejezet

Kihívások, problémák és ezek eredete

Témaköreink:

- értékelési különbségek
- az Észak és Dél közötti gazdasági megosztottság
- változó kontinensünk
- népességvándorlás
- a változásokkal szembeni magatartásunk
- új válaszok szükségessége az új helyzetekben

Társadalmunk valósága: a különbözőség

Mi emberi lények nagyon különfélék vagyunk, azonosításunk több kritérium szerint lehetséges: nem, kor, fizikai jellemzők, szexuális irányultság, személyiség, hobbi, életszínvonal, vallási meggyőződés stb. Ebben a csomagban a kulturális, társadalmi és etnikai különbségekre összpontosítunk. Az életmódjukban, értékrendszerükben, kultúrájukban különböző emberek közötti kölcsönhatásokat, valamint a társadalmaink többségi és kisebbségi rétegei között kialakult kapcsolatokat tekintjük át.

Munkánk alapját a különbözőség képezi: az eltérő nézőpontokat, elveket, értékeket és magatartásformákat tekintjük a közös nevezőre jutáshoz vezető utunk kiindulási pontjának. A különbözőségek interakciója által lehetségessé válik új megoldásokat találni, és új cselekvési elveket kidolgozni, amelyek az egyenlő méltóságon és az egyenjogúságon alapulnak.

Ez a problémakör világosabbnak tűnhet, ha más társadalmak, országok népeire gondolunk, de ugyanakkor beszélnünk kell arról is, ami saját földrajzi határainkon belül történik. Másnak, különbözőnek érezzük magunkat azokhoz képest, akik a mi országunkban születtek és élnek, de akiknek kultúrája és életmódja valahogyan különbözik a mienktől. Számunkra jelentős kihívás megtalálni a kreatív együttélés és kapcsolat-fenntartás lehetőségét a különbözőségek ellenére.

A történelem során a bevándorlók több hulláma érkezett Európába, ezáltal Európa ma több különböző kultúra otthona. Ettől lesz az életünk érdekesebb, ez ösztönöz versenyre, de ez bonyolultabbá is teszi az életet. A valóság a XXI. század küszöbén: multikulturális társadalmakban élünk.

Az emberek közötti különbözőséget nem előnyként értékelik, az sokkal inkább gyanakváshoz és elutasításhoz vezet.

Egy megtévesztő világban élünk. Bizonyos értelemben, úgy tűnik, közelebb kerülünk egymáshoz. Azok számára, akik hozzáférnek az információs csatornákhöz, a műholdas tévéhez, adott a lehetőség másodpercek alatt kapcsolatba lépni akár a bolygó túloldalán lévő emberekkel is. De az otthon élők között a távolság egyre nő. Nem ismerjük fel, nem aknázzuk ki kellő mértékben multikulturális társadalmunk értékeit, holott az ilyen társadalom sokszínűséggel, változatossággal gazdagít, és nem volna szabad megengedni magunknak, hogy ezeket eltékozzoljuk.

Sajnos annak lehetősége is fennáll, hogy érdektelenséghez, vagy éppen diszkriminációhoz és intoleranciához vezet a különböző emberek jelenléte egyes országokban. A kisebbségek hátrányos megkülönböztetése az élet minden területén fellelhető: közhivatalok, munkavállalási lehetőségek, rendőrségi őrizetbe vétel, lakás, politikai szervezetek és képviselés, oktatási-képesítési lehetőségek.

Az intolerancia féktelen megnyilvánulása gyakran vezet erőszakhoz, legszörnyesebb esetben fegyveres összetűzéshez. A svédországi Uppsalai Egyetem Béke és Konfliktuskutató Kara szerint 1989. és 1994. között legalább 90 fegyveres konfliktus volt világszerte. Ezek közül mindössze 4 volt államok közötti, a többi 86 mind valamely országon belül zajlott. Ezek közé tartoznak a területi és politikai indíttatású polgárháborúk, valamint az etnikai, a nacionalista és a vallási konfliktusok.

Szinte minden ország különböző kultúrák integrációjával építette ki saját kultúráját. Európában csak az izlandi nevezhető monokulturális társadalomnak, de még ott is történnek változások.

Ha a változatosság, sokszínűség ennyire sajátja társadalmainknak, miért van annyi intolerancia a különbözőnek tartott emberek között? Nyilván erre nincs egyetlen egyszerű válasz; e probléma feltárásához sokkal több tényállást kell figyelembe venni, mint amennyire e csomag lehetőséget ad. Mindamelllett, a dolgok tisztázásában segíthet az, ha megpróbáljuk feltárni az "új" multikulturális társadalmak eredetét, amelyek megjelenése nem is annyira hirtelen történt, mint ahogy tűnik.

KÉRDÉS: Mikor hallottad először a "multikulturális társadalom" kifejezést? Mit értettél ezen akkor? Mit jelent számodra most?

A mai multikulturális társadalmak nagyrészt politikai és gazdasági folyamatok eredményeként alakultak ki.

Európában a multikulturális társadalom kialakulása a II. világháborút követően vált jellemzővé. A Kelet és Nyugat közötti ideológiai megosztottság növekedésével nagy népmozgások indultak be a Szovjetunió hatáskörébe tartozó területeken és e területek környezetében. Az északi és központi területek országaiban, (főként Nagy-Britanniában, Franciaországban, Németországban és Hollandiában) az újjászülető gazdaság több munkaerőt igényelt.

Az ötvenes és a hatvanas évek során két alapvető migráció-típus létezett. Egyrészt vannak azok, akik azt mondanák: "azért vagyunk itt, mert ti ott voltatok". A gyarmatok és volt-gyarmatok területéről érkező bevándorlók csoportját az anyaországba visszatérők és a különféle etnikumok tagjai alkották, mint például Nagy-Britannia - India, Franciaország - Algéria, Hollandia - Indonézia. Másodsorban a legiparosodottabb országok embereket toboroztak Dél-Európából: Spanyolországból, Portugáliából, Olaszországból, Görögországból, Jugoszláviából, Törökországból és a környező országokból. Ezek az emberek rendszerint fizikai munkával érvényesülhettek a befogadó ország munkaerőpiacán, és barátságosan fogadták őket: "szükség" volt rájuk.

KÉRDÉS: Milyen típusú migráció (befele vagy kifelé történő) fordult elő 1950-70 között abban az országban, amelyben élsz?

Az 1973-ban kezdődő gazdasági válság megváltoztatta a helyzetet. A korábban elképzelhetetlen olajár-robbanás elősegítette az új technológiák és termelési formák kifejlesztését. Következésképpen minden iparosodott ország a munkanélküliség gyors megnövekedésével kellett szembesülni.

Ez volt a strukturális munkanélküliség, és leginkább a termelési rendszerek leggyengébb részét érintette, vagyis a szakképzettséget nem igénylő munkákat, így elsősorban a külföldről bevándoroltakat. A kezdeti barátságos fogadtatás félelemmé és gyanakvássá változott: "már nincs rátok szükség". A külföldiek lettek a bűnbakok a gazdasági problémákért, és azzal vádolták őket, hogy elveszik a munkalehetőségeket a helyi lakosságtól. Az 1950-es és 60-as évek emigránsai közül sokan visszatértek ugyancsak gazdasági krízissel küszködő szülőhazájukba. Az utóbbi években végbement gyökeres kelet- és közép-európai változásoknak egyik legkevésbé ismert hatása a vietnami, mozambiki, kubai munkások és diákok hazatérésre kényszerítése volt - mert már nem volt rájuk "szükség".

A hetvenes évek végétől kezdve Európa állomása lett egy új migrációs hullámnak, amelyet a dél-mediterrán, ún. harmadik világbeli országokból érkező emberek alkottak. Az 1950-60-as bevándorlással ellentétben, ezt nem Európa kezdeményezte, hanem gyökerei és magyarázata azon országok társadalmi, gazdasági és politikai instabilitásában lelhető fel.

Észak-Dél: A kiegyensúlyozatlanság kérdésköre

A nemzetközi gazdasági rendszer

A történelem során többféleképpen osztották fel világunkat. A rómaiak Római Birodalomra és Barbár Világra osztották; Kolumbusz felfedezőútjait követően az Új- és Óvilágról beszéltek; a II. világháború végén "vasfüggönyt" emeltek Nyugat- és Kelet-Európa közé; manapság egyre többet beszélünk arról, hogy a világot Délre és Északra osztjuk.

KÉRDÉS: Milyen más felosztást ismersz?

Az Észak-Dél felosztás nem az egyenlítőhöz viszonyított földrajzi fekvés szerinti (Ausztrália gazdaságilag Északhoz tartozik!), hanem sokkal bonyolultabb gazdasági-politikai helyzeten alapszik. E bolygónak csak kis hányada élvezi annak a korábban említett szűkebb világnak az előnyeit, amelynek jellemzője az alapvető igények kielégítését meghaladó technológiai fejlettség és fogyasztási szint. Az Észak és Dél meghatározás általánosítás, és a két csoport országai között számos különbség van. A valódi választóvonal Észak és Dél között azonban tagadhatatlanul a szegénység. Bár szegénység létezik Észak országában is, az ottani szegények helyzete kiváltságosnak tekinthető a Dél országában élők helyzetéhez képest.

KÉRDÉS: Mi számodra a szegénység fogalma? Hányan élnek környezetekben szegénységben?

Az Equipo Claves által említett 1990-es statisztika szerint az Egyesült Nemzetek 159 tagja közül mindössze 16-ot minősítettek fejlettnak, a többi 143-at pedig fejletlennek. A fejletlenség főképp azt jelentette, hogy az illető ország nem képes saját fejlődését irányítani, gazdaságilag és kulturálisan is más országoktól függ.

KÉRDÉS: Mit jelent a "fejlődés"? Ki állapítja meg a fejlődés kritériumait?

A szegénység nem természetes jelenség: sok esetben az érintett országoknak jóval több természeti erőforrása van, mint a fejlett országoknak, és a múltban gazdaságuk virágzott. Mi lehet akkor ennek az egyenlőtlen és igazságtalan helyzetnek az oka? A túlegyszerűsítés veszélyével mondható, hogy ezeknek az országoknak a helyzete abból a nemzetközi rendszerből származik, amely politikailag és mindenekelőtt gazdaságilag dominálják a világot.

Az egyensúlytalanság fenntartásában mindannyiunknak szerepe van.

A II. világháború után a jelenlegi nemzetközi gazdasági rendet néhány északi ország hozta létre. Ezek az országok szabályokat írtak elő, és olyan struktúrákat alakítottak ki, amelyek saját érdekeiket képviselték (pl. a Nemzetközi Pénzalapot, a Világbankot, kereskedelmi megegyezéseket, stb.), és olyan forrásokat használtak fel, amely nem volt sajátjuk ... Röviden: olyan rendszert alkottak, amelyben a kevesek fejlődése a többség szegénysége árán volt fenntartható. 1950. és 1990. között az egy főre jutó reáljövedelem a gazdag országokban megháromszorozódott, de a szegényebb országokban alig nőtt.

A függőség egyéb, sokkal kifinomultabb formái is jellemzővé váltak, és főképp a "külföldi adósság" alakjában jelentkeztek, amely a legtöbb fejlődő országot terhelte. A Déli országokat ez a rendszer fokozatosan kelepcebe ejtette: elsődleges erőforrásaikat, nyersanyagaikat kellett kitermelniük és eladniuk berendezések és technológiák vásárlása céljából.

KÉRDÉS: Egy olyan országban, mint például a Fülöp-szigetek, nehéz a fejlődést biztosítani, mert a nemzeti jövedelem 47%-át folyamatosan adósságának törlesztésére fordítja. Mit gondolsz, ki a felelős ezért a helyzetért? Milyen hatása lenne egy ilyen szintű adósságnak, abban az országban, amelyben élsz?

Gazdasági rendszerek közötti alapvető egyenlőtlenségek, polgárháborúk (Ruanda, El Salvador), természeti és környezeti katasztrófák (elsivatagosodás, földrengések), éhínség és túlzott népességnövekedés (különösen Afrikában) - mindezek együttesen drámai helyzetet eredményeznek. Egyre több ember kényszerül egy megrázó döntés meghozatalára: arra, hogy elhagyja otthonát, emigráljon, vagy menedéket keressen. Ezt a túlélés érdekében teszi, annak ellenére, hogy tudatában van: egy idegen országban megélni nagyon sok nehézséggel jár.

KÉRDÉS: Szerinted mi a különbség egy "vándorló", egy "menekült" és egy "hontalan" személy között?

Az Egyesült Nemzetek Legfelsőbb Bizottsága a Menekültekért 1994. decemberében 23 millió menekültért felelt (1974-ben ez a szám 2,4 millió volt), egyesek ehhez még hozzáadnak 25 millió hontalant. Szinte felfoghatatlanok ezek a számok, ha az emberi sorstragédiák tükrében nézzük. Délről egyre inkább elterelődött a figyelmünk: sajátosan Európában magunkra figyeltünk.

Kelet-Nyugat: Az egyensúly keresése

Európa változó arcai

Mi Európa? Hol kezdődik? Hol végződik? Hány ország tartozik Európába? Ki állítja magáról, hogy európai? Létezik-e európai kultúra? Kit érdekel? 1989. vége óta egyre nehezebb válaszolni ezekre a kérdésekre. Nincs többé Szovjetunió, több mint három éve folyik a háború az egykori Jugoszláviában, megtörtént Németország egyesítése, a Cseh és Szlovák Köztársaság függetlenedett egymástól - a változások következményei igen jelentősek.

KÉRDÉS: Melyek voltak a leglényegesebb változások 1989. óta abban az országban, amelyben élsz?

Bár földrajzilag Strasbourg közelebb van Prágához, mint Párizshoz, a tudatunkban létező távolságok csökkentése időt igényel. A hatalmas változások érzelmet kavarnak fel: egy közös "Európa Ház" reményét nyitott határokkal; hatalmas migrációs hullámtól való félelmet; új nemzetek reményét, újabb konfliktusoktól való félelmet. Az országok és népek között egykor konszolidálódottnak látszott kapcsolatokat újra kell tárgyalni. (Még maga ez az állítás is darabokra szedhető, ha monjuk Ciprus vagy Észak-Írország történelmét tekintjük a hatvanas évektől.) Az épülőben lévő Európáról kialakult különböző elképzeléseink még bonyolultabbá teszik az egymásról alkotott képet.

Különböző Európák

Nem titok, hogy az európai integrációt sürgető erők akadályokba ütköznek. Egyre világosabbá válik, hogy a különböző országok népei különféle történelmet és értékeket vallanak magukéinak. Az országok nem csupán gazdasági egységek, amelyeket a gazdasági skála eredményessége érdekében egyesíteni kell. Például az Európai Unió bővítése nem bizonyult olyan egyszerűnek, mint azt annak idején elgondolták.

KÉRDÉS: Svédország, Ausztria és Finnország nemrégiben megszavazta az Európai Unióba való belépését. Szerinted a norvég választók többsége miért szavazott országuk belépése ellen?

Az Európa Tanács tagállamainak száma 23-ról 34-re ugrott 1989. és 1995. között, de ennek ellenére mégsem ez a legtágabb együttműködési fórum az európai országok között. Ez a megtiszteltetés az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezetet (EBESZ) éri, amelyik jelenleg több, mint 50 tagállamot számlál, közöttük az Amerikai Egyesült Államokat és Kanadát. Az ilyen intézménynek megvan a sajátos szerepük, de közös vonásuk, hogy "európai" megoldásokat keresnek azokra a kihívásokra, amelyekkel a XXI. század küszöbén szembe kell néznünk.

Európa-szerre nemcsak a kormányok és az ipari vállalkozások fokozzák az együttműködés intenzitását és bővítik annak formáit. Szakszervezetek, ifjúsági szervezetek és kulturális programok munkálkodnak Európa emberies arculatának kialakításán.

KÉRDÉS: Milyen más európai együttműködési formákat ismersz? Melyek a sikereik, és melyek a problémáik?

Furcsa mód nem minden lakos érzi magát európainak. Az identitásról a 2. fejezetben fogunk bővebben tárgyalni, itt azonban érdemes feltennünk a kérdést: lehetséges-e európai identitás kialakítása? A korábban említett, egyes országok közötti együttműködés logikusan mások kizárásához vezet. Néhány európai ország közötti határellenőrzés megszüntetésével egyidejűleg a többi ország elszigetelődik ettől a területtől. Jó példa erre a Schengeni Egyezmény

közvetlen következménye: ez egy kormányközi egyezmény, amely törekszik az illető országok közötti határok feloldására, a vízümpolitika összehangolására, a bűnmegelőzés és körözés koordinálására, és a menekültekre vonatkozó információcserére. A könyv megírásakor a megállapodást Németország, Luxemburg, Belgium, Franciaország, Hollandia és Spanyolország parlamentje már ratifikálta, Olaszország, Görögország, Portugália és Ausztria pedig készült arra, hogy kövesse az előbb megnevezett országokat. Az Egyezmény hatályba lépésének napján, 1995. elején, 24 óras sorok álltak a német-lengyel határon.

KÉRDÉS: Megállapítható, hogy Európa külső határainak megszilárdulásával egy “erőd-Európa” épül ki. Mennyire értesz ezzel egyet?

Felvázolva kontinensünknek főbb fejlődési vonalait és kapcsolatait más világrészekkel, ideje közelebről elemeznünk, hogy mi is történik az alapoknál.

Kisebbségek Európában

Figyelem! Ami egyik helyen kisebbség, a másik helyen többség lehet.

KÉRDÉS: Mikor nem kisebbség egy kisebbség? Amikor egy hatalommal bíró elit csoport! Egyetértesz ezzel?

Helyi kisebbségek

Szinte minden országban vannak “hagyományos” kisebbségek: etnikai csoportok, amelyek évszázadok óta jelen vannak, de jellegzetességeik, viselkedési formáik, szokásaik, életmódjuk eltér a többségétől. Példák sokasága idézhető. Az európai történelem tele van terjeszkedési mozgalmakkal, kereskedelmi kapcsolatokkal, vallási és katonai hódításokkal. Mindez népek, kultúrák vándorlását idézte elő. A XI. századi normann királyoknak sikerült olyan távoli területeket összefogni, mint Britannia, Spanyolország, Szicília; az ottomán birodalom 1529-ben elérte Bécs falait majd 1653-ban ismét. Litvánia volt Európa legnagyobb országa a XIV. században. (Óvatosnak kell lennünk a történelmi tényekkel, például - nézőponttól függően - a XIV. századi legnagyobb európai ország tekinthető lengyelnek, nem pedig litvának - ezen a mai napig vitatkoznak a történészek.) Richard Hill szerint az időbeni változás kiemelkedő példája a kelet-horvátországi Ilok városa: 1992-ben lakosságát 3000 szerb alkotta, egy évvel korábban 3000 horvátot, 500 szerbet és 1900 szlovákot számláltak, a XIX. századi bevándorlók leszármazottait. Hatvan évvel korábban, 1930-ban a lakosok többsége német és zsidó volt. A török uralom idején Ilok muzulmán település volt, azelőtt pedig katolikus.

KÉRDÉS: Környékeden van-e hasonló történelmi település?

Spanyolországban a hagyományos kisebbséget többnyire a romák és a sintik (gitanos) alkotják, akik számos más országban is etnikai kisebbségként élnek, valamint a Ceutában és Melittában lakó muzulmán, zsidó és hindu közösségek. Svédországban jókora finn kisebbség él. Törökországban a lakosság 17%-át kurdnak tartják. 21000 utazó cigány van Írországbán. Kilenc százalék körüli a Romániában élő magyarok aránya.

Az 1980-as évekig kívülről úgy tűnt, Jugoszlávia az egyik pozitív példája a különböző népek békés együttélésének. Ma már nehéz megmondani, mennyire volt torzított ez a kép, vagy hogy mekkora valós egyenlőtlenségeket rejtettek el. Ami biztosan tudható: a kapcsolatok bonyolultsága nagyon szövevényes szlovének, bosnyákok, szerbek, horvátok, muzulmánok, montenegróiak, makedónok, románok, bulgárok, magyarok, albánok, cigányok és görögök között - hogy csak az 1991-es népszámlálásban szereplőket említsük.

KÉRDÉS: Hány személyre van szükség egy kisebbségi csoport megalakulásához?

A volt jugoszláv szövetségben kisebbséget alkotó szlovének a mai Szlovénia többségét alkotják, az összlakosság 87,6%-át teszik ki. A függetlenségi nyilatkozatok és a háborúkat követő területfelosztások hatalmas szerepet játszottak a kisebbségek "létrehozásában". A Szovjetunió összeomlásával 25 millió orosz került az Orosz Köztársaságon kívüli területekre, és - különösen Észtszországban, Litvániában és Lettországban alkottak kisebbséget az új, független államokban. 1920-ban a Trianoni békeszerződéssel Magyarország területének 2/3-át csatolták el, és ezzel lakosságának 1/3-át. Leszármazottaik többnyire Szlovákiában, Romániában és a volt Jugoszlávia területén élnek.

Felelősségteljes és veszélyes döntés lehet egy csoportot kisebbségnek tekinteni, vagy kisebbségként meghatározni. Azért veszélyes, mert fokozott diszkriminációhoz vezethet. Másrészt egy sajátos csoport jogainak és kötelezettségeinek bővítéséhez vezethet.

Egyetlen európai országban sem beszélnek csak egy nyelven, habár némelyik egyetlen nyelvet választott hivatalosnak. A nyelv óriási szerepet játszik egy nép kultúrájában. Különösen az utóbbi évtizedekben, a kisebbségi nyelveket beszélők kérték hivatalos elismerésüket annak érdekében, hogy lehetőségük legyen saját nyelvű oktatásra, médiára (sajtó, kiadványok, tévé, rádió).

KÉRDÉS: Milyen más jogai lehetnek/kell, hogy legyenek a kisebbségeknek?

1949-es létrejötté óta az Európa Tanács több esetben vizsgálta a "nemzeti kisebbségek" helyzetét. Mindamelllett, hogy a "nemzeti kisebbség" kifejezés vonatkozhat olyanokra, akik hazájuk elhagyására kényszerültek, vagy olyanokra, akik a határok megváltoztatása miatt kerültek más országba, lehetetlennek bizonyult egyetértést kialakítani a kifejezés jelentését illetően. Az 1993-as Bécsi Csúcstalálkozó Nyilatkozata (lásd az 1. sz. Mellékletet) újabb lendületet adott a kisebbségek védelmének. Következésképpen a tagállamok úgy döntöttek, hogy pragmatikusan értelmezik az 1994. novemberében elfogadott Nemzeti Kisebbségeket Védő Keretegyezményt: az Egyezmény nem tartalmazza a nemzeti kisebbség meghatározását, minden esetben megengedve, hogy az illető ország sajátos körülményeit figyelembe véve tekintsék e problémát. Az Egyezményt aláíró és ratifikáló országok elkötelezték magukat, hogy jogilag lehetővé teszik a nemzeti kisebbségek számára identitásuk megőrzését, elsősorban a vallást, a nyelvet, a hagyományokat és a kulturális örökséget. Az ön-meghatározás szintén fontos, és a 3.1. Bekezdés alapján bárki szabadon eldöntheti, hogy valamely nemzeti kisebbséghez tartozónak tekintsék vagy sem.

KÉRDÉS: Aláírta-e és ratifikálta-e ezt a szerződést az ország, amelyben élsz?

Vándorlók, bevándorlók, menekültek

A terminológia e területen is fejtörést okoz. Bevett gyakorlat sok európai országban, hogy olyan embereket tekintenek "vándorlónak", akik más országból származnak, és létezik a Bevándorlók Fóruma, amelyet az Európai Közösségek Bizottsága alapított. Egy fiatal manchesteri, brit útlevél-tulajdonos számára, aki Jamaica-i származású, de szülei Nagy-Britanniában születtek, meglepő lehet, hogy ez az egylet érte is alakulhatott. Egyesek bevándorlókról, mások vendégmunkásokról beszélnek, az Európa Tanács néhány jelentése "külföldi népességet" említ. Bár egyes erőknél megfelelne, ha a vándorlók megmaradnának vándorlóknak, egyre világosabb, hogy többségük nem vándorol tovább, vagy vissza, hanem marad - az illető ország lakosaként.

KÉRDÉS: Ha egy külföldi párnak gyermeke születik a te országodban, a gyermeket is külföldinek tekintik?

Az országonként különböző statisztikai adatgyűjtési módszerek valamint a definíciós problémák miatt gyakran nem sikerül összehasonlítható adatokat találni. Egyértelmű, hogy az "illegális bevándorlókat" szinte lehetetlen összeszámlálni, azonban - különösen a gátlástalan politikusok számára - hihetetlenül könnyű számukat felbecsülni. Az emberek nem "illegálisak", a jogrendszer bélyegzi meg őket, és ha az eddigi észrevételek mellett figyelembe vesszük azt is, hogy országonként eltérő törvények vannak, és különböző arányban fogadnak el honosítási kérelmeket, nyilvánvalóan roppant óvatosan kell kezelni a statisztikákat. Bizony, még azt a néhányat is, amelyet e csomagban felhasználunk.

KÉRDÉS: Honnan szerezhetsz ilyen információkat? Kitől? Ki, mire használja ezeket?

Korábban utaltunk az Európán belüli, és az oda való vándorlás különféle útjaira-módjaira. A jelen évtized kezdetéig a vándorlás legfőbb oka a 60-as, 70-es években letelepedett vándormunkások családgyesítési törekvése volt. Olaszországban, Portugáliában és Spanyolországban az utóbbi időszakban a kivándorlást felváltotta a bevándorlás. Franciaország, Olaszország és Spanyolország az észak-afrikai bevándorlók fő célpontjává vált. A legtöbb országban a külföldi lakosság többségét egy, vagy néhány nemzetiség teszi ki, így például Franciaországban 1990-ben a külföldiek 39%-a algériai, marokkói vagy tunéziai volt; Svájcban 32% olasz, Hollandiában pedig 29% török.

Az Európa Tanács egy, a vándorlásról tartott, konferenciáján 1991-ben előrejelezték azt, hogy három éven belül 20 millió ember fog Nyugat felé vándorolni a volt Szovjetunió államaiból. Ez ugyan nem történt meg, de az ilyen vészjósló előrejelzések elősegítették a Nyugat-Európa felé irányuló bevándorlás egyre szigorúbb ellenőrzésének közösségi támogatását.

KÉRDÉS: Mi a különbség a menekült és a menedékjog-kérő között?

Világszerte megnőtt a menekültek és a menedékjog-kérők száma. Egyes becslések szerint 1983. és 1992. között Európában ez a növekedés 980%-os volt: 70.000-ról 685.000-re emelkedett a menekültek és menedékjog-kérők száma. Ezek az emberek a világ minden részéről érkeztek, de főleg a kelet-európai országokból és Törökországból vándoroltak ki. Az Európába érkező menekültek aránya mintegy 5%-a a világ összes menekültjének. A horvátországi és bosznia-hercegovinai konfliktus a menekültek számának óriási növekedését idézte elő Európában. A Menekültügyi Főbiztosság 1994. áprilisi adatai szerint ezek a számok a következőképpen alakultak az alább felsorolt célországokban:

- Németország 309.449
- Svédország 76.189
- Ausztria 55.000
- Hollandia 42.253
- Törökország 33.817
- Franciaország 15.918
- Egyesült Királyság 8.027

Ne feledjük azonban, hogy ezen kívül a volt Jugoszláviában több mint 3 millió menekült és otthonát elhagyott ember él.

KÉRDÉS: Az Egyesült Nemzetek 1951-es Genfi Egyezménye rögzítette a menedékjog-kérelemmel kapcsolatos meghatározásokat és a befogadás szabályozását. Hogyan alkalmazzák ezeket az előírásokat az országban, amelyben élsz?

A külföldről érkező személyek hivatalos „fogadtatása”

A származási országtól, a nemzetiségtől és az anyagi helyzettől függően könnyebb vagy nehezebb lehet valamely európai országba költözni, vagy ott dolgozni.

Ha a bankszámládon van legalább 100.000 dollár, nem lesz gond vízumot vagy tartózkodási engedélyt szerezni az országok többségében. Számos ország már nem ad ki vízumot a már a határain belül lévő személyeknek. Vegyük egy olyan ember példáját, aki turista vízummal látogatja meg külföldön élő családját, és ott szándékosan maradni. Ennek a személynek el kell hagynia előbb az illető országot, és egy új vízumot kell kérnie, vállalva mindent költséget, és a család szétválásából származó nehézségeket. Az utazási irodákra, szállítási vállalatokra vonatkozóan szigorú intézkedéseket hoztak annak érdekében, hogy csak beutazásra jogosító

vízummal rendelkező személyeket szállítsanak. A szabályok megsértése esetén a vállalatnak bírságot kell fizetnie, valamint a személy hazaszállításának költségeit is fedeznie kell.

KÉRDÉS: Mi a különbség egy vízum és az American Express között?

Hacsak nem egy nagy nemzetközi vállalat alkalmazottja vagy, nagyon nehezen szerezhetsz tartózkodási és munkaengedélyt az Európai Gazdasági Társuláson (EEA) belüli országok bármelyikében. Azonban ezen államok polgárai viszonylag szabadon költözhetnek egyikből a másikba. Bár az előírások kissé eltérők ezekben az országokban, az alapvető követelmények azonosak. Ha szeretnél törvényesen tartózkodni ezen országok valamelyikében, a következőkre kell odafigyelned:

- Tartózkodási engedély. Ezt akkor kaphatod meg, ha már megszerezted a munkavállalási engedélyt.
- Munkaszerződés egy bejegyzett vállalkozással. Enélkül nem kapható munkavállalási engedély.
- Munkavállalási engedélyt csak akkor kaphatsz, ha az alkalmazód bizonyítani tudja, hogy nincs hazai lakos, aki a munkát el tudná végezni.
- A bonyolult hivatalos eljárások, és a munkavállalási engedély kiadására való várakozás sok munkaadót eltántorít harmadik világbeli munkaerő alkalmazásától.
- Ha munkát vállalsz a hivatalos munkaengedély megszerzése előtt, az azonnali kitoloncolás veszélyének teszed ki magad.
- Egyes bűntetteket csak külföldiek követhetnek el. A jogi szabályozások változnak, és a betartásuk felelőssége téged terhel.

KÉRDÉS: Hány ember jött élni és dolgozni abba az országba, amelyben élsz?

Kivételek mindig léteznek. Közép- és Kelet-Európában, de különösen Németországban, az utóbbi években az állandó letelepedéshez kapcsolódik egy sajátos etnikai csoport visszatérése egy olyan hazába, amelyben automatikusan letelepedési jogot kap. Ilyenek a külhoni németek, finnek, a bulgáriai törökök, a görögök, a romániai magyarok.

És mi hogyan reagálunk mindeyre?

Az előbbieken áttekintettük társadalmaink néhány vonását, történelmi vonatkozásait, és kiemeltünk néhányat a köztük ható tényezők közül. Ezek egyidőben egymás felé sodornak és eltaszítanak bennünket egymástól. Európa arca és arcai az elmúlt évtizedekben lényegesen megváltoztak, és a mai multikulturális társadalmakban egyre nagyobb feszültséggel és nyomással szembesülünk.

Egy alkalmazható modell

A „te is más vagy - te sem vagy más” Kampányt előkészítő 1993-as szimpóziumon bemutatták egy akkori felmérés eredményeit, amelyek az előttünk álló kihívások új oldalára is fényt vetítettek. A Belgiumban folytatott felmérés alapján a teljes lakosság négy alapvető csoportra osztható:

*****ábra*****

LAKOSSÁG

- A. Azon személyek csoportja, akik tudatában vannak a rasszizmus problémájának, és többé-kevésbé aktív rasszistaellenes tevékenységet folytatnak (kb. 10%)
- B. Azon személyek csoportja, akik toleránsak, de (még) nem kötelezték el magukat rasszistaellenes tevékenységben (kb. 40%)
- C. Azok, akiknek rasszista hajlamaik vannak, de nem követnek el rasszista tetteket (kb. 40%)
- D. Rasszisták, akik nyíltan kimutatják ezen érzésüket (kb. 10%)

Ami jellemző Belgiumra, nem feltétlenül érvényes Európaszerte, viszont más országokból származó rasszistaellenes aktivisták a számadatok láttán állították, hogy ezek az arányok általában megegyeznek becsléseikkel. Szerintük az A és D csoportba tartozók zömmel fiatalok.

KÉRDÉS: Szerinted illik ez a modell a te országodra?

Az országodra jellemző arányoktól függetlenül, elemzés céljából alkalmazható ez a modell. Hasznos lehet stratégiák meghatározásánál, bizonyos csoportokra irányuló képzési, oktatási programok megtervezése, és kampányok vezetése során: Erősítsük a B csoportbeli személyek aktív toleranciáját? Mutassuk ki nyíltan az ellentétet a D csoportbeli személyekkel szemben? Dolgozzunk az A csoportbeliakkal, és kérdezzünk rá feltevéseinkre? stb.

Hogy egy aktuálisabb példát adjunk, a La Republica lap 1995. május 19-i száma 2500 fiatal előítéletességéről végzett kutatás eredményeiről számol be. A kutatást az Istituto di ricerche sociali di Milano (a Milánói Társadalmi Kutatóintézet) végezte, és az eredményeket négy csoportba osztotta:

- A „xenofobi” - (xenofób, akik félnek az idegenektől, vagy ellenük vannak) - 12,3%
- B „instabili” - (bizonytalanok) - 31,6%
- C „neutrali” - (semlegesek) - 35,2%
- D „antixenofobi” - (antixenofóbok) - 20,9%

Ez a négy csoport minden valószínűséggel összemérhető a belgiumi kutatás által javasoltakkal, de fontos észrevenni a teljesen eltérő terminológiát.

A rasszizmus, az antiszemitizmus, a xenofóbia és az intolerancia Európaszerte különféle formákat öltenek, és talán emiatt találkozhatasz más csoportok bemutatásával és elemzésével saját országod esetében. A meghatározásokból származó problémákkal a következő fejezetben foglalkozunk.

Ha..., akkor...

A fejezet összefoglalásaként megállapítható, hogy az új helyzetek kihívásaira új válaszokat kell kidolgoznunk önmagunk számára.

HA léteznek multikulturális társadalmak, és a jövőben is létezni fognak,

HA a sokak kizsákmányolása a kiváltságos társadalmak fenntartását szolgálja,

HA az egyre zsugorodó, és önmagára utalt világunkban egyre kevesebb probléma korlátozódik egy ország határain belülre, és mindannyiunkat érinteni fog előbb-utóbb,

HA országok és/vagy államok egyre inkább tudatosítják magukban, hogy nem maradhatnak elszigetelődve,

HA hiszünk az egyenlő emberi jogokban,

AKKOR cselekedeteinkben meg kell, hogy nyilvánuljon a változások iránti elkötelezettségünk is.

AKKOR válaszként nem építhetünk hivatali és személyes falakat, amelyekkel "másokat saját helyükre szorítunk".

AKKOR válaszként nem viselkedhetünk leereszkedően vagy felsőbbrendűen.

AKKOR azonos szinten kell viszonyt kiépítenünk egymással - úgy különböző társadalmak vagy kultúrák között, mint egy társadalomban élő többség és kisebbségek között.

AKKOR le kell küzdeni a diszkriminációt a nemzetközi gazdasági világban, ellenkező esetben a kizorítottság és a szegénység fennmarad.

AKKOR törekednünk kell az előítélet és sztereotípiák megértésére és megváltoztatására.

Röviden összefoglalva, meg kell határoznunk egy módszert, amelynek segítségével multikulturális társadalmunkat lassan interkulturálissá alakíthatjuk.

Hivatkozások a fejezethez

*****lista

2. Fejezet

A másság és a diszkrimináció megértése

Témaköreink:

- **kultúra**
- **én, mi, ők**
- **korlátaink**
- **képek**
- **a diszkriminációtól a rasszizmusig**
- **lehetséges kérdések és válaszok**

Meghatározni, példázni, megmagyarázni - mindegyre kísérletet teszünk ebben a fejezetben. Lássuk, mit gondoltok a fejezetet olvasása közben. Ha nem értesz egyet valamivel, vagy összefüggési hibára bukkansz, jegyezd fel, és módosító javaslataidat juttasd el hozzánk.

A multikulturális társadalmaktól az interkulturális társadalmakig

Első pillantásra a multikulturális és interkulturális társadalom kifejezések azonos jelentésűeknek tűnnek, pedig nem szinonimák. Nos, hogyan határozható meg a kettő közötti különbség? Íme néhány alapvető gondolat:

MULTIKULTURÁLIS TÁRSADALMAKNAK nevezzük azokat a társadalmakat, amelyekben különböző kultúrák, nemzeti, etnikai és vallási csoportok élnek egyazon területen, DE nem feltétlenül tartanak fenn kapcsolatot egymással. Olyan társadalmak, amelyekben a másságot negatívan értelmezik, és ez diszkriminációhoz vezet. A többség passzívan megtűri a kisebbségeket anélkül, hogy elfogadná és értékelné azokat. Annak ellenére, hogy léteznek törvényes jogok az ilyen gyakorlat korlátozására, a törvényt nem megfelelően alkalmazzák.

INTERKULTURÁLIS TÁRSADALMAKNAK nevezzük azokat a társadalmakat, amelyekben különböző kultúrák, nemzeti, etnikai és vallási csoportok élnek egyazon területen nyílt kapcsolatokat fenntartva egymással, kölcsönösen elismerve egymás értékeit és életmódját. Ugyanakkor aktív toleranciát is jelent, illetve olyan viszonyokat, amelyek között mindenki egyformán fontos, nincsenek felső- és alsórendűek, jobbak vagy rosszabbak.

Az "interkulturalitás" egy folyamat, nem pedig önmagáért megvalósítandó cél. Éppen ezért, most meg kell vizsgálnunk ennek a folyamatnak néhány lényeges elemét.

Beszéljünk a kultúráról

"Férfiak és nők nem csupán saját magukat jelentik, hanem egy kicsit magukban hordoznak abból a vidékből, ahol születtek, a városból vagy faluból, ahol jártak tanultak, azokból a játékokból, amiket gyermekként játszottak, a mesékből, amiket hallgattak, az ételekből, amiket ettek, az iskolákból, ahol tanultak, a sportokból, melyeket űztek, a költőkből, akiket olvastak és abból az Istentől, akiben hittek."

(W. Sommerset Maugham, Borotvaélen)

Kérdés: Mit jelent számodra a kultúra szó?

A kultúra fogalmának több száz meghatározása született, egyik hosszabb és bonyolultabb, mint a másik. Már szervezeti kultúráról is beszélnek, különösen transznacionális társaságok esetén.

Az első dolog, ami eszünkbe jut az, amit az újságok kulturális rovatában találhatunk: balett, opera, zene, könyvek és más szellemi vagy művészi események.

Mi azonban sokkal tágabban értelmezzük a kultúrát. Olyan érték- és viselkedési rendszer, amely lehetővé teszi egy meghatározott csoport számára világának értelmezését, megértését. Bonyolult dolog ez, és a kultúrák megértéséhez, beleértve a sajátunkat is, az élet különböző aspektusait fogjuk megvizsgálni. Egyesek a felszínen vannak, ezek azonnal a szemünkbe tűnnek, másokért viszont mélyebbre kell ásniuk:

- Mit határoz meg jóként, és mit rosszként?
- Milyen a családok felépítése?
- Mi a kapcsolat férfiak és nők között?
- Hogyan észleljük az időt?
- Mely hagyományok fontosak?
- Melyek a beszélt nyelvek?
- Mi szabályozza a táplálkozási szokásokat?
- Hogyan terjed az információ?
- Kinek van hatalma, és minek köszönheti azt?
- Milyen a viszony más kultúrákkal szemben?
- Mi a vicces?
- Mi a szerepe a vallásnak?

E kérdéssor lehetne sokkal hosszabb, és szélesebb körű. Itt fontos hangsúlyoznunk, hogy az ilyen kérdésekre adott válaszok rendszerint közösek valamely kultúra tagjai számára - ez természetes, nyilvánvaló. Hasonló módon viselkednek, hasonló a viszonyítási rendszerük hasonló a megítéléseik. Ezt sokkal könnyebb felismernünk akkor, amikor más kultúrával szembesülünk, vagy külföldre utazunk. A kultúrák nem statikusak, nem állandóak, hanem alakulnak, így tehát idővel a válaszok, de még a kérdések is megváltoznak.

Kérdés: Válassz ki egyet a fentebb felsorolt kérdésekből. Hogyan válaszolnának rá a nagyszüleid?

A kultúrák között fennálló különbségek azt az erőfeszítést tükrözik, amelyet a társadalmak egy sajátos valóság körülményei között való megmaradásuk érdekében tettek. Ilyen körülmények: a) a földrajzi környezet; b) a társadalmi környezet, vagyis azok az emberi csoportok, amelyekkel kapcsolatban állt; c) a "szellemi" háttér, az élet értelmének keresése.

Kérdés: Ha léteznek különböző kultúrák, ez azt is jelenti, hogy az egyik jobb, mint a másik?

Minden kultúrán belül vannak olyan személyek, akik nem felelnek meg az általános normáknak, őket tekinthetjük szubkultúrához tartozónak. Valamely szubkultúra tagjai gyakran válnak intolerancia áldozatává saját társadalmukon belül. Példa erre a fogyatékosok csoportja, a homoszexuálisok, bizonyos vallási csoportok, vagy a tágabb értelemben vett ifjúsági szubkultúra. Megkülönböztető jellegzetességük lehet a használt nyelv, a ruhaviseletük, a zenéjük vagy az ünnepeik.

Kérdés: Te milyen szubkultúra(k)hoz tartozol?

Saját kultúránk megismerése: természetes, mint a lélegzetvétel

Mindenki beleszületik valamely kultúrába, létünk és életünk első szakaszában magunkévá tesszük saját kultúránkat. Ezt a megismerési folyamatot szokták még szocializációnak is nevezni. Minden társadalom átadja tagjainak kultúrája alapértékrendszerét. A gyermekek megtanulják a különböző jelek és szimbólumok értelmét és használatát. Ezek kultúránként eltérőek lehetnek. E folyamat nélkül egyetlen gyermek sem lenne képes megélni egy kultúrán belül. Vegyünk egy banális példát, képzeljük el, mi történne, ha gyermekünk nem ismerné a piros közlekedési lámpa jelentését. Nincs objektív magyarázata annak, hogy a piros "állj"-t, a zöld pedig "szabad út"-at jelenti. A szülők és a család, az iskola, a barátok, a sajtó - különösen a televízió - hozzájárulnak a gyermekek szocializációjához, és sokszor nem is vagyunk tudatában annak, hogy mi is hozzájárulunk ehhez a folyamathoz.

Kérdés: Melyek voltak szocializációd során a legjelentősebb befolyásoló tényezők?

Mindenki másképp éli meg kultúráját. Minden személy keveréke saját kultúrájának, személyes jellemzőinek és egyéni tapasztalatainak. Ez a folyamat csak gazdagodik, ha egy időben két vagy több kultúrában élünk. Így például egy második generációs bevándorló a családban ismeri meg az illető család származási kultúráját, az iskolában és a sajtón keresztül pedig az országét, amelyben él.

Identitás

Ki vagyok én? Mi vagyok én? Az identitás olyan, mint a kultúra, sok aspektusa van, egyesek láthatóak, mások pedig nem. Ez könnyen megérthető, ha hagymának képezed magad (még akkor is, ha nem szereted megenni): minden rétege az identitásod egy részének felel meg.

Kérdés: Melyek identitásod leglényegesebb alkotóelemei? Írd be ezeket az ábrába a számozott sorokba, ahol az 1-es a számodra legfontosabb elemet jelenti.

*****ábra*****

Ezek az elemek az alábbiakhoz kötődhetnek:

- az életben betöltött szerepek: gyermek, barát, diák, pék, bankár;
- az identitás választható elemei: valamely zenei műfaj rajongója, valamely politikai párt tagja, valamely öltözködési stílus követője;
- a születési hely, az otthon;
- valamely kisebbséghez való tartozás;
- nem;
- vallás

és valószínűleg furcsa, de

- az amik nem vagyunk, vagy nem szeretnénk lenni: nem egy nő, nem egy szocialista, nem francia, nem egy alkoholista.

Az identitásunk nemcsak attól függ, hogy mi magunk hogyan észleljük önmagunkat.

*****ábra*****

Mások beazonosítanak bennünket, és nekünk nem mindig tetszik az a besorolás vagy megbélyegzés. Maradjunk a növényvilágbeli példánknál: mi történik akkor, ha valaki a hagymát tulipángumónak nevezi? Visszatérve az előbbi fejezet központi témájához: egy csoportot mások (kívülállók) jelölnek meg kisebbségként. Mi kik vagyunk? És kik ők? Társadalmi identitásunk értékektől és szimbólumoktól függ. Csoportokba soroljuk az embereket, mert - úgy tűnik - igény van a másoktól való különbözésre. Értékeket kell hozzárendelnünk csoportunkhoz (társadalmi rétegünknek, családjunknak, barátainknak), ez pozitív önértékelést eredményez. Veszélyes dolog negatív értékekkel felruházni azokat, akik nem tartoznak a mi csoportunkhoz. Az emberek szigorú besorolása, megakadályozza őket abban, hogy másak legyenek, mint besorolásuk.

Kérdés: Nevezd meg annak az országnak, amelyben élsz két egyszerű (vagy éppen nevetséges) jellemzőjét, amelyekkel egy idegen asszociálná országod. Például Svájc = órák és bankok, vagy Oroszország = vodka és szörmekucsma. Fontosak az ilyen jellemzők a te identitásodban?

Kérdés: Tekinthető-e egy nemzet egy kultúrának?

Mindannyian képzetekkel élünk

Amint láttuk, az emberi identitás nem jelölhető meg egyetlen címkével. Gyakran hajlamosak vagyunk egyetlen leszűkített vagy eltorzított vonásra összpontosítani. Ez annak az eredménye, hogy a különböző emberi csoportok közötti viszony bonyolult társadalmi és hatalmi kapcsolatokból alakult ki. Ezen mechanizmusok működésének feltárásához meg kell vizsgálnunk a sztereotípiák, az előítélet és a nemzetközpontság (etnocentrizmus) szerepét.

Sztereotípiák

A sztereotípiák alapvetően valamely emberi csoportról kialakult közös meggyőződésekből, elképzelésekből épülnek fel. Olyan jellemzők együttese, amelyek összegzik egy csoport viselkedési vonásait, szokásait stb.

A sztereotípiák célja a valóság leegyszerűsítése: "valaki olyan, mint ... ". A főnökök zsarnokok; ezek az emberek lusták, azok pontosak; a város azon részén lakók veszélyesek - lehet, hogy néhányan azok, de mindannyian? Esetenként arra a csoportra vonatkozóan használunk sztereotípiákat, amelyhez tartozni vélünk, annak érdekében, hogy magabiztosabbnak, vagy éppen felsőbbrendűnek érezzük magunkat másokkal szemben. (Vagy például azért, hogy hibáinkat kendőzzük - "Mit tehetnék én emiatt? Mindannyian olyanok vagyunk!") A sztereotípiák rendszerint az iskolában, a sajtón keresztül, otthon, vagy valahol máshol kialakult kapcsolatainkra vagy képzeleteinkre alapulnak, amelyeket utólag általánosítunk, és ebbe a csoportba soroljuk majd mindazokat, akiknek valamilyen közük lehet a csoporthoz.

Kérdés: Már utaltunk rá, hogy a fennmaradáshoz szükségünk van sztereotípiákra. Mennyire hasznosak ezek a sztereotípiák?

A mindennapi nyelvhasználatban időnként nehéz különbséget tennünk a sztereotípiák és az előítéletek között.

Előítéletek

Az előítélet valamely - számunkra valójában ismeretlen - emberről vagy csoportról alkotott vélemény, nézet. Az előítélet lehet pozitív vagy negatív. Az előítéletek a szocializációs folyamat során rögzülnek, és nagyon nehéz azokat utólag megváltoztatni vagy felszámolni. Ezért nagyon fontos tudatában lenni annak, hogy mindannyiunknak vannak előítéletei.

A fogalom jobb megértését segítheti az, ha elemezzük, mennyire alaposan ismerjük barátainkat. Alkalomtól függően változhat baráti társaságunk: mással megyünk moziba, mással sétálni, más segít a ház körüli munkákban, mással járunk focizni és mással koncertre. Vajon tudjuk, hogy a focis társaink milyen zenét kedvelnek? Vagy csak

feltételezzük? Feltételezéseket tenni könnyű és felületes. Gondoljunk csak arra, hogy ha ilyen egyszerű feltételezéseket tenni a barátokról, akkor milyen könnyű hamis ítéleteket hozni teljesen ismeretlen emberekről.

Kérdés: Szerinted miért nehéz előítéleteinket megváltoztatni?

Az előítéletek és sztereotípiák segítenek megérteni a valóságot; amikor a valóság nem előítéleteinknek felel meg, akkor agyunknak könnyebb megváltoztatni a valóság interpretációját, mint előítéleteinket. Az előítéletek olyankor egészítik ki ismereteinket, amikor nem rendelkezünk teljes körű információval. Ezt a folyamatot Siang Be úgy bizonyította be, hogy hallgatóságát felkérte a következő részlet meghallgatására.

“Mari hallotta, amint a fagyaltos kocsi közeledik az úton. Eszébe jutott a születésnapjára pénze és rohant is be a házba.”

Ez értelmezhető a következőképpen: Mari egy gyermek, aki fagyaltot szeretne, beszalad a házba a pénzért, hogy vásárolhasson fagyit. De honnan szedjük ezt az információt? Cseréld valamelyik főnevet a szövegrészletben (például a pénz helyett a puska álljon) és figyelj meg az értelmi változást.

Más kulturális csoportokról alkotott előítéletek és sztereotípiák

Néha nem tudatosan veszünk át más kulturális csoportokról kialakult előítéleteket és sztereotípiákat - de ezek minden esetben valahonnan származnak és több célt szolgálnak:

- saját kultúránk értékelése
- más kultúrák és életmódok értékelése
- a saját és más kultúrák közötti kapcsolatok irányítása
- a más kultúrákhoz tartozó emberekkel szembeni megkülönböztető bánásmód és diszkrimináció beigazolása

Nemzetközpontúság (Etnocentrizmus)

Véleményünket, értékeléseinket, öngazolásainkat erősen befolyásolja etnocentrizmusunk. Vagyis abban a hitben élünk, hogy csak a saját világértelmezésünk - kultúránk - helyes, a többi valahogyan nem megfelelő. Úgy érezzük, hogy értékeink és életvitelünk univerzálisak, helyesek, és minden ember számára megfelelőek, csak az a gond, hogy a “többiek” túl ostobák ahhoz, hogy ezt belássák. Maga a pusztán kapcsolat valamely más kultúra tagjaival felerősítheti bennünk előítéleteinket, etnocentrikus elvakultságunkat, és csak azt látjuk, amit látni szeretnénk. Más kultúrák vonzóznak vagy egzotikusnak tűnhetnek számunkra, de nézeteinket általában negatív előítéletek és sztereotípiák határozzák meg, így rendszerint elutasítjuk e kultúrákat.

A képzetek és hatásaik közötti kapcsolatok

Ez az elutasító reakció olyan összekapcsolódó jelenségek formáját ölti, mint a diszkrimináció, a xenofóbia, az intolerancia, az antiszemitizmus vagy a rasszizmus. A hatalom igen fontos eleme a kultúrák (és szubkultúrák) közötti kapcsolatoknak, és amikor a többségiek kisebbségekkel szembesülnek, ezek a reakciók még inkább elmérgesednek.

Diszkrimináció

A diszkrimináció az előítélet gyakorlatba ültetése. A diszkriminált csoportok megbélyegzettek, és megkülönböztető bánásmódban részesülnek. Ezeket a csoportokat elszigetelik, az életmódjukat illegálissá tévő törvények értelmében bűnözőknek minősítik, hagyják őket egészségtelen körülmények között élni, megfosztják a politikai megnyilvánulás

lehetőségétől, nem kapnak munkát, vagy csak a legnehezebbet, megtiltják számukra a szórakozóhelyekre való belépést, ki vannak téve a rendőrség szűrőpróbaszerű ellenőrzéseinek.

Kérdés: Tudsz-e más példákat felhozni a diszkriminációra?

A kisebbségi csoportokban vannak olyanok, akik küzdöttek az ilyen jellegű negatív diszkrimináció ellen, esetenként a többségiek egy részének támogatásával. Érvelésük szerint az egyenlőség megvalósításához szükség van a pozitív diszkriminációt támogató intézkedésekre.

Kérdés: Ezeket az intézkedéseket “pozitív lépéseknek” is nevezik. Tudnál mondani néhány példát pozitív lépésre, amely alkalmas a diszkrimináció előbb ismertetett negatív formáinak leküzdésére? (Például az elvárásoknak megfelelő állomások meghatározása a vándorló, roma (cigány) vagy sinti személyekkel történt egyeztetés mellett.)

Xenofóbia

A xenofóbia szó görög eredetű, jelentése “az idegenektől való félelem”. És íme, egy jó példája az ördögi körnek: félek azoktól, akik mások, mert nem ismerem őket, és nem ismerem őket, mert félek tőlük. A diszkriminációhoz és rasszizmushoz hasonlóan a xenofóbia is a sztereotípiákból és előítéletekből táplálkozik, bár a másokra vetített biztonytalanságból és félelemből ered. Ez a másoktól való félelem gyakran elutasítássá, ellenségességgé vagy erőszakká alakul át azokkal az emberekkel szemben, akik más országban élnek, vagy valamely kisebbséghez tartoznak.

A xenofóbiát arra használták a hatalmat birtokló vezetők, hogy országukat “megvédjék” a külső hatásoktól, amint az a volt román diktátor, Ceausescu, esetében is történt, aki Mihai Eminescu költőt szerette idézni:

*Aki az idegent szívéhez öleli,
kutya által végezheti,
menedéke pusztasággá enyészhet,
rossz hírnév árnyékolja majd nevét.*

Kérdés: A xenofília az idegenek szeretete. Át tudnád-e írni az előbbi idézetet úgy, hogy az idegenek szeretetének szellemét sugározza?

Intolerancia

Az intolerancia a mienktől eltérő meggyőződések és gyakorlatok iránti tisztelet hiányát jelenti. Akkor mutatkozik meg, amikor valaki megakadályoz másat abban, hogy más véleményen legyen, vagy másképpen cselekedjen, mint ő maga. Intolerancia lehet az is, amikor valakiket kizárunk vagy elutasítunk vallási meggyőződése, szexuális hajlamai vagy éppenséggel ruhaviselete, hajviselete miatt.

Kérdés: Szerinted mikor helyénvaló az intolerancia?

Antiszemitizmus

A hatalom, az előítélet, a xenofóbia és az intolerancia együttes megnyilvánulása a zsidókkal szemben az antiszemitizmus megnevezést viseli. A vallási intolerancia e formája egyaránt vezet egyéni diszkriminációhoz, és a zsidóknak, mint csoportnak az üldözéséhez. A legborzalmasabb antiszemita megnyilvánulások Hitler uralomra kerülésekor, és a náci ideológia fajtisztasági elméleteinek elterjedésekor történtek. A holocaust és a shoah idején hat

millió zsidó pusztult el a koncentrációs táborokban. Félelmetes, hogy egyes “történészek”, mint például David Irving, megpróbálták “bizonyítani”, hogy koncentrációs táborok nem is léteztek, vagy ha igen, nem is voltak olyan szörnyűek, mint ahogy azt bemutatták.

Kérdés: Mit tanultatok a shoahról az iskolában? Az antiszemitizmusnak milyen formái léteznek ma?

Rasszizmus

Kérdés: Mikor használtad vagy hallottad a “Rasszista!” megnevezést?

A rasszizmus következményei borzalmasak, maga a rasszizmus szó is rettenetes. Szinte lehetetlen a rasszizmus jelentésének olyan mélységű meghatározása, amely alapján egy európai környezetbe tartozó esemény, eszme vagy folyamat egyértelműen rasszistának minősíthető.

A rasszizmus azon a meggyőződésen alapszik, hogy az emberi jellemzőket, képességeket, stb. a faj határozza meg, és léteznek magasabb- és alacsonyabb rendű fajok. Ebből logikusan az következik, hogy el kell fogadnunk azt az állítást, miszerint különböző emberi fajok léteznek.

A rasszizmus formái változtak az idők folyamán, és megnevezése területenként is eltérő lehet. A legnagyobb veszélyt a felsőbbrendűség fogalma jelenti, vagyis az a nézet, miszerint egyik emberi csoport magasabb rendű a másiknál. Ha ilyesmiket elhiszünk, akkor az idő és hely függvényében olyan cselekedetek hallgatólagos vagy aktív támogatóivá válunk, mint:

- 400 000 roma és cigány meggyilkolása a náci rendszer ideje alatt;
- teljes közösségek lemészárlása a volt Jugoszláviában “etnikai tisztogatás” címén;
- a munkahelyek és szolgáltatások fenntartása a társadalom bizonyos csoportjai számára;
- “Európa az európaiaké”, “Franciaország a franciáké”, “Oroszország az oroszoké” stb.;
- “Ott van Algéria az algíroknak, miért nem mennek mind oda, vissza?”, “Ott van Törökország a törököknek, miért nem mennek mind oda, vissza?”
- olyan segélynyújtás, amely többet árt, mint segít;
- levélbombák küldése a menedékszervezőknek.

E képzési csomag eleve elutasítja ezeket az elméleteket és meggyőződéseket. Az emberi nemről van szó, és egyetlen emberi faj létezik. Pont.

Kérdés: Rasszistának titulálnád-e mindazokat a példákat, amelyeket a felsőbbrendűségbe vetett hit következményeként említettünk? Ha nem, akkor hogyan neveznéd?

A továbbiakban a rasszizmus fogalmának néhány értelmezése és magyarázata következik:

A rasszizmus mint mítosz

A társadalom gyakorlati céljai szempontjából a “faj” inkább mítosznak tekinthető, mint biológiai jelenségnek. A “faj” mítosza hatalmas emberi és társadalmi károkat okozott. Az elmúlt években rengeteg emberáldozatot követelt és szenvedést okozott. Még ma is gátolja az emberiség normális fejlődését, és megfosztja civilizációnkat a valós, hatékony együttműködéstől.

Julian Huxleyt idézve, aki 1935-ben, a “Mi, európaiak”-ban a náci rasszista propagandára válaszolva mondta: “A rasszizmus mítosz, egy veszélyes mítosz. Olyan öncélú gazdasági törekvések leple, amelyek leplezetlen meztelenségükben meglehetősen csúnyák.”

Egyetértés született arról, hogy a rasszizmus tekinthető valamely csoport egy másik csoport általi diszkriminációjának a fizikai jellemzőkkel kapcsolatos előítéletek alapján. Hangsúlyozták azt, hogy a rasszizmus hamis osztályozást kísérel meg az emberi fajon belül valós tudományos alap nélkül. Egyetlen faj van a Földön: ez az EMBERI FAJ. Még az olyan kifejezések használatával is, mint “rasszista diszkrimináció” vagy “faji kapcsolatok” a rasszista elméletalkotók és csoportok hamis elveinek törvényesítését kockáztatjuk.

[*International Youth and Student Movement for the United Nations, "Multiracial coexistence in Europe", Study Session, EYC, 1983*

A rasszizmus mint ideológia

Nyilvános vitákban, az idegenek elméleti vagy gyakorlati elutasításáról beszélve, leggyakrabban olyan kifejezéseket használunk, mint “Auslanderfeindlichkeit” vagy “Fremdenfeindlichkeit” (ezek az idegenek iránt érzett ellenségességet fejezik ki), ritkán használjuk a “Rassismus” (rasszizmus) szót. Nem azért akarjuk a “rasszizmus” szót használni, mert az élesebben fejezi ki az erkölcsi és politikai vádat, hanem azért, mert más kifejezésekkel ellentétben tisztább történelmi és elemző kategóriát jelöl, és azért, mert magában hordoz valamit az idegenek elutasításának és gyűlöletének okaiból és körülményeiből.

A rasszizmus pusztán ideológiai szerkezet. Ideológia, mert nem léteznek “fajok”. Nincsenek bizonyítható összefüggések a népek fizikai vagy kulturális jellemzői és az alapvető érdemeik és képességeik között. A “faj” szó elfogadása ideológiai megalapozottságú, és mélyen a kultúrában gyökerező - fontos szerepet tölt be az éppen fennálló hatalmi rendszer biztosításában:

- A rasszizmus lehetővé teszi azt, hogy a társadalmi egyenlőtlenségek, a kizárás, az osztályellentétek természetesnek tűnjenek, és nem a társadalmi tényezőknek tulajdoníthatóak. Ezáltal a társadalmi egyenlőtlenségeket politikailag és kulturálisan törvényesítik, sőt az érintettek sorsukként fogadják el.
- A “faji” vonásaik alapján meghatározott csoportokat később a gazdasági és társadalmi válságok okozóiként emlegethetik majd. A bűnbak szerepét töltik be, elvonják a figyelmet a válság valós okairól, és ezáltal felkeltik a társadalom ellenérzését, haragját.

A “neo-rasszizmus” kiinduló pontja inkább a kulturális különbségek, elsősorban nem a fizikai jellemzőkre épít. A felsőbbrendűségről szóló kijelentést részben elfelejtik, és helyette “csupán” azt hangoztatják, hogy egy nép (“Volk”) vagy nemzet kultúrája az identitásához szükséges, és ezt veszélyezteti a kulturális vagy társadalmi keveredés.

(*Jusos in der SPD, “Asyl statt Abschreckung”, Argumente 5, Bonn, 1992*)

A rasszizmus mély történelmi gyökerei

“Különbséget kell tennünk a rasszizmus országonként eltérő megnyilvánulási formái között. Olyan országok, mint Nagy-Britannia, Franciaország és Belgium, vagyis az imperialista nemzetek, amelyeknek történelme gyarmatosításról is szól, azonosulnak a rasszista ideológiával, egyetértve a feketék kizsákmányolásával és leigázásával a kapitalista Nyugat fejlődése érdekében. Antropológusok és biológusok, később pedig a szocio-biológusok tudományosan magyarázták a négek alacsonyabb rendű fajként való kezelésének okait. Azt feltételezték és hitték, hogy a sajátos bőrszín állandó és megváltoztathatatlan genetikai és társadalmi jellemzőket hordoz, és amelyekre nincs hatással a nevelés vagy a környezet. Ez ahhoz az elterjedt meggyőződéshez vezetett, hogy az afrikai népek erkölcsileg, társadalmilag és szellemileg alacsonyabb rendűek, mint a “kaukázusi” fehér faj, és ezért nem vonatkoztathatók rájuk ugyanazok az emberi értékek. Munkaerejét a jólét érdekében kihasználva rabszolgaként, ingóságként, tulajdonként kezelhetők úgy, mint a barom vagy a ló.”

A rasszizmus változhat

A rasszizmus más, mint a faji előítélet, gyűlölet vagy a diszkrimináció. A RASSZIZMUS magába foglalja azt a hatalmat, amelynek segítségével a diszkriminatív gyakorlatot társadalmunk főbb intézményeiben alkalmazni tudjuk. Ezzel szemben az előítélet minden előzetes ismeret, meggondolás vagy ok nélkül kialakult kedvezőtlen vélemény vagy érzés.

Rasszizmus = Hatalom + Előítélet

A Rasszizmus egyszerre nyílt és rejtett. Két nagyon közeli formája van: az egyéni Rasszizmus és az intézményes Rasszizmus. Az első az egyének nyílt rasszista megnyilvánulásából áll, ami halált, bántalmazást vagy tulajdonrongálást eredményezhet. A második formája sokkal kevésbé nyilvánvaló. A legfeltűnőbb példák a lakáshelyzet megoldásában, megosztott iskolák és templomok esetében, diszkriminatív alkalmazási és előléptetési eljárásokban, az etnikai kisebbségek szerepét elhanyagoló tankönyvekben figyelhetők meg. A Rasszizmust kulturális nézőpontból is szemügyre kell vennünk. Kulturális Rasszizmusról beszélünk akkor, ha valaki saját kulturális hagyományait őrizve azokat másokra is ráerőszakolja, miközben a mások kultúráját pusztítja, ami etnocentrizmushoz vezet. Az ETNOCENTRIZMUS az a hajlam, hogy rosszállóan tekintve az idegen kultúrákra a felsőbbrendűség belül lakozó érzése alakul ki.

Kulturális rasszizmus = hatalom + etnocentrizmus

[International Federation of Liberal and Radical Youth, "Put the hands together: IFLRY Against Racism and Xenophobia", 1986

Kérdés: Mi a véleményed ezek után?

Merre tovább?

Ha interkulturális valóságot szeretnénk létrehozni, a következőkre kell összpontosítanunk:

- saját személyes attitűdjeinkre,
- és a hatalmi és ellenőrzési rendszerre, amely az egyenlőtlenséget eredményezi

A kultúrák közötti párbeszédhez sok idő és tapasztalat szükséges. Az interkulturális megközelítés kifejlesztése nemcsak a népek nyitottságától függ, hanem a politikusoktól is, akiknek gondoskodniuk kell a folyamatot elősegítő intézkedésekről.

Anélkül, hogy túl szigorúak lennénk és az alábbi listát viselkedésünk modelljének tekintenénk, nyilvánvaló, hogy át kell haladnunk néhány fejlődési szakaszon, éspedig:

1. annak elfogadása, hogy mindannyian ugyanazon a szinten vagyunk; a jog-, érték- és képességbeli egyenlőség elfogadása; valamint a rasszizmus és diszkrimináció elítélése
2. egymás egyre jobb megismerése; beszélgetések, más kultúrák közelebről való megismerése, közeledés hozzájuk, életük megfigyelése
3. közös tevékenységek; közös szervezés, együttműködés, egymás megsegítése
4. összehasonlítás és csere; nézőpontok megbeszélése, egymás kultúrájának megtapasztalása, a kritikák kölcsönös elfogadása, egyezsége jutás és közös döntések.

Milyen szerepe lehet mindebben az interkulturális képzésnek? Megtudhatod a következő fejezetből.

Hivatkozások a fejezethez

*****lista*****

3. Fejezet

INTERKULTURÁLIS KÉPZÉS: A KÜLÖNBÖZŐSÉG POZITÍV MEGKÖZELÍTÉSE

Témaköreink:

- a kapcsolatok felfedezése
- mechanizmusok és eszközök
- az iskola
- iskolán kívül
- interkulturális folyamatok szakaszai
- szervezett tevékenységek

HONNAN SZÁRMAZIK AZ INTERKULTURÁLIS KÉPZÉS?

Mi - a könyv írói - megpróbáltuk nagyon elővigyázatosan használni a "multikulturális" és "interkulturális" kifejezéseket. Nem véletlenül választottuk egyiket vagy másikat, nem csak játszunk a szavakkal. Azt szeretnénk, hogy ötleteitekkel és cselekedeteitekkel ti is hasonlóképpen járjatok el.

A nevelési válaszok a multikulturális társadalomra

Amint már az első fejezetben kifejtettük, a társadalmunkban fellépő változás mértéke jelentősen nőtt az utóbbi évtizedekben. A különböző kultúrák találkozása fontos szerepet játszik a változásokban, és eredménye ezeknek a változásoknak. Ugyanakkor az is észrevehető, hogy még a domináns kultúrákon belül is léteznek olyan emberek, akik nem alkalmazkodnak a normákhoz, akik szubkultúrákhoz tartoznak. Ezzel a felismeréssel együtt jött annak a fokozatos elismerése, hogy ezeknek az embereknek jogaik vannak, tiszteletet és elismerést igényelnek. A különböző kormányok reakciói ezekre a változásokra gyakran egyazon országon belül is változó.

A hatvanas évektől bizonyos országokban speciális képzési programokat dolgoztak ki a régebben ott élő kisebbségek gyermekei, és a később érkezett bevándorlók gyermekei számára. Ezeket a nevelési rendszereket – a politikai és kulturális környezettől függően - különböző célok elérése érdekében hozták létre, például:

- biztosítani, hogy a bevándorlók gyermekei visszatérhessenek szülőhazájukba, elősegíteni számukra a könnyű beilleszkedést az illető ország specifikus szociális és nevelési rendszerébe.
- a kisebbségi kulturális csoportok gyermekeinek beolvasztása a többségi társadalomba úgy, hogy ezáltal teljesen megfosszák őket kulturális identitásuktól - ez asszimilációs politikaként is ismert. Ez tömören összefoglalható az "Amikor Rómában vagy, tégy úgy, mint a rómaiak" szállóige parafrázisával: "Amikor Rómában vagy, gondolkozz, érezz, higgy és tégy úgy, mint egy római".
- a kulturális kisebbségi csoportok gyermekeinek támogatása a többségi társadalomba való beilleszkedés folyamatában, hogy megőrizték saját kulturális identitásuk bizonyos részeit - néha ez integrációs politikaként ismert. "Amikor római társadalomban vagy, tégy úgy mint a rómaiak; de ha becsukod az ablakokat, otthon azt főzhetsz, amit akarsz, ".

Számos nevelési módszer és megközelítés született, néha egymással keveredve. Ezekkel a célokkal és alkalmazásokkal kapcsolatosan azonban súlyos problémák merültek fel. Azon a meggyőződésen alapultak, hogy a többségi kultúra felsőbbrendű, és nem befolyásolhatja a más kultúrákkal való érintkezés. A megváltozást

mindig csak a „másiktól” várták el. Tekintetbe véve, hogy a bevándorlók többsége nem "tért vissza" szülőhazájába, máris észrevehető, hogy ezek a célkitűzések nem felelnek meg a valóságnak. Kevés közülük van az interkulturális nevelés célkitűzéseire.

"Mások felfedezése egy kapcsolat felfedezése, nem egy korláté." (Claude Lévi-Strauss)

A multikulturális társadalom fogalma fokozatosan fejlődött ki. Nem a különböző, kölcsönhatásoktól mentes kultúrák egymás mellé rakásával nyert mozaik, de nem is olvasztótégely, amelyben mindent a legkisebb közös nevezőre hoznak. Az interkulturális képzés által javasolt módszerek lehetővé teszik a kölcsönös kapcsolatok felismerését és a korlátok lebontását. Szoros kapcsolatban áll más nevelési felfogásokkal, például az emberi jogok tanításával, anti-rasszista neveléssel és fejlesztő neveléssel. Ezért ne lepődj meg, ha találsz a könyvben olyan elemeket, amelyek megegyeznek más területeken szerzett tapasztalataiddal. Sokat merítettünk a multikulturális nevelők által végzett úttörő munka tapasztalataiból is.

Mi azonban az "interkulturális" kifejezés használata mellett döntöttünk. Amint Micheline Rey hangsúlyozza, az "inter" előljáróban benne van minden, amit a szó jelentése magába foglal:

- kölcsönhatás
- csere
- korlátok lebontása
- kölcsönösség
- objektív szolidaritás.

INTERKULTURÁLIS KÉPZÉS: SZOCIÁLIS NEVELÉSI FOLYAMAT

Egy társadalom akkor válik ténylegesen interkulturálissá, ha minden szociális csoport - függetlenül kultúrájától, életstílusától vagy származásától - egyenlőségben él. Nemcsak a kultúrájában különböző csoportok közötti interaktivitásra gondolunk, hanem olyan csoportokra is, mint a homoszexuálisok vagy fogyatékos emberek, akiknek az intolerancia és diszkrimináció számos formájával kell szembenézniük. Számos - szociális, gazdasági, politikai - erő kombinációjára van szükség egy ilyen társadalom jobb belátásra bírásához. Az interkulturális nevelés azon fő eszközök egyike, amellyel napjainkban rendelkezünk, és amely elősegíti a multikulturális társadalmak által nyújtott előnyök kiaknázását.

Az interkulturális nevelés általános célja a különböző társadalmak és különböző többségi és kisebbségi kulturális csoportok közötti kölcsönös kapcsolatok támogatása és erősítése.

E cél azt jelenti, hogy:

- lássuk, a különbözőség az egyenlőségben gyökerezik és nem válik a marginalizálás igazolására
- erőfeszítést tegyünk a különböző kulturális identitások felismerésére, és a kisebbségek tiszteletének előmozdítására
- az ellentétes érdekeket békésen oldjuk meg.

Az általános cél azt feltételezi, hogy az interkulturális nevelés a társadalom egészében megy végbe. Képtelenség interkulturális társadalomról álmodozni, ha csak egyik érintett féllel dolgozunk, vagy csak kisebbségi, vagy csak többségi csoportokkal.

A többség és kisebbség elvárásai különbözőek, de kapcsolódnak egymáshoz.

Legtöbb kisebbségi csoport esetén, főleg ha ezek migrációs folyamatok eredményeként jöttek létre, a legfontosabb a képességek és az ismeret fejlesztése. Nehéz, szinte lehetetlen megélni a társadalomban, ha nincs kommunikációs képesség, például a felek által ismert közös nyelv. A többségi csoportok esetében az egyik

legfontosabb elvárás, hogy túltekintsenek az elfogadott normákon és a kisebbségi csoportokkal való kapcsolataikban megkérdőjelezzék a szokványos gondolkodásmódot - főleg a negatív sztereotípiákat és előítéleteket. Mindannyiunknak szükséges megérteni a társadalomban létező hatalmi viszonyok szerepét és ezeknek az interkulturális kapcsolatokra tett hatását.

Természetesen a különböző elvárások különböző célokat szolgálnak. Szociális többségi csoportok esetén az interkulturális nevelés céljai a következők lehetnek:

- **előmozdítani** a független világ valóságának megértését, és ezzel a valósággal összefüggő cselekedetekre bátorítani
- **betekinteni** az előítéletek és etnikai sztereotípiák mögé
- **helyeselni** a különbség és különbözőség pozitív értékelését
- **kutatni és előtérbe helyezni** a hasonlóságokat
- **kifejleszteni** a más társadalmakból és kultúrákból származó emberek iránti pozitív hozzáállást, és a pozitív viselkedési szokásokat
- **gyakorlatba ültetni** a szolidaritás és polgári kurázi elveit

Kisebbségi csoportok esetén az interkulturális nevelés céljai megegyeznek a fent említettekkel, továbbá szükséges megtanulniuk úgy élni a többségi társadalomban, hogy ne veszítsék el saját kulturális identitásukat.

Fiatalok: Az interkulturális nevelés nélkülözhetetlen forrásai.

Bár az interkulturális nevelésnek az egész társadalomra kell vonatkoznia, kétségtelen, hogy az interkulturális nevelés a gyermekek és fiatalok kapcsolatrendszerére összpontosít. Elsőbbségüket az indokolja, hogy ők lesznek a jövő interkulturális társadalmának polgárai. Ugyanakkor ők a felnőttekkel való kommunikáció fontos csatornája is, és segíteni tudják az idősebb generációkat a változtatás szükségességének felismerésében. Tehát az interkulturális nevelés a felnőttképzést is érinti.

A gyerekek és fiatalok interkulturális nevelésének két alapvető módja van:

- rávezetni őket arra, hogyan fejlesszék ki azt a képességüket, amellyel **felismerhetik** az egyenlőtlenséget, törvénytelenéget, rasszizmust, sztereotípiákat és előítéleteket
- átadni olyan **ismereteket és képességeket**, amelyek segítségével ezeket visszautasítják, vagy megpróbálják megváltoztatni, valahányszor találkoznak velük a társadalomban

Az iskolán belüli és iskolán kívüli nevelési megközelítések egyaránt rendkívül fontosak.

A HALADÁS KÉT ÚTJA:

1. FORMÁLIS INTERKULTURÁLIS NEVELÉS

A formális interkulturális nevelés magába foglalja azokat az akadémiai programokat és kezdeményezéseket, amelyeket az iskolán belül és az iskolai nevelésből fejlesztenek ki.

A család után az iskola a szocializáció fő eszköze, ahol a gyerekek nemcsak ismereteket szereznek, hanem saját kultúrájuk szabályrendszeréről is sokat tanulnak. Ennek a szabályrendszernek nyitottnak kell lenni más kultúrák, vallások és életstílusok felé. Ezért az iskola aktív támogatása nélkül az interkulturális nevelés bevezetésének erőfeszítései kevésbé eredményesek, vagy teljesen sikertelenek. Ez az oka annak, hogy a könyvbe ilyen gondolatok is bekerültek, annak ellenére, hogy ez a képzési csomag inkább az informális interkulturális képzésben való felhasználásra készült.

Az interkulturális nevelés az iskolától fontos nyitási és megújulási folyamatot követel meg, a tantervet a multikulturális társadalmak valóságához kell igazítani. Az iskolák főleg az egyenlőség elvére alapozzák munkájukat. Az interkulturális nevelés azt várja el az iskolától, hogy ismerje el és tartsa tiszteletben az egyének közötti kulturális különbségeket.

Az iskolák erőfeszítései általában a következőkre kell, hogy irányuljanak:

- egyenlő szociális és nevelési lehetőségek megteremtése a kulturális kisebbségi csoportok gyermekei számára
- a kulturális különbségek tudatosítása, mint a diszkriminációval szembeni ellenállás egyik módja
- a kulturális pluralizmus megvédése és fejlesztése a társadalomban
- segítségnyújtás a gyermekek számára a konfliktusok konstruktív kezelésére, különböző érdekek megvilágításával és közös célok keresésével.

Az interkulturális nevelés közvetítőjeként az iskola szerepe kettős: a kisebbségi csoportok és kultúrák, valamint a többségi csoportok és kultúrák felé irányul.

Kisebbségi csoportok és kultúrák felé

Az iskola a fogadtatás, a szocializáció és a beilleszkedés helyettesíthetetlen eszköze a kisebbségi csoportok gyermekei számára.

E téren az interkulturális nevelésnek olyan programokat kell kidolgoznia, amelyek kielégítik a kisebbségi csoportok azon alapvető szükségleteit, amelyek a társadalom elismerésének megalapozására és megszerzésére irányulnak.

Ezek a programok a többségi kultúrában gyökereznek, de nyitottak a változásra és lehetőséget kellene adjanak a gyermekeknek a többségi társadalom kulturális kódjának fokozatos megértésére, és a személyi autonómia és önbizalom eszközeinek elsajátítására az illető társadalmon belül.

Az utóbbi gondolat a következőket foglalja magába:

- a környezet és a benne létező emberi kapcsolatok ismeretét
- a kor kultúr-specifikus fogalmának megértését
- a gazdasági kapcsolatok, összefüggések megértését, főleg azokat, amelyekről a foglalkoztatottság és az emberek megélhetése függ
- a közvetlen környezetet és azokat az iskolán kívüli asszociációkat, amelyek hasznosak lehetnek
- a politikai rendszer megértését

Többségi csoportok és kultúrák felé

A többségi csoportokban élő gyermekeknek és a fiataloknak meg kell tanulniuk pozitívan és kreatívan együtt élni másokkal.

Az iskolai tantervbe fontos bevezetni olyan elemeket, amelyek:

- elutasítják a kultúra etnocentrikus szemléletét, vagy azt a gondolatot, miszerint a különböző kultúrák hierarchizálhatók
- objektívan és tisztelettel veszik figyelembe egy adott területen együtt élő különböző kultúrák jellemvonásait
- szélesítik az iskolások világszemléletét - ez főleg olyan helyen fontos, ahol kevés kisebbség él

Hát maga az iskola?

Ugyanakkor az iskolának át kell gondolnia pozícióját, hiszen túl gyakran közvetít, és erősít meg negatív sztereotípiákat. Konstruktív kommunikációra van szükség az iskola működésével kapcsolatban, valamint azok között, akik a nevelési folyamatban érintettek: tanárok, gyermekek, szülők, ügyintézők, helyi hatóságok, intézmények. Ahhoz, hogy az osztályokban és környezetükben interkulturális nevelés valósuljon meg, számos döntő fontosságú szerkezeti átszervezésre van szükség. A jó akarat nem elég, tettekre van szükség. Európaszerte számos példa van a jó gyakorlatba ültetésre, íme néhány javaslat:

- Az interkulturális nevelésnek kulcsfontosságú szerepe kell legyen minden tanár képzésében; ahhoz, hogy ennek valós személyes hatása legyen a tanárookra, és hogy megértsék a bennük lejátszódó folyamatokat, dolgozhatnak bizonyos ideig egy másik kultúrában - így könnyebben tudnak megtanítani diákjaikat a tolerancia aktív gyakorlására.
- A szöveggyűjteményeket és egyéb oktatási eszközöket is felül kell vizsgálni, más kiindulási pontokat keresve, hogy a diákok megtanulhassák "normálisnak" elfogadni a különböző nézőpontokat és nézeteket - hogyan írják le a különböző országok történelem könyvei a waterlooi csatát? melyik ország vagy terület van a földrajzórán használt térképek közepén?

A változtatások bevezetésének óriási akadályai vannak, de ugyanekkorak az előnyei is. De a részletekre itt nem térhetünk ki. Erről a témáról Antonio Perotti bővebben ír *The Case for Intercultural Education* című könyvében, amely kitűnő összefoglalása azoknak a tapasztalatoknak, amelyeket az utóbbi húsz év alatt az Európa Tanács és különböző pedagógusok gyűjtöttek.

2. INFORMÁLIS INTERKULTURÁLIS NEVELÉS

Az informális (iskolán kívüli) interkulturális nevelés célkitűzései megegyeznek a formális interkulturális nevelés célkitűzéseivel. A két interkulturális nevelés közötti különbségek főként az alkalmazóiktól és a munkamódszerektől függenek. Azoktól a nevelési és politikai hagyományoktól függően, amelyekkel azonosulunk, az informális nevelésben létező folyamatokat, interkulturális tanulásnak is nevezhetjük. Ez azért nagyon fontos, mert ez a könyvben tárgyalt megközelítés alapelveinek egyike. A fiatalokat saját tanulásuk tárgyának tekintjük, amint azon veszik észre magukat, hogy világuk értelmét keresik, és stratégiákat dolgoznak ki a benne való békés életformákra.

Az informális nevelés szakemberei Európaszerte foglalkoznak fiatalokkal ifjúsági klubokban, ifjúsági szervezeteknél és mozgalmakban, ifjúsági információs és tanácsadói központokban, iskola utáni szabadidős tevékenységek során, az utcán, nemzetközi ifjúsági cserék ideje alatt, fiatalok és fiatal munkanélküliek számára fenntartott szállókban, stb. Sokan közülük önkéntesek, akik szabadidejüket áldozzák fel az ilyen jellegű munka fontossága miatt. Még ez a felsorolás sem fedi az összes olyan területet, amelyen informális ifjúsági munkaszervezés folyik. Leghatásosabb alkalmazói valójában maguk a fiatalok, akik egymást tanítják. [Ez a megközelítés sokkal részletesebben megtalálható a **Domino** nevű kiadványban, amelyet ugyancsak a "Te is más vagy, te sem vagy más" kampány során adtak ki.] Az összes felsorolt és még sok másik helyzet biztosít kibontakozási lehetőséget az informális interkulturális nevelés számára.

Az informális interkulturális nevelésnek számos fontos sajátossága van, amely megkülönbözteti a formális neveléstől:

- Az informális nevelés fakultatív, nem rendelkezik az iskola azon kötelező jellegével, amely néha bizonyos, tantervhez tartozó tantárgyak elutasításához vezeti a tanulókat.
- Az informális nevelést alkalmazóknak nagy erőfeszítéseket kell tenniük a résztvevők érdeklődésének fenntartására, hiszen az üzleti világ nagyon elmés egyéb vonzó lehetőségek felkínálásában.
- Az informális nevelés során közvetlenebb, szorosabb a kapcsolat a résztvevőkkel, ami könnyebbé teszi a kommunikációt (még akkor is, ha a stressz néha nagyobb!)

- A tartalmat a résztvevőkkel együtt, az ő valóságaikhoz és igényeikhez igazítva állítják össze.
- Több a választási lehetőség a célok megjelölésére, és a vonatkozó tevékenységekkel való összekapcsolásra.
- Az informális nevelés során alkalmazott aktív, és részvételt támogató módszerek hozzájárulnak az aktívabb részvételhez.

Nyilvánvaló, hogy az informális nevelés sok vonatkozásban nem létezhetne a formális nevelés jelenléte nélkül, hogy rengeteg lehetőség van a kettő összeférhetőségének javítására. A 'B' részben leírt tevékenységek iskolai használatra is adaptálhatók, de összeállításukkor valójában a fiatalokkal való informális nevelésre összpontosítottuk energiáinkat. Most vizsgáljuk meg ezen tevékenységek alapjait.

A FIATALOKKAL VALÓ FOGLALKOZÁS - ÁLLANDÓ FOLYAMAT

Életkoruktól függetlenül, azok az emberek, akik szembesülnek a multikulturális társadalom kihívásaival és problémáival, nem térhetnek át hirtelen a tudatlanságból kritikus tudatosságba és tettekbe. Ez csak egy interkulturális nevelési folyamat során kivitelezhető, amely ebben az esetben informális, és mellette számos tevékenység és kezdeményezés is megvalósítható.

Az interkulturális nevelésnek lehetővé kell tennie a fiatalok számára a rasszizmus, intolerancia, xenofóbia és antiszemitizmus gyökereinek felfedezését. A személyes felfedezés közös akcióhoz vezethet, és a folyamat előmozdítása tőlünk függ. A kép teljességéhez politikai és gazdasági intézkedésekre is szükség van: a nevelésnek megvannak a korlátai, de ugyanakkor felelősségei is.

Mások már megkísérelték leírni az interkulturális nevelést szolgáló programok tervezésének lényeges területeit, amint ez a könyv végén lévő hivatkozásokban megtalálható. Az interkulturális nevelési folyamatot leegyszerűsítve, egy olyan úthoz hasonlítottuk, amelynek különböző szakaszai vannak melyek mind nagy jelentőségűek a fejlesztés szempontjából. Ezek a következők:

- i) Kívülről látni magadat
- ii) Megérteni a világot, amelyben élünk
- iii) Más valóságok megismerése
- iv) Pozitívan tekinteni a különbözőséget
- v) Előnyben részesíteni a pozitív hozzáállást, értékeket és viselkedést

Egyes szakaszokat sokkal fontosabbnak ítéltünk a többinél, vagy választhatunk egy másik útvonalat. Ezeket a szakaszokat bizonyos szintig kombinálni lehet, de minthogy ez a könyv nem négydimenziós, úgyhogy egyenként fogjuk őket tárgyalni a javasolt ötletekkel és tartalmakkal együtt.

i) Kívülről látni magadat

Az interkulturális nevelés során munkánk kezdetén el kell gondolkozni saját magunkon és saját helyzetünkön.

Ötletek és tartalmak:

Saját szociális és kulturális valóságunk:

- Újra felbecsülni, hogy saját valóságunkban mit tartunk negatívnak és mit pozitívnak.
- Szokásaink, gondolkodásunk, életstílusunk stb. - lehetséges reagálások a világra: vannak más valóságok, amelyek nem jobbak, nem is rosszabbak, de másak.
- Elmagyarázni saját realitásunkat olyanoknak, akik nem tudják, hogy az hasznos lehet egy különböző szemlélet kialakításában

Reakciók más szociális és kulturális valóságokra, amelyekkel együtt élünk:

- Társadalmunkban létező előítéletek és sztereotípiák más társadalmak és kultúrák iránt.
- Miért jelennek meg ezek a sztereotípiák és előítéletek?
- Miért léteznek pozitív és negatív előítéletek és sztereotípiák?
- Az előítéletek és sztereotípiák befolyása más emberekkel szembeni viselkedésmódunkra.

Diszkrimináció: egy önkényes jelenség:

- Bizonyos helyzetekben mindenkivel előfordulhat, hogy diszkriminálják.
- Miért létezik diszkrimináció?
- Milyen formái vannak?

ii) **Megérteni a világot, amelyben élünk**

A különböző társadalmak, országok vagy államok nem tudnak fejlődni, ha egymástól elszigeteltek.

Ötletek és tartalmak:

Összefüggő világban élünk:

- A társadalmaknak szüksége van egymásra.
- Európa nem egy bolygó! (az Európa Tanács Észak-Dél Központjának [Council of Europe's North-South Centre] jelszava)

Megosztott felelősség:

- az erők, amelyek a fennmaradás érdekében hazájuk elhagyására kényszerítik az embereket, többnyire az életmódot megalapozó gazdasági rendszerből erednek.

iii) **Más valóságok megismerése**

Sajátunktól eltérő kultúrák, életstílusok vagy társadalmak iránti negatív álláspontok gyökere "az ismeretlentől való félelem"-ben keresendő. Ez az oka annak, hogy az interkulturális nevelés támogatja a más kultúrákkal való ismerkedést, és más kultúrák ismeretét - nem a biztonságos távolságot tartó turistaként viselkedik, hanem olyanként, aki az ismerkedés során kitárulkozva felvállalja a találkozás és kölcsönhatás kockázatait. Az ismeretség megalapozásához a sajátunktól eltérő valóságok megértésére kell törekednünk.

Ötletek és tartalmak:

Mit tudunk más kultúrákról és életstílusokról?

- Hogyan szereztük információinkat más kultúrákról, társadalmakról, országokról?
- Mennyi a valóságtartalma ennek az ismeretnek, és mennyi előre megalkotott gondolat jut el hozzánk különböző utakon?
- Mennyire kell megkérdőjeleznünk a sajtó által közvetített információt és képeket?
- Hogyan tudhatjuk meg, hogy milyen érzés "más cipőjében járni"?

Nincsenek sem felsőbbrendű, sem alacsonyabb rendű kultúrák:

- Minden kultúra egy különböző valóság eredménye.
- Minden kultúrának vannak pozitív oldalai, amelyekből tanulni lehet, és vannak negatív oldalai, amelyeket kritizálhatunk - hogyan tehetünk különbséget a kettő között?

A különböző nem azt jelenti, hogy rosszabb, hanem hogy eltérő:

- Melyek azok a tényezők, amelyek által az emberek közötti különbség negatívumként tűnnek fel?

iv) Pozitívan tekinteni a különbözőséget

Mi az alapja annak a képességnek, hogy a különbözőséget pozitívnak lássuk?

Ötletek és tartalmak:

Saját kultúránk különbözőségei keveréke:

- A szociális és kulturális valóság, amelyhez tartozunk, különbözőségei halmozódásának az eredménye.
- Ezeket a különbözőségeket nem tekintjük az együttélést ellehetetlenítő akadályoknak.

A különböző kultúrák közötti különbség pozitív tény:

- A különböző kultúrák közötti kapcsolatok és összefüggések nemcsak az egyének, hanem a társadalmak számára is gazdagítók. Ugyanakkor szórakozás és öröm forrásai is lehetnek.
- Minden társadalom és kultúra tanulhat a többi társadalomtól, és ugyanakkor taníthat valamit a többi társadalomnak.
- Hogyan tanulhatjuk meg elkerülni az azonnali ítélezést olyan kultúrákról vagy életstílusokról, amelyek "furcsák" számunkra?
- Hogyan tanulhatunk meg együtt élni azzal a(z) (időszakos) bizonytalansággal, amelyet ezek a folyamatok ébresztenek bennünk?
- Hogyan használhatjuk ki mindazon lehetőségeket, amelyeket az ilyen szembesülések nyújtanak számunkra identitásunk új oldalainak felfedezésére.

v) Előnyben részesíteni a pozitív hozzáállást, értékeket és viselkedést

Az összes szakasz az értékek előtérbe helyezésén alapszik: emberi jogok, elismerés, elfogadás, aktív tolerancia, tisztelet, békés konfliktusmegoldás és szolidaritás.

- Ha követeljük a szolidaritáshoz való jogot, akkor, Jean-Marie Bergeret összefoglalása szerint, kötelességünk szolidaritást mutatni. Az interkulturális nevelés során ezt a fajta végeredményt szeretnénk elérni. De a fiatalok csak saját maguk fogják viselkedésüket és következtetéseiket megváltoztatni, mi csak segíthetjük a folyamat előmozdítását azzal, hogy számos kihívást küzdünk le velük az idők során.
- Ha az ilyen jellegű hozzáállások támogatására törekszünk, könnyebb lesz a más kultúrák emberei iránti pozitív viselkedésmód terjesztése. Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy az ilyen a viselkedésmód és magatartások csak olyan tulajdonságokkal együtt fejleszthetők ki, mint: becsületesség, együttműködési készség, kommunikációs készség, kritikus gondolkodás és szervezői érzék.

GONDOLKODÁSI SZÜNET

Az interkulturális nevelés nem olyan zárt program, amelyet folyamatos módosítások nélkül ismételni lehet. Ellenkezőleg, nemcsak a lehetséges interkulturális tevékenységek skálája nagyon széles, hanem egyfolytában ellenőrizni kell saját magunkat, hogy mit csinálunk és miért. Itt nincs sikert garantáló bűvös képlet.

Az egyes informális interkulturális nevelési tevékenységek határainak meghatározásához a következő tényezőket kell figyelembe venni:

- **Az általunk tervezett tevékenység tartalma és terjedelme.** Egy spanyol mondás ezt jól összefoglalja: "Halászbottal nem vadászhat az elefántra."

- **A környezet, amelyben dolgozni fogunk, és a ránk kényszerített korlátozásai.** A résztvevők motivációja a helytől és a részt venni akarásától függ.
- **Az ismeretség és a viszony szintje, amely azokhoz a fiatalokhoz fűz, akikkel dolgozni fogunk.** Ha jól ismerjük őket, és tudjuk, hogy hosszú távon tervezhetünk, az hatással lesz céljainkra.
- **A részvétel szintje a tevékenység során.** Ha a résztvevők felelősnek érzik magukat egy tevékenység kimeneteléért, sokkal pozitívabb eredmények fognak születni, mintha csak passzív szereplők lennének.

Másodsorban figyelembe kell vennünk azt, hogy:

- **Az elszigetelt tevékenységeknek hatásai korlátozottak.** Az interkulturális nevelés során értékeket, álláspontokat és viselkedéseket veszünk figyelembe. Ezért kívánatos minden tevékenységet szélesebb összefüggésben tervezni. Ez azonban nem azt jelenti, hogy mellőznünk kell a korlátozott lehetőségeket az interkulturális folyamatok érdekében; alapjában véve ambícióink meghatározásáról van szó.
- **A tevékenységek lényege a résztvevők mindennapi életénél kell kezdődjön, és azt kell célozza.** Az a cél, hogy pozitív attitűdöket alakítsunk ki saját környezetünkben, és ezt a környezetet összekapcsoljuk a külvilággal.

Az egyes informális nevelési tevékenységek megközelítése, értelmezése a konkrét lehetőségeinktől és a résztvevőktől függ... A 'B' rész megtervezésekor felhasználtuk ezeket a gondolatokat és elveket, de azt is tudjuk, hogy lehetetlen és nem is lenne helyénvaló túl szigorú és merev szabályokat alkotni.

Összegezésül, hasznos lehet észben tartani, hogy:

- Aktív és dinamikus metodológiával indítva...
- folyamatokkal foglalkozunk...
- amelyek által valamint az információ, a valóság elemzése és kritikus szemlélete segítségével...
- a munkában résztvevő személyek módot fognak találni...
- pozitív kölcsönhatás kialakítására mindennapi életükben a más kultúrákhoz tartozó emberekkel
- és stratégiák kidolgozására, amelyek segítségével ezen pozitív kapcsolatokat kifejezésre juttatják egyéni és kollektív tevékenységekben.

Hivatkozások a fejezethez

‘B’ rész

GYAKORLATOK

I. Tartalom

Bevezetés	50
A képzési csomag használata	50
A nevelési szempontok	52
A fiatalokkal való munka	53
Az interkulturális nevelési program kifejlesztése	55
Tippek az irányítók részére	56
Megbeszélések vezetése	56
A konfliktusok kezelése	57
Értékelés és áttekintés	58
Tevékenységek	58
Köszönetnyilvánítás	59
Tevékenységek listája	61

tevékenységek (játékok) a rasszizmus, xenofóbia, antiszemitizmus és intolerancia ellen

A kampány tevékenységeinek ábécéje	62
antonio és ali	63
lufik	65
szórajz (cultionary)	67
kedves barátom...	70
dominó	72
álmok	74
euro-vicc verseny	76
euro-vasút “a la carte”	78
minden kép egy történet	81
első benyomások	83
törj be a körbe	85
mit gondolsz, ki fog ma velünk vacsorázni?	87
a történelem vonala	90
a mi házunkban	92
a sziget	97
csináld!	103

knysna blue	106
címkék	108
limit 20	110
hírgyártás	120
én is	122
a média elfogultsága	124
az én gyermekkorom	127
az én történetem	129
nemzeti hősök	131
egyet kizárunk	133
1 = 1	135
a fejlődéshez vezető ösvény	138
személyes hősök	147
portrék	149
a menekült	151
a játék szabályai	154
hasonlóságok keresése és különbözőség felfedezése...	156
osztozva a diszkriminációban	157
a világ meséi	159
a sokszínűség nyomai	170
családfa	173
mit látsz?	176
hol állsz?	177
fehér jövő	180

jégtörők182

a kampánymunka megkezdésének lehetőségei	189
--	-----

II. Bevezetés

A 'B' részben leírt tevékenységek egyaránt szólnak azoknak, akik fiatalokkal (14 év felettekkel), vagy felnőttekkel foglalkoznak iskolán kívüli, vagy bármilyen más informális nevelés keretében, és témájuk az egyenlőség, fajgyűlölet, idegengyűlölet, antiszemitizmus és intolerancia.

Ezt a részt igyekeztünk úgy összeállítani, hogy rugalmasan alkalmazható legyen minél szélesebb körben. Így például haszonnal forgathatja egy ifjúsági munkás, csoport-, szeminárium- vagy vallásos egyletvezető, akár egy tanár vagy szakvezető. Munkája állhat rendszeres találkozókból vagy alkalmiaktól, a csoport lehet kicsi vagy nagy (például szemináriumok esetén, ahol a résztvevők nem ismerik egymást). A csoport tagjai lehetnek egyneműek, vagy sem, tartozhatnak azonos kultúrához, országhoz, vagy sem, lehetnek azonos vallási meggyőződésűek, vagy sem. Bármely helyzetbe is kerülj, ez a csomag irányvonalakat ad az ötletek és a tevékenységeket felhasználásához és adaptálásához a saját és a csoport igényeihez.

A képzési csomag használata

E csomag összeállításakor arra törekedtünk, hogy a lehető legrugalmasabban, óhajod szerint használhasd. Mindenik ismertetett tevékenység önmagában is alkalmazható, mi azonban azt ajánljuk, hogy kettőt vagy akár többet is alkalmazz együttesen egy programban, az adott téma alaposabb kimerítése érdekében.

Mielőtt hozzáfognál, javasoljuk, hogy tekintsd át az egész csomagot, hogy fogalmad legyen a felhasználási lehetőségeiről. Az 'A' részt átolvasva megismerheted a gyakorlatok elméleti hátterét.

Szintén az 'A' részben található a témákkal kapcsolatos háttér-információk, amelyek segíthetnek a beszélgetések során felvetett kérdések megválaszolásában.

A tevékenységek szintjét 0-tól 3-ig osztályoztuk a szükséges megértés, vitakészség és aktív részvételi hajlandóság szerint. A 0 szintű tevékenységek rövidek, nagyon egyszerűek, bevezető jellegűek, az érdeklődés felkeltését célozzák, nem szükséges hozzájuk fejlett vita- vagy csoportmunka készség. A skála csúcsán álló 3-as szintű tevékenységek hosszabbak, a csoport tagjaitól összpontosítást, együttműködést, fejlett vita- és csoportmunka készséget igényelnek, valamint gondos és alapos előkészítésük szükséges. Éppen ezért a vitatott téma mélyebb, áthatóbb megértését eredményezik.

A tevékenységeket téma szerint négy csoportba osztottuk, amelyek a fokozatos nevelési folyamatot követik:¹

- G** a tevékenységek az egészséges csoportszellem kialakítását segítik, és fejlesztik a kommunikációs-készséget és a csoportdinamikát. (G mint group)
- I** olyan tevékenységek, amelyek a más kultúrához tartozó, vagy más országból, társadalmi közegekből származó emberekről alkotott képekkel foglalkoznak. (I mint images)
- M** olyan tevékenységek, amelyek a diszkrimináció, az elutasítás, a kizárás és a marginalizálás mögött rejlő társadalmi, gazdasági, kulturális és nevelési mechanizmusokat tárják fel. (M mint mechanisms)
- A** olyan tevékenységek, amelyek aktív részvételre ösztönöznek az egyenlőség értéken és a különbözőség elfogadásán alapuló társadalmi változásokban. (A mint activities)

A tevékenységek a témák szempontjából tetszőleges sorrendben használhatók. Azonban, ha már belevetted magad a foglalkozásba és a résztvevők kérdezőgöngyöl kezdenek, akkor egy háló összefonódó szálainak kell tekintened a tevékenységeket, és a számodra legmegfelelőbb sorrendet kell alkalmaznod.

A célunk az volt, hogy mindegyik tevékenységet világosan leírjuk, valamint ötleteket adjunk az egyes tevékenységeket követő lépésekhez. Ki kell hangsúlyoznunk azonban, hogy ezek csupán irányvonalak, és a képzési csomagot mindenkori felhasználói saját szükségleteiknek, elképzeléseiknek megfelelően alakíthatják át.

Bármilyen csoporttal is dolgoznál, valószínűleg olyan tevékenységgel fogod kezdeni, amely saját területedhez kötődik, vagy amely valamely csoporttagot leginkább érdekli. A csomagban található ötleteket úgy kellene alkalmazni, hogy segítsék a csoporttagokat a tárgyalt témák alaposabb megismerésében, és az egymás iránti empátia kialakításában. Az egyetértés nem elég, a lényeg a sokféleséget, a különbözőséget értékelő, és az egyéni méltóságot tiszteletben tartó interkulturális társadalom építésére irányuló közös munka. A cselekvő szerepvállalásnak ez az eleme nagyon fontos eredménye a csomagban leírt tevékenységeknek. Nem elég a témák felszínes ismerete, meg kell próbálnunk alaposnak, következetesnek lenni hozzáállásunkban és tetteinkben. E szempontból az interkulturális nevelés egy tágabb körű, "állampolgárságra nevelési" folyamat részeként tekintendő, amely különös figyelmet fordít a szolidaritás, tolerancia, felelősségvállalás, bátorság és tisztelet értékeire. Az emberi jogra, a békére és a globális nevelésre épül, és egyben gyarapítja azokat.

¹ A csoportok jelzésére az eredeti angol betűket tartottuk meg.

III. A nevelési szempontok

A csomagban leírt tevékenységek összeállítása során arra törekedtünk, hogy azok az interkulturális nevelés két alapvető megközelítését tegyék lehetővé: a részvételt és a csoportmunkát.

A részvevő magatartás lényege az, hogy a fiatalok nem a foglalkozás tárgyát képezik, hanem egy erőforrást jelentenek, amelyre számítani lehet a csoportmunkában. A csomag használata emberekkel való együttműködést jelent, nem emberekért való ténykedést. Alapvető célunk és feladatunk az embereket arra ösztönözni, hogy felelősen cselekedjenek és ezáltal az önrányítás lehetőségével hatalmazzuk fel őket.

A csoportmunka lehetőséget nyújt saját tapasztalataink, tudásunk, képességeink és hozzáállásunk mélyebb megértésére. Ezáltal a csoportmunka olyan eszköz, amellyel biztosítani lehet, hogy minden egyéni ismeretszerzés a személyes tudás gyarapításán túl társadalmi hatással is bírjon.

Az interkulturális nevelés (amelyet az 'A' részben részletesen leírtunk) társadalmi nevelési folyamat, ennek során az egyén sokkal tudatosabbá válik saját kultúráját, valamint a kultúrák közötti összefüggéseket illetően, beleértve a másság iránti tiszteletet, legyen az bármiféle is: kulturális, vallási, etnikai, szexuális, nemzetiségi, társadalmi, képesség- vagy fizikai képességekre vonatkozó. Ezek az emberek saját kultúrájukat is egy olyan tágabb körben értelmezik, amely lehetővé teszi számukra, hogy megértsék, beleéljék magukat más népek értékvilágába, és hogy közösen azon munkálkodjanak, hogy egy jobb, egyenlőségre törekvő világot építsenek.

Az interkulturális nevelés olyan emberi vonásokkal való foglalkozást jelent, mint magatartások, érzelmek, érzékelések, értékek és tapasztalatok. Nem valósítható meg kizárólag intellektuális munkával, hanem egy gyakorlati dimenzióra is szükség van. Így például, ha azt szeretnénk, hogy a fiatalok együtt érezzenek a bevándorlókkal, nem elég tájékoztatnunk őket pillanatnyi helyzetükről, vagy statisztikai adatokkal és grafikonokkal mutatnunk be helyzetüket. Az szükséges, hogy a fiatalok átérezzék és megértsék azt, hogy a bevándorlás nem a véletlen műve, hanem ezeket az embereket az életkörülményeik kényszerítették arra, hogy kivándoroljanak hazájukból, amely nem szegény, hanem elszegényített ország. Hasonlóképpen, a homofóbia, vagy a romákkal, cigányokkal szembeni diszkrimináció tárgyalása kapcsán ne előadásokat tartsunk, inkább adjunk lehetőséget az embereknek arra, hogy átérezzék, milyen a mindennapi diszkrimináció és előítélet áldozatának lenni. Ezzel persze nem vonjuk kétségbe az alapvető ismeretek szükségességét, amelyek az olyan mélyen gyökerező sztereotípiák és előítéletek ellensúlyozásához szükségesek, mint például az, hogy a legtöbb roma nem karavánokban vándorol és sátorban él, hanem egy sajátos életvitele van, vagy mint például az, hogy homoszexuálisok minden történelmi korban, társadalomban és kultúrában éltek.

Ezeket a problémákat csak akkor fogják megérteni az emberek, ha munkánk során az ő tudásukra, érzéseikre, és tapasztalataikra támaszkodunk. Erről a kezdőpontról kiindulva képesek lesznek megtanulni alkalmazkodni különböző társadalmi és egyéni valóságokhoz, illetve erről a pontról folytatni új ismeretek megszerzését. Ekképpen, a mi munkánk nem annyira intellektuális, megismerés szintjén mozgó, mint inkább az egyéni élettapasztalatokat és érzelmeket feldolgozó tevékenység. Ugyanakkor nem szabad elfelejtenünk, hogy az interkulturális nevelés által fejlesztett értékek, szolidaritás, tisztelet, és empátia megszerzése csak akkor lehetséges, ha egyidőben abban is segítjük az embereket, hogy az együttműködési, kommunikációs és kritikus elemzői képességeiket fejlesszék.

Nevelői tevékenységünk három fő lépése: gondolkozz, érezz és cselekedj. Munkánk során a fejünket, a szívünket és kezeinket fogjuk használni.

A fiatalokkal való munka

A résztvevő csoportdinamikát alkalmazó interkulturális nevelés néhány alapvető elvet feltételez:

1. Mindig abból kell kiindulnunk, amit a csoport tagjai már ismernek, a véleményeikből és tapasztalataikból; ezek alapján ösztönözzük őket arra, hogy új elveket és élményeket keressenek és tárjanak fel együtt. Mindannyiunknak vannak elvei és véleményei azokról a témákról és kérdésekről, amelyek mindennapi életünkhöz kötődnek, és amelyek családi és társadalmi környezetünkből származnak; vagy egyéni megtapasztalásainkból; vagy olvasmányainkból; vagy iskolában, rádióból, tévéből szerzett ismereteinkből; vagy más emberekkel folytatott eszmecserékből és vitákból; vagy saját értelmezéseinkből. Mindezek együttvéve egyfajta szűrőt képeznek, amelyen keresztül a "valóságot értelmezzük". Ezért te, mint a csoport irányítója, ahelyett hogy elhanyagolnád ezt a valóságot, belőle indulsz ki, és erre kell majd építened az új élményvilágot.

2. Ösztönözzük a fiatalokat a vitákban való részvételre azért, hogy hozzájárulásukkal gazdagítsák a beszélgetéseket, és hogy minél többet tanuljanak egymástól.
Mindannyiunknak mindig van tanulnivalója és tanítnivalója. A csoportmunka felerősíti bennünk a tanulási képességet; lehetővé teszi új gondolatok feltárását, új információ közös elemzését, és ezáltal az egyéni fejlődést serkenti. Ráadásul, amikor valaki valamiben aktívan részt vesz - a mi esetünkben az interkulturális nevelésben - sokkal erősebb lesz a tudás birtoklásának érzése, ami nagyobb fokú elkötelezettséget ébreszt.
3. Állandóan arra kell koncentrálnunk, hogy az emberek az interkulturális neveléshez kapcsolódó konkrét tapasztalataikat egyszerű, de hatékony cselekvési formákban tudják hasznosítani, amelyek kifejezik az elszigetelés, a diszkrimináció és a kizárás elutasítását.

Az interkulturális nevelés nem csupán az értelem szintjén hat, hanem a személyeket, akikkel dolgozunk egyrészt egy társadalom tagjaiként kell kezelnünk, másrészt mint egyéniségekre kell tekintettel lennünk rájuk. Tehát a mi célunk abban áll, hogy felerősítsük az interkulturális nevelés gyakorlati dimenzióját, biztosítva ezáltal azt, hogy a fiatalok olyan konkrét következtetésekre jussnak, amelyek mindennapi életüket érintik.

A sikeres csoportmunka egyik fontos eszköze a tevékenység, amelyet erőforrásként használunk fel a fiatalok segítésére, azért hogy tapasztalataikat mind az értelmi, mind az érzelmi szinten értékesíteni tudják. A tevékenység önmagában nem végeredmény, hanem az olyan fontos dolgok kiváltó oka vagy megoldása, mint például a vélemény- és tapasztalatcserén alapuló közös megismerési folyamat, a valóság új dimenzióinak feltárása, az alternatívák együttes kialakítása, vagy a rasszizmus, xenofóbia antiszemitizmus és intolerancia tudatosítása.

A csomagban található gyakorlatok a közös tanulási folyamat eszközeiknek tekinthetők. Használati módjukról te döntesz annak függvényében, hogy a csoportod milyen korú, képességű, érdeklődési körű, illetve attól függően, hogy mekkora tér és mennyi idő áll rendelkezésedre, de ugyanakkor szervesen egymásra épülő részekből álló, módszeres programot is összeállíthatsz ezekből:

G olyan tevékenységekre utal, amelyek a csoport kialakítását és konszolidációját segítik. Ezen tevékenységek során jó csoporthangulat hozható létre, illetve serkenthető a kommunikációs-képesség és a csoportdinamika. Ide tartoznak a jégtörők is.

Ha a csoport tagjainak nincs fejlett készségük a vitára, az aktív hallgatásra vagy kapcsolatteremtésre, és nem látják át a csoportmunka folyamatát és dinamikáját, (vagyis nincs meg az a képességük, hogy valamely közös cél érdekében a kölcsönös tisztelet és együttműködés szellemében másokkal együtt dolgozzanak), akkor a tevékenységeket, különösen a 3-as szintűeket nehéznek, vagy éppen lehetetlennek tartják majd. Ezek a tevékenységek az Interkulturális Nevelés tágabb keretén belül fogalmazódtak meg. Az egyének kölcsönös tiszteletére épülnek, valamint arra a meggyőződésre, hogy mindannyian tapasztalatok által fejlődünk, és hogy a tapasztalatszerzésen alapuló tanulás élvezetes, szórakoztató, eredményes, az egyén és a társadalom felemelkedéséhez vezet. Ha ezt nem tartjuk mindig szem előtt, bonyodalmak és konfliktusok származhatnak abból, hogy az emberek azzal a kihívással szembesülnek, hogy feltárják előítéleteikkel, hitükkel és világnézetükkel kapcsolatos gondolataikat, érzéseiket, érzelmeiket. A jó csoportmunka biztos környezetet jelent az ilyen kitárulkozások számára.

I olyan tevékenységekre utal, amelyek a más kultúrához tartozó vagy más országból, társadalmi közegekből származó emberekről alkotott képvilágunkba nyújtanak betekintést.

Fontos foglalkoznunk ezekkel a belső elképzelésekkel, mert az emberekről alkotott képek és sztereotípiák szoros összefüggésben állnak az előítélettel és a diszkriminációval. Ha nem értjük meg, hogy honnan származnak ezek a képzetek, és nem tanulunk meg kritikusan bánni velük, akkor nem tudjuk felmérni felfogásunkra és nézeteinkre gyakorolt hatásukat. Az intolerancia és a rasszizmus leküzdéséhez szükséges első lépésünk az, hogy annak tekintsük ezeket a képzetek, amik: egyszerűen csak képzetek, amelyeknek gyakran semmi közük a valósághoz.

M olyan tevékenységek, amelyek segítenek az embereknek felismerni és elemezni azokat a társadalomban, gazdaságban, kultúrában és nevelésben rejlő okokat, amelyek a diszkriminációs helyzetek, az elutasítás, a kizárás, az elszigetelés hátterét képezik.

Ha nem vagyunk képesek felismerni azokat a mechanizmusokat, amelyek a diszkriminációt fenntartják, soha nem fog sikerülni kezelnünk és megváltoztatnunk azokat. Lényeges, hogy rálátásunk legyen az érdekeltségekre, a hatalomra, a politikára helyi, országos és globális szinten, mert alapvetően ezek okozzák az emberek közötti konfliktusokat. Kevesen hagyják el otthonukat, ha a háború, az éhínség, a munkanélküliség, a vallási és a politikai

üldözés nem kényszerítené őket. A lakásért, munkahelyért, oktatási lehetőségekért és társadalmi szolgáltatásokért folyó verseny is egymás ellen fordítja az embereket. Fel kell tennünk önmagunknak a kérdést, hogy miért is olyan a világ, amilyen, és hogy miért olyan nehéz ezen változtatni.

A olyan tevékenységek, amelyek tudatosítják az egyének és csoportok cselekvési lehetőségeit a szolidaritás, a tisztelet és a másság elfogadásának értékeire támaszkodó társadalmi változás érdekében.

Csak akkor érdemes ezt a képzési csomagot használni, ha tanulunk belőle, fejlődünk általa és következőképpen változtatni, cselekedni kezdünk. A változás a tevékenységek lényeges következménye. A változás megnyilvánulhat az egyén szintjén, például ha saját világnézetünk tudatában felismerjük a személyes szerepvállalás fontosságát. Tevékenykedhetünk más emberekkel együtt is helyi szinten saját közösségünk keretében valamely kisebbség vagy "más" csoport érdekében. De a tevékenység jelentheti a másokkal együtt végzett közös munkát helyi, regionális, országos vagy nemzetközi szinten egy toleránsabb interkulturális világ létrehozása érdekében.

Egy angol mondás szerint "A legnagyobb hibát az követi el, aki nem tesz semmit, mert csak keveset tudna tenni.", és egy másik: "Egy mérföld megtétele is egy lépéssel kezdődik." Hasonló közmondások léteznek más nyelveken is. Javasoljuk, hogy gyűjtsd össze a saját nyelveden megfogalmazott hasonló tartalmú közmondásokat. További cselekvést indító ötleteket a 62. oldalon találhatsz, a kampánytevékenységek ábécéjében.

IV. Az interkulturális nevelési program kifejlesztése

Fontos megjegyezni, hogy Európában úgy az országok között, mint az egyes országokon belül különbségek léteznek. Ezért azt ajánljuk az irányítóknak, hogy a tevékenységeket mindig az érintett ország, régió vagy város helyzetéhez adaptálják. Ha az adott példák és a feltett kérdések az elemzés és értékelés szempontjából nem találóak, nem illeszkednek a csoport társadalmi és kulturális környezetébe, akkor megfelelő példákat és kérdéseket kell találni.

Nagyon kevés az olyan tevékenység, játék, amely átalakítás nélkül alkalmazható bármely országban vagy csoportban. E csomag ötleteit mindig adaptálni kell a nyelvi sajátosságok szempontján túl az aktuális kulturális, társadalmi különbségek, valamint a témában való jártasság szerint. Amint már említettük, a nevelési megközelítés lényege a résztvevők egyéni tapasztalatainak, érzéseinek, képességeinek és tudásának aktív felhasználása.

Ne aggódj! Nem kell mindig az egész játékot átalakítanod. A legtöbb esetben elég lesz, ha az értékelést és megbeszélést adaptálsz a csoport saját helyzetéhez, és a kampány céljához. Például, a vallási tolerancia esetén egyes országokban a vita tárgyát a muzulmánok és keresztények közötti problémák képezik. Más csoportban az antiszemitizmus megbeszélése lehet célszerű, vagy a katolikusok és ortodoxok viszonya. A kampány során tárgyalt problémák minden országban léteznek, habár eltérő formákban. Az irányítóknak elsősorban arra kell törekednie, hogy a jobb megértés céljából ezeket a problémákat minél közelebb hozza a résztvevők saját helyi problémáikhoz. Az adaptálás módszereinek és témáinak kiválasztásában segítséget nyújtanak majd a "Tipppek az irányítók részére".

Tipppek az irányítók részére

Amikor fiatalokkal dolgozunk, mindig szem előtt kell tartanunk az interkulturális nevelésre, illetve a csoport fejlődésére irányuló célkitűzéseink közötti egyensúly megtartását. Az irányító kiemelten fontos feladatai a csoporttagok közötti jó hangulat kialakulásának biztosítása, és hogy a lehető legnagyobb mértékben támogassa és ösztönözze kreativitásukat és törekvéseiket. Ezáltal a résztvevők termékenyek s minden fáradságot megérőnek fogják találni munkájukat, érdekes tapasztalatokat szereznek, és helytálló következtetéseket vonnak le.

Megbeszélések vezetése

A megbeszélés központi eleme a nevelési folyamatnak. Minden tevékenység, játék végén kell hagyni valamennyi időt kielemezésre és értékelésre. A csomag támpontokat ad a megbeszélések levezetésére. Biztosítani kell mindenki számára a lehetőséget, hogy akarata szerint vegyen részt a vitákban. Íme, néhány példa:

- alakíts ki jó csoportangulatot, ami lehetővé teszi mindenki számára, hogy szabadon kifejezze magát, illetve, hogy meghallgassák. Időt kell szánnod a megfelelő környezet kialakítására, valamint arra, hogy a résztvevők megismerkedjenek egymással, és hogy bizalommal legyenek egymás iránt.
- olyan résztvevőket hívj meg, akik elmondják véleményüket, és taglalják a tárgyalt témával kapcsolatos tapasztalataikat.
- a csoport által ismert kifejezéseket és nyelvezetet használj, utalj olyan közelmúltbeli eseményekre, amelyek relevánsak a csoport tagjai számára, igyekezz a mindennapi életükhöz kapcsolni a játékokat.

A konfliktusok kezelése

A tevékenységek során konfliktusok alakulhatnak ki. Ez várható, hiszen a résztvevőknek nagyon bonyolult és kihívást jelentő témákat kell feltárniuk, véleményüket kell kifejtteniük, és kritikusan kell gondolkodniuk. Ez része az interkulturális nevelésnek, nem egyszerű, és feszültségeket kelthet.

Lehetőleg kerülni kell az olyan helyzeteket, amelyek az interkulturális nevelési folyamatot akadályozó konfliktusokat eredményezhetnek. Irányítói minőségében ismerned kell a résztvevők érzékeny pontjait, amelyeket a tevékenységek során érinthettek.

Mindenki legyen tisztában azzal, hogy csak annyira kell kitérnie, hogy az ne legyen számára feszélyező vagy kellemetlen. Adj időt a résztvevőknek, hogy felkészüljenek a tevékenységre. Hagyd őket, hogy hozzászokjanak a játék által megkövetelt szerepükhöz, és a végén hagyd őket kilépni belőle. Szánj elegendő időt az elemzésre és a vitára is.

Tehát fel kell készülni a konfliktusokra, amelyek a résztvevők között kialakulhatnak, hiszen az érzelmeikhez, értékrendszerükhöz, tapasztalataikhoz kötődő kérdéseket vitatunk meg. Ne ijedj meg! Az ilyen kérdések megvitatása során elkerülhetetlen az érzelmek bevonása. A konfliktus nem feltétlenül negatív, amennyiben irányítása nem csúszik ki a kezünkből. Íme néhány javaslat, amely segít a konfliktusokat pozitívan megoldani anélkül, hogy újraélesztené a feszültségeket, vagy megakadályozná a további munkát:

- szánj elég időt az elemzésre és a vitára; ha szükséges, akkor többet az eredetileg tervezettnél,
- segíts a résztvevők véleményének, álláspontjának és érdekeinek pontosításában, igyekezz enyhíteni a csoporton belüli feszültségeket; például megkérheted őket, hogy kisebb csoportokra oszolva 3 percig beszélgessenek az adott témáról,
- ösztönözz mindenkit egymás aktív meghallgatására. Inkább azt kell kihangsúlyozni, ami összeköti az embereket, nem azt, ami elválasztja őket. Keresd a konszenzust. Segítsd a résztvevőket közös érdekeik felismerésében, mintsem hogy megváltoztassák nézeteiket kompromisszumok révén,
- olyan megoldásokat kell találni, amelyek nem generálják újra a feszültségeket,
- ajánlj egy későbbi magánbeszélgetést az érintetteknek

Komolyabb konfliktusok esetén, amelyek feszültséget keltenek a csoporton belül, és lehetetlenné teszik a munkát, ajánlatos későbbre, egy alkalmasabb időpontra halasztani a megoldáskeresést. Ez egyszerre lehet szükséges és pozitív megoldás. A konfliktusmegoldás elhalasztásával minden érintettnek ideje lesz átgondolni a problémát, és új megoldást keresni. Azonban hangsúlyoznunk kell, hogy a konfliktusokat egyetlen esetben sem szabad elhanyagolni, elkendőzni vagy elutasítani. A konfliktus-megoldásban a struccpolitika nem vezet eredményre, és legtöbbször ez a legkedvezőtlenebb hozzáállás.

Értékelés vagy áttekintés

Legtöbbször nem viszonyulunk kritikusan tapasztalatainkhoz. Azonban az értékelés és áttekintés lényeges részei a tanulási folyamatnak, éppen ezért nagyon ajánljuk, hogy minden játék végeztével beszéljétek meg a csoporttal közösen mindazt, amit a játék során tanultatok, valamint tisztázzátok, hogyan kapcsolódik mindaz a mindennapi életetekhez, a közösségetekhez, a tágabb értelemben vett világhoz.

Javasoljuk, hogy az alábbi kérdések megválaszolásával haladjunk végig a folyamaton:

- Mi történt a tevékenység, játék során, és hogyan érezték magukat a résztvevők?

- Mit tanultak önmagukról?
- Mit tanultak a tevékenység, játék során érintett témákról?
- Hogyan tudják a tanultakat a továbbiakban felhasználni?

A csoportos áttekintés ne egy vita legyen. Más technikákat is lehet alkalmazni, mint például a testbeszéd, rajz, szoborformázás stb. További ajánlatokat tartalmaznak még a csomagban található Hivatkozások-ban felsorolt könyvek.

Azt is javasoljuk, hogy minden ülőszak után fordítsatok időt a történetek átgondolására. Készítsetek néhány feljegyzést arról, hogy:

- hogyan zajlott a játék az előkészítés, a cél megvalósulása stb. szempontjából,
- mit tanultak a résztvevők, és
- milyen eredmények születtek, mit fognak tenni azt követően, hogy részt vettek a játékban?

Az értékelés és áttekintés folyamata azonban nem ér itt véget. A visszajelzéseknek meghatározó szerepe volt a csomag jelenlegi formájában való megjelenésében. Ez a még vázlatnak tekinthető csomag a kampány végéig ki fog egészülni, ezért hálásak lennénk használatára során tett észrevételeid közléséért. Kérünk, töltsd ki és küldd el címünkre a csomag végén található Értékelő ívet.

V. A gyakorlatok

Az itt következő gyakorlatokat, játékokat már több országban, és különböző csoportokban kipróbálták. Azonban el kell ismernünk, hogy a különböző csoportok egymástól eltérő módon reagáltak a játékokra, ezért a játékidőre, csoportlétszámra, elvárt képességi szintre stb. vonatkozó javaslatunk csupán irányadó értékűek. Bizonytalanság esetén számunk több időt, különösen a kielemezésre és értékelésre.

A játékokat négy téma szerint csoportosítottuk (mint ahogy azt az 51. oldalon leírtuk):

G a tevékenységek az egészséges csoportszellem kialakítását segítik, és fejlesztik a kommunikációs-készséget és a csoportdinamikát.

I olyan tevékenységek, amelyek a más kultúrához tartozó, vagy más országból, társadalmi közegekből származó emberekről alkotott képekkel foglalkoznak.

M olyan tevékenységek, amelyek a diszkrimináció, az elutasítás, a kizárás és a marginalizálódás mögött rejlő társadalmi, gazdasági, kulturális és nevelési mechanizmusokat tárják fel.

A olyan tevékenységek, amelyek aktív részvételre ösztönöznek az egyenlőség értékén és a különbözőség elfogadásán alapuló társadalmi változásokban.

A tevékenységek szintjét 0-tól 3-ig osztályoztuk a szükséges megértés, vitakészség és aktív részvételi hajlandóság szerint. A 0 szintű tevékenységek rövidek, nagyon egyszerűek, bevezető jellegűek, az érdeklődés felkeltését célozzák, nem szükséges hozzájuk fejlett vita- vagy csoportmunka készség. A skála csúcsán álló 3-as szintű tevékenységek hosszabbak, a csoport tagjaitól összpontosítást, együttműködést, fejlett vita- és csoportmunka készséget igényelnek, valamint gondos és alapos előkészítésük szükséges. Éppen ezért a vitatott téma mélyebb, áthatóbb megértését eredményezik.

VI. Köszönetnyilvánítás

Ez a gyakorlat-csomag egy egyhetes ötletbörzét, megbeszélést és kísérletezést követően állt össze a spanyolországi Mollinában található Ceulaj-ban (Centro Eurolatinamericano de Juventud). A résztvevők nyers ötleteket "szállítottak", amelyeket együtt dolgoztunk fel. Így tehát nem könnyű kideríteni az ötletek származását: van, amit könyvben olvastunk; van, amit elejtett szavakból merítettünk, és van, amit képzéseken szereztünk. Éppen ezért nem mindig könnyű azonosítani az eredeti forrást. Elnézést kérünk mindazoktól a személyektől és szervezetektől, akik

dicséretet, köszönetet érdemelnek, de nevük kimaradt a felsorolásból. Ezt helyrehozhatjuk majd e csomag végső formájának kiadásakor.

Köszönetet érdemelnek az alábbi szervezetek, amelyek segítették a szerzőket e csomag összeállításához szükséges tapasztalat megszerzésében:

The European Youth Centre of the Council of Europe, Strasbourg

Colectivo AMANI, Madrid

Equipo Claves, Madrid

The Woodcraft Folk in Britain

The Adult Education Centre (Wensum Lodge) Norwich, UK

The Norfolk Youth and Community Service, UK

Az alábbi kiadványoknak volt kiemelt jelentősége munkánkban:

Educacion Intercultural. Analisis y resolucion de conflictos, Colectivo AMANI y Escuela de Animacion y Educacion Juvenil, Paseo de la Castellana, 101, 2. ISBN 84 7884 129 6

En un mundo de diferencias ...un mundo diferente, Equipo Claves y Cruz Roja Juventud.

Racetracks, Greenwich Education Service, Greenwich, London, UK. ISBN 1 898443009

Más, egyedi utalások az egyes gyakorlatok végén szerepelnek.

A gyakorlatok szintek és témák szerint

*****táblázat*****

A	antiszemizmus elleni tevékenység
B	tájékozottság
C	az elnyomás megelőzése, együttműködés és törődés
D	sokféleség és különbözőség
E	egyenlőség
F	fesztivál, család és barátság
G	kibontakozás
H	emberiesség és a homofóbia megelőzése
I	interkulturális tanulás
J	igazságosság
K	kitartás
L	idegennyelv-tanulás
M	döntés, elhatározás
N	senki sem tökéletes
O	az elnyomásra való figyelem
P	a helyi közösségben való részvétel
Q	megkérdőjelezés nélkül ne fogadj el semmit
R	mások tisztelete
S	elkezdeni és megosztani
T	tolerancia
U	egyediség
V	a különbözőség értékelése
W	munkálkodás egy jobb világért
X	xenofóbia elleni kampány
Y	önbizalom
Z	zebra, mert az fehér is és fekete is

Mit jelent számodra a kampány?

Ezt az interkulturális ábécét felhasználhatod a rasszizmusról, xenofóbiáról, antiszemizmusról és intoleranciáról szóló beszélgetések kezdeményezésére, vagy azok leküzdésére irányuló tevékenységek meghatározására.

Nagyítsuk ki és használjuk poszterként, egészítsük ki saját ötleteinkkel.

Azt mondják, hogy a kreatív munkát egyénileg kell végezni, de próbáltál-e már tíz, vagy még több emberrel együtt egy történetet kitalálni? Most megpróbálhatod!

Tárgyalt kérdések

- Sztereotípiák

Célok

- A bennünk, más kultúrákról, szociális csoportokról stb. kialakult képzetek feltárása.
- Legyünk tudatában annak, hogy ezek a képzetek mennyire szabják meg a más csoportokhoz tartozó emberekkel szembeni elvárásainkat

Időtartam

30 perc

Csoportlétszám

8-10. Megjegyzés: a nagyobb csoportok feloszthatók

Előkészítés

- Egy labda
- Toll és papír a megfigyelőnek
- flipchart tábla és filctoll

Játékszabályok

Kérjük meg a résztvevőket, hogy üljenek körbe.

Kérjük meg egyiküket, hogy legyen megfigyelő. Az ő feladata az, hogy a körön kívül üljön, és jegyezze le a történetet.

A körbeülőknek mondjuk el, hogy együttműködve fognak kitalálni egy történetet, amihez használniuk kell a labdát.

Ezután kezdjük el: "Ez a történet Antonióról, egy madridi ifjúról szól" és dobjuk a labdát a körbeülők egyikének, akinek újabb egy vagy két mondattal kell folytatni, majd továbbdobni a labdát más valakinek.

Folytassuk együttműködve, ameddig felépül a történet.

10-12 kör után kérjük el a labdát és mondjuk: "Antonio ismeri Alit, a marokkói fiút, akinek szintén van egy története" majd dobjuk vissza a labdát a körbeülők valamelyikének és kérjük meg, hogy folytassa Ali történetét.

10 vagy 15 perc múlva fejezzük be a történetet.

Elemzés és értékelés

Kérjük meg a megfigyelőt, hogy olvassa fel a történetet.

Kérdezzük meg a körbeülőktől, hogy az Antonioról és Aliról szóló történetek mit mondanak nekik a különböző életkekről, és kérjük kommentálják azt, hogy ezek milyen összefüggésben vannak azokkal a képekkel, amelyek bennük élnek a madridi és marokkói fiatalokról.

A főbb pontokat írjuk a flipchart táblára.

Kérdezzük őket a képzetek eredetéről. Mindenkinek egyforma elképzelése volt Marokkóról és Spanyolországról? Miért? Miért nem?

Tippek a irányító részére

Az a legjobb, ha a történet spontán és gyors ritmusban alakul ki. Ebben az esetben a megfigyelőnek nehézsége támadhat a történet lejegyzésében. Ez a probléma kiküszöbölhető, ha két megfigyelőt választunk, vagy szalagra vesszük a történetet.

Fontos, hogy kezdéskor a tevékenységet egyszerűen együttműködéses történetalkotásként mutassuk be.

A szereplők nevei az általunk kívánt témákhoz fogják vezetni a csoportot. Ezért ha például bevándorlással kapcsolatos témát akarunk feldolgozni, olyan neveket válasszunk, amelyek a bevándorlók többségéhez jellegzetesen társítható. Ha férfi és női képekkel akarunk foglalkozni, válasszunk férfi és női neveket.

A tevékenység bármilyen diszkriminációs szituációhoz adaptálható, ha az első mondatot pl. így indítjuk: "Ez Frank története, aki homoszexuális..." vagy "Ez Mária, egy testi fogyatékos lány története..." és a második személy a történetben a vezető társadalom tagja.

Variációk

1. Osszuk a csoportot két alcsoportra és bízzuk rájuk egy-egy történet kidolgozását. Utána hasonlítsuk össze a kettőt. Ennek a változatnak az előnye az, hogy a csoportok nem sejtik, hogy a két történet összehasonlításra kerül.

Fontos, hogy a két csoportra való felosztás véletlenszerűen történjen.

2. Alkossunk két alcsoportot és kérjük meg őket, hogy rajzolják le vagy írják le a történetben szereplő egyik személy életrajzát, vagy életének egy fontos momentumát. Utána hasonlítsuk össze a két rajzot vagy történetet.

Tanácsok a folytatáshoz

Ha szereted a történeteket, és élvezed a meglepetéseket, olvasd el a 159. oldalon a "A világ meséi" című játékot.

Ha Ali Antonio országában élt volna, hogy érezte volna magát a kisebbség részeként, és hogy érezte volna magát Antonio a többséghez tartozóként? Próbáld ki a "Törj be a körbe" című játékot (85. oldal).

Ahhoz, hogy megvalósíthassuk álmainkat meg kell szabadulnunk a minket akadályozó kötelékektől. Együtt megvalósíthatjuk álmainkat.

Tárgyalt kérdések

A csoport által választott.

Célok

- Pozitív légkör kialakítása a csoporton belül.
- Az elnyomás, diszkrimináció és kizárás mechanizmusairól való reflektálás.
- A csoport pozitív tettekre való ösztönzése, és a tevékenységek folytatására való bátorítás.

Időtartam

20 - 30 perc

Csoportlétszám

10-től 40-ig

Előkészítés

- személyenként két léggömb
- személyenként 2 darab (kb. 50 cm hosszú) madzag
- elegendő filctoll
- tapadós címke és ceruzák
- Egy fehér fal vagy tábla
- A szoba legyen elég tágas, hogy körbe lehessen szaladni és középen legyen szabad hely, asztalok és székek nélkül.

Játékszabályok

1. Kérjük meg a résztvevőket, hogy egy percre gondolkozzanak el, hogy milyen fajta társadalomban szeretnének élni és állapítsák meg ennek a társadalomnak egy vagy két jellemzőjét.
2. Írják le ezt egy öntapadós papírra, és egyenként menjenek ki a táblához vagy falhoz és ragasszák azokat fel.
3. Most kérjük meg a résztvevőket, hogy gondoljanak két olyan dologra, "rabláncra", ami megakadályozza a számukra ideális társadalom kialakítását.
4. Osszunk mindenkinek két léggömböt és két darab madzagot, kérjük, hogy fújják fel a léggömböket, és nagy betűkkel írják rá azt a két "láncot" amely akadályozza őket álomtársadalmuk elérésében.
5. Egyenként mondják hangosan azt a két szót, amit a léggömbökre írtak.
6. Mondjuk el a csoportnak, hogy most lehetőségük lesz leverni a "rabláncokat". Mindenki kössön egy-egy léggömböt a bokájára. Amikor mindenki elkészült, mondjuk el, hogy a láncok "leveréséhez" rá kell ugraniuk a léggömbökre úgy, hogy szétpukkanjanak.

(Hogy még mulatságosabb és versenyszerűbb legyen, ajánlhatjuk, hogy tapossanak egymás léggömbjére, miközben a sajátjukat védik.)

7. Adjuk meg a jelet a kezdésre.

Kielemzés és értékelés

Kezdjük a beszélgetést azzal a kérdéssel, hogy tetszett-e a résztvevőknek ez a tevékenység, és mit éreztek. Folytassuk olyan kérdésekkel, mint:

- Mik teszik annyira nehézé a minket akadályozó "láncokat"? Honnan erednek?
- Mit gondoltok, vannak olyan emberek, akik több láncot is hordanak?
- Kik ők?
- Segíthetünk-e nekik megszabadulni láncoktól?

Tippek az irányító számára

Ez a tevékenység jól összeillik az "Álmok" (74. oldal) cíművel, mert ugyanaz a témájuk. Játsszuk a "Lufik"-at miután a csoport összerakta álmairól szóló rajzait.

Ennek a játéknak érdekessége a vidámság és izgalom, amikor tapossák a léggömböket, és halljuk a durranásokat. Ezt az elemet adaptáció során is érdemes megtartani.

Léggömbök helyett használhatunk óvszert. Ennek az előnye az, hogy nehezebb szétduzzantani, ezért a feladat izgalmasabb. Döntés előtt próbáljuk ki őket, mert vannak olyan óvszerek, amelyek csak nagyon nehezen durranthatók szét. Bizonyos csoportoknál előnyös lehet az óvszer használata, mert a szexről és AIDS-ről való beszélgetés tabukat törhet meg. De legyünk elővigyázatosak, bizonyos környezetben ellenkező hatást válthat ki.

A tevékenység egyszerűsített változata, amikor csak léggömböket és madzagot használunk, így, költségessége ellenére, egy-egy csoportnál bemelegítő, felfrissítő játékként is hasznos lehet.

Tanácsok a folytatáshoz

A folytatáshoz való ötletek a csoportbeszélgetés során fognak megszületni. Az egyik lehetséges folytatás, hogy a csoport tervez valamilyen jellegzetes tevékenységet, amelyben együtt szeretnének dolgozni a "láncok leverésén". Egy másik folytatás, hogy tervezik a számukra ideális társadalom sajátos alkotóelemének megvalósítását.

Folytathatjuk a "Kedves Barátom..." (70. oldal) című tevékenységgel, amely lehetőséget nyújt, a különböző témák kapcsán felmerült érzelmek és nézetek mélyebb vizsgálatára.

Mi az első benyomásuk valakiről, aki egy másik országból származik?

Hogyan fejezzük ezt ki rajzban?

Aki kedveli a Pictionary-t, az szeretni fogja a "Cultionary"-t.

Tárgyalt kérdések

Képzetek, sztereotípiák és előítéletek.

Célok

- Más emberekkel szembeni sztereotípiáinkat és előítéleteinket feltárni és használni
- Használni a kisebbségi csoportokról bennünk élő elképzeléseket
- A sztereotípiák működésének megértése
- Kreativitás és spontán ötletek kiváltása a csoportban

Időtartam

45 perc - 2 óra (a csoport létszámától függően)

Előkészítés

- Egy lista a lerajzolandó szavakkal
- Flipchart tábla és filctoll az eredmény feljegyzésére
- Papírlapok (A4-es méretű) és filcek a csoportrajzokhoz
- Ragasztószalag vagy rajzszeg a rajzok kifüggesztéséhez

Csoportlétszám

Bármekkora

Játékszabályok

- a résztvevők alkossanak hármas vagy négyes csoportokat.
- Kérjük, hogy vegyenek több papírlapot és ceruzát, és keressenek egy helyet, ahol némileg elszigeteltek a többi csoporttól
- Hívjunk ki minden csoportból egy embert és mondjunk egy szót.
- Mondjuk el, hogy a csoportjukhoz visszatérve kezdjék el lerajzolni a szót, miközben a többieknek ki kell találni, hogy melyik az a szó. Csak képeket rajzolhatnak, számokat és szavakat nem használhatnak. Beszélgetni sem szabad, kivéve a helyes válasz igenlését.
- A csoport többi része találgathat, de kérdéseket nem tehet fel.
- Amikor megvan a helyes megfejtés, a csoport felkiált.
- Írjuk az eredményt a flipchart táblára.
- Kérjük meg a rajzolókat, hogy minden kör után írja rá a lapra a megadott szót, akár kitalálta a csoport, akár nem.
- Most kérjük meg a csoportokat, hogy válasszanak egy másik csoporttagot, aki rajzolni fog. Figyeljünk arra, hogy mindenkire legalább egyszer sor kerüljön.
- A végén kérjük meg a csoportokat, hogy ragasszák ki a rajzaikat, így a szavak különböző értelmezéseit és képeit össze lehet hasonlítani, és meg lehet tárgyalni.

Kielemzés és értékelés

Ezt kis csoportokban végezzük (lehetnek ugyanazok a csoportok is).

- Kérdezzük meg a résztvevőket, hogy nehéz volt-e, és ha igen miért.
- Ezután nézzük meg a falon lévő rajzokat, hasonlítsuk össze a különböző képeket, és a csoporttagok különböző értelmezésmódját ugyanazokról a szavakról.
- Mondják el, hogy szerintük az értelmezésmód megfelel-e a valóságnak, és kérdezzük meg a rajzolókat, hogy miért választották épp azt a képet, amelyet lerajzoltak.
- Folytatásként kérdezzünk arról, hogy honnan származnak ezek a képzetek, negatívak-e vagy pozitívak, és hogyan befolyásolhatják az illető emberekkel való viszonyainkat.

Tipppek az irányító számára

Ha csoportunk kis létszámú, egy csoportban is lehet játszani; kérjünk meg valakit, hogy legyen a rajzoló az első körben. Aki kitalálja a szót, az rajzolhat a következőben.

Vigyázzunk, hiszen azoknak, akik tehetségtelen rajzolóknak tartják magukat, nehéznek tűnhet a játék. Biztosítsuk őket afelől, hogy nem remekművekre vagyunk kíváncsiak, és bátorítsunk mindenkit, hogy vállalja a rajzoló szerepét.

Ez a tevékenység a legközvetlenebb és a legáltalánosabb sztereotípiákat ébresztheti más emberekről, beleértve az idegeneket és kisebbségeket. Nagyon kreatív és mulatságos. Fontos azonban, hogy ne álljunk meg a rajzoknál, hanem gondolkodjon el a csoport a sztereotípiák hatásán és főleg e képzetek eredetén.

Mindenkinek szüksége van sztereotípiákra ahhoz, hogy viszonyítani tudjon a környezethez, és a körülötte élő emberekhez. Mindenki hordoz sztereotípiákat, ez nemcsak elkerülhetetlen, hanem szükséges is. Ezért kerüljük a résztvevők sztereotípiáival szembeni ítélkezését. Az értékelésnek és beszélgetésnek biztosítania kell annak tudatosítását, hogy a sztereotípiák olyan képzetek és feltételezések, amelyeknek gyakran alig van köze a valósághoz. Felismerni a sztereotípiákat és annak kockázatát, hogy rájuk hagyatkozni következményekkel járhat, a legjobb módja a diszkriminációhoz vezető előítéletek megelőzésének.

Érdekes megjegyezés, hogy olyan emberekről, akikkel csak kevés kapcsolatunk van, nincsenek sztereotípiás képzeteink. Gondoljunk például sztereotípiás képzeteinkre egy szlovákiai, moldvai, San Marino-i vagy bhutáni emberrel kapcsolatban. Ha létezik is ilyen, egyszerűen az lehet, hogy "kedves emberek". Ezért tanácsos a rajzolandó szavak listájára beiktatni legalább egy belföldit, aki a nemzeti kisebbség csoportjához tartozik, és egyet, aki ennek nem tagja, és akivel a csoportnak egyáltalán nem, vagy csak kevés kapcsolata volt. Kérjük meg az embereket, hogy differenciáljanak a sztereotípiák és ezek lehetséges okai között.

Egy másik beszélgetési téma a sztereotípiák eredete. Elemezhetjük a média, az iskolai nevelés, a család és a korcsoport szerepét.

A Szórajzhoz:

A rajzolandó témát, ötleteket és a szabályokat adaptálni kell a csoport nemzeti és kulturális összetételéhez. Az alábbiakban leírt szavak csak javaslatok, amiket adaptálni lehet. Például ha kisebbségek képeit tervezzük használni, fontos lehet megtiltani zászlók vagy pénznemek rajzolását - ez túl könnyűvé tenné a szó kitalálását! Másfelől, hogy megelőzzük az olyan kitalálást, amely egymásra épülő képzettársításokon alapul, fontos felváltva használni egy bizonyos kisebbség leírását más, fogalmakat, tárgyakat vagy olyan embereket jelölő szavakkal, akiknek semmi köze a témához. Például, ha egy magyar, egy román és egy francia személy leírását akarjuk kérni, legjobb, ha a magyarral kezdjük, ezt követheti a "rasszizmus" és "kisebbség", csak ezután a román, amit a francia előtt a "barát" szó követ. Ez változatosságot ad, versenyre ösztönöz, és sokkal vidámabbá teszi a tevékenységet.

Javaslatok rajzolandó szavakra:

☐Rasszizmus ☐Különbözőség ☐Nevelés ☐Diszkrimináció ☐Antiszemitizmus ☐Menekült ☐Konfliktus ☐Európai ☐Belföldi (abból az országból, ahol a tevékenység zajlik) ☐Egy paraszt ☐Szegénység ☐Egy muszlim ☐Homoszexuális személy ☐Egy európai ☐Egyenlőség ☐HIV pozitív személy ☐Egy roma (vándorcigány) ☐Egy japán ☐Egy orosz ☐Egy afrikai ☐Emberi jogok ☐Média ☐Egy turista ☐Egy idegen Szolidaritás ☐Egy menekült ☐Egy személy ☐Szeretet ☐Egy arab ☐Egy moldvai.

Tanácsok a folytatáshoz

Bátorítsuk a csoport tagjait, hogy tájékozódjanak arról, miként használják a sztereotípiákat a sajtóban és reklámozásban, és tudatosítsák erre vonatkozó saját reakcióikat. Kérjük meg őket, hogy a következő megbeszélésig próbáljanak erre példákat találni.

Más emberekről és kultúrákról való ismereteinket nemcsak képekről és írásból szerezzük, hanem zenéből is. A "Knysna Blue" (106. oldal) segíthet zenei képzeink feltárásában.

Ha úgylis sztereotípiákról gondolkodtunk, kipróbálhatjuk, hogy milyen hatása lehet az emberek 'sztereotipizálásának' és 'címkézésének'. Használjuk a "Címkék" nevű játékot (108. oldal).

Mindenkinek van véleménye, vannak ötletei és érzelmei, amelyeket szeretne másokkal megosztani, de néha nehéz ezekről beszélni. A levélírás jó lehetőségnek bizonyulhat gondolataink kifejezésére.

Tárgyalt kérdések

- A csoporttevékenység témájához kapcsolódó

Célok

- Bátorítani a résztvevőket nézeteik és érzelmeik kifejezésére
- Fejlesztani az empátiát és megértést egy-egy témánál fellépő véleménykülönbségek esetén
- Ösztönözni azon csoporttagok részvételét is, akik számára nehéz lehet a csoport előtt beszélni
- Vitaindító a szolidaritásról, egyenlőségről és kölcsönös tiszteletről.

Időtartam

Ezt a tevékenységet egy vagy két napon át kell végezni, a tágabb programba beillesztve.

‘A’ rész: 30 perc

B. rész: 15 perc

C. rész: 30 perc

D rész: 45 perc

Csoportlétszám

5 - 30

Előkészítés

- Papír és tollak
- Fénymásoló

Játékszabályok

A. rész:

Nevezzünk meg két vagy három résztvevőt, és kérjük fel őket, hogy egy témáról - például kisebbséghez tartozás, rasszizmus, Európa, igazságtalanság stb. - írjanak személyes hangú levelet egy másik csoporttagnak. A leveleknek válasza való felkéréssel kell befejeződniük, például: "Mit gondolsz erről?", "Tudnál nekem ebben segíteni?", "Mi a véleményed?".

B. rész:

A következő megbeszélés elején kérjük meg a levélírókat, hogy olvassák fel leveleiket a csoportnak.

C. rész:

Kérjük meg a címzetteket, hogy írják meg válaszaikat.

D. rész:

A megbeszélés végén, vagy amikor a csoport újra összeül, kérjük meg a címzetteket, hogy olvassák fel válaszaikat.

Kielemzés és értékelés

Kezdjük a beszélgetést azzal a kérdéssel, hogy a levélírók mit tanultak ebből a tevékenységből, és a csoport többi része mit tanult ezek meghallgatásából. Folytassuk a levelekben felvetett témák megbeszélésével.

Tipppek az irányító számára

Ez a tevékenység kitűnő lehetőséget biztosít a csoporttagoknak, hogy a tárgyalt kérdésben tisztán végiggondolhassák, amit éreznek, vagy mondani akarnak. Lehetőséget biztosít azoknak, akik szóban nehezen tudják kifejezni magukat, hogy részt vegyenek a csoportbeszélgetésekben. Pozitív hangulatot biztosít a csoportban, és elősegíti a személyes megértést. Hasznos lehet akkor is, ha konfliktus lép fel a csoportban.

Ez a tevékenység bármilyen típusú csoport esetén hasznos, de nemzetközi csoportoknál különösen eredményes.

A levelek témáját kapcsolni lehet a megbeszélés céljaihoz. Például ha a fő téma az erőszak, akkor a kiindulópont lehet különböző ifjúsági csoportok közötti konfliktus, valakin elkövetett erőszakos támadás, rendőrségi razzia egy roma (cigány) táborban stb.

A. rész: Az első levélírók kiválasztásakor vegyük figyelembe a csoport különbözőségét, például egy személy a többségből, egy a kisebbségből; különböző kisebbségek; egy férfi, egy nő, stb.

Fontos, hogy akik írják a levelet, tudják, hogy ki a többi levélíró, így nem egymásnak írnak, hanem a csoport többi tagjának. Annak ellenére, hogy személyes levelet kell írniuk, bízzuk rájuk annak eldöntését, hogy ez a levél mennyire személyes. "Személyes" ebben az összefüggésben azt jelenti, hogy a résztvevőknek valamilyen szinten azonosulniuk kell a tárgyalt kérdésekkel, vagy ezek különösen jellemzőek rájuk.

Ennek a tevékenységnek nehézsége lehet, hogy egyes résztvevők úgy érzik, hogy "nem tudnak" írni. Bátorításra van szükségük. Hasznos lehet az A. rész alatt íródott levelek fénymásolatát szétosztani a csoport minden tagjának.

Tanácsok a folytatáshoz

Írjunk levelet valamiről, ami minket érint. Küldjük el a megfelelő hatóságnak, politikusoknak, vagy helyi lapoknak. Bizonyosodjunk meg, hogy nézeteink ismertek, és segítik a változtatásokat.

Levelet írni nem könnyű. Nagyon nehéz lehet pontosan azt leírni, amit akarunk, óvatossá kell lennünk a szavak megválasztásakor. Ha érdekel, kipróbálhatjátok a "Fehér jövő" (178. oldal) című tevékenységet, amely a szavak eredetét kutató játék és azt, hogy asszociációk hogyan változtatják a szavak jelentését.

Ismeritek a dominót? Játsszunk dominót a testünkkel.

Tárgyalt kérdések

- Bármilyen dolgot szeretnénk.

Célok

- Ösztönözni a fizikai érintkezést
- Elősegíteni egymás jobb megismerését
- Tudatosságot ébreszteni, hogy egy csoportban az egyének között ugyanúgy léteznek különbségek, mint a közösen folytatott tevékenységek között.

Időtartam

10 perc

Csoportlétszám

Bármekkora

Előkészítés

- Semmi különös anyag
- Egy lista jellegzetes vonásokkal, ha a résztvevők nem tudnának ilyet maguktól kitalálni
- Nagy szabad hely

Játékszabályok

1. Kérjük meg a csoportból valakit, hogy kezdje el: gondoljon két személyes vonásra, amelyet elmond a csoportnak, mint például: "Bal felem lány, jobb felemen van két bátyám."
2. Ezután kérjük meg valakit, akire illik valamely fenti jellemző, hogy fogja meg az előző személy jobb vagy bal kezét (a megfelelő jellemző vonástól függően), és a szabad felére mondjon egy újabb jellemzőt. Például "Jobb felem lány, bal felem barnaszemű."
3. Minden résztvevőre kerüljön sor, így a végén egy kör fog kialakulni, amelyben mindenki kötődik mindenkihez.
4. Ha előkerül egy olyan jellemvonás, amellyel senki nem rendelkezik és a dominót nem lehet kapcsolni, akkor kérjük meg a résztvevőket, hogy egyezzenek meg egy másik jellemvonásban, így a lánc nem szakad meg.

Tippek az irányító számára:

A fent említett tulajdonságok csak példák, bárki azt a tulajdonságot választhatja, amelyet akarja, akár látható, akár nem.

Fontos, hogy a csoport tagjai között ténylegesen létrejöjjön fizikai érintkezés, ez erősíti a csoport-érzést. Ez az érintkezés lehet a fejek összeérintése, egymás átkarolása, a lábak egymás mellé rakása stb. A játékosok állhatnak, vagy lefeküdhhetnek.

Ha a jellemvonások kezdenek ismétlődni, mondjuk a résztvevőknek, hogy találjanak ki újakat. Jó, ha a jellemvonások nem túl egyszerűek. Bátoríthatjuk a csoportot, hogy mondjanak látható jellemvonásokat (ruhák vagy a haj színe), nem látható, vagy személyes jellemvonásokat (hobbik, kedvenc étel, kedvenc ének, amit a zuhany alatt énekel...), vagy más, bizonyos témához kötődő jellemvonásokat (azt gondolom... érzem... a kisebbségekről, férfiakról, nőkről, romákról, zsidókról stb.).

A játékot gyorsan kell játszani, hogy a résztvevők ne unatkozzanak, amíg várnak a kapcsolódásra.

Ha kört alkotunk, az erősíti a csoport-érzést. De ki lehet találni más kapcsolódási módokat is.

Ha a tevékenységet egy ülés elején, vagy jégtörőként használjuk, javasoljuk, hogy az irányító is vegyen részt a játékban. Ez segít bizonyos korlátok lebontásában.

Tanácsok a folytatáshoz

A Dominó bebizonyította, hogy az emberek sokkal több tulajdonsággal rendelkeznek, mint amennyit első pillantásra észreveszünk. Mindazonáltal, mikor először találkozunk valakivel, gyakran ítélkezünk az alapján, amit látunk. Játsszuk az "Első benyomás" című tevékenységet (83. oldal), hogy feltárjuk, amit látunk, és megtudjuk, hogy ugyanazt látjuk-e.

Az álmodásra való képesség és egy jobb jövő elképzelése, minden emberi lényben megtalálható. Az álmok és látomások megosztása megerősíti az egyenlőség érzését a csoporton belül.

Tárgyalt kérdések

- Egyenlőség kulturális vagy etnikai származástól függetlenül
- Szolidaritás és empátia a csoport tagjai között

Célok

- A csoporton belüli egyenlőség hangsúlyozása
- Szolidaritás és empátia, valamint pozitív hangulat megteremtése a csoporton belül
- Együttműködésre való bátorítás
- Egymás jobb megismerése

Időtartam

1 óra

Csoportlétszám

Bármekkora 6 és 40 között

Előkészítés

- Flipchart tábla és filctoll - munkacsoportonként egy darab

Játékszabályok

1. A tevékenység megszervezése a csoport létszámától függ. Ha közepes létszámú csoportunk van (10 tag), végezhetjük ötletbörzéként a teljes csoporttal. Ha a csoport nagy, osszuk őket 5-6 fős kisebb csoportokra.
2. Adjunk nekik 5 percnyi időt, ez alatt mindenki magában elgondolkozhat azon, hogy milyennek szeretné a jövőt - család, munkahely, hobbik, lakás, személyi fejlődés, polgári jogok, stb.
3. Ez után kérjük meg őket, hogy osszák meg elképzeléseiket és vágyaikat a csoporttal, mondják el, hogy mik ezek, és miért épp azok. Leírhatják, vagy még jobb, ha a flipchart táblára lerajzolják a közös jellegzetességeket, pl. munkahely, utazás, gyereknevelés, saját ház stb.
4. Kérjük meg mindegyik csoportot, hogy rajzaikat és következtetéseiket mutassák be a nagy csoportnak.
5. Folytassuk a tevékenységet azzal, hogy a csoportok, vagy egyének nevezzenek meg három tényezőt, amely akadályozza őket a vágyaik elérésében, illetve három olyan tényezőt, amelyen ők csoportként (vagy szervezetként) együtt dolgozhatnak, hogy közelebb kerüljenek álmaik megvalósításához.

Kielemzés és értékelés

Kezdjük a kiértékelést azzal a kérdéssel, hogy milyen érzéseik voltak, mialatt végezték ezt a tevékenységet, és mi tetszett ebben a játékban.

Folytassuk más kérdésekkel:

- Volt-e valami, ami meglepett?
- Úgy gondoljátok, hogy mindenkinek joga van álmai valóra váltásához?
- Úgy érzitek-e, hogy egyeseknek több esélyük van, mint másoknak? Kinek, miért, és rendjén van-e így?
- Hogyan tudnánk egymásnak segíteni, hogy túllépjük az akadályokat, és megvalósítsuk álmainkat?

Tippek az irányító számára:

Ez a tevékenység jó ösztönzés lehet a csoport és az egyén számára, feltéve, hogy részletezni tudják álmaikat, és olyan gyakorlati dolgokat tudnak meghatározni, amelyeket együtt végezhetnek. Fontos a közösségi megközelítés, hiszen ezzel megelőzhetők az olyan egyéni elhárítások, mint "Nem tudom, hogyan csináljam ezt vagy azt"... "Nincsenek meg hozzá az adottságaim."

A tevékenység sikerebb, ha a vágyakat kreatív módon sorakoztatjuk egymás mellé. Ha a csoportnak nehézségei vannak a rajzolással, akkor használjuk a kollázstechnikát, régi színes folyóiratok, olló és ragasztó felhasználásával. Esetleg megkérhetjük a résztvevőket, hogy álmaikat foglalják rövid színdarabba. Bármely módszer, amely a kreatív és a spontán kifejezést szorgalmazza inkább használható, mint az írott vagy verbális kommunikáció.

Ha a csoport multikulturális, könnyebb a tevékenységet a rasszizmushoz, xenofóbiához és antiszemitizmushoz kapcsolni. Egyébként az a kérdés, hogy "Mit gondoltok, mindenkinek joga van álmai valóra váltásához?" segíthet abban, hogy a beszélgetést és meditálást ebbe az irányba tereljük.

Tanácsok a folytatáshoz

Próbáljuk ki a 'Lufik' (65. oldal) nevű tevékenységet, hogy jó és azonnali nyomon követést biztosítsunk, és pozitív érzéseket fejlesszünk a csoporton belül.

Dolgozzunk az emberek által kigondolt ötletek gyakorlati megvalósításán, vagy tervezzünk egy másik ülést, amikor gondolkozhatunk a gyakorlati lépésekről.

Csak nevetés! És különben is, mit számít, ha ír és belga vicceket mondunk?

Tárgyalt kérdések

- Sztereotípiák és előítélet.
- Hogyan használjuk a humort az előítéletek fenntartására vagy szítésára.
- Személyes felelősség olyan helyzetekre való reagálásért, amelyekkel nem értünk egyet.

Célok

- Saját humorunk alapjainak feltárása
- A viccek hatásának tudatosítása magunkban, illetve azokban, akikről szólnak
- Beszélgetés az általunk mondott viccekben elrejtett félelmekről

Időtartam

45 perc

Csoportlétszám

Bármekkora

Előkészítés

Gyűjtsünk össze a csoportunknak megfelelő vicceket, beleértve azokat, amelyek:

- vegetáriánusokról, gazdagokról, zsidókról és fogyatékosokról szólnak,
- politikusokról, papszárokról, idegenekről, homoszexuálisokról...
- tabu témákról,
- szójátékok
- trükkök és gyakorlati tréfák, amelyek a csoport egyik tagja ellen irányulnak
- karikatúrák
- Szükségünk lesz egy kalapra
- Egy nagy papírlap vagy flipchart tábla és toll, hogy felírjuk az eredményt.

Játékszabályok

1. Papírdarabokra írjuk le a vicceket és tegyük őket a kalapba.
2. Üljön mindenki körbe, adjuk körbe a kalapot, és mindenki vegyen ki egy papírt, majd olvassa fel, vagy adja elő a rajta lévő viccet a csoport előtt.
3. A csoport többi tagja értékeli a viccet, pontokat adva 1-10-ig.
4. Általunk megadott jelszóra, vagy háromig való számolásra, a játékosoknak ujjai felmutatásával kell osztályozni.
5. Írjuk fel az eredményeket a flipchart táblára.

Kielemzés és értékelés

Beszéljünk arról, hogy mit éreztek az emberek a játék közben, majd kérdezzük meg:

- Melyik vicc nyert, és miért?
- Melyik vicc kapta a legkevesebb szavazatot, és miért?

- Hogyan érezték magukat a résztvevők, amikor a vicc róluk szólt, vagy olyasmiről, ami iránt ellenérzéseik vannak?
- Milyen jellegű viccek a legjobbak?
- Mi tesz egy viccet elfogadhatatlanná?
- Mi a sértő a szexista/rasszista viccek elmondásában?
- Mit csinálsz, amikor valaki sértő viccet mond:

*udvariasan mosolyogsz,
nevelsz, mert a barátaid is ezt teszik,
megmondod, hogy nem helyénvaló,
elhagyod a csoportot, de nem mondasz semmit?*

Tippek az irányító számára:

A viccek kiválasztása fontos, mert lehetővé teszi a tevékenység feletti kontrollt, ami könnyen felborulhat.

Választásunkkor iktassunk be destruktív és konstruktív hatású vicceket is. A karikatúrák lehetnek azok a viccforrások, amelyek leginkább segítenek pozitívumokat megtanulni magunkról és a világról.

Óvakodjunk azoktól a viccektől, amelyek mélyen sérthetik a csoport bármelyik tagját. Egyes viccek beiktatása tanulságos lehet, főleg egyes csoporttagok ellen irányuló gyakorlati tréfák.

Tanácsok a folytatáshoz

Kezdjünk el karikatúrákat és vicceket gyűjteni, amelyeket megosztunk egymással. Tegyük szabaddá helyet egy faliújságon, hogy kifüggeszthessük ezeket. Vagy találjuk ki saját vicceket, karikatúrákat, amelyeket megosztanánk más csoportokkal, szervezetekkel. Próbáljuk megjelentetni a helyi vagy szervezeti újságokban.

Mélyüljünk el abban, hogyan diszkriminálunk egyes csoportokat, és hogyan hibáztatjuk őket miatta. Játsszuk a "Csináld!!" (103. oldal) című tevékenységet. Ha pedig azt szeretnénk megtapasztalni, hogyan reagálunk különböző nehéz helyzetekben, akkor játsszuk a "Osztozás a diszkriminációban" (157. oldal) nevű játékot.

Közülünk senki sem rasszista, de...

Ez a tevékenység mindennapi helyzetet használ az előítéletek megfigyelésére: együtt utazni a vonaton.

Tárgyalt kérdések

- Előítélet és a tolerancia határai.
- Különböző kisebbségekről létező képzetek és sztereotípiák.

Célok

- a résztvevők más emberekről és kisebbségekről alkotott sztereotípiáinak és előítéleteinek, valamint a szöveg által felkeltett képzeteknek és asszociációknak kifogásolása.
- Gondolkozni a résztvevők kisebbségekről alkotott felfogásán.
- Öntudat felkeltése a tolerancia határaitól.
- Szembeszállni a résztvevők különböző értékeivel és sztereotípiáival.

Időtartam

90 perc - 2 óra.

Csoportlétszám

Minimum 5, maximum 40.

Előkészítés

- Résztvevőként egy "feladatlap".
- Ceruza minden résztvevőnek.

Játékszabályok

1. Mindenkinek osszunk ki egy "feladatlapot".
2. Röviden írjuk le a helyzetet, és kérjük meg a résztvevőket, hogy olvassák el a vonaton utazó emberek leírásait.
3. Most egyénileg mindenki válasszon ki három személyt, akivel szívesen utazna együtt, és három olyat, akivel legkevésbé szeretne együtt utazni.
4. Mikor egyénileg mindenki választott, kérjük meg őket, hogy alkossanak négyes vagy ötös csoportokat és:
 - Beszéljék meg egymással egyéni választásaikat, és ezek okait
 - Hasonlítsák össze választásaikat és az okokat, és ellenőrizték, hogy vannak-e hasonlóságok.
 - Konszenzus alapján állítsanak össze egy közös listát (három pozitív és három negatív).
5. Kérjük meg a csoportokat, hogy a teljes létszámú csoport előtt mutassák be, milyen eredményre jutottak, valamint a közös választás okait. Ugyanakkor azt is el kell mondaniuk, hogy melyik személy okozta a legnagyobb vitát a csoporton belül.

Kielemzés és értékelés

Az értékelés és megbeszélés a csoportok beszámolóin fog alapulni. A különböző eredmények összehasonlítása jó kiindulópont lehet a beszélgetéshez. A következő kérdésekkel lehetne folytatni:

- Mennyire valószerűek a bemutatott esetek?
- Volt-e már valakinek a csoportból hasonló élménye?

- Mik voltak azok a főbb tényezők, amelyek befolyásolták az egyéni döntéseket?
- Ha a csoportok nem tudtak közös megegyezésre jutni, ez miért történt?
- Mi volt a legnehezebb?
- Milyen tényezők gátolták a konszenzus létrejöttét?
- A sztereotípiák a leírásokban, vagy a gondolatainkban és képzeletünkben szerepelnek?
- Honnan származnak ezek az elképzeléseink?
- Milyen érzés lehet olyan helyzetben lenni, hogy senki sem szeretne megosztani velünk egy fülkét?

Tippek az irányító számára:

Legyünk bizonyosak, hogy az utasok listája nagyon hosszú, mert ez megnehezíti a csoportok számára a közös lista összeállítását, következésképpen több időre lesz szükség mind az egyéni, mind a csoportmunkai részhez. Ha akarjuk, lerövidíthetjük a listát 10-14 utasra, és adaptálhatjuk a csoport helyi vagy nemzeti helyzetéhez. Nagyon fontos, hogy az utasok leírása megegyezzen olyan kisebbségek leírásával, amelyeket a csoport ismer, beleértve olyan "láthatatlan" kisebbségeket is, mint homoszexuálisok, fogyatékos emberek, valaki, aki HIV pozitív stb.

Sok esetben a csoportok nem lesznek képesek közös listával előállni. Ne fektessünk hangsúlyt a tevékenység e részére, főleg ha ez téves konszenzushoz vezethet. Ugyanolyan érdekes azt kutatni, hogy miért ennyire bonyolult ebben a kérdésben egyetértésre jutni.

Fontos, hogy mindenki tiszteletben tartsa a másik véleményét, és ne támadja a másikat személyes nézetei miatt. Ha egyes választások bizonytalannak tűnnek, inkább azokat az okokat kutassuk, amelyek a választáshoz vezettek, és ne a személyes döntések okát. Úgy a résztvevők, mint maga az irányító nehéz helyzetben lesz: ez a tevékenység nagyon könnyen ítélkezéssé fajulhat! Ezért ne hagyjuk, hogy a beszélgetés "ki rendelkezik a legkevesebb előítéllettel?" irányba terelődjön, hanem inkább azt hangsúlyozzuk, hogy mindegyikünk rendelkezik előítéletekkel.

Az is nagyon fontos, hogy az utasok leírása nagyon rövid, vázaltszerű legyen, hisz keveset tudunk ezek személyiségéről és háttéréről. De vajon nem így reagálunk az újságokból és hírekből szerzett információkra, és akkor, amikor először találkozunk és beszélgetünk valakivel?

Tanácsok a folytatáshoz

Jó, ha ezt a tevékenységet követi egy olyan, amelyik ugyancsak képzetekre épül, mint pl. az "Első benyomás" (83. oldal) vagy "Mit látsz?" (176. oldal). "A menekült" (157. oldal) nevű játékot játszva feltehetünk magunknak olyan kérdéseket, hogy milyen érzés menekülni vagy bevándorlónak lenni, valamint szembesülhetünk az előítéllettel és diszkriminációval.

EURO-VASÚT "A LA CARTE"

A helyzet:

A "Szarvas-Völgy Expressz" vonatra szállsz fel, amely egy hét alatt ér Moszkvából Lisszabonba. Hálófülkében utazol három másik emberrel. A vonaton, rajtad kívül, még a következő emberek utaznak:

1. Egy boszniai szerb katona.
2. Egy elhízott svájci pénzügynök.
3. Egy olasz lemezlovas, akiről úgy tűnik, sok dollárja van.
4. Egy afrikai nő, aki bőrből készített dolgokat árul.
5. Egy fiatal művész, aki HIV pozitív.
6. Egy magyarországi cigány, aki frissen szabadult a börtönből.
7. Egy baszk nacionalista, aki rendszeresen utazik Oroszországba.
8. Egy német rapper, aki nagyon alternatív életet él.

9. Egy osztrák vak harmonikás.
10. Egy ukrán diák, aki nem akar hazamenni.
11. Egy középkorú román nő, akinek nincs vízuma, és egy egyéves gyereket tart a karján.
12. Egy kemény és agresszív holland feminista.
13. Egy svéd skinhead, aki egyfolytában részeg.
14. Egy belfasti bunyós, aki látszólag futballmeccsre utazik.
15. Egy berlini lengyel prostituált.
16. Egy francia farmer, aki csak franciául beszél, és egy kosár bűdös sajtot szállít.
17. Egy Németországban élő kurd menekült, aki most utazik vissza Líbiából.

A feladatok:

1. Egyénileg mindenki válassza ki azt a három személyt, akivel szívesen, illetve azt a hármat, akivel nem szívesen utazna. Erre 15 perc áll rendelkezésre.
2. Csoportokban beszéljük meg választásainkat, és az okokat is, amelyek ehhez a döntéshez vezettek. Ezután próbáljunk egy közös listát összeállítani a három legkedveltebb, és a három kevésbé kedvelt útitársal. Erre 45 perccel van.
3. Végül a nagy plénum előtt minden csoport adja elő következtetéseit, amelyet a tevékenység kielemezése és értékelése követ.

Néha látunk valamit, ami nagyon egyszerűnek tűnik. De ismét ránézve, más megvilágításból, valami teljesen mást láthatunk.

Tárgyalt kérdések

- Felfogásaink elfogultak, és előző tapasztalatainktól, elvárásainktól, kultúránktól függenek.
- Döntéseinket gyakran (csak) korlátolt információra alapozzuk.

Célok

- Bizonyítani, hogy más emberekről alkotott képzeink hogyan befolyásolják viselkedésük értelmezését
- Tudatában lenni annak, hogy miként pótoljuk tudásbeli hiányosságainkat
- Tudatában lenni annak, hogy milyen befolyással és erővel hatnak ránk más emberekről szerzett képzeink.

Időtartam

30 perc

Csoportlétszám

Bármekkora

Előkészítés

- Válasszunk ki egy találó képet, amelyik illik a megbeszélés témájához, vagy a kampányhoz
- Vágjuk ketté a képet úgy, hogy mind a két fél önállóan is mondjon valamit, de ha összerakjuk, akkor "mást" kapjunk.
- Ragasszuk a kép két felét külön papírlapokra
- Készítsünk annyi példányt, ahány résztvevő van
- Papír és ceruza minden résztvevőnek

Játékszabályok

1. A csoportból mindenki kap egy képet, amelyre rá kell írnia, hogy véleménye szerint miről szól a kép, kik a szereplők, mi történik, hol zajlik stb.
2. Osszuk ki mindenkinek egy példányt a kép első feléből, és adjunk 5 perc gondolkodási időt, ami után ráírhatják válaszaikat
3. Kérjük meg, hogy olvassák fel, amit írtak. Ha a csoport nagy, feloszthatjuk őket 6-8 fős kisebb csoportokra.
4. Most osszuk szét a kép második felét, és kérjük meg őket, hogy erről is írják le benyomásaikat.

Kielemzés és értékelés

A megbeszélés során elemezni kell az információk értelmezésének, összekapcsolásának módját. A következő kérdések segítenek:

- Mit gondoltatok, miről szól a kép?
- Kik voltak a képen látható emberek?
- Hol voltak?
- Mit csináltak?
- Miért gondoltál bizonyos dolgokra (és nem másokra)?

- Különböző jelentésűek voltak-e a képek a csoport különböző tagjai számára?
- Első benyomásaid, gondolataid változtak-e a második kép láttán?

A mindennapi életben, ha a teljes "kép"-nek csak kis részleteit látjuk, akkor is megpróbáljuk azt megérteni, értelmezni.

- Mi történik, ha tágabb összefüggésben is megvizsgálva a képet más nézőpont alakul ki róla?
- Megváltoztatod a véleményed, vagy továbbra is ragaszkodsz eredeti elgondolásodhoz?
- Miért nehéz őszintén megvallani, ha megváltoztatjuk véleményünket?

Tippek az irányító számára:

Találjunk a csoport számára megfelelő képet, amely a csoport tagjainak életével kapcsolatban áll, vagy olyan témájú, amit tárgyalni szeretnénk.

Tanácsok a folytatáshoz

Bíztassunk mindenkit, hogy ígéretet tegyen arra, hogy kritikusan fogja figyelni mindazt, amit hall és olvas, különösen a híradásokban és reklámokban megjelenő képeket. A következő megbeszélés elején szakítsunk időt arra, hogy mindenki elmondhassa mi volt a meglepő és tanulságos számára.

Ez a tevékenység jól kapcsolható a "Mit látsz?" cíművel (176. oldal), amelyben újságok fényképeit kell megnézni, és azt képzelve, hogy mi vagyunk a szerkesztők, nekünk kell megírni a képszöveget.

Első látásra bizonyos dolgok erősen megtéveszthetnek. Az első benyomás nagyon fontos. Könnyen hamis kép alakulhat ki egy ismeretlen személyről.

Tárgyalt kérdések

- Személyes identitás
- Sztereotipizálás
- Hogyan alakulnak ki feltételezések olyan emberekről, akikről csak nagyon kevés információnk van.

Célok

- Összehasonlítani, mennyire különböznek az emberek a másokról szerzett előző benyomásaikban
- Kiaknázni, felfedezni, hogyan irányítják múltbeli tapasztalataink első benyomásainkat
- Tudatosítani azt, hogy benyomásaink befolyásolják mások felé irányuló viselkedésmódunkat.

Időtartam

30 perc

Csoportlétszám

4-12

Előkészítés

- Folyóiratokból válasszuk ki olyan emberek képeit, akiknek érdekes/különböző/feltűnő arca van.
- Vágjuk ki ezeket, és ragasszuk egy lap tetejére úgy, hogy a lap alján elegendő helyet hagyunk. Résztvevőnként egy kép szükséges.
- Mindenkinek egy ceruza

Játékszabályok

1. Kérjük meg a résztvevőket, hogy üljenek körbe, és osszunk mindenkinek egy lapot.
2. Kérjük meg őket, hogy nézzék meg a lapot, és első benyomásukat írják a LAP ALJÁRA.
3. Ezután hajtsák fel a lapnak azt a részét, amelyikre írtak, úgy hogy az írás ne látszódjon, és adják tovább a mellettük ülő személynek.
4. Mondjuk meg, hogy a második képre is, a hajtás fölé, írják rá benyomásukat, ismét hajtsanak egyet rajta és adják tovább.
5. Addig folytassuk, míg az összes kép körbemegegy, és mindenki mindegyiket látta.
6. Tekerjük ki a papírt, és kérjünk meg mindenkit, hogy hasonlítsa össze a különböző első benyomásokat.

Kielemzés és értékelés

Beszélgessünk arról, hogy mi történt, és ebből mit tanultak:

- Csoportként?
- Milyen meglepetések voltak?
- Mire alapozták első benyomásaikat?
- Ecseteljünk és osszunk meg a többiekkel olyan esetet, amikor első benyomásunk valakiről teljesen téves volt.
- Mi történt ennek eredményeként?

- Mit fedett fel rólunk ez a tevékenység?

Tipppek az irányító számára:

Mielőtt elkezdénénk, bizonyosodjunk meg róla, hogy mindenki érti az utasításokat. Hasznos lehet annak bemutatása, hogy hova írjanak, és hogyan hajtsák fel a lapot.

Ügyeljünk arra, hogy a lapok meglehetősen gyorsan kerüljenek kézről-kézre. Ne hagyjuk a résztvevőket sokáig gondolkodni, hiszen az első benyomásra vagyunk kíváncsiak.

Kerüljük hírességek, vagy híres emberek képeinek kiválasztását.

Próbáljuk különböző emberek képeit választani, ideértve a különböző korokat, kultúrákat, etnikai csoportokat, képességet és a fogyatékoságot.

Készüljünk fel indulatos vitákra a különböző hozzáállásokról. A csoport létszámától függően a kommentárok nem maradnak mindig név nélküliek. Ne hagyjuk, hogy a játékosok véleményük miatt egymást kritizálják, inkább összpontosítsunk az aktuális kommentárookra.

Variációk

Alternatív megoldás, nagy csoport esetén, hogy a képeket írásvetítő fóliára másoljuk, és kivetítjük. Mindenki kap egy számozott papírlapot, amelyikre ráírhatja benyomásait, ezeket össze lehet gyűjteni, és a végén felolvasni.

Tanácsok a folytatáshoz

Csoport, vagy szervezeti szinten tárgyaljunk olyan új tevékenységek bevezetéséről, melyek jó lehetőséget adnak a különböző emberek megismerésére. Például hívjunk meg előadót, vetítsünk idegen filmeket, tartsunk kulturális estet, hallgassuk más országok zenéjét.

Ha tetszett más emberekről alkotott képzeinkkel dolgozni, akkor kipróbálhatjuk a "Portrék" (149. oldal) című gyakorlatot, amely segít feltárni a szociálisan vesztes, vagy szociálisan győztes emberekről alkotott elképzeléseinket. Ha a különböző országokból származó emberekről alkotott képzeinkkel szeretnénk foglalkozni, játsszuk az "Antonio és Ali" (63. oldal) című játékot.

Tehát meg akarod tapasztalni, milyen érzés a többséghez, vagy a kisebbséghez tartozni? Ez egy energikus tevékenység.

Tárgyalt kérdések

- Többségi/kisebbségi kapcsolatok
- A társadalmat megosztó szociális és politikai mechanizmusok

Célok

- Megtapasztalni egy többségi, vagy egy kisebbségi csoporthoz való tartozás érzését
- Vizsgálni azokat a stratégiákat, amelyeket azért használunk, hogy a többség elfogadjon
- Tudatában lenni, hogy mikor jó a többséghez, vagy mikor jó a kisebbséghez tartozni.

Időtartam

40 perc

Csoportlétszám

Körönként 6-8 ember.

Előkészítés

- Papír és toll a megfigyelőknek
- Óra, vagy stopper

Játékszabályok

1. Osszuk a csoportot 6-8 fős kisebb csoportokra.
2. Minden csoport válasszon egy megfigyelőt, és egy "kívül álló" személyt.
3. A csoport többi tagja álljon olyan szoros körbe (váll-váll mellett), hogy egyáltalán ne maradjon hely közöttük.
4. Mialatt a körben állók megpróbálják őt kívül tartani, a "kívül álló"-nak próbálkozni kell bejutni a körbe.
5. A megfigyelőnek az a feladata, hogy mindkét fél stratégiáit jegyzetelje, és figyelje az időt.

2-3 perc után, függetlenül attól, hogy sikerült-e bejutni a körbe, vagy nem, a "kívül álló" beállhat a körbe, és egy másik csoporttag áll a körön kívülre. A játék akkor ér véget, amikor a csoport összes tagja kipróbálta a "kívül álló" szerepét.

Kielemzés és értékelés

Nagy csoportban beszéljük meg, hogy mi történt, és mit érezték. Kezdjük a következő kérdésekkel:

- Mit éreztél, amikor a körben álltál?
- Milyen érzés volt "kívül álló"-nak lenni?
- Más érzések töltik el azokat, akiknek sikerült bejutni a körbe, mint azokat, akik kívül maradtak?

Kérdések a megfigyelőkhöz:

- Milyen stratégiákat használtak a "kívül állók"?
- Milyen stratégiákat használtak a körben állók a többiek megfélemezésére?

Ezután kérdezzük mindenkitől:

- Valós élethelyzetekben mikor jó kívül állónak, vagy a kisebbséghez tartozónak lenni, és mikor jó a többség tagjának lenni?
- Saját társadalminkban melyek a legerősebb csoportok? És melyek a leggyengébbek?
- A társadalomban a kör, előnyöket, pénzt, hatalmat, munkát, vagy hajlékot jelent. Milyen stratégiákat használnak a kisebbségi csoportok, hogy mindezeket elérjék (hogyan „bekerüljenek”)? Hogyan védik státuszaikat a többségi csoportok?

Tippek az irányító számára:

Segíthet, ha a megfigyelőket konkrét utasításokkal látjuk el arról, hogy mire figyeljenek:

- Mit beszélnek egymással a körben állók, és mit mondanak a "kívül állók"-nak.
- Mit tesznek a körben állók, hogy a "kívül állók" ne tudjanak betörni a körbe.
- Mit mond a "kívül álló".
- Mit tesz a "kívül álló".

Ez a tevékenység sok energiát igényel a játékosok részéről. Elvileg agressziómentes, kivéve ha a csoporton belüli kapcsolatok szegényesek.

Az értékelés megkezdése előtt, hagyjunk a csoportnak egy kis időt az informális megbeszélésre.

Variációk

Ha elegendő résztvevőnk van ahhoz, hogy sok kis körben lehessen játszani, akkor megkérhetjük a csoportokat, hogy találjanak maguknak egy nevet. Ez erősíteni fogja a csoportidentitás érzését. Úgy is lehet játszani, hogy a "kívül álló" mindig más csoportból jön. Minden sorra kerülés után, függetlenül attól, hogy sikerült-e betörni a körbe vagy nem, vissza kell mennie saját csoportjához. Ez fokozza az egyedüllét érzését, amit a "kívül álló" amúgy is megél.

Tanácsok a folytatáshoz

Javasoljuk a résztvevőknek, hogy tudatosítsák magukban saját viselkedésüket, amikor - talán akaratuk ellenére - kizárnak valakit a csoportból. Például, a helyi közösség összes osztályainak képviselője tagja a különböző helyi csoportoknak, kluboknak, társaságoknak vagy szervezeteknek? Ha akarnának, lehetnének-e? Mi gátolja őket? Mi bátoríthatná őket? Döntsük el, milyen intézkedéseket fogantatosítanánk a nyílt részvétel biztosítása érdekében.

Megvizsgálva a kirekesztés mechanizmusait, és megkérdőjelezve azokat az alapokat, amelyek szerint kizárunk embereket, akik mások mint mi, próbáljuk ki a "Dominó" (72. oldal) című játékot, ez erősíti a csoportérzést, és feltárja azokat a vonásokat, amelyeket emberi lényként osztunk. Vagy nézzük meg a "Hasonlóságokat kutatva és különbözőségeket felfedezve" (156. oldal) című játékot, hogy felfedezzük, mindenki olyan jellemvonások összessége, amelyek egyes emberekkel közösek lehetnek, de nem mindenkivel, és ünnepeljük ezt a közösséget.

Láttad-e valaha Spencer Tracyt és Katherine Hepburnt együtt vacsorázni? Lehet, hogy a film megjelenésekor túl fiatal voltál. De soha sem késő!

Ez egy szerepjáték.

Tárgyalt kérdések

- Sztereotípiák, előítéletek és diszkrimináció.
- Az előítéletek közvetítése a szocializáció és nevelés folyamatában.
- Konfliktuskezelés.

Célok

- Megvizsgálni azokat a saját családjukban szerzett információkat, amelyeket különböző kulturális és szociális háttérrel rendelkező emberekről kaptunk
- Megvizsgálni ezen információk mögötti értékeket
- Tudatosítani a család szerepét a társadalmi értékek közvetítésében

Időtartam

45 perc

Csoportlétszám

Bármekkora, de minimum 8

Előkészítés

- A szerepkártyák másolatai
- Papír és toll a különleges megfigyelőknek

Játékszabályok

1. Mondjuk el a csoportnak, hogy szerepjátékot fognak játszani annak felfedezésére, hogy milyen módon közvetíti a család a más kulturális és szociális csoportokhoz tartozó emberekről alkotott képzeteket.
2. Kérjünk négy önkéntest, akik vállalják a különböző szerepeket (lehetőleg két férfi, két nő) és négy másikat, akik vállalják a különleges megfigyelő szerepét. A csoport többi tagja általános megfigyelő.
3. Mondjuk meg a négy különleges megfigyelőnek, hogy válasszon ki egyet a négy szereplő közül, és jegyzetelje a használt érveket. Döntsük el ki kit figyel.
4. Osszuk ki a szerepkártyákat, és hagyjunk 2-3 percet az átgondolásra, a beleélésre.
5. Rendezzük be a színteret: tegyünk félkör alakba 4 széket, mondjuk el, hogy ez egy ház nappalija, és egy családi beszélgetést fognak hallani. Jelezzünk, például tapsoljunk, hogy kezdjék el.
6. Nekünk kell meghatározni a szerepjáték hosszúságát. Fejleményektől függően, 15 perc általában elegendő.

Kielemzés és értékelés

Az értékelést kezdjük a színészek megkérdezésével, arról, hogy mit éreztek. Ezután kérjünk meg minden megfigyelőt, hogy olvassa fel a színészek által használt érveket.

Folytassuk általános megbeszéléssel, amelyben mindenki részt vesz. A következőket kérdezhetjük:

- Hasonlítottak érveik azokra, amelyeket saját családok használt volna?
- Másképp alakult volna a beszélgetés, ha a lány barátja nem fekete bőrű?

- Másként alakulnak a dolgok, ha nem lány viszi haza fiúbarátját, hanem egy fiú a barátnőjét?
- Mi történt volna, ha a lány bejelenti, hogy lány barátnője van?
- És ha a fiú, hogy fiúbarátja?
- Mit gondoltok, jellemző-e napjainkra az ilyen jellegű konfliktus, vagy inkább a múlté?
- Történt-e veled ilyen, vagy ismersz-e a közvetlen környezetben valakit, akivel ez már előfordult?

Tippek az irányító számára:

Ha a csoport számára ismerős a szerepjáték, akkor nincs szükség több utasításra, máskülönben fontos hangsúlyozni, hogy a szerepjáték nem azonos a színpadi szerep eljátszásával. A szerepjátékban megmaradunk önmagunknak, mialatt egy előre meghatározott szerepet, vagy álláspontot mutatunk be; amikor színészkedünk, akkor személyiségünkől eltérő figurát játszunk el. Következésképpen nem dramatizálás, vagy eljátszás kérdése, hanem inkább egy szerep, vagy viselkedésmód kutatása és bemutatása a cél.

Ha úgy gondoljuk, hogy a szerepeknek nincs köze a realitáshoz, akkor megírhatjuk saját szerepkártyáinkat, amelyeken a szerepek saját kultúránkra és családjainkra jellemző megközelítési módon vannak megfogalmazva. Ha adaptálni akarjuk az ötletet, és több szerepet írni, ezt is megtehetjük.

Ez a tevékenység könnyen adaptálható a résztvevők kulturális és szociális realitásához. Ha egy fekete bőrű személy egzotikusnak tűnhet, mert a környéken nem élnek feketék, akkor legyen a lány barátja muszlim, vagy ha a család katolikus, akkor a lány mutasson be egy zsidó fiút, stb.

Tanácsok a folytatáshoz

Ha jobban meg akarjuk ismerni más nemzetiségekhez való viszonyulásunkat, játsszuk az "Euro-vasút a la carte" nevű játékot (78. oldal). Mennyire vagy nyílt és megértő a téled különböző emberekkel? Megtapasztalhatod, milyen nehéz annyira toleránsnak lenni, amennyire szeretnél.

Szerepkártyák (lemásolandók)

LÁNY

A szituáció:

Eldöntötted, hogy közölni fogod a családdal, hogy fekete bőrű barátoddal akarsz élni.

Te kezded a szerepjátékot. Elmondod a családnak, hogy barátoddal akarsz élni, aki fekete bőrű. Döntésedet próbáld védeni, és vitatkozz arról, hogy igenis le akarsz élni az előítéletekkel, főleg azokat, amelyek a különböző származású fiatalok közötti kapcsolatokra irányulnak.

ANYA

A szituáció:

A lányodnak fekete bőrű barátja van, akivel nagyon közeli kapcsolatban vannak.

Nagyon szereted a lányodat, és nem érted, hogyan tehette ezt veled. Támogatod a férjedet mindenben, amit mond. Nem fenyegeted a lányodat, inkább sajnálsz, hogy fájdalmat okoz neked. Úgy gondolsz, hogy a fekete fiú el fogja őt hagyni, és sokat fog szenvedni.

IDŐSEBB FIÚTESTVÉR

A szituáció:

A húgodnak fekete bőrű barátja van, akivel nagyon közeli kapcsolatban vannak.

Elvileg nem törődsz azzal, hogy a húgod fekete fiúval jár, és véded az emberek azon jogát, hogy kapcsolataikról szabadon dönthessenek. Mindazonáltal, amikor anyukád azt mondja, hogy a fiú el fogja hagyni a húgodat, arra gondolsz, hogy talán ki fogja őt használni. Aggodalmat, törődést mutatsz, és védeni szeretnéd a húgodat.

APA

A szituáció:

A lányodnak fekete bőrű barátja van, akivel nagyon közeli kapcsolatban vannak.

Te vagy a tekintély a családban és nem értesz egyet lányod kapcsolatával. A fő erkölcsi irányvonalat képviseled, és törődsz azzal, hogy mit fognak szólni az emberek. Nem tartod magad rasszistának, de ha a lányod egy feketéhez akar férjhez menni, az más. Gondolj egy szigorú apára, és ennek megfelelően vitatkozz.

A történelem-alakítás és tanítás könnyen etnocentrizmussá, nacionalizmussá és néha xenofóbiává fajulhat. Annak ellenére, hogy fontos szerepet játszik az egyén szocializációjában és identitásában, a történelem gyakran a más emberek és országok iránti előítéleteket, sztereotípiákat erősíti. Az interkulturális nevelésnek olyan történelem-"olvasást" kell elősegíteni, amely figyelembe veszi a különböző nézőpontokat. Sohasem csak egy igazság létezik, és ez a történelemben sokkal inkább igaz, mint más tantárgyak esetén. Mások történelmét hallgatni, vagy olvasni, segít saját történelmünk jobb megértésében.

Tárgyalt kérdések

- A történelem különböző olvasatait, és a történelmi események különböző értelmezéseit.
- Etnocentrizmus és nacionalizmus.
- Empátia és szélesebb látókör megteremtése a világról.

Célok

- Feltárni a történelem és a történelemtanítás különböző felfogásait.
- Tanítási rendszereinkben való hasonlóságok keresése
- Kíváncsiság és empátia felkeltése más emberek kultúrája és történelme iránt.
- Saját történelmünk kritikai megközelítésének fejlesztése.

Időtartam

30 perc-1 óra.

Csoportlétszám

Bármekkora

Előkészítés

- Egy nagy táblára, vagy több papírlapra rajzoljunk egy naptárat 1500-tól napjainkig.
- Rajzszeg vagy szalagragasztó

Játékszabályok

1. Kérjük meg minden résztvevőt, hogy gondoljon öt, országa számára nagyon fontos, történelmi dátumra, és ezek nevét írja fel a naptárra, a megfelelő évszám mellé.
2. Miután mindenki felírta, kérdezzük meg, hogy miért ezeket választották, miért fontosak és milyen eseményt takarnak.

Kielemzés és értékelés

Kérdezzük meg a résztvevőket, hogy volt-e olyan dátum, amelyik meglepetés volt, vagy mindegyikről hallottak már. Ha volt olyan, amit nem ismertek, kérjük meg azt a személyt, aki felírta, hogy mondjon többet az eseményről.

Beszéljük meg, hogyan és miért tanulunk saját történelmünk bizonyos eseményeiről, és nem más történelmekről.

Tipp az irányító számára:

Ez a tevékenység fiatalabb korú csoportokkal jobban működik. Multikulturális csoportok esetén jobban használható, de monokulturális csoportoknál sem eredménytelen. Ebben az esetben érdekes lehet elgondolkozni azon, hogy miért csak bizonyos dátumok jutnak eszünkbe.

Ahelyett, hogy mindenkit sorra kihívjunk, magunk is felírhatjuk a naptárra az események neveit.

Variációk

Szervezhetjük a tevékenységet éves naptárral is. Kérjük meg a résztvevőket, hogy jelöljék be a különböző országok, kultúrák, vallások legfontosabb ünnepeit.

Tanácsok a folytatáshoz

Mindig figyeljünk arra, hogy az emberek nem a teljes igazságot mondják. Dolgozzunk az általunk hallottak, vagy olvasottak kritikus megközelítésének kifejtésén. Folytonosan kérdezzünk!

Másokkal szembeni magatartásunk nem csak a formális tanulásból ered, hanem az informálisból is, információ foszlányokat elcsípve abból, amit az emberek mondanak, különösen a viccekből. Ha érdekel a humor, és a viccek által fenntartott etnocentrizmus, próbáljátok ki az "Eurovics verseny" (76. oldal).

A rasszista viselkedések nem csak idegenekre és bevándorlókra irányuló erőszakos támadásokhoz vezetnek, hanem a lakáelosztás és foglalkoztatás területén, illetve a mindennapi életben fellépő diszkriminációhoz is.

Ez egy szerepjáték.

Tárgyalt kérdések

- A különböző kultúrákból származó emberek közötti konfliktusok békés úton is megoldhatók.
- Konfliktus analízisünk és a mód, ahogy ezt kezeljük, az érintett emberek szociális-kulturális származásának függvényében változik.
- Saját érdekeink elferdíthetik a problémával kapcsolatos észrevételeinket, és felnagyíthatják azt.

Célok

- Vizsgálni más kulturális vagy szociális csoportból származó emberek iránti viselkedésünket.
- Feltárni különböző probléma-megoldási stratégiákat.
- Gondolkodni a tolerancia határain.
- Gondolkodni a diszkrimináció és az érdekkonfliktusok közötti viszonyon.

Időtartam

1 1/2 - 2 óra

Csoportlétszám

Minimum 10 maximum 25 ember

Előkészítés

- A szerepkártyák másolata
- A Megfigyelő jegyzetei kártya másolata
- A Kulcs a megoldáshoz kártya másolata
- Tollak és papír a megfigyelőknek

Játékszabályok

1. Mondjuk el a csoportnak, hogy olyan szituációt kell eljátszaniuk, amely a mindennapi életben is előfordulhat, majd olvassuk fel a következőt:
"A lakóhelyed mellett van egy tömbház. Az egyik lakást külföldi egyetemisták bérlik, akik gyakran fogadnak látogatókat saját hazájukból, és rengeteget buliznak. A szomszédok, főleg a tőszomszédok bosszankodnak és panaszkodnak, hogy a diákok és barátaiik nagyon zajosak, nem lehet tőlük aludni, és az épületre sem vigyáznak. A szomszédok összehívtak egy gyűlést, hogy megpróbálják megoldani a problémát."
2. Kérjük önkénteseket, akik eljátsszák a szomszédok szerepét. Minimum 6 és maximum 9 emberre lesz szükség. A résztvevők többi része megfigyelő.
3. Osszuk szét a szerepkártyákat és a Megfigyelő jegyzetei kártya másolatát a megfigyelőknek. Hagyjunk mindenkinek 5 percet, hogy barátkozzon a szereppel.
4. Emlékeztessünk mindenkit, hogy a feladat megoldást találni a problémára, majd kezdjük el a játékot.
5. Hagyjuk a gyűlést 10 percig megszakítás nélkül folyni, majd mindenkinek adjunk egy példányt a Kulcs a megoldáshoz kártya másolatából. Hagyjuk a szerepjátékot újabb 10 percig folytatódni. Ezután ha akarjuk félbeszakíthatjuk, vagy folytathatjuk.

Kielemzés és értékelés

Kérjük meg a résztvevőket, hogy valamennyien gyűljenek össze egy nagy csoportban a beszélgetésre, amelyet két részre osztunk:

1: A szerepjáték

A következő kérdések segítségével próbáljuk megbeszélni, hogy mi történt a szerepjáték ideje alatt:

- Mit jegyeztek fel a megfigyelők, és mik az észrevételeik arról, ami a szerepjáték ideje alatt történt?
- Hogyan érezték magukat a szereplők? Nehéz volt e a szerep, mi volt a legkönnyebb és mi a legnehezebb?
- Észleltek-e változást az első és a második rész között, a Kulcs a megoldáshoz kártya kiosztása után?
- A diákok mellett, vagy ellen volt könnyebb érveket találni?
- Honnan származnak az emberek érvei?
- Megoldották-e a problémát, és elégedett volt-e mindenki a megoldással?
- Becsületes megoldás volt, vagy az egyik félnek többet kellett feladni, mint a másiknak?
- Milyen alternatív megoldások születhettek volna?

2: A szituáció a mindennapi életben:

Miután mindenki lehetőséget kapott a felszólalásra, segíthetünk a csoportnak elemezni és átgondolni az eredményt. A vitát a következő kérdésekkel indíthatjuk:

- Tükrözött-e a szerepjáték valamit is a hétköznapi életből? Mik voltak a különbségek, és mik a hasonlóságok? Volt-e túlzás?
- Melyik szereplő tükrözte legélethűbben a mai társadalom állásfoglalását?
- Amikor olyan konfliktussal szembesülünk, amelyben különböző kulturális háttérű személyek érintettek, törekszünk-e mindenki számára kielégítő megoldást találni, vagy inkább saját nézőpontunkat próbáljuk érvényesíteni, mellőzve azokat, akik másként gondolkodnak?
- Milyen mértékben kapcsolható össze a konfliktus inkább a kulturális különbségekkel, illetve személyes, vagy gazdasági érdekekkel?
- Van-e valakinek ilyen jellegű konfliktussal kapcsolatos tapasztalata? Mik voltak a körülmények? Amennyiben nem történt veled ilyen, miért nem?

Tipppek az irányító számára:

Nagyon figyeljünk, mert a szerepjáték során történtek nagymértékben befolyásolhatják a játék irányítását. Például: lehet, hogy nincs szükség a Kulcs a megoldáshoz kártya használatára, és később, amikor vezetjük a beszélgetést, meg kell találni az egyensúlyt a csoportdinamika megvizsgálása, a csoport döntési folyamatai, és a valós élet kérdései között.

Két különböző Kulcs a megoldáshoz kártya van; az 1-es az "elnöknek" és a 2-es a többi játékosnak. A játék addigi menetétől függ, hogy ki kapja az 1-es kártyát. Ha demokratikusan eldöntötték, hogy ki vezeti a gyűlést, akkor ezt a kártyát ennek a személynek adjuk. Ellenkező esetben a lakóközösség vezetője kapja.

A problémák megoldása, és a döntéshozatal bonyolult folyamatok. A kérdések becsületes feltárásához az embereknek jó kommunikációs készségre, mások igényei iránti érzékenységre, képzelőerőre és bizalomra van szüksége. Könnyebb, ha az emberek úgy vitatkoznak igényeikről, hogy a kölcsönös haszon érdekében megpróbálnak közös alapot vagy általános megegyezést találni, hiszen minden személy rendelkezik valamelyikkel ezek közül a szükségletek közül, és minden személyt érdekel a végeredmény. Sajnos gyakran előfordul, hogy az emberek olyan pozícióban is vitatkoznak, amelyet később nem szívesen, de fel kell, hogy adjanak, vagy kompromisszumot kell kössenek, és a végén mindenki úgy érzi, hogy inkább veszített, mint nyert.

Fontos az értékelés alatt a csoportot ráébreszteni arra, hogy legyen tudatában, és különböztesse meg azokat az álláspontokat, amelyek az idegeneket, vagy tőlünk különböző embereket érintik, és azokat a módokat, ahogy a konkrét, mindennapi problémákat kezeljük, beleértve az interperszonális és kommunikációs készségeket.

Tanácsok a folytatáshoz

Mondjuk meg a résztvevőknek, hogy annak fényében, amit a tevékenység alatt tanultak, gondolkodjanak olyan gyakorlati lépéseken, amelyek egy helyi közösségben élő, különböző csoportok közötti kapcsolatokat fejleszthetik. Ültessük gyakorlatba ezeket.

Ha a nemzeti identitás témáját érintő tevékenységet szeretnénk játszani a Nemzeti hősök címűt (131. oldal). Ha pedig a családon belül létező konfliktusok és előítéletek érdekelnek, próbáljuk ki a Mit gondolsz, ki fog ma velünk vacsorázni? című gyakorlatot (87. oldal).

Szerepkártyák (lemásolandók)

Fiatal külföldi

Nagyon jól beszéled és érted a fogadó ország nyelvét, csak a szomszédok zaklatottsága nem érhető számodra. Véleményed szerint, te és diáktársaid tökéletesen normálisan viselkedtek. Semmilyen körülmény között nem fogod elhagyni a lakást.

Lakóközösség vezetője

A te lakásod messze van attól, amelyben a külföldi diákok laknak. Téged személyesen nem zavarnak. De nem szereted az idegeneket, és nem akarsz, hogy veled egy épületben éljenek.

Fiatal nő (25-30 éves)

Egyedül élsz és félsz a diákoktól, mert nagyon furcsának látszanak és különböznek tőled.

Fiatal személy

Te is diák vagy. Nincs határozott véleményed a problémáról, de abba a lakásba szeretnél költözni, amelyben most a külföldi diákok laknak.

Menekült

Habár nem a diákokkal azonos országból, de te is idegen vagy. Te és a családod nem sokat törődtek a tömbházban élő többi emberrel. Annak ellenére, hogy nagyon elszigetelve érzed magad, senkivel semmilyen problémád nem volt.

Idős házaspár (ezt a szerepet két embernek kell játszani)

Mindketten tudatában vannak azoknak a problémáknak, amelyek sok embert szülőhazájuk elhagyására kényszerítenek. Olyan szervezetet támogatnak, amely a fejlődő országokat segítyezi.

Munkanélküli szomszéd

Erősen ellenzed azt a politikát, amely külföldiek számára lehetővé teszi, hogy a te országodban éljenek és dolgozzanak. Úgy gondolsz, hogy külföldieket csak turistaként kellene beengedni.

Az épület tulajdonosa

A külföldi fiatalok mindig pontosan fizetik a lakbért, és nem akarsz elesni ettől a bevételtől. Mivel nem túlságosan szereted a külföldieket, a konfliktust jó alkalomnak tekinted a lakbér felemelésére. Másfelől, lehetőség van egy külvárosi lakást kiadni nekik.

Megfigyelő jegyzetei

Megfigyelőként az a feladatod, hogy gondosan figyelj és jegyzetelj, hogy a szerepjátékot követő megbeszélésen visszajelzést tudj adni az eseményekről.

Lejegyzendő dolgok:

- Tiszteletben tartják-e a játékosok a felszólalás sorrendjét, vagy egyesek közbevágna, mindenki egyszerre próbál beszélni, vagy egy-két ember megpróbál dominálni?
- Megpróbálja-e valaki átvenni a gyűlés levezetését?
- Milyen érveket használnak a játékosok?
- Volt-e bármiféle változás a játékosok viselkedésében a Kulcs a megoldáshoz kártya kiosztása után?

1. KÁRTYA - KULCS A MEGOLDÁSHOZ

A gyűlést vezető (az elnöklő) személy kapja.

Megjegyzés: Ha mostanig senkit nem kértek fel demokratikusan a vezetésre, akkor ez a kártya a Lakóközösség vezetőjének szól.

- 1) Elnök: Demokratikusan megválasztottak a gyűlés elnökévé, cselekedj ennek megfelelően. Kövesd az alábbi tippeket.
- 2) Lakóközösségi Vezető: Mostanáig senkit sem neveztek ki a gyűlés elnökévé, úgyhogy javasold, hogy a gyűlésnek szüksége van demokratikusan megválasztott elnökre. Lakóközösségi Vezetői tisztségedre való tekintettel javasold saját magad. Ha a többiek ezzel egyetértenek, tartsd meg ezt a kártyát és kövesd az alábbi tippeket. Ha valaki mást javasolnak, add ezt a kártyát az illetőnek, és kérd el az övét.

Tippek a gyűlés elnökének

A te feladatod a rend megőrzése és a gyűlés levezetése.

Meg kell próbálnod biztosítani, hogy:

- Mindenkinek esélye legyen a felszólalásra
- Az emberek tiszteletben tartják a felszólalás sorrendjét
- Ha szükséges, szabj időhatárt a felszólalásokra, és ne engedd az embereket ezt túllépni
- Ne engedd meg a káromkodást, és bizonyosodj meg, hogy az emberek nem kalandoznak el a témától
- Próbáld pozitívan életben tartani a beszélgetést
- Ne hagyd az embereket eltérni a tárgytól; az a cél, hogy a problémára megoldás szülessen.

2. KÁRTYA - KULCS A MEGOLDÁSHOZ

Minden játékosnak, kivéve az elnököt.

Gondolkozz, mit tehetnél a szerepeden belül, hogy a problémára megoldás szülessen.

- Figyelj aktívan, és tartsd tiszteletben mindenkinek a felszólaláshoz való jogát
- Mondanivalódat próbáld kötni a már elmondottakhoz.
- Amikor rajtad a sor a felszólalásra, foglald össze röviden, amit az előtted felszólaló mondott.
- Próbáld különbséget tenni a tények és a saját véleményed között.

- Ne terelődjön el a beszélgetés, összpontosítsatok a diákok problémájára, és a megoldás szükségességére, ne keveredjenek ide más tények, vélemények, vagy ötletek.

A történelem során az összes társadalom kölcsönvett és adaptált egymástól szokásokat. Amikor különböző kultúrák találkoznak, lehetőség nyílik a kölcsönös előnyhöz jutásra. Ezt a tényt akkor tudnánk elfogadni, ha képesek lennénk előítéleteinken és etnocentrizmusunkon túlra tekinteni.

Ez egy szimulációs gyakorlat.

Tárgyalt kérdések

- Megérteni a "különbözőséget" szükséges lépés ahhoz, hogy tiszteljük és elismerjük azt.
- A tolerancia és az alkalmazkodó-képesség előnyei.
- A különbözőség ünneplése.

Célok

- Tudatosítani magunkban, hogy a kultúra hatással van életünkre és szemléletmódunkra.
- Beszélgetést kezdeményezni arról, hogy a különböző kultúrák emberei hogyan kommunikálnak és hogyan hatnak egymásra.
- Feltárni a kulturális tabukat és a "tolerancia határait".
- Beszélgetést szorgalmazni azokról a lehetőségekről, amelyek az interkulturális együttműködés során nyílnak számunkra.

Időtartam

2 óra

Csoportlétszám

10-16

A játék összefoglalása

Egy szigeten két törzs él. Y törzs a sziget felső, dombos részein él, Z törzs pedig a part mentén. Egymás mellett élnek, de ritkán érintkeznek egymással.

A két törzs nyelve és kultúrája különböző, bár mindkettő életében a léggömbök speciális jelentőségűek. Az Y törzsben, vallási okokból, a léggömbök különbözősége nagy érték, minél több fajtát, formáját és színűt próbálnak összegyűjteni. A Z törzs emberei orvosi célból használnak leginkább gömbölyű, piros léggömböket.

Rövid ideje a Z törzs tagjai furcsa betegségben szenvednek, amelyre - a legenda szerint - egy ritka fajtájú léggömb a gyógyír. Ez a léggömb, ismeretlen helyen, de megtalálható a szigeten. Szerencséjükre létezik egy utódoknak továbbadott térkép, ami elvezetheti őket erre a titkos helyre. Azonban, sok évvel ezelőtt egy háború során ez a térkép megrongálódott, és a Z törzs birtokában csak egyik fele maradt. Legenda szerint a másik felét az Y törzs őrzi.

A játék célja, hogy a Z törzsnek meg kell védeni saját léggömbjeit, míg az Y törzsnek meg kell találnia a gyógyító léggömböket. Akárcsak a mindennapi életben, a résztvevők váratlan fordulatokkal szembesülhetnek.

Előkészítés

A. A csoportkultúra kialakításához:

- Ceruza és papír
- A törzseknek szóló szerepkártyák másolata

B. A két törzs találkozásához

- Innivaló, poharak és keksz mindenkinek

C. A kereséshez

- A léggömbök rejtekhelyéhez vezető térkép, négy részre vágva
- 5 gömbölyű, piros léggömb
- 3 másik léggömb, különböző színű és alakú, például gömbölyű sárga, hosszúkás zöld és hosszúkás kék
- 2 egyforma, de az előzőektől különböző léggömb (lehet óvszer is), titkos helyre rejtve
- Madzag, felkötni a léggömböket
- Ragasztószalag, hogy a léggömböket falra erősíthessük
- "Szerszámos" doboz, benne: rajzszeg, olló, piros rúzs, ragasztószalag

Játékszabályok

A játék három szakaszból áll: Az 'A' részben a törzsek megtanulják kultúrájukat; a 'B' részben a két törzs találkozik és megtanul egymás nyelvén kommunikálni, a C részben a törzsek keresik a léggömböket.

1. Győződjünk meg, hogy minden előre elő van készítve.
2. Osszuk ketté a csoportot, és olvassuk fel a játék összefoglalását.

'A' rész. A két törzs megtanulja kultúráját, és megpróbálja kialakítani saját nyelvét:

3. Küldjük a csoportokat a helyiség két ellentétes részébe.
4. Osszuk ki a törzseknek szóló szerepkártyákat, papírt és tollat a jegyzetekhez.
5. Mondjuk meg, hogy találjanak törzseiknek egy nevet, tanulják meg saját kultúrájuk szabályait, és fejlesszenek ki egy speciális nyelvezetet.
6. Adjunk 20 percet a nyelvezet kifejlesztésére és gyakorlására és arra, hogy a csoport minden tagja gyakorlott legyen.

'B' rész. A két törzs találkozik. Evés és ivás közben lehetőségük nyílik megtanulni az együttműködést és kommunikációt.

7. Adjuk az A törzsnek a kekszet, a B törzsnek az italt és a poharakat.
8. Hívjuk a két törzset a szoba közepére (semleges terület).
9. Mondjuk el, hogy a szimuláció most kezdődik. Mindenkinek játszania kell szerepét, használnia kell törzsének nyelvét és kultúráját.

C rész. A léggömbök keresése

10. A csoportnak 45 perce van; ezalatt a Z törzsnek alkudozni kell a térkép hiányzó feléért, és meg kell találnia a rejtett léggömböket.

Kielemzés és értékelés

Kezdjük a beszélgetést azzal, hogy mi történt, mit tanultak, és hogyan hozható összefüggésbe a mindennapi élettel.

- Nehéz volt használni és megérteni a nyelvet?
- Hogyan kommunikáltak a keresés alatt? Csak egyiket, vagy mindkét nyelvet használták? Használtak-e jeleket? Milyen félreértések voltak?
- Hogyan oldották meg az Y törzs léggömbjeihez való hozzáférést? Ki tette? Milyen érzés volt megtörni a kulturális tabukat?

- Milyen kulturális tabuk léteznek társadalmaitokban? Mi a szerepük?
- Milyen hétköznapi dolgaink vannak, amelyek eredetileg más országból, vagy kontinensről származnak?
- Elképzelhető-e csak a saját kultúránk, vagy országunk szokásai szerint élni? Miért fontos számunkra a kultúra?
- Saját kultúrát fontos-e számodra? Miért?
- Mi gátolja más kultúrák megértését?
- Tudsz-e a múltból, vagy jelenből olyan példákat mondani, amikor két kultúra alkalmazkodott egymáshoz, és ez a folyamat hasznos volt számunkra?
- A mai világban számos példa van kultúrák közötti konfliktusokra. Egy konkrét példa alapján beszéljük meg: Mi okozza a kultúrák közötti konfliktust? Ki nyer, és ki veszít ezekből? Mit vesztenek az emberek, ha hozzáférhetővé teszik kultúrájukat? Mit nyerhetnek?

Tippek az irányító számára:

Mielőtt elkezdenénk, figyelmesen olvassuk el az összes utasítást, hogy pontosan tudjuk mi a játékosok feladata.

A játék gondos előkészítést igényel

- A rejtett léggömbök lehetnek óvszerek is. Először is, mert különböznek a hagyományos léggömböktől, másodsor, mert sok ember számára az óvszer még mindig "tabu". Az óvszer felhasználása jó eszköz lehet a résztvevők tolerancia határának "tesztelésére". Továbbá, a beszélgetés során szóba jöhet az AIDS-es és HIV pozitív személyek diszkriminációja is.
- Keressünk megfelelő rejtékhelyet a speciális léggömbök (óvszer) számára, de ne fűjjük fel őket.
- Rajzoljuk meg a rejtékhelyhez vezető út térképét, de vigyázzunk, hogy a térkép feléből, vagy háromnegyedéből ne derüljön ki az elérési út.
- Vágjuk négybe a térképet. Két darabot adjunk a Z törzsnek. A másik két darabot tekerjük fel, és tegyük az Y törzsnek szánt léggömbökbe.
- Fűjjünk fel 8 léggömböt, és kössük meg úgy, hogy ki lehessen kötni és leereszteni anélkül, hogy megrongálnánk őket.
- Ragasszuk a négy gömbölyű, piros léggömböt a szoba egyik falára (a dombos vidékre, ahol az Y törzs él), és a másik négy léggömböt a szemben lévő falra (a partszakaszra, ahol a Z törzs él). A térkép két negyedét tegyük borítékba, és hagyjuk az Y törzs térfelén.
- A "szerszámos" dobozt tegyük a szoba közepére. Ne részletezzük, hogy mire használható. Lehet, hogy a játék során nem lesz rá szükség, ezt a résztvevők majd eldöntik. Tehetünk a dobozba mást is, pl. nagyítót, ha a térkép apró; fáklyát, ha a térkép sötét helyen van; egy kulcsot, amely nyitja a térképet rejtő dobozt stb.

Segítség a törzseknek a nyelv megtanulásához és a kultúra kifejlesztéséhez

- Ez lehetőséget ad a játékosoknak, hogy kreatívak legyenek
- Ha a csoportoknak nehézségei vannak, javasolhatjuk, hogy helyettesítsenek minden magánhangzót ugyanazzal a mássalhangzóval. Más javaslat lehet visszafelé ejteni a szavakat, vagy minden szót ugyanazzal a betűvel kezdeni.
- Mielőtt elkezdenék a szimulációs játékot, minden törzs tudja tökéletesen a nyelvet és ismerje saját kultúráját.

A találkozás

Ha odaadjuk egyik törzsnek az italt, a másiknak pedig a kekszet, jó lehetőséget teremtünk számunkra, egymás nyelvének megtanulására. Ha azt akarják, hogy problémájukat közösen és kielégítő módon oldják meg, a játékosoknak kommunikálni kell.

A keresés

A résztvevők tárgyalási készségétől, temperamentumától, és a kulturális értékek fontosságától függően, a játéknak sokféle kimenetele lehet. Ha a játék megakadna, sugalmazhatunk egy, vagy két dolgot. A szcenárium a következőképpen alakulhat:

- A játékosoknak észre kell venni az Y törzs léggömbjeibe tett térképdarabokat.
- Rá kell jönniük, hogy a térképdarabokat úgy is el lehet venni, hogy az Y törzs léggömbjeit tiszteletben tartják.
- A léggömböket ki lehet kötni, és le lehet eresztetni, majd újra felfújni. A B törzsnek azonban meg kell győznie az Y törzset, hogy ezt megengedjék; valakinek meg kell törnie a kulturális tabut, és meg kell érintenie a léggömböket. Az Y törzs követelheti azt, hogy a léggömböt megérintő személy viseljen piros orrot és rendelkezzen a "körben járás" képesítéssel. Ez egy másik megsértendő tabu lesz.
- Eredetileg az Y törzsnek semmi érdeke nem fűződik ahhoz, hogy segítse a Z törzset, hiszen nekik csak piros léggömbjeik vannak, amilyennel az Y törzs már rendelkezik. Csak a végén derül ki, hogy az Y törzsnek is lehet haszna, mert a két rejtett léggömb új, és lehet, hogy a Z törzs megosztja velük.

Tanácsok a folytatáshoz

A tanulás és növekedés az interkulturális nevelés folyamatának részei. De ha nem munkálkodunk rajta, akkor a folyamat nem lesz teljes, és a siker elmarad. Például szervezhetünk a csoportban vagy szervezetben egy interkulturális fesztivált, amelyre a helyi közösségből meghívunk különböző embereket, hogy megosszák egymással ételeiket, italukat, zenéjüket, táncaikat, ügyességüket és játékaikat, stb.

Nem mindig egyszerű magunkat biztonságban érezni, vagy elfogadni olyan embereket, akik különböznek tőlünk. Ha tudni szeretnéd, milyen egy hosszú vonatkozás olyan emberekkel, akiknek téled különböző szokásai és viselkedésmódja van, próbáld ki az "Euro-vasút a la carte"-ot (78. oldal).

SZEREPKÁRTYÁK (lemásolandó)

Szerepkártya az Y törzs részére

Egy szigeten élsz, egy másik törzssel együtt. Egymás mellett éltek, de nyelvek és kultúrák különböznek, és ritkán találkoztok.

Nyelv

Találjatok ki egy egyszerű, speciális nyelvet, amelyet a játék során használni fogtok. Ezt mindenkinek gyakorlattan kell használni.

Kultúra

Vallási okokból nagyra értékelitek a különböző léggömböket, és ezekből igyekeztetek a lehető legtöbb formáját és színűt összegyűjteni. A léggömbök szentek, senki sem érintheti meg ezeket, aki mégis megteszi, annak büntetés jár. Egyedül olyan emberek érinthetik meg, akiket megtanítottak a "körben járás" rituáléjára. A rituálé szerint, az illető személynek piros orrot kell viselni, és körbe járva az orrán egyensúlyoznia kell egy léggömböt.

Más kulturális jellemvonásokat is ki kell találnotok, ideértve a törzs nevét, az üdvözlés módját, és a szociális szerveződés szabályait, például ki hozza a döntéseket, ki beszél a csoport nevében.

Szerepkártya a Z törzs részére

Egy szigeten élsz, egy másik törzssel együtt. Egymás mellett éltek, de nyelvek és kultúrák különböznek, és ritkán találkoztok.

Nyelv

Találjatok ki egy egyszerű nyelvet, amelyet a játék során használni fogtok. Ezt mindenkinek gyakorlattan kell használni.

Kultúra

Csendes, társaságkedvelő emberek vagytok. Az orrotok összedörzsölésével üdvözlitek egymást, ezért piszkos orral járn, bármikor is nagyon antiszociális.

Nagyra becsülitek a piros, gömbölyű léggömböket, amelyeket orvosi célokra használtok. A piros léggömbök szentek.

Más kulturális jellemvonásokat is ki kell találnotok, ideértve a törzs nevét és a szociális szerveződés szabályait, például ki hozza a döntéseket, ki beszél a csoport nevében.

Olykor mindenki - a szülők, főnökök és felnőttek- annyira korlátoztak... de vajon mi?

Ez egy szimulációs játék.

Tárgyalt kérdések

- Tőlünk különböző emberek diszkriminációja
- Azok a mechanizmusok, amelyek a társadalmainkban élő kisebbségeket hátrányos helyzetbe szorítják

Célok

- Megismerni a diszkriminációt
- Megvizsgálni, hogyan diszkriminálunk egyes szociális csoportokat, és ugyanakkor őket hibáztatjuk a helyzetért, amelyben élnek
- Tudatosság felkeltése, hogyan segítünk fenntartani bizonyos igazságtalan szociális struktúrákat

Időtartam

60 perc

Csoportlétszám

Maximum 40, a résztvevőket négy kisebb csoportra kell osztani.

Előkészítés

- 4 nagy papírlap
- 4 régi folyóirat
- 4 olló
- 4 csomag színes filctoll
- 4 ragasztó
- Tetszés szerint: 4 csomag mindenféle apró holmi, mint pl. madzag, gyapjúfonal, gombok, gemkapocs
- Papír és toll a megfigyelőknek
- Óra vagy stopper

Játékszabályok

1. Osszuk a játékosokat négy csoportra, és ültessük őket a szoba négy sarkába, hogy kényelmesen tudjanak dolgozni.
2. Minden csoport nevezzen ki egy megfigyelőt, akinek az a dolga, hogy lejegyezze, amit a csoporttagok mondanak, vagy tesznek.
3. Sorba menjünk oda mindegyik csoporthoz, adjuk oda az anyagokat, és mondjuk el a feladatot.
4. Menjünk oda az első csoporthoz, adjuk oda az anyagokat, és mondjuk a következőt: "Itt egy papírlap, egy folyóirat, olló és ragasztó. Készítsetek kollázst, amely a tavaszt ábrázolja. 20 percetek van, akkor kezdhettek, amikor akarjátok".
5. Menjünk oda a második csoporthoz, adjuk oda az anyagokat és mondjuk a következőt: "Itt egy papírlap, egy folyóirat, olló és ragasztó. Készítsetek kollázst, amely a nyarat ábrázolja. 20 percetek van, akkor kezdhettek, amikor akarjátok".
6. Menjünk oda a harmadik csoporthoz, adjuk oda az anyagokat és mondjuk a következőt: "Itt egy papírlap, egy folyóirat, olló és ragasztó. Készítsetek kollázst, amely az őszt ábrázolja. 20 percetek van, akkor kezdhettek, amikor akarjátok".

7. Menjünk oda a negyedik csoporthoz, adjuk oda az anyagokat és tisztán mondjuk "Mso,flosamd loerabtz losnine bauqvxa poyeks, nseioamans sayijudo laverza losifalitime. 20 percek van, akkor kezdhetitek, amikor akarjátok."
8. Mialatt a csoportok dolgoznak, sorra menjünk oda mindegyikhez, az első, második, harmadik csoportot bátorítsuk, de a negyediket szidjuk, amiért nem azt csinálja, amit mondtunk.
9. 20 perc után állítsuk le a tevékenységet, kérjük meg a csoportokat, hogy mutassák fel munkáikat. Ha az első csoport nem fejezte be, hagyjuk még 3-4 percig dolgozni.

Kielemzés és értékelés

Kezdjük azokkal, akik dolgoztak. Kérdezzük meg a véleményüket a játékról, volt-e a csoportban együttműködés, részt vett-e mindenki?

Folytassuk a megfigyelőkkel. Kérdezzük meg mi történt az egyes csoportokban?

Ezután együtt beszéljünk a valósághoz való kapcsolódásról:

- Kapcsolódik-e a játék a valós élethez?
- Saját társadalmunkban ki a negyedik csoport?
- Hogyan vádoljuk a szociális igazságtalanság áldozatait?
- Hogyan reagálnak azok az emberek, akik a szociális igazságtalanság áldozatainak érzik magukat?
- Ugyanúgy reagálnak, mint a negyedik csoport?

Tippek az irányító számára:

Ha kisebb létszámú csoporttal dolgozunk, osszuk két kisebb csoportra őket; adjunk az egyik csoportnak világos, érthető utasításokat, a másiknak pedig megtévesztőt.

Alternatív megoldás a negyedik csoport zagyva mondatára, hogy helyes utasítást kapnak, gyorsan elhadarva, vagy idegen nyelven.

Vigyázzunk, mert a meg nem értés, és a hibázatottság miatti frusztráció erős reakciókat válthat ki a negyedik csoport tagjaiból.

Előfordulhat, hogy megharagszanak az irányítóra, és elhagyják a termet; néha frusztráltságukat a többi csoport ellen fordítják, megakadályozva őket a feladat elvégzésében; néha visszafojtják érzéseiket és agressziójukat, és később élik ki. Ezért a következőket javasoljuk:

- Ügyeljünk, hogy a csoportok véletlenszerűen alakuljanak, így senki sem érezheti magát áldozatnak.
- Az értékelés megkezdésekor fontos tisztázni, hogy ez egy szimulációs játék volt, és mindenkinek le kell "vetni" szerepét.
- A beszélgetés során mindenki kapjon elegendő időt, érzései kifejezésére. Ha ezt nem tesszük meg, ezek az érzések később kerülnek felszínre, és nem tudunk jó értékelést végezni.

Variációk

Ha azt szeretnénk, hogy a játék még nagyobb kihívás legyen, vagy ha nem rendelkezünk megfelelő anyaggal, megkérhetjük a csoportokat, hogy adjanak elő rövid jelenetet. A negyedik csoport számára ez sokkal stresszesebb, hiszen aggódni fognak a jelenet miatt, valamint a félsztől, hogy ostobának tűnhetnek.

Tanácsok a folytatáshoz

Vizsgáljuk tovább a társadalmunkban élő csoportokat. Milyenek látjuk a szociális vesztesnek és szociális győztesnek nevezett emberek. Kutassuk ezt a "Portrék" című játék segítségével (149. oldal).

Folytatásképpen játszhatjuk az "A fejlődéshez vezető ösvény" című társasjátékot is (138. oldal), amely feltárja azokat a mechanizmusokat, amelyeket a jelenlegi gazdasági rendszerek, a déli országokban élő emberek többsége ellen használnak, azért, hogy ők fenntartsák az északiak kedvező helyzetét.

A zene a más kultúrákhoz való közeledés kiváló eszköze, de ugyanakkor sztereotípiák és elfogultság hordozója is lehet. A zene felhasználásával, ez a tevékenység egyszerű és pihentető módon nyújt betekintést a kulturális sztereotípiákba.

Tárgyalt kérdések

- Más országok zenéjéről bennünk élő képzetek és sztereotípiák.
- Kulturális dominálás és a "világpolgári" tömegkultúra termékeinek befolyása zenei ízlésünkre.

Célok

- Más népek és kultúrák zenéje iránti érdeklődés felkeltése
- A nem-európai forrásokból származó zene iránti előítéletek és sztereotípiák visszautasítása
- Más népek, kultúrák, zene és nyelv iránti érdeklődés felkeltése
- A zenében és más kulturális termékekben létező etnocentrizmus visszautasítása
- Töprengésre készíteni a résztvevőket, és kellemes hangulatot teremteni a csoportban.

Időtartam

5+10 perc

Csoportlétszám

Bármekkora

Előkészítés

- Válasszunk egy kisebbségi kultúrához tartozó, vagy egy más kontinensről származó zeneszámot.
- Ha van rá lehetőség, szerezzük meg a szöveg fordítását is, és osszuk szét a résztvevőknek.
- Szükségünk lesz egy magnóra.

Játékszabályok

1. Válasszuk ki a megfelelő időpontot, például egy gyűlés elején, vagy szünet után.
2. Mondjuk el a csoportnak, hogy zenét fognak hallani, amiről ki kell találni, hogy honnan származik.
3. Ha a zenének szövege is van, próbálják elképzelni, hogy miről szól.
4. Hagyjuk a zenét 3-4 percig szólani.
5. A résztvevők beszélhetnek valakivel a hallott zenéről, azonban feltételezéseiket, tippjeiket nem mondhatják el. Ezeket lejegyezhetik, ha akarják.
6. Az ülés végén játsszuk le ismét a zenét, és aki akarja, most elmondhatja tippjeit.
7. Mondjuk meg a helyes választ.
8. Ha megvan a szöveg, osszuk ki, és játsszuk le ismét a zenét. A résztvevők követhetik a szöveget, vagy ha akarják énekelhetik is.
9. Folytassuk az értékelést és zárjuk az ülést egy másik zene meghallgatásával.

Kielemzés és értékelés

Ha helyénvalónak tartjuk, rövid beszélgetést kezdeményezhetünk. Kérdezzük meg a résztvevőket, hogy találtak-e valami meglepőt a zene eredetében, szerették-e, nehéz volt-e kitalálni honnan származik és miért stb.

Ha azt válaszolják, hogy szokatlan volt, de szerették, kérdezzük meg mi az oka, hogy soha nem hallottak ilyen jellegű zenét. Azért, mert a rádióban nem játszanak ilyet? Miért nem játszanak?

Tippek az irányító számára

A tevékenység sikeréhez nagymértékben hozzájárul a kiválasztott zene. Szerencsésebb, ha előbb csak a szöveg nélküli részét játsszuk le, a teljes zeneszámot csak később. Ily módon a résztvevők nem összpontosítanak egyből a szövegre. A kiválasztott zenének jó hangulatot kell keltenie.

Ha van rá lehetőség, gyűjtsünk információkat a lejátszott zenéről, kulturális dimenziójáról, mennyire népszerű származási helyén stb.

A tevékenység akkor legsikeresebb, ha a választott zene nem egyértelműen idegen: a klasszikus zenét és a jazzt gyakran társítjuk Észak-Amerikával, vagy Európával, holott jórészt más származású művészek játsszák.

A zene és a kultúra más kifejezési formái, mint a tánc és művészet, kiváló eszközök arra, hogy közelebb hozzanak minket más kultúrákhoz, de óvakodjunk, hiszen sztereotípiák és elfogultság hordozói is lehetnek.

Tanácsok a folytatáshoz

Ezt a tevékenységet, mivel más kultúrák zenéjét mutatja be, követheti a résztvevők által hozott zenék meghallgatása. Azonban vigyázzunk, hogy ez ne fajuljon a kedvenc számok meghallgatásának versenyévé!!!

A hagyományos zene, tánc, művészet és mesemondás mind olyan művészeti formák, amelyek szilárdan gyökereznek származási kultúrájukban. Néha mellőzzük a mesemondást és a népmeséket, mert úgy gondoljuk, hogy gyerekesek. Pedig sokat tanulhatnánk belőlük a különböző kultúrákról. Próbáljuk ki! Lássuk, ki tudjuk-e találni milyen országokból származnak "A világ meséi" (159. oldal). Nagy meglepetések fognak érni!

Van-e jelentősége annak, hogy mit gondolnak és mondanak rólad a többiek?

Tárgyalt kérdések

- A sztereotipizálás hatásai

Célok

- Kutatni az arányt tényleges viselkedésünk és aközött, amit tőlünk elvárnak.
- Tudatosság ébresztése saját viselkedésünk másokra tett hatásáról.
- Beszélgetni az emberek sztereotipizálásának hatásairól.

Időtartam

45 perc

Csoportlétszám

10+

Előkészítés

- Személyenként egy darab, kb. 5x2 cm-es, fehér, ragasztós címke
- Mindegyik címkére írunk egy jelzöt, pl. felelőtlen, szellemes, ostoba, okos, ügyetlen
- Adjunk a csoportnak feladatot, pl. készítsenek együtt egy posztert, tervezzenek meg egy eseményt, tologassák a bútorokat, vagy beszélgessenek egy adott témáról (például megkérdezhetjük: "ha egy neves együttes fellépne a városban, kiket hívnátok szívesen?")

Játékszabályok

1. Minden játékos homlokára ragasszunk egy címkét, anélkül, hogy az illető tudná, mi van rá írva.
2. Magyarázzuk el a feladatot, amit végre kell hajtaniuk. Emeljük ki, hogy a megvalósítás során a címke szövegének megfelelően kell kezelniük egymást. Például, ha valakinek a lusta feliratú címke került a homlokára, akkor úgy kell vele bánni, mintha mindig lusta lenne (a címkén szereplő szót nem használhatják, de ezt ne mondjuk el!)
3. A játékosoknak erőfeszítést kell tenni a feladat elvégzésére, valamint arra, hogy a többieket a címke szövegének megfelelően kezeljék.
4. A tevékenység végén lehet találgatni, hogy milyen szó van a címkére írva, de a játéknak nem ez a fő célkitűzése.

Kielemzés és értékelés

Az értékelés nagyon fontos, ezért biztosítsunk mindenkinek elegendő időt a véleménynyilvánításra. Kérdezzük meg, hogy kitalálták-e címkéjük szövegét, majd folytassuk a következő kérdésekkel:

- Hogyan érezték magukat a játék ideje alatt?
- Nehéz volt a címkének megfelelően kezelni az embereket?
- Volt-e olyan személy, aki "bizonyítani" akart, például a szellemes elkezdett vicceket mondani, és magabiztosabban viselkedni. Segített-e a lusta a többieknek?
- Milyen címkéket ragasztunk az emberekre a mindennapi életben? Hogyan hatnak ezek, és hogyan befolyásolják gondolkodásunkat?
- A mindennapi életben kik hordozzák a játékban felhasznált címkéket?

- Érvényesek ezek?

Tippek az irányító számára

Vigyázzunk, hogy kire, milyen címkét ragasztunk. Ha valaki a mindennapi életben lusta, akkor ne az ilyen feliratú címkét rakjuk rá. A játék célja nem az, hogy a csoport tagjairól alkotott személyes véleményeket felszínre hozza. Ez destruktív és kerülendő.

Figyeljünk, mert a játék erős indulatokat ébreszthet.

Tanácsok a folytatáshoz

Figyeljük meg, hogy a csoporton vagy szervezeten belül ki, mit csinál, próbáljuk változtatni a szerepeket és feladatokat, ne próbáljuk előre meghatározni az egyes feladatok ellátására legalkalmasabb személyeket.

Ha folytatni akarjuk a szerepjátszást, játsszuk "A mi házukban" (92. oldal) című játékot, és vizsgáljuk meg a címkézés és sztereotipizálás okozta problémákat, vagy próbáljunk hatékony megoldást találni. Ha a bevándorlókra és menekültekre ragasztott címkékről is szó esett, akkor próbáljuk eljátszani "A menekült" című játékot (151. oldal), hogy többet tudjunk meg helyzetük valóságairól.

* Ez a játék a Curriculum Resources Pack-ban szereplő ötleten alapul: Cultures and Lifestyles, Dorset Education Service, Dorset, Anglia.

Ez a tevékenység segít a diszkrimináció és kirekesztés feltárásában. Mulatságos és izgalmas, de jó előkészítést igényel. Három csapat vesz részt több fordulós ügyességi játékokban.

Tárgyalt kérdések

- Az életesélyek egyenlőtlensége, hatalom, diszkrimináció és kirekesztés.
- Szolidaritás, verseny, igazságtalanság.
- Többségi-kisebbségi viszonyok.

Célok

- Az igazságtalanság és diszkrimináció megtapasztalása.
- Feltárni a résztvevők toleranciáját és szolidaritását.
- Gondolkozni a kirekesztésen, többségi-kisebbségi viszonyokon, szociális hátrányokon és versenyen.

Időtartam

2 1/2 - 3 óra

Csoportlétszám

Minimum 15 - maximum 35

Előkészítés

A tevékenység nagyon gondos előkészítést igényel.

Tanulmányozzuk az utasításokat és a zsűri szerepének leírását, akkor pontosan tudni fogjuk, hogyan kell játszani.

Elő kell készíteni:

- Egy csomag kártyát; a kártyák segítségével fogjuk egyenlő csoportokra osztani a résztvevőket. Olyan kártyacsomagot készítsünk elő, amelyből az egyik színt kivettük (használjuk csak a pikket, kárót és kőrt). Résztvevőnként egy kártyalap legyen.
- Flipchart táblára rajzoljunk egy táblázatot, amelybe minden forduló után beírjuk az eredményt.
- Flipchart táblákat a játékszabályokkal.
- Az "Utasítások a zsűrinek" kártya másolatát 3 példányban.
- Ragasztós címkék a három csapat jeleivel.
- 3 zsebkendőt a Sárkány farka játékhoz.
- 2 kulcsomót a Csörgőkígyó játékhoz.
- 2 kendőt, hogy a Csörgőkígyó játék résztvevőinek szemét bekössük.
- Piros arcfestéket, vagy rúzszt.
- Hosszú kötelet, hogy a 'hátrányos helyzetűek' jobb kezét hátrakössük.
- 5 felfújtt léggömb.
- 3 papírlapot és ceruzát (a Kínai suttogáshoz).
- Rajzot egy alakzatról a Kínai suttogáshoz, amelyet a zsűrinek adunk.
- Csengettyút a zsűrinek.
- Órát vagy stoppert.
- Nagy területre van szükségünk, ahol a csapatok kényelmesen szétszóródhatnak.

A játék összefoglalása

A résztvevők három csapatra osztva, több fordulón át versenyeznek. A zsűri bírálja a csapatok teljesítményét, és jegyzi az eredményt. A cél az, hogy a 8. forduló végéig mindegyik csapat 20 pontot gyűjtsön - ez a Limit 20 - akinek ez a pontszáma nincs meg, kizárják a játékból.

A játékosok nem tudják, hogy valójában csak 8 forduló van (plusz egy büntető forduló) és a versenynek vége. Csak a végén fognak rájönni, hogy a szabályok nem voltak becsületesek, az egyik csapatnak végig jobb esélyei voltak, és a zsűri végig őket favorizálta.

Az 1., 2. és 3. forduló azt a benyomást kelti, hogy az esélyek egyenlők és a verseny becsületes, eközben pedig építi a csoportidentitást és a csapatszellemet.

A 3. forduló után van egy büntető forduló, a résztvevők ekkor tapasztalják először az igazságtalanságot.

A 4. forduló ismét a becsületes verseny látszatát kelti.

Az 5. forduló lehetőséget nyújt a csapatoknak eredményeik javítására, ez azonban csak illúzió. A vesztesek tulajdonképpen még jobban lemaradnak, a győztesek pedig még jobban elhúznak.

A 6., 7. és 8. forduló után a csapatok eredményei között nagyon nagy különbség lesz. Egy vagy két csapat nem éri el a 20 pontot, ami számukra a kizárást jelenti.

A játék végigjátszása érdekében, nem kell a játékosok tudomására hozni, hogy a 8. fordulóval a verseny véget ér, különben meghátrálnak.

A 2., 4., 6., és 8. forduló a Csörgőkígyó játék. Ezek a fordulók az egyenlő esélyek érzését nyújtják, mivel ezek az egyedüli becsületesen és objektíven pontozott fordulók. Még ezek sem teljesen becsületes fordulók, hiszen a vesztes csapatok soha nem kapnak lehetőséget a vadászatra, és ha sikerül is pontot szerezniük, elveszítenek egy játékost.

Később, az értékelés során, sok időt kell szakítani a résztvevők játék alatti érzelmeinek és viselkedésének megbeszélésére, valamint a valós élet és a játék kapcsolatára.

Utasítások

NE mondjuk meg, hogy a Limit 20, a diszkriminációról és kirekesztésről szól, hogy manipulált, és csak 8 fordulóból áll.

- Mondjuk el, hogy ez olyan verseny, amelyben a csapatoknak legkevesebb 20 pontot kell összegyűjteni, egyébként kizáródnak a versenyből.
- Válasszunk három embert, ők lesznek a zsűritagok. (Olyanokat válasszunk, akik jó színészek, és a csoport többi tagja tiszteli őket). Adjuk oda az "Utasítások a zsűrinek" kártyát, és küldjük ki őket egy másik helységbe, hogy ott olvassák el.
- A többi résztvevőt osszuk 3 csoportra, kérjük meg őket, hogy húzzanak egy-egy kártyát.
- Mondjuk meg, hogy vegyenek egyet-egyét a csapatuk jelét ábrázoló matricák közül, és ragasszák a pólójukra.
- Mindegyik csapat választhat egy bázist, ami lehet a szoba valamelyik sarka. Adjunk pár percet, hogy találjanak csapatuknak nevet, és egy jelmondatot, vagy jeligét. Csapatindulót is komponálhatnak. (Ennek fő célja a lelkesedés és csapatszellelem felkeltése.)
- Magyarázzuk el a flipchart táblákon lévő szabályokat.
- Oktassuk ki a zsűrit, győződjünk meg, hogy mindent értenek, és hívjuk őket vissza a szobába.
- Kezdjük el a versenyt.

A JÁTÉK

1. Forduló: Vadászd a sárkány farkát

Mondjuk meg a három csapatnak, hogy álljanak sorba, és fogják meg egymás derekát. Az utolsó a sorban tegyen egy kendőt a nadrágjába, vagy szoknyájába, ez lesz a sárkány farka.

Mindegyik csapatnak annyi sárkányfarkat kell összegyűjteni, amennyit bír. A sorban csak az első vadászhat.

Amikor a csapatok készen vannak, hangosan adjunk jelet a kezdésre - "RAJT!". Egy perc után kiáltunk, hogy "STOP!".

Kérjük meg a zsűrit, hogy ossza ki a pontokat, és magyarázza el a pontozást. Hagyjunk nekik időt felírni a pontokat a táblára.

Tippek

A zsűri által osztott pontok: pikk 3, kör 2, káró 1.

2. Forduló: Csörgőkígyó

Kérjük meg az összes játékost, a zsűrit is beleértve, hogy álljanak körbe.

Magyarázzuk el, hogy mindegyik csapat játszik egy másik csapat ellen. Valaki a vezető csapatból (abból, amelynek legtöbb pontja van) megpróbál elkapni valakit a pontszám alapján második csapatból. Azután valaki a második legjobb csapatból, megpróbál elkapni valakit az utolsó csapatból, és végül valaki az első csapatból megpróbál elkapni valakit az utolsó csapatból.

Kössük be mind a vadász, mind az áldozat szemét, és adjunk mindegyik kezébe egy kulcsesomót. Amikor a vadász megcsörgeti a kulcsesomóját, az áldozatnak is meg kell csörgetni a sajátját.

Mindegyik vadász 45 másodpercig tart, ezalatt mindkét résztvevő legfeljebb háromszor csörgetheti meg kulcsesomóját.

Amint a két résztvevő elkészült, adjunk jelet a kezdésre, majd 45 másodperc múlva állítsuk le őket.

Mindegyik forduló után hangosan hirdessük ki a győztest. A zsűri írja fel a pontokat. Ha az áldozatot megérinti a vadász, akkor a vadász csapata kap 1 pontot. Ha az áldozat 45 másodpercig ellenáll, akkor az ő csapata kap 1 pontot, és neki át kell menni a vadászok csapatába.

Fontos, hogy a játék alatt a résztvevők csendben maradjanak.

Tippek:

Megjegyzések: a forduló alatt

- Egy játékos a pikk csapatából vadászik egy játékost a kör csapatból.
- Egy játékos a kör csapatból vadászik egy játékost a káró csapatból.
- Egy játékos a pikk csapatából vadászik egy játékost a káró csapatból.
- A kárók hátrányban lesznek, mert nem kapnak esélyt a vadászatra.

Azt a személyt, akinek bekötöttük a szemét, forgassuk meg, hogy eltávolodjon, így sokkal nehezebb lesz a feladat.

Ha a csoport kicsi, ügyeljünk, hogy a kör elég tágas legyen, hogy a játékosok tudjanak mozogni.

3. Forduló: Léggömbfújás

A csapatok feküdjenek hasra egymás mellé úgy, hogy a három csapat egy háromszöget alkosson.

A feladat, hogy a háromszögbe helyezett léggömböket középen, és maguktól távol tartsák, úgy, hogy fújják azokat.

Amikor a csapatok elkészültek, tegyük a léggömböket középre (3-5 léggömböt) és adjunk hangos, érthető jelet a kezdésre.

A játék egy percig tart.

Kérjük meg a zsűrit, hogy indokolja meg döntését, és ossza ki a pontokat. Az eredmények kerüljenek fel a táblára.

Most kérjük meg a zsűrit, hogy adja össze a csapatok pontjait, és hangosan hirdessék ki az állást.

Tippek az irányító számára

A 3. forduló pontozása a következő: pikk 5, kör 1, káró 0

Büntető forduló

Magyarázzuk el, hogy az a csapat, amelynek a legtöbb pontja van (Pikk!), büntetéseket osztogat a másik két csapatnak. Az egyik csapat tagjainak az orrát pirosra festik, a másik csapat tagjainak jobb kezét hátrakötik.

A Pikkeknek kell eldönteni, hogy melyik csapatnak milyen büntetést kell elszenvedni, ezt hangosan ki kell hirdetni, és meg is kell indokolni.

Ez után adjuk oda a festéket és a köteleket, hogy végrehajtsák a büntetést.

Mondjuk el, hogy a büntetés a játék végéig tart, és a pikk feladata ezt felügyelni.

4. forduló: Csörgőkígyó

1. Az utasítások a fentiekkel azonosak, kivétel, hogy most minden vadászat győztese 2 pontot kap
2. A forduló után kérjük meg a zsűrit, hogy hangosan hirdesse ki az eredményt.

5. forduló: Esély

1. Hirdessük ki, hogy annak a csapatnak, amelyik ezt a fordulót megnyeri, pontjainak számát megháromszorozzák, a második helyezett pontjait megduplázzák, és az utolsó csapat pontjainak számát megszorozzák eggyel, tehát ugyanannyi marad.
2. A feladat a következő: minden csapatnak meg kell indokolni, hogy miért érdemli meg, hogy pontjait megháromszorozzák, vagy megduplázzák.
3. Az érv megfogalmazására minden csoportnak két perce van.
4. Adjunk minden csapatnak 1 percet, hogy kifejtse érveit. A pikk kezdenek, aztán a kör, majd a káró csapat következik.
5. Hagyjunk a zsűrinek elegendő időt döntése igazolására, és az eredmények kihirdetésére.

Tippek

Az 5. forduló eredményei így alakulnak pikk: x 3; kör: x 2; káró: x 1.

6. forduló: Csörgőkígyó

Az utasítások a fentiekkel azonosak, de most minden vadászat győztese 3 pontot kap.

A forduló után kérjük meg a zsűrit, hogy hangosan hirdesse ki az eredményt.

7. forduló: Kínai suttogás

A résztvevők, csapatonként üljenek egymás mögé a padlóra.

Bizalmas körben oktassuk ki a zsűrit.

Mondjuk el, hogy egy egyszerű rajzot fognak megmutatni a pikk és a kör csapat egyik tagjának, de a káró csapat képviselőjének csak mondják el, hogy az mit ábrázol. Egyenként hívják ki minden csapatból a sorban ülő, utolsó játékos, és mondják el, hogy mi a feladat: Az ábrát úgy kell továbbadni, hogy ujjukkal rárajzolják azt az előttük ülő hátára. Ez a játékos tovább rajzolja az előtte ülő hátára azt, amit érzett, és így tovább, amíg elér a sor elejéig. Az első embernek papírra kell rajzolnia az ábrát, és ezt oda kell adnia a zsűrinek.

Fontos, hogy a forduló ideje alatt csend legyen.

Kérjük meg a zsűrit, hogy mondja el döntéseit, és hirdesse ki az eredményt.

Tippek

A forduló eredményei: pikk 3, kőr 2, káró 1.

8. forduló: Csörgőkígyó

Az utasítások a fentiekkel azonosak, kivéve, hogy most már minden vadászat győztese 4 pontot kap.

Mondjuk el a játékosoknak, hogy ha olyan csapatban vannak, amelyik nem érte el a 20 pontot, és tovább akarnak játszani, ez az utolsó lehetőség arra, hogy csapatot cseréljenek, és átmenjenek egy jobb csapatba.

Kérjük meg a zsűrit, hogy a forduló után hirdesse ki az eredményeket. Ugyancsak hirdesse ki, hogy azok a csapatok, amelyek nem érték el a 20 pontot, nem folytathatják a játékot. A zsűri gratulálhat a legjobb csapatoknak.

A játék véget ér

Várjunk pár percet a résztvevők reakcióira, majd hirdessük ki, hogy tulajdonképpen ez a játék vége.

Kielemzés és értékelés

Az értékelés a "Limit 20" alapvető része. Nagyon lényeges elgondolkozni a játék során felkeltett érzelmeken, és felhívni a figyelmet a valós életben fellépő diszkriminációval és igazságtalansággal való párhuzamra.

Nagy létszámú csoport esetén az értékelés sokkal nehezebb. Ha több irányító van, akkor megoldható kisebb csoportokban, és a végén együtt levonhatók a végső következtetések.

Az értékelés szakaszai

1. Érzelmi szempont
2. A játék belső megvilágítása
3. A csoportdinamika szempontjai
4. Kapcsolatok a valósággal.

1. Érzelmi szempont

Idézzük fel a játék fő részeit, majd kérdezzük meg a résztvevőktől:

- Mit éreztetek játék közben? Változtak-e érzelmeitek?
- Voltak valakinek negatív érzései? Mi okozta ezeket?
- Mit éreztetek a pikkok, mialatt kiosztották a büntetéseket?
- Mit éreztetek a körök és kárók, amikor el kellett szenvedniük a büntetéseket?
- Milyen érzés volt a zsűri számára akkora hatalommal rendelkezni?

2. A játék belső megvilágítása

Magyarázzuk el a rejtett játékszabályokat.

3. A csoportdinamika szempontjai

Beszélgessünk a történekről.

- Éreztek-e szolidaritást más játékosokkal?
- Bárki, aki a csörgőkígyó játék alatt csapatot cserélt: Mit jelent egy új csoportban kívülállónak lenni? És elhagyni eredeti csoportodat?
- Egyénként, mennyire kellett alkalmazkodni a csoporthoz és a játékszabályokhoz?
- Mit jelent számunkra olyasminek részese lenni, amit nem szeretünk?
- Milyen helyzetekben könnyű, vagy nehéz megvédeni magunkat, érzelmeinket és tetteinket?
- Megkérdőjelezted, vagy ellenszegültél-e a játék szerkezetének? Hogyan? Ha nem, akkor miért nem?

4. Kapcsolatok a valósággal

Vannak-e a játéknak olyan elemei, amelyek kapcsolódnak a valósághoz?

- Például hatalom, verseny, belső megvilágítás, egyenlő esélyek, hátrányok, kisebbségek, igazságtalanság, helyzethez való alkalmazkodás?
- Városokban milyen csoportok vannak a károk és körök csapatának helyzetében?
- Milyen helyzetekben szoktuk az áldozatokat hibáztatni helyzetük miatt?
- Mit lehetne tenni a játékszabályok megváltoztatása érdekében?
- Mit tehetünk a kisebbségek helyzetének javítása érdekében?

UTASÍTÁSOK A ZSŰRINEK (lemásolni a zsűritagoknak)

Senkinek ne mondd el ezeket az utasításokat!

A Limit 20 manipulált játék, az elejétől tudott, hogy ki lesz a győztes és ki a vesztes (pikk nyer, kör a második és káró az utolsó).

Fő feladatod, azt az érzést kelteni a csapatokban, hogy valós versenyben vannak, valós nyerési esélyekkel, és a pontokat objektív és becsületes kritériumok alapján osztod.

A játékosok úgy gondolják, hogy addig versenyeznek, amíg valaki győz, és hogy ne záródjanak ki a versenyből, a 8. forduló végéig össze kell gyűjteniük 20 pontot. A résztvevők nem tudják, de a 8. forduló után a verseny mindenképpen véget ér. A te feladatod a csoportok játéka és magas pontszámgyűjtésre való motiválása.

Ha ki akarsz valamit hirdetni, vagy döntéseket akarsz magyarázni, használd a csengettyűt, hogy mindenki rád figyeljen.

1. Forduló: Vadászd a sárkány farkát

Figyeld a csoportokat a játék ideje alatt.

A forduló végén hirdesd ki hangosan az eredményt: pikk 3 pont, kör 2, káró 1.

Írd fel az eredményt a flipchart táblára.

A játék menetétől függően a következőkkel igazolhatod döntésed okát: "a pikkék játszottak legkeményebben, a károk nem vették komolyan a játékot, a pikkék elegánsak voltak, az egyik csoport túl hangos volt, több vagy kevesebb csoportszellem volt", stb. Általában, és ez a gyakorlat a többi forduló során is, hibáztatni kell a "károkat" gyenge eredményeikért, például lusták, nem játszanak becsületesen, vagy nem tartják be a szabályokat, nem illedelmesek, hangoskodnak, fegyelmeztelenek, vagy kisebb csoportjuk van.

2. Forduló: Csörgőkígyó

A Csörgőkígyós fordulóban az eredmény nem manipulált. Feladatod, az irányító által kihirdetett pontok feljegyzése. A vadászat győztese egy pontot kap.

3. Forduló: Léggömb fújás

Gondolj ki indokokat pontozásod megmagyarázására. Az érvelés lehet az 1. fordulóban használtakhoz hasonló. Tégy úgy, mintha döntésedet objektív tényekre alapoznád, például a pikkek többször fújták át a léggömböket; mivel senki sem számolta, úgyhogy nem lesz vitapartnered!

Pontozz a következőképpen: Pikk 5, kör 1, káró 0.

Büntető forduló

Ha úgy érzed szükséges, segíts az irányítónak.

4. forduló: Csörgőkígyó

Ebben a fordulóban mindegyik vadászat győztese 2 pontot kap.

Írd fel az irányító által kihirdetett pontokat a flipchart táblára.

5. forduló: Esély

Mindegyik csapat kap egy percet, hogy téged, a zsűrit meggyőzzön, hogy megérdemelnék pontjaik megduplázását, vagy háromszorozását.

Előbb hallgass meg minden folyamodványt, és csak azután hirdesd ki az eredményt. Hogy izgatottabb legyen a várakozás, először összegezd a hallottakat, kommentáld mindegyik előadást, majd ez után hirdesd ki az eredményt. Az indokok lehetnek az eddigiekhez hasonló típusúak, de tartalmazzanak az előadásmódokra vonatkozó kritikát is, például, nem meggyőző, nem megfelelően öltözött, a beszéd nem volt strukturált, nyelvtani hibák, stb.

Háromszorozd meg a pikkek pontszámát, duplázd meg a körökét, és szorozd meg eggyel a kárókét, azaz nekik ugyanannyi marad.

6. forduló: Csörgőkígyó

Ebben a fordulóban mindegyik vadászat győztese 3 pontot kap.

7. forduló: Kínai suttogás

Az irányítótól kapsz egy papírlapot, amelyen egyszerű rajz van. Mutasd meg a pikk és a kör csapat tagjának, de ne mutasd meg a káró csapat tagjának, neki csak mondd el mi van rajta. Ezt diszkréten tedd, hogy a csoporttagok ne vegyék észre, hogy különböző módon kezeled őket. Vigyázz, hogy a többi csoporttag ne lássa a rajzot.

Figyeld a csoportokat a játék ideje alatt.

A forduló végén hirdesd ki az eredményt hangosan és érthetően: a pikkek 3, a körök 2, a kárók 1 pontot kapnak.

Írd fel az eredményt a táblára.

Ismét indokolni kell az adott pontokat. Például, a pikkek rajzolták le legpontosabban, a káróknak tartott a legtöbb ideig, az egyik csoport nem volt csendes stb.

8. forduló: Csörgőkígyó

Most mindegyik vadászat győztese 4 pontot kap.

Ne felejtse el összeadni az eredményeket.

Nagyon fontos: Ne felejtse el, a résztvevők nem tudják, hogy a játék a 8. fordulóval véget ér! Tarts rövid beszédet, amelyben összefoglalod a verseny menetét:

A 8. forduló végéhez értünk, egy, vagy két csoport, amelyik nem érte el a 20 pontot nem játszhat tovább.

Gratulálj a pikkeknek óriási erőfeszítéseikhez és jó eredményükhöz, és a többieknek a befektetett energiáért - "de még hosszú út van hátra...".

Az irányító most bejelenti, hogy a játék véget ért.

A következő szabályokat másold át egy flipchart táblára, és a játék megkezdése előtt olvasd fel a résztvevőknek.

SZABÁLYOK A JÁTÉKOSOKNAK

Limit 20: játék, amely verseny, mulatság és fair-play!

Pontozás:

A páratlan fordulóiban a zsűri 6-6 pontot fog szétosztani.

A páros fordulók (csörgőkígyó):

2. forduló: a győztes csapat 1 pontot kap

4. forduló: a győztes csapat 2 pontot kap

6. forduló: a győztes csapat 3 pontot kap

8. forduló: a győztes csapat 4 pontot kap

Az 5. forduló a Nagy Esély fordulója! Megduplázhatod, sőt akár megháromszorozhatod pontjaid számát!

A 8. forduló végén kizárjuk azokat a csapatokat, amelyek nem érik el a 20 pontot

Játssz és küzdj becsületesen, csapatszellemmel, vidáman! Győzzön a legjobb!

Tippek az irányító számára

Bátorítsd a zsűrit, és támogasd döntéseit, főleg ha a játékosok elkezdik megkérdőjelezni határozatait. Előfordulhat, hogy egy, vagy két csoport pár forduló után, abba akarja hagyni a játékot, mert észrevették az igazságtalanságot. Bátorítsuk, de ne erőltessük őket a folytatásra. Ha a játék megszakad, ez jó lehetőség az értékelésre. Összpontosíthatunk olyan kérdésekre, mint "Miért fejezték be a játékot? Ki akarta folytatni?"

Ha a csoport akarja, változtathatunk a játékszabályokon, de vigyázzunk, hogy közös, ne pedig egyéni kérés legyen. Ezeket mindig beszéljük meg a zsűrivel. A játék akkor is jól működik, ha egy kicsit módosítunk rajta, például néha lehetőséget adunk a káróknak, hogy a csörgőkígyó játékban vadásszanak. A szerkezeti igazságtalanságon ez nem változtat, de a csapatoknak az lehet az érzése, hogy a dolgok valamelyest javulnak. Ez is jó pont a kielégüléshez.

A tevékenység során használt játékokat helyettesíthetjük. De ne felejtsük el, a csörgőkígyó forduló igazságosak (csak abban az értelemben igazságtalanok, hogy a kárók nem vadászhatnak, de még ezen is lehet változtatni). A páratlan fordulók a gyorsaságra, megtévesztésre és izgalomra összpontosítanak, így az eredmény soha nem egyértelmű, és mindig köntörfalazhatunk az eredményhirdetésnél, a pontozásnál. Ne felejtsük el, igazán a páratlan fordulók számítanak.

Amennyiben mozgássérültek, vagy más hátrányos helyzetűek is vannak a csoportban, a versenyre javasolt játékok közül nem mindegyik megfelelő. Ezeket az ő képességeikhez adaptálhatjuk.

Tanácsok a folytatáshoz

Az élet nem igazságos, de tehetünk bizonyos dolgokat, hogy egy kicsit igazságosabbá varázsoljuk. Például vásárolhatunk olyan termékeket, amelyeket becsületesen árulnak, és a termelők becsületesebb fizetést kapnak érte. Becsületesen forgalmazott tea és kávé már mindenhol elérhető, ugyanúgy a ruhák, kézimunka és papírtérmékek is.

A "csörgőkígyó forduló" után lesz olyan játékos, aki eredeti csapatából átmegy a győztes csapatba. A valós életben is így van; emberek elhagyják szülőhazájukat, és egy jobb élet reményében más országba költöznek, ahol több a lehetőség. Annak, hogy menekültek és bevándorlók elhagyják hazájukat, sok oka van. A fogadó országban sokszor nehéz az élet. De mit tudunk arról, hogy milyen menekültként élni? Ha ki akarjuk próbálni, játsszuk "A menekült" című játékot (151. oldal).

A Limit 20 német eredetiből adaptált és fordított, Annamaria Fridli alkotta a svájci "Brot für alles"-nek. Az ő szíves engedélyével használtuk fel. A Brot für alles más hasznos nevelési játékokat is alkotott, francia és német nyelven. (Brot für alles, Missionstr. 21, CH-4003 BASEL).

Mennyire jó híradó tudósító lennél?

Ez szerepjáték

Tárgyalt kérdések

- Hogyan adják elő ugyanazt az eseményt különböző emberek, különböző módon.
- Szélesebb világszemlélet bevezetése.

Célok

- Egy esemény közvetítésének megismerése.
- Megérteni, hogyan válik a híradás elfogulttá.
- Megtudni, hogy az átadott információ mennyire torzulhat.

Időtartam

90 perc

Csoportlétszám

10

Előkészítés

- Flipchart tábla és toll
- Ragasztószalag a lapok felragasztásához

Játékszabályok

1. Osszuk ketté a csoportot.
2. Az egyik csoportot kérjük meg, hogy találjanak ki egy 5 perces jelenetet egy incidensről, vagy eseményről. Ez lehet olyan valós, vagy kitalált esemény, amely két különböző kultúrájú és életstílusú csoportot érint.
3. Amikor elkészültek, kérjük meg őket, hogy adják elő a jelenetet a második csoportnak, akik TV riporterek szerepét töltik be, és tudósítaniuk kell az eseményt.
4. Amint a jelenetnek vége, kérjük meg a TV riportereket, hogy hagyják el a szobát. Öt percet gondolkozhatnak a látottakon, ezután tudósítást kell készíteniük az esti híradó számára. Mondanivalójukat nem írhatják le, és nem beszélhetnek egymással.
5. Egyenként hívjuk vissza a riportereket, és adjunk nekik 3 percet, hogy tudósítsanak.
6. Minden tudósítást jegyezzünk fel egy flipchart lapra.
7. Miután tudósításukat elmondták, ott maradhatnak a szobában, és meghallgathatják társaikat, de nem kommentálhatnak.
8. A végén, miután minden TV riportert hallottunk, ragasszuk a lapokat a falra.
9. Kérjük meg a résztvevőket, hogy hasonlítsák össze a jelentéseket, és beszélgessenek arról, hogy ebből mit tanultak.

Kielemzés és értékelés

Kérdezzük először a riportereket:

- Mit volt a legkönnyebb észben tartani és jelenteni?
- Mi volt a legnehezebb?

- Mit csináltál, ha valamire nem emlékeztél pontosan?

Kérdezzük a színészeketől

- Volt-e jelentős mulasztás a jelentésekben?
- Pontosán közvetítették a riporterek az eseményeket?

Ezután a beszélgetés mindenki számára nyitott

- Mit várunk a hírektől? Egyszerűen események közvetítését, vagy kommentárt és véleménynyilvánítást is?
- Mennyire tisztázzák a riporterek, hogy mik a tények, és mi kommentár?
- Mennyire hitelesek a TV-ből kapott hírek?

Tipppek az irányító számára:

Készüljünk információval és példákkal, olyan híradásokról, amelyekről köztudott, hogy nem voltak tárgyilagosak.

Fakultatív: Használhatunk egy nagy rámat, amely a TV képernyőt helyettesíti, és még valamit, ami mikrofon helyett szolgál.

Variációk

A TV riporterek lehetnek különböző napilapokat képviselő újságírók, például jobboldali irányzatú újság, baloldali irányzatú újság, bulvárlap, más országból származó külföldi tudósító stb., akik ennek megfelelően kommentálják az eseményeket. A beszélgetés alatt ejtsünk szót arról, hogy miben különböztek a tudósítások, és milyen "nézőpontok" befolyásolták a híradásokat.

Tegyük fel a következő kérdést

- Milyen hatása van a tulajdonosoknak, reklámozatóknak, különböző politikai pártokkal való kapcsolatoknak a sugárzásokra és arra, ahogyan mi értelmezzük a híreket?

Tanácsok a folytatáshoz

A következőkben böngésszék át a helyi napilapot, vagy nézzétek meg a híradót, majd beszéljétek meg mennyire voltak pontosak a jelentések, mit tartalmaztak és mi maradt ki. Ha úgy gondoljátok, hogy pontatlan volt a beszámoló, írhattok a szerkesztőnek.

Ha a résztvevők többet akarnak tudni a médiák elfogultságáról, játsszuk a "A média elfogultsága" nevű játékot (124. oldal). De ne felejtsük el, hogy nem csak a sajtóból és TV-ből szerzett információ egyoldalú, hanem az iskolákban tanított történelem is elfogult, egy nemzet nézőpontjából íródott, és sokszor etnocentrikus. Nézzük meg a "Történelem vonala"-t (90. oldal)

Mindegyikünk egyedi és pótolhatatlan emberi lény, egyediségünkre néha büszkék vagyunk, máskor szegyenkezünk miatta, vagy restelljük azt. Mindazonáltal tény az, hogy mindannyian emberi lények vagyunk, és - legalább ezért- egymáshoz közel állunk.

Tárgyalt kérdések

- Az emberek közötti különbségek, illetve közös dolgaik.

Célok

- Egymás megismerése a csoporton belül.
- Kimutatni a különbözőségünket, hogy „Te is más vagy”.
- Bizonyítani azt, hogy egyenlők is vagyunk a többiekkel, azaz „Te sem vagy más”.

Időtartam

30 perc

Csoportlétszám

10 - 12

Előkészítés

Egy szék minden résztvevő számára.

Játékszabályok

1. A résztvevők foglaljanak helyet a körben elhelyezett székeken.
2. Kérjük meg mindenkit, hogy gondoljon egy olyan sajátosságra, vagy vonásra, amely szerintük egyedül csak rájuk jellemző.
3. Válasszunk valakit, aki elsőnek ismerteti egyedi jellemzőjét. Például, "Háromszor voltam Törökországban."
4. Amennyiben senki más esetében nem igaz az ismertetett jellemző, a következő csoporttag számol be a saját jellemzőjéről.
5. Ha valaki másra is vonatkozik a bejelentett jellemző, akkor a személy, akire még vonatkozik, feláll, azt kiáltja, hogy "Én is" és a bejelentő ölébe ül. Ha többen osztják azt a jellemzőt, egymás ölébe ülnek, úgy, hogy a bejelentő legyen alul. Aztán mindenki visszaül a helyére, és a bejelentő újból próbál egy tényleg eredeti jellemzőt mondani. Ha sikerül, akkor következik a mellette ülő.
6. Az első kör akkor ér véget, amikor a csoport minden tagja mondott egy jellemzőt, amely megkülönbözteti őt a többitől.
7. Megkezdődik a második kör. Megmagyarázzuk, hogy ez a csoport minden tagjára vonatkozó, közös jellemző keresésére irányul.
8. Távolítsunk el egy széket, és a bejelentő álljon a kör közepére. A csoport többi tagjával közös jellemzőt kell mondani, például "Szeretem a zenét".
9. Akik magukénak érzik a jellemzőt, felállnak, és egy másik székre ülnek, miközben azt kiáltják "Én is". A közepén álló személy is megpróbál helyet foglalni, így valaki szék nélkül marad, középre áll, és ő lesz a következő bejelentő.

Kielemzés és értékelés

Beszéljük meg a játékot, és a játékosok érzéseit, majd tegyük fel a következő kérdéseket:

- Mi volt könnyebb, egyedi, vagy közös jellemzőket találni?

- A mindennapi életben mikor szeretünk, mikor előnyösebb különbözőnek lennünk, és mikor hasonlónak lennünk a többiekhez?
- Lehetséges, hogy azok a tulajdonságok, amik ebben a csoportban megkülönböztető jellemzők, egy másik csoportban azok tagjaival közösek?
- Vonatkoznak-e csoporton belüli közös jellemzők az egész világra?

Amennyiben sok fizikai jellemzőt említettek, megkérdezhetjük:

- Mit jelent az, hogy valamennyiünknek van szeme, szíve, vagy gyomra?

Tippek az irányító számára

Ez egy gyors játék. Célszerű 10 másodpercre korlátozni a gondolkodási időt, és maximum 10 - 12 főre a létszámot. Ennél több személy esetén, több csoportot kell alkotni.

A második körben valószínű sok olyan bejelentés lesz, mint pl. "Nekem van lábam". Megkérhetjük a bejelentőt, hogy mondjon más jellemzőt, vagy nem szólunk, a kiértékelés során megbeszéljük.

Székek nélkül is lehet játszani, a földön ülve - így kevésbé kényelmes.

Célszerű az irányítónak is csoporttagként részt venni a játékban.

Tanácsok a folytatáshoz

Az élettapasztalatunk meghatározza azt, hogy kik és mik vagyunk. A különböző élmények különbözően hatnak mindenkire, de megállapítható, hogy a közös élmények hatása is eltérő lehet. "Az én történetem" (129. oldal) című játék segítségével megállapíthatjuk az eseményeknek a csoportunk tagjaira gyakorolt hatását.

Egy izgalmas, sokoldalú gyakorlat a média szerepéről a sztereotípiák, előítéletek és elfogultság terjesztésében vagy meghíúsításában.

Tárgyalt kérdések

- Sztereotípiák és előítélet: ezek szaporodása és terjedése a társadalomban.
- Az információ mennyisége és minősége: az információ manipulációja, elferdítése, visszaélés az információval, az információ hiánya.
- Az általánosítások és sztereotipizálás következtében kialakult emberképek és "különböző" csoportok képzetei.
- Azok a nehézségek, amelyek képzeink és felfogásunk megváltoztatásával járnak.
- A szociális "bűnbak" mechanizmus. Az a tendencia, hogy az összes ok vizsgálata nélkül, "másokat" hibáztatunk bizonyos szociális problémákért.

A tevékenység céljai

- Lehetővé tenni a résztvevők számára, hogy felfedezzék azokat a képzeteket, amelyek a különböző kultúrákról vagy származásokról, kisebbségekről stb. a többségi társadalomban léteznek.
- Észrevenni, hogy nem mindegyik, a sajátunktól különböző kultúra, hordoz szociálisan negatív képet.
- Vizsgálni a tömegkommunikáció szerepét a sztereotípiák és előítéletek megalkotásában és fejlesztésében.

Időtartam

'A' rész: 2 1/2 óra

'B' rész: Egy hét

'C' rész: 2 1/2 óra

Csoportlétszám

Minimum tíz, maximum huszonöt, 13 vagy 14 év fölötti résztvevő.

Előkészítés

'A' rész:

- Flipchart tábla, filctoll

'B' rész:

A rendelkezésre álló anyagoktól függ. A tevékenység során sokféle anyag használható:

- újságok,
- folyóiratok,
- TV műsorokról készült videofelvételek,
- rádió stb.

Ez a tevékenység, egyszerűen, újságok és folyóiratok felhasználásával is megszervezhető.

'C' rész:

- A teljes csoport plenáris üléséhez: flipchart tábla, vagy egy nagy tábla, filctollak, vagy kréta.

Játékszabályok

A tevékenység három részből épül fel:

‘A’ rész: Előkészítés

1. Osszuk a résztvevőket 4-6 fős csoportokra.
2. Magyarázzuk el, hogy egy héten át az lesz a feladatuk, hogy figyeljék a különböző tömegkommunikációs eszközöket: TV-t, rádiót, de főleg a sajtót, és tudják meg, miként vannak az idegenek és a "másilyen emberek" bemutatva.
3. Beszéljük meg pontosan, hogy mire kell odafigyelniük. Például a használt nyelvezet (szabadságharcosok vagy terroristák az idegenek?), az ilyen témájú hírekre szánt idő és hely, a fontosság, pl. vezércikk, vagy lábjegyzet, valamint ellenőrizzék, hogy származásuk szerint hogyan bánnak ezekkel az emberekkel. Milyen jellegű fényképeket, vagy milyen más képeket használnak?
4. Írjuk össze azokat a tömegkommunikációs eszközöket, amelyeket figyelni fogunk, és osszuk ki a csoportoknak. A csoporttagoktól és saját tájékozottságunktól függően, dönthetünk amellett, hogy mindegyik csoport ugyanazt a feladatot kapja, vagy mindegyik külön foglalkozik egy tömegkommunikációs eszközzel: például egyik csoport a napilapokkal, másik a folyóiratokkal, a következő a TV-vel, rádióval.

‘B’ rész: Terepmunka

A csoportnak hét nap alatt kell elvégezni a kutatást, és a rá szabott feladatokat.

C rész: Következtetések

1. Ismét teljes létszámban, mindegyik kis csoport 20 percet kap, hogy bemutassa kutatásainak eredményét és dokumentációját.
2. Minden csoport főbb észrevételeit írjuk fel flipchart táblára, vagy táblára.

Kielemzés és értékelés

Miután az észrevételek együtt vannak, próbáljuk röviden összefoglalni a csoportoktól származó információt. Próbáljuk hangsúlyozni a közös felfedezéseket, ugyanúgy mint az ellentmondásosakat.

A beszélgetést ilyen kérdésekkel folytathatjuk:

- Melyek azok a fő vonások, amelyekkel a körülöttünk élő kisebbségeket a média jellemzi?
- Vannak-e pozitívan jellemzett kisebbségi csoportok, vagy külföldiek?
- Vannak-e mások, akiket negatívan jellemeznek?
- Mire alapulnak a bemutatott képek: tényekre és adatokra, vagy feltételezésekre és ítékezésre?
- Hogyan építjük ezeket a képzeteket, a csoportok és kisebbségek valós ismerete alapján, vagy sztereotípiák és az információ manipulálása által?

Tipppek az irányító számára

‘A’ rész: Mindkét választásnak vannak előnyei és hátrányai. Ha mindegyik csoport ugyanazt a feladatot kapja, nagyobb erőfeszítésbe kerül, és a munka jobb megszervezését igényli, ha pedig mindegyik csoport külön foglalkozik egy tömegkommunikációs eszközzel, lehet, hogy könnyebb megszervezni, és jobban el lehet mélyülni egy témában, de a csoportok nem szereznek átfogó képet a médiáról.

Mivel a tevékenység fő része egy hetet vesz igénybe, mutassuk be a tevékenységet (‘A’ rész) egy ülés végén, de szánjunk egy egész ülést a kutatások bemutatására (C rész).

Ajánlott a tevékenységet olyanokkal végezni, akik már ismerik egymást, és van tapasztalatuk a csoportmunkában, például egy ifjúsági klub, vagy szervezet tagjai.

Attól függően, hogy mennyire jól ismerjük a résztvevőket és a helyzetet, megváltoztathatjuk a tevékenységre szánt időkeretet. Ha például a tevékenység iskolai szünidő ideje alatt zajlik, három napra csökkenthetjük a terepmunka idejét; hasonlóképpen meg is hosszabbíthatjuk, ha a körülmények erre kényszerítenek.

Tanácsok a folytatáshoz

A csapatok által végzett munkától függően, szervezhetünk egy állandó figyelő-csoportot, amelyik rendszeresen figyeli a sajtót, és téves tudósításokat, vagy elferdítéseket keres. Ezt követheti az újságoknak, TV-nek, rádióknak címzett közös levelek megírása, akárhányszor példát találnak egy kisebbség, vagy egy személy elleni diszkriminációra.

Ha tovább akarjuk kutatni az ötletek, szavak és képzetek közötti összefüggéseket, játszunk a "Képrajz"-ot (67. oldal). Társasjátékot is játszhatunk, amely a médiában gyakran szereplő szociális, gazdasági és politikai témákkal foglalkozik: - "A fejlődéshez vezető ösvény" (138. oldal).

Mindenkiben lakozik egy gyermek, bizonyára mindannyiunknak volt gyermekora. Milyen is volt? A gyermekkor idézése egy nagyon izgalmas módja mások megértésének és tiszteletben tartásának.

Ez a játék tulajdonképpen beszélgetés, multikulturális csoportok esetén a legmegfelelőbb, de bármilyen csoportban alkalmazható.

Tárgyalt kérdések

- Egyenlőség és sokféleség
- Az emberek közötti kulturális hasonlóságok és különbségek.
- Az úgynevezett " kulturális különbségek" nem csak kulturális, hanem gazdasági, társadalmi és politikai vonatkozásúak is.

Célok

- Megismerni különféle körülményeket, amelyben emberek felnőttek.
- Megérteni az egyes emberekre és társadalmakra vonatkozó szociális és gazdasági különbségeket.
- Empátiát és megértést teremteni a csoport tagjai között.

Időtartam

45 perc

Csoportlétszám

Bármekkora

Előkészítés

Különös követelmények nincsenek, azonban feltétel, hogy a csoport tagjai dolgoztak már együtt.

Játékszabályok

1. Magyarázzuk meg a tevékenység tartalmát és céljait.
2. Kérjük meg a résztvevőket, hogy alkossanak 4-6 fős csoportokat, és beszéljenek gyermekkori tetteikről.
Javasolt kérdések:
 - Hány éves korodban mentél iskolába?
 - Kik alkották a családot?
 - Jártál-e vasárnapi iskolába, vagy részesültél-e vallásos nevelésben?
 - Dolgoztál-e gyermekként?
 - Milyen meséket vagy játékokat szerettél?
 - Melyik volt a kedvenced?
 - Kellett-e vigyáznod a testvéreidre?

Kielemzés és értékelés

A résztvevők mondják meg, hogy mi érdekeset találtak a játékban, majd kérjük meg őket, hogy hasonlítsák össze a különböző gyermekkorokat, a társadalmi és politikai környezet ezekre gyakorolt hatását.

Tippek az irányító számára

A tevékenység fő célja tudatosítani a résztvevőkkel azt, hogy az emberek lehetőségei különbözőek, és hogy még a szomszédok is különböző körülmények között nőhetnek fel. Továbbá elősegíti annak megértését, hogy a különbözőségnek nem csak a bőrszín vagy a vallás az alapja.

Vigyázat! A gyakorlat ne váljon hamis pszichoanalízissé. Célja csupán bemutatni, hogy családi származásunk, a társadalmi és gazdasági körülmények, a születési helyünk vagy lakóhelyünk hatására különböző módon tapasztaljuk meg és érzékeljük a minket körülvevő világot. A fenti tényezők ugyanannyira befolyásolhatják a különbözőséget, mint a kultúra - tulajdonképpen ezek is a kultúra részét képezik úgy, mint a vallás, a nyelv és a bőrszín.

A kielemezés és értékelés során feltett kérdéseknél figyelembe kell venni a csoport összetételét. Például értelmetlen megkérdezni, hogy milyen érzés volt más bőrszínűnek lenni, ha a csoport tagjai mind fehérek.

Törekedjünk arra, hogy senki ne érezze magát kényszerítve olyan dolgok felfedésére, amelyek esetleg feszélyeznének.

A gyakorlatot élénkítik a résztvevők fényképei vagy rajzai.

Tanácsok a folytatáshoz

"Az én gyerekkorom" jól összekapcsolható "Az én történetem" (129. old.) játékkal, amelyben a résztvevők elmondják, hogy mit csináltak, vagy hogy hol éltek megnevezett jelentős közéleti események időpontjában.

Ha a családon belüli kapcsolatokban, és a magatartás szerep- és kor szerinti változásaiban akarunk még inkább elmélyedni, próbálkozzunk a " Mit gondolsz, ki fog ma velünk vacsorázni?" című játékkal (87. oldal).

Életünket a tapasztalat formálja. Bizonyos tapasztalatok, vagy események jobban hatnak ránk, mint mások. Ez a gyakorlat összehasonlítja a tapasztalatokat, és kutatja a csoporton belüli különbségeket és hasonlóságokat.

Tárgyalt kérdések

- Élettörténetek
- Kulturális különbség
- A résztvevők életét befolyásoló, országukkal, kultúrájukkal, vallásukkal és családjukkal kapcsolatos dolgok.

Célok

- Kíváncsiság és empátia felkeltése más résztvevők kultúrája iránt.
- Saját történelmünk kritikai megközelítése.
- Felhívni a figyelmet az európai történelem sokszínűségére.
- Segíteni a résztvevőket, hogy jobban megismerjék egymást.

Időtartam

30 perc - 1 óra

Csoportlétszám

Bármekkora

Előkészítés

- Táblára, vagy nagy papírlapra rajzoljunk egy naptárt. Jelöljük be rajta az éveket, kezdjük a legidősebb résztvevő születési évével egész a jelenig.
- Filctoll

Játékszabályok

- Kérjük meg mindenkit, hogy gondoljon 3 olyan "közéleti" eseményre, ami saját életében fontos volt, és írja nevét az ezt jelölő évszám mellé. Az események lehetnek politikával, történelemmel, sporttal és zenével kapcsolatosak.
- Ez után mindenki mondja el, hogy miért fontosak számára ezek a dátumok, mit jelölnek, és miért pont ezt választották?

Megbeszélés és kiértékelés

Mindenki mondja el, hogy volt-e a dátumok között meglepő, vagy sokkoló, vagy mindegyik ismerős volt.

Érdekes lehet arról is beszélni, hogyan és miért tulajdonítunk egyes eseményeknek nagyobb fontosságot, mint másoknak.

Tippek az irányító számára

Ez a gyakorlat bármilyen csoport esetén jól használható.

Ha helybéli csoporttal dolgozunk, a tevékenység segíthet a résztvevőknek felfedezni, hogy ugyanabban az utcában lakó emberek is tulajdoníthatnak különböző eseményeknek, más-más mértékű fontosságot. Az a megállapítás is érdekes lehet, hogy egy sajtóságos esemény a résztvevők többségében nyomott hagyott, származásuktól és nevelési háttérüktől függetlenül - "mind egyenlők" vagyunk.

Multikulturális csoportnál a gyakorlat azért hasznos, mert felkelti az érdeklődést a közelmúltunk, és a kulturális környezetünk iránt, egymás hitének és meggyőződésének jobb megbecsülésére bátorít.

A naptár sokkal színesebb lesz, ha a születési dátumaik mellé, a résztvevők egy fényképet (polaroid is megteszi), vagy őket ábrázoló rajzot tűznek.

Szemináriumon vagy továbbképzésen tűzzük a naptárt jól látható helyre, és maradjon ott a képzés végéig, sőt ha akarunk, hivatkozhatunk rá.

Ez a feladat jól összekapcsolható "Az én gyermekkorom" című játékkal (127. oldal).

Tanácsok a folytatáshoz

Nem csak lakóhelyünk és az események formálnak minket, hanem családjaink és ezek történelme is. Mennyit tudsz szüleid és nagyszüleid származásáról? Érezheted magad magyarnak, vagy spanyolnak - vagy bárminek - de akár nemzetiségek keveréke is lehetsz. Tudj meg többet, játszd "A családfa" című játékot (171. oldal).

Nemzeti hőseikről beszélve, a résztvevők jobban megismerhetik egymást, és betekintést nyerhetnek különböző kultúrákba és történelmekbe.

Tárgyalt kérdések

- A hős, mint szocializációs tényező, és a nemzeti kultúra szimbóluma
- A történelem különböző interpretálásai
- Eltérések és kapcsolatok különböző kultúrájú és etnikai származású emberek között.

Célok

- Tudatosítani a résztvevőkben a történelmi eseményekhez és hősökhöz fűződő eltérő álláspontokat
- Felkelteni a résztvevők kíváncsiságát más kultúrák történelme és hősei iránt.
- Önkritikusan viszonyulni saját nemzeti történelmükhöz.
- Dolgozni a történelem egyetemes koncepcióján.
- Gondolkozni a történelemtanításon, és a hősök szerepén.

Időtartam

90 perc

Csoportlétszám

Bármekkora 10 és 40 között

Előkészítés

- Flipchart tábla és filcek.
- Papír és toll a résztvevőknek.

Játékszabályok

Ha nagy létszámú csoportunk van, osszuk 5-6 fős kisebb csoportokra.

Egyenként kérjük meg az embereket, hogy gondoljanak legfontosabb nemzeti történelmi hőseikre, különösen azokra, akikre személyesen nagyon büszkék, vagy akiket tisztelnek. Főleg multikulturális csoport esetén fontos hangsúlyozni, hogy ezek a hősök nem feltétlenül a résztvevők jelenlegi hazájából kell származzanak, hanem származhatnak ezek szülőhazájából, vagy szüleik szülőhazájából. Adjunk erre 5 percet.

Most mindenki mondja el kire gondolt, és miért fontosak, vagy voltak fontosak azok az emberek az ő országa számára? Hagyjunk elegendő időt igazi információcserére és kérdezgetésre.

Mindegyik csoport írja fel egy flipchart lapra a hősök nevét, nemzetiségét, és ha lehet, a legfontosabb tetteiket, eredményeiket. A csoportok mutassák be listájukat mindenkinek.

Kielemzés és értékelés

Fel kell jegyezni a többször előforduló hősök neveit. Kérdezzük meg az embereket, hogy tetszett-e nekik a tevékenység, majd összpontosítsuk a beszélgetést a következő kérdésekre:

- Megleptek-e valakit az említett hősök? Miért?
- Mindenki ismerte az összes említett hőst?
- Miről híresek általában a nemzeti hősök? Milyen emberi értékeket képviselnek?
- Miért becsülünk egyes hősöket jobban, mint másokat?

- Hol tanultuk tisztelni őket, és miért?
- Mit gondoltok, ha ma élnének, értékeik és tetteik ugyanolyan hősként tennék őket?
- A listán szereplő hősek egyetemes hősek?
- Mindenki hősként kell, hogy tisztelje őket?

Tippek az irányító számára

Ha multikulturális csoportunk van, érdekes lehet a kisebb csoportokat a résztvevők származása szerint megalkotni.

Másodszor, ha az idő és a hangulat lehetővé teszi, megkérhetjük a csoportokat, hogy adjanak elő rövid jelenetet olyan történelmi eseményről, amely valakit híressé tett. Ezt versenyszerűvé is tehetjük úgy, hogy a többi csoportnak ki kell találni a hős identitását.

A tevékenység mögötti elv, hogy a hősek leginkább egy specifikus nemzeti, vagy kulturális szerkezetben léteznek, multikulturális csoport esetén jobban érvényesül. A választást az életkor, és nembeli különbségek is befolyásolják.

Nemzeti hősekről végzett ténymegállapítással hozzájárulhatunk a tevékenységhez. Mivel sok hős neve háborúhoz, vagy csatához fűződik, érdekes lehet ezeket az embereket a másik oldalról is, más szemszögből bemutatni.

Előfordulhat, hogy a legtöbb megnevezett hős férfi. Ha így van, akkor érdekes lehet megkérdezni, hogy miért van ez, és az értékelésben érinteni lehet a nemek közötti egyenlőség témáját, úgy a történelem során, mint napjainkban.

Variációk

Egy másik érdekes tevékenység lehet a különböző kultúrák és országok nemzeti ünnepeinek megbeszélése. Miért nemzeti ünnep az a bizonyos nap? A kielemezést a fentiekhez hasonlóan végezhetjük.

Tanácsok a folytatáshoz

Más gyakorlatok, amelyek ide tartozó témákat tárgyalnak "A történelem vonala" (90. oldal) és "Az én történetem" (129. oldal). Ha kipróbáljuk a "Személyes hősek" (147. oldal) című játékot, összehasonlíthatjuk napjaink hőseit a történelmi hősekkel.

Ha más jellegű tevékenységet akarunk, próbáljuk ki az "A fejlődéshez vezető ösvény" (138. oldal) című társasjátékot, hogy felfedezzük azokat a gazdasági és politikai erőket, amelyek napjaink történelmét alakítják.

Ki akarja, hogy a csoportjában legyél?

Tárgyalt kérdések

- Többségi-kisebbségi viszonyok
- Diszkrimináció

Célok

- Beszélgetni a különböző társadalmi csoportokról
- Tudomást szerezni az előítéletekről és diszkriminációról
- Erősíteni az empátiát az elutasítás és kirekesztés megtapasztalása következtében

Időtartam

10 perc

Csoportlétszám

16+

Előkészítés

Színes, ragasztós papírdarabok. Például, egy 16 fős csoportnál 4 kék, 4 piros, 4 sárga, 3 zöld és 1 fehér papírdarab.

Játékszabályok

1. Mindegyik résztvevő homlokára ragasszunk egy papírdarabot. Nekik nem szabad tudni milyen színű lap van a homlokukon.
2. Szerveződjenek csoportokba azok, akiknek ugyanolyan színű papír van a homlokán.
3. Nem szólhatnak egymáshoz, csak non-verbálisan kommunikálhatnak.

Kielemzés és értékelés

Segítsünk a csoportnak felfedezni a játék alatt átélt és tanult dolgokkal kapcsolatos érzéseiket:

- Mit éreztél abban a pillanatban, amikor megláttál valakit, akinek a tiédde azonos színű papír volt a homlokán?
- Hogy érezte magát a fehér papírt viselő személy?
- Segítettetek egymásnak csoportokba szerveződni?
- Milyen különböző csoportokhoz tartozunk, például focicsapat, iskola, egyház?
- Csatlakozhat-e bárki ezekhez a csoportokhoz?
- Társadalmainkban kik a fehér papírt viselők?

Tippek az irányító számára

Vigyázzunk, hogy kinek adjuk a fehér papírt.

Manipulálhatjuk a csoportok végső összetételét, de ne tegyük nyilvánvalóan. Jobb, ha a játékosok azt gondolják, hogy a papírdarabok kiosztása véletlenszerű volt.

Ezt a tevékenységet jégtörőként is használhatjuk, valamint a résztvevők kisebb csoportokra osztására.

Variációk

1. Használjunk továbbra is színes, ragasztós papírdarabkákat, de a végén senki ne maradjon egyedül.
2. Ugyanúgy készítsük elő, mint az előző variációnál. Kérjük meg a résztvevőket, hogy szerveződjenek csoportokba úgy, hogy mindenki tartozzon egy csoportba, de egyik csoportban se legyen egy embernél több azonos színű lappal, vagyis a végén "multi"-csoportjaink lesznek.
3. Használjunk képekből készített puzzle-t, ez vitára fogja ösztökélni a csoportot.

Tipp

Mielőtt szétvágnánk, ragasszuk a képeket kartonra.

Tanácsok a folytatáshoz

Tekintsük át csoportunk, vagy szervezetünk tagság-építő felvételi politikáját. Bárki csatlakozhat? Mit tehetünk, hogy szervezetünk mindenki számára nyitottabb és befogadóbb legyen?

Kizártnak lenni nem mindig azt jelenti, hogy kizártak, néha magunk akarunk távolabb kerülni azoktól, akik tőlünk különböznek. Ha többet szeretnénk tudni arról, hogy mit jelent egyedinek lenni, játsszuk az "1=1"-t (135. oldal).

Különbözőek vagyunk. Különbségünkre olykor büszkék vagyunk és szeretjük kimutatni. Máskor a kiközösítéstől való félelmünkben, vagy mert azonosulni szeretnénk a többiekkel, inkább elrejtjük azt. Ugyanakkor - ha azt vesszük figyelembe, hogy emberi lényként számos közös tulajdonsággal rendelkezünk - mind egyenlőek vagyunk.

Tárgyalt kérdések

- Személyazonosság
- Emberi tulajdonságok
- Különbözőek vagyunk, de egyenlőek

Célok

- Egymás megértése és elfogadása a csoportban.
- Bizonyítani, hogy különbözőek vagyunk.
- Bizonyítani, hogy egyenlőek vagyunk.
- Elgondolkodni azon, hogy mi módon alakítjuk saját azonosságunkat.

Időtartam

‘A’ rész: 30 perc

‘B’ rész: 30 perc

‘C’ rész: 20 perc

Megbeszélés: 20 perc

Csoportlétszám

Bármekkora

Előkészítés

Kréta és a személyes tulajdonságok listája az ‘A’ részhez.

Papír, színes ceruza és gombostű vagy ragasztószalag a ‘B’ részhez.

Játékszabályok

Ez a gyakorlat három összekapcsolt mini-tevékenységből áll, amelyek rávezetik a résztvevőket a köztük lévő különbségekre, elgondolkoztatják őket azon, hogy mitől vagyunk egyediek, és hogy melyek a közös tulajdonságaink.

‘A’ rész: Különbségek:

1. Tágas tér álljon rendelkezésre, és a helyiség lehetőleg legyen üres.
2. Tudassuk mindenkivel, hogy a helyiséget egy képzeletbeli felezővonal osztja ketté. Álljunk rá erre a vonalra.
3. Álljon mindenki a helyiség egyik végébe, és mondjuk azt, hogy: "Lépjék át a vonalat azok, akik ... nadrágot viselnek".
4. Miután a nadrágosok átlépték a vonalat, mondjunk egy másik jellemzőt, például: "Lépjék át a vonalat azok, akik ... szeretnek főzni".
5. Ha a csoport kellőképpen belemegedett a játékba, hozzunk fel a témához kapcsolódó kihívóbb jellemzőket is, például "Lépjék át a vonalat azok, akik ... ismernek olyan személyeket, akik nyíltan vallják homoszexualitásukat".

'B' rész: Egyediség:

Kérjük meg a csoport tagjait, hogy vizsgálják meg a ruházatukat, különösen a rajta lévő feliratok szempontjából. Maga a ruha tetszik a viselőjének, vagy az valamely célt szolgál, képvisel valamit?

Magyarázzuk el, hogy minden résztvevőnek készítenie kell saját maga számára egy pólófeliratot vagy logót, amely megfelelően jellemzi és ismerteti őt.

Osszunk ki papírt és ceruzát a csoport tagjai között és adjunk nekik 15 percet a rajz elkészítésére.

Ha elkészültek, tűzzék fel vagy ragasszák fel a ábrájukat ruhájukra, és járkáljanak a szobában, hogy láthassák egymásét.

C rész: Közös dolgok keresése

Kérjük meg a résztvevőket, hogy válasszanak egy társat, és keressenek három közös dolgot: az első olyan, amit mindketten mindig tesznek, éreznek vagy gondolnak; a második olyan, amit néha tesznek, éreznek vagy gondolnak; a harmadik olyan, amit sohase tesznek, éreznek vagy gondolnak.

Kérjük meg a párokat, hogy keressenek az övékével azonos tulajdonságokkal rendelkező párt. Ha nem találnak ilyet, alkossanak négyes csoportokat, és azon belül keressenek három új közös tulajdonságot.

Azután kérjük meg a négyes csoportokat, hogy alkossanak nyolcas csoportokat, és ismét keressenek három közös tulajdonságot. A gyakorlat akkor ér véget, amikor az összes résztvevő egy csoportban egyesül és így találnak három - mindenki számára közös - tulajdonságot.

Ha a csoport igen nagy, ellenőrizzük a közös tulajdonságokat: ültessük körbe a résztvevőket, és mondjunk egy tulajdonságot. Azok, akik magukénak vallják, álljanak fel. Amennyiben valakire nem vonatkozik a tulajdonság (nem áll fel), próbálkozzunk más tulajdonsággal.

Kielemzés és értékelés

- Kérdezzük meg a résztvevőket, hogy tetszett-e nekik a játék, és mit tanultak belőle:
- Milyen érzés volt egyedül átlépni a vonalat?
- Milyen érzés volt mindenkitől különbözőnek, egyedinek lenni?
- Milyen érzés volt osztozni a csoport számára közös tulajdonságokban?
- A mindennapi életben mikor szeretnénk egyediek, különbözőek lenni, és mikor érezzük annak szükségét, hogy másokhoz hasonlóak, vagy velük azonosak legyünk?

Kérjük meg az embereket, hogy osszák meg saját tapasztalataikat:

- Le kellett-e valaha tagadnod identitásodat, ahhoz hogy elfogadjanak?
- Érezted-e valaha diszkriminálva magad, mert más voltál, vagy mert valaki mással társítottak?
- Mikor kényszerültél identitásod egy részének feladására azért, hogy egy csoport elfogadjon?

Tipppek az irányító számára

Az 'A' részben gondoljunk olyan személyes tulajdonságokra, amelyet nem osztanak a csoport más tagjával, de nem is túl intímek. Lehetnek személyes "érdekességek", pl. hogyan mosunk fogat, hogyan énekelünk a zuhany alatt. Amikor a csoport belemelegedett a játékba, kérdezzünk személyes tapasztalataikról, kérjük meg, hogy olyanok lépjenek át a vonalat, akik érezték magukat diszkriminálva, akiknek van egy bevándorló, cigány, vagy homoszexuális barátja, akik éltek más országban, akiknek vannak emigráns, vagy tolószékben ülő rokonai. Ezután folytathatjuk a személyes vonzalmakkal, vágyakkal, érzelmekkel stb.

Mivel az első rész speciális tulajdonságokat igényel, már a tevékenység megkezdése előtt készíthetünk egy listát. Válogassunk a csoport tagjaihoz közelálló tulajdonságokat, és olyanokat, amelyeket tudunk a résztvevőkről. Kérhetjük a csoport tagjait is, hogy javasoljanak tulajdonságokat, de figyeljünk, hiszen a csoport tagjai jól ismerik egymást, és senki sem fog kísértést érezni arra, hogy zavarba hozzon másvalakit.

A második és harmadik rész során mindenki maga dönti el, hogy azonosítja vagy nem a tulajdonságokat.

Azt javasoljuk, hogy az irányító is játsszon, így jobban lehet követni a csoportfolyamatokat.

Tanácsok a folytatáshoz:

Szervezzünk egy olyan ülést, amikor az emberek elkészíthetik (festhetik, vagy nyomtathatják) saját pólójukat. Kivitelezhetik személyes terveiket, kitalálhatnak a kampányt ábrázoló rajzot, vagy bármilyen más témát.

Más gyakorlatok a könyvből, amelyekkel folytathatjuk: "Az én gyermekkorom" (127. oldal), amely során megvizsgálhatjuk azokat a különböző tapasztalatokat, amelyeket gyermekként éltünk meg, és amelyek azzá tettek, akik ma vagyunk. Másik lehetőség a "Személyes hősök" (147. oldal), hogy megvizsgáljuk, mit csodálunk hőseinkben.

A történelem során mindig léteztek mozgalmak, amelyekben különböző csoportok és kultúrák találkoztak és keveredtek. Ilyenformán jelen társadalmaink multikulturális mivolta nem mai jelenség. Mégis, manapság a rasszizmus, xenofóbia, antiszemitizmus és intolerancia fenyegető hatása alatt állunk.

A rasszizmus és xenofóbia áldozatai általában a bevándorlók és menekültek, tehát gyakran folyik vita arról, hogy a rasszizmus és xenofóbia növekedése az átfogó gazdasági krízis eredménye, ezért a probléma gazdasági jellegű. Ez része lehet a vitának, de nem az egyedüli. A gazdasági fejlődés uralkodó modellje, az emigrációs és menekült hullámok között világos a kapcsolat, de az etnocentrizmus és az agresszív nacionalizmus is lehet a vándorlás oka.

Ez a tevékenység segít a játékosoknak megérteni, hogyan kényszerítenek az Észak és Dél közötti nemzetközi gazdasági kapcsolatok bizonyos embereket szülőhazájuk elhagyására, és hogyan járulnak hozzá a gazdag európai országok az Észak-Dél közötti kapcsolatok egyenlőtlenségének fenntartásával az emberek helyválttatásához.

Tárgyalt kérdések

- Észak-Dél kapcsolata, és az őket uraló egyenlőtlenség.
- Észak és Dél lakossága és országai közötti összefüggés.
- Fejlődési modellek és következményeik.
- A gazdasági kapcsolatok, mint a rasszizmus és xenofóbia fejlődéséhez hozzájáruló tényezők.
- Szolidaritás, egyenlőség, világtörténelem.

A tevékenység céljai

- Megértetni, hogy Észak-Dél kapcsolatai közötti egyenlőtlenség olyan tényező, amely kényszeríti az embereket, hogy más országokban keressenek jobb megélhetési lehetőségeket.
- Megérteni az országok és emberek közötti egymásrautaltságot.
- A rasszizmust és xenofóbiát a globális probléma részeként értelmezni.

Időtartam

Összesen két óra. 75 perc a játék, 45 perc a kielemezés és értékelés.

Csoportlétszám

Minimum négy, maximum 40

Előkészítés

Minden csapatnak szüksége lesz a következőkre:

- Játék tábla (fénymásoljuk le, és nagyítsuk ki).
- Négy darab kerek zseton (Kartonból vágjuk ki, körülbelül 2 cm átmérőjűre), egy sárga és három másik színű, pl. barna, zöld és kék.
- Egy dobókocka.
- Fénymásoljuk le és vágjuk szét az akció kártyák lapjait. Ha lehetséges, tegyük őket egy kis dobozba.
- Hetven darab babszem, makaróni darab, vagy valami ehhez hasonló, zsetonnak (ezek képviselik a pénzforrásokat).

Játékszabályok

- Osszuk a résztvevőket négy csapatra. Ha a csoport kicsi, a résztvevők egyéneként is játszhatnak.

- Ahhoz, hogy szétosszuk a zsetonokat, tegyük ezeket egy kalapba, és egy személy minden csapatból húzzon egyet. Ez biztosítja, hogy a véletlen műve, hogy melyik csapat milyen színnel játszik.
- Osszuk szét a babokat. A sárga színnel játszó csapatnak adjunk hetet, a barna, zöld és kék színnel játszó csapatoknak 21-21-et (ez az elosztás nagyjából megfelel az Észak és Dél országai közötti természeti erőforrások eloszlásával).
- Minden csapatból valaki dobjon a kockával, hogy eldöntsék melyik csapat kezd.
- Olvassuk fel a játékszabályokat.
- Ellenőrizzük, hogy mindenki tudja mi a feladata, majd kezdjük el a játékot.

Kielemzés és értékelés

A játék végén kérjük meg mindegyik csapatot, hogy gondolják végig az útvonalat, amelyen haladtak, a mezőket, amelyeken megálltak, valamint azt, hogy mi történt abban a mezőben.

Ha volt olyan mező, amelyiket a csapat átugrotta, akkor olvassuk fel az illető mező akciókártyáját, hogy lássuk, mi történhetett volna.

Folytassuk azzal, hogyan érezték magukat a résztvevők és mit tanultak:

- Milyen érzés volt "sárgának" lenni? Milyen érzés volt "barnának", "zöldnek" vagy "kéknek" lenni?
- Vannak-e hasonlóságok a játék és a valóság között?*
- Hol túloz a játék?
- Előfordulnak-e a felvetett kérdések és problémák a valóságban?
- Kit képvisel a sárga zseton? És a többi szín?
- Elmondhatjuk-e, hogy azok, akiket a sárga zseton képvisel, csak Északon vannak jelen?
- Azok, akiket más zseton képvisel, csak Délen találhatók meg?
- Kik húznak hasznot a jelenlegi világrendszerből az Északiak és Déliek közül egyaránt?
- Beszélhetünk-e olyan "uralkodó fejlődési modellről", amely minden helyzetben, minden ország és ember esetén a legmegfelelőbb?
- A játék szerint, mik ennek az "uralkodó fejlődési modellnek" a jellemzői? Megvalósítható-e a modell abban az értelemben, hogy minden nő és férfi, a bolygó összes embere számára megfelelő? Fenntartható-e egy fejlődési modell a jövőben? Milyen lehet ez?
- Mi az összefüggés e helyzet és a rasszizmus és diszkrimináció között? Becsületese-e például azt mondani, hogy a bevándorlók országunkba jönnek, és elveszik előlünk pénzünket és lehetőségeinket.

Tippek az irányító számára

Ha csoportokkal játszunk, a játék akkor játszható legjobban, ha csoportonként minimum négy és maximum nyolc ember van.

A 49-es mezőben a sárga színnel játszó csapat tetszésének megfelelően megváltoztathatja a játékszabályokat. Feltételezhetően, a játékszabályokat saját előnyükre fogják megváltoztatni. Kényszeríthetnek más csapatokat, hogy előlről kezdjék, vagy maradjanak ki 3 körben, elvehetik összes babszemeiket. Ha úgy döntenek, hogy becsületesebbé akarják tenni a játékot, hívjuk fel a figyelmüket, hogy politikailag ezt nehéz megvalósítani, mivel először meg kell győzniük a választókat. Nagyon népszerűtlen politika lenne, el kell magyarázniuk, hogyan akarják kivitelezni, közben pedig kerülniük kell a szociális nyugtalanságot.

Tanácsok a folytatáshoz

Készítsünk egy listát arról, hogy mivel tudnánk Dél gazdasági helyzetén javítani, például a kölcsönösség elvén alapuló szabad kereskedelemben forgalmazott áruk vásárlásával, politikai változásokat követelő kampányok szervezésével.

Készítsünk egy listát arról, hogy mivel tudnánk a hazai helyzetet javítani, például a helyi közösség programjainak fejlesztésében való részvétel, helyi kisvállalkozások támogatása, etikátlanul viselkedő cégek bojkottálása.

Mérlegeljük, hogy valójában mennyit ismerünk a játék által felvetett kérdések közül. Nehéz pontos és független információt szerezni, vagy a híradók gyakran nem a teljes igazságot mondják? Ezt két játék során is vizsgálhatjuk "A média elfogultsága" (124. oldal) és "Hírgyártás" (120. oldal).

A játék szabályai

Mondjuk el, hogy vannak olyan játékok is, amelyekben a szabályok nem mindenki számára egyformák. Ez a játék is ilyen. A fejlődés ösvényén az előnyök és hátrányok nem egyformák a különböző csapatok számára. Ez igazságtalannak tűnhet, de ennek a játéknak a szabályait nem mi találtuk ki, hanem megpróbáltuk - a lehető legélethűbben - a valóságból másolni őket. A véletlen dönti el, hogy ki milyen színű zsetonnal játszik. A valóságban ez nem a véletlen műve, hanem történelmi, földrajzi, gazdasági és kulturális tényezők állítanak különböző akadályokat és lehetőségeket a fejlődés útján lévő emberek elé.

A játékot egyszerű társasjátékként kell játszani

- Mondjuk el a csapatoknak, hogy sorban dobjanak a kockával és lépjenek előre annyi mezőt, amennyit a kocka mutat.
- Ha akciómezőre érsz, olvasd el az illető mezőre vonatkozó kártyát, és kövesd az utasításokat.
- Magyarázzuk el, hogy a normál betűvel szedett utasítás a sárga színnel játszó csapatnak szól, a dőlt betűs utasítás pedig a barna, kék vagy zöld zsetonnal játszó csapatoknak.
- Amikor egy csapat először ér akciómezőre, akkor a kártyán lévő mindkét utasítást olvassák fel. Azt követően, már csak a csapatukra vonatkozó utasításokat kell felolvasniuk.
- Mondjuk el a játékosoknak, hogy az utasításokat mindig követniük kell, és ezeknek megfelelően lépni és/vagy fizetni.
- Ha egy csapatnak elfogytak a babszemei, kölcsön kell kérnie attól a csapattól, amelynek a legtöbb van, és a lehető leghamarabb vissza kell fizetnie.
- A játékszabályokat nem lehet megváltoztatni, kivéve hogyha ezzel minden csapat egyetért, vagy az akció kártyák valamelyikén erre vonatkozó speciális utasítás van.

AKCIÓ KÁRTYÁK

3. Mező: "Gyarmatosítók és a gyarmatosítottak"

Országod a múltban (lehet, hogy ma is, csak másként) más országokat gyarmatosított, innen származik gazdagságod és a nyersanyagok. Következésképpen lépj előre egy mezőt és gyűjts a többi csapattól egy-egy babszemet.

A múltban (és talán ma is, csak különböző módon) országodat gyarmatosították. Elvitték gazdagságodat és a nyersanyagokat. Következésképpen, csapatod egy kicsit távolabb került a fejlődés céljától és adnod kell egy babszemet a sárga zsetonnal játszó csapatnak.

7. Mező: "Egészség és fejlődés"

Olyan fejlettségi szintet értél el, amely lehetővé teszi az egészségügy fejlődését, alacsony a gyermekhalálozás, kevesebb a járvány, hosszabbodik az átlagéletkor stb. Ezért előreléphetesz egy mezőt.

Az egészségügy nagyon alacsony színvonalú, vagy nem-létező. Kolera, AIDS és egyéb betegségek sújtják a lakosság nagy részét, magas a gyermekhalálozási arány, alacsony az átlagéletkor, mindez akadályoz a fejlődésben. Lépj vissza két mezőt.

10. Mező: "Népességrobbanás"

Sikerült szabályozni a születések arányát, így stabilizálódott, vagy csökken a népszaporulat. Ezért jó, átlagos szintű az életszínvonal. Lépj előre két mezőt.

Magas a népszaporulat, és alacsony a gazdasági növekedés, ezért az emberek alapvető szükségleteinek biztosításával is gondjaid vannak. Lépj vissza két mezőt, még messzebb kerülve a fejlődéstől.

12. Mező: "Háború és erőszak"

Erős hadiiparral rendelkezel. Növekszik a más országoknak eladott fegyverek aránya, ez gazdagít. A többi csapat ad neked három-három babszemet, és előre lépsz egy mezőt.

Belső szociális feszültségek, az emberi jogokkal való visszaélés, és a velejáró elnyomás gerillaharcokhoz, civil háborúhoz, a szomszédos országokkal való háborúzáshoz vezet, stb. Következésképpen nagy embertömegek kerestek máshol menedéket, vagy váltak kitelepítetté. Tekintettel a biztonsági helyzetre, nagy számú hadsereget tartasz, és magas a katonai költségvetés. Adjál két babszemet a sárga zsetonnal játszó csapatnak, és maradj ki két kört.

16. Mező: "A városi forradalom"

Nagyvárosaid jelentős anyagi és ipari központokká váltak, a haszon nagy részét pedig ingatlanokba és pénzügyi spekulációkba fektették. Lépj előre három mezőt.

A vidéki területek hanyatlása arra kényszerítette a farmereket, hogy a legközelebbi nagyvárosokba költözzenek, ezáltal nyomortanyákat létrehozva a városokban; ez csak tetézi nehézségeidet. A lehetőségek hiánya azt jelenti, hogy legjobb munkásaid és tudósaid más országokba költöznek, ahol jobbak a munka-, fizetési- és életfeltételek. Lépj vissza két mezőt.

18. Mező: "Férfiak, Nők és Éhség"

Az élelmiszeripar fejlődésének, és a tárolási lehetőségeknek köszönhetően mindig van elegendő élelem. Jóllehet az élelmiszeriparban használt színezőanyagok és tartósítószer hatása nem ismert, tény, hogy élelem mindig van. Ezért előreláthatóan egy mezőt. De tartalékaid miatt nehézségeid vannak, és ezek egy részét meg is kell semmisítened, ezért, hogy ne hogy tönkretedd a piacot, maradj ott, ahol vagy.

Szárazság, elsivatagosodás, a talaj agyonhasználása, a modern talajművelési eszközök helytelen használata, valamint az a tény, hogy mindent, amit termesz, el kell adnod, hogy adósságaidat vissza tudd fizetni, súlyos élelmiszerhiányhoz és éhínséghez vezetnek. Kimaradsz egy kört.

21. Mező: "Informális gazdaság és rejtett munkanélküliség"

Az ipar átszervezése és automatizálása növeli a munkanélküliség arányát. Áldozni kell a munkanélküliek segélyezésére. Ezért hátra kellene lépned egy mezőt, de mivel a kereskedelemből származó haszon globálisan növekszik, maradj ott ahol vagy.

Az ipari alap hiánya, elavulása vagy tönkremenetele, és a mezőgazdasági termelésben fellépő krízis a munkanélküli lakosság és a fekete gazdaság növekedéséhez vezet. Lépj hátra két mezőt.

24. Mező: "Nevelés a fejlődésért"

Az ország lakosságának nagy része közép- és felsőoktatásban részesül, ami kedvez a fejlődésnek. Az is hasznot hoz, hogy felsőoktatási intézményeid képesek külföldi diákok számára helyeket biztosítani, akik magas tandíjat fizetnek. Azért jönnek, mert saját országaikban korlátozott lehetőségeik vannak, és képességeiket gyakran országodban kamatoztatják. Lépj előre egy mezőt, és gyűjts minden csapattól egy-egy babszemet.

Az írástudatlanság és a lakosság nagy részénél fennálló középfokú oktatás hiánya miatt lépj vissza négy mezőt.

27. Mező: "Lyuk az atmoszférában"

A nyersanyagok kiaknázásával, a feldolgozás alatt okozott szennyezéssel, és a hulladékok tárolásával iparotok károsítja a környezetet. Ennek következményeként elhasználdik az ózonréteg, változik a klíma, és más katasztrófák léphetnek fel. Védni szeretnéd saját környezetet, és úgy találsz, hogy a kiaknázás sokba kerül, vagy a feldolgozás környezetszennyező. Ártalmas üzemeidet szegényebb országokba akarod költöztetni, és az ő természeti erőforrásait kiaknázni. Lépj előre két mezőt.

A környezet rombolása miatt természeti katasztrófák sújtanak. Egyre gyakoribbak és hosszabbak a szárazságok. Ártalmas iparágakat költöztettek országodba, és természeti erőforrásaidat más országokba exportálják. Lépj hátra egy mezőt.

30. Mező: "Technológiai forradalom"

A technológiai forradalom új lehetőségeket biztosít a fejlődéshez. Sőt mi több, az új technológia exportpiaca erősen jövedelmező. A többi csapattól kapsz két-két babszemet, és előre lépsz egy mezőt.

A technológiai forradalom túlhalad. Lépj vissza három mezőt, vagy vásároljál új technológiát a sárgával játszó csapattól. Bármilyen, amit vásárolsz három babszembe fog kerülni.

34. Mező: "Az ideológia vége"

Gratulálunk, a Szabad Piac győzedelmeskedett az összes ideológia fölött. Ez a Történelem vége. Teljes fejlődésednek nincs több akadálya. Lépj előre két mezőt.

Alternatívák nélkül maradtál. A Szabad Piac fölé helyezte szabályait és törvényeit. A szociális kirekesztettség, és a marginalizáció fundamentalista és radikális mozgalmak elterjedéséhez vezet. Elfajtott szociális nyugtalanság uralkodik. Mivel ez elriasztja a külföldi befektetőket, kimaradsz egy kört.

37. Mező: "A végén mindig ott a Nemzetközi Pénzalap (IMF)"

Az IMF támogatja gazdaságpolitikád, és segíti azt a befektetési politikát, amely szerint nyilvános vállalkozásokat és szolgáltatásokat vásárolsz a szegény országoktól, fejlődésükhöz való "hozzájárulásként". Ezek az intézkedések jelentős haszonhoz és nyereséghez juttatnak. Befektetésed visszafizetéseként a többi csapattól kapsz két-két babszemet. Lépj előre két mezőt.

Az IMF strukturális átszervezési politikát alkalmaz. Következésképpen el kell adnod nyilvános vállalkozásaidat és szolgáltatásaidat. Nő a munkanélküliség, és a lakosság nagy része a szegénység határán áll. Külföldi kölcsöneid kamataként fizess a sárga színnel játszó csapatnak két babszemet. Lépj vissza két mezőt.

40. Mező: "Nemzetközi fejlesztési segély"

A nálad lévő babszemek 1%-át egyenlően oszd el a többi csapat között (ha el kell vágnod babszemeket, csak tedd). Azért csatlakozol a nemzetközi fejlesztési segélyezési szervezetekhez, hogy megbeszéljed az általános helyzetet, és előbbre lépj egy mezőt.

Alacsony kamatú kölcsönként babszemeket fogsz kapni a sárgával játszó csapattól. Bele kell egyezned, hogy ezt az összeget tőlük vásárolt "árucikkekre és felszerelésekre" fogod költeni. Most előreléphetnél egy mezőt, de mivel külföldi kölcsöneid kamataként két babszemet kell fizetned a sárga színnel játszó csapatnak, maradj ott, ahol vagy. És ne felejtse el megadni a két babszemet!

42. Mező: "Globális kommunikációs kultúra"

A kommunikáció forradalmasítása, és az audio-vizuális szórakoztatóipar fejlődése lehetővé teszi szociális és kulturális értékeid elterjesztését világszerte. Ezzel egyidőben részvényeid értéke csillagászati mértékben növekedik. Lépj előre két mezőt; kulturális termékeidért és információs szolgáltatásaidért kapsz a többi csapattól egy-egy babszemet.

A kommunikáció forradalmasítása azt jelenti, hogy nő a nyugati idegen kultúra és értékek szétterjedése. Kezded elveszteni saját kulturális identitásodat, míg a fejlődés és kommunikáció olyan modelljei, amelyeknek semmi köze kultúrádhoz és történelmedhez, általánosan elfogadottakká válnak. Maradj ebben a mezőben, és a TV előtt ülve maradj ki egy kört.

44. Mező: "Új kivándorlás, új kiszakadás"

A Dél országaiából, a jobb élet reményében érkező szegény emberek bevándorlásának növekvő aránya arra kényszerít, hogy pénzeszközöket utalj az országodba érkező emigránsok segélyezésére. Ha előre akarsz lépni egy mezőt, "segélyként" adjál minden csapatnak egy babszemet.

A gazdagabb Északi országok felé tartó növekvő emigráció "agykiáramlást" von maga után, a jó szakemberek és elméleti síkon képzetek elhagyják az országot. Lépj vissza három mezőt.

46. Mező: "Erdőirtás és fajok kihalása"

A fogyasztás magas szintje arra kényszerít, hogy a bolygó más részein kutass új erőforrásokat. Ez nagy erdőterületek eltűnéséhez, számos növény és állatfaj kihalásához vezet. Ha mostanáig nem csak a saját, hanem a többi csapat érdekeit is figyelembe véve játszottál, visszaléphetnél pár mezőt, előző hibák jóvátételeként szétoszthatnád a pénzed és megváltoztathatnád a játékszabályokat. De mivel a versengő világban nem így történnek a dolgok, és mivel van még időd és lehetőségeid, lépj előre egy mezőt.

Természeti erőforrásaidat kihasználják, és a haszonból, amely segíthetné fejlődésedet, nem részesülsz. Terjed az elsivatagosodás, változik a klíma, és egyre nagyobb az éhezés. Mindent megteszel a környezet védelméért, de a nemzetközi szervezetek kritizálják környezetvédelmi politikádat. Lépj vissza egy mezőt, és adj egy babszemet a sárga zsetonnal játszó csapatnak.

49. Mező: "Új rend..."

Megváltoztathatod a játékszabályokat, ahogyan csak akarsz, hogy ezáltal lehetővé váljon célod mielőbbi megvalósítása. Ha bármelyik csapat ellenkezik, vagy közbeszól, neked kell adnia az összes babszemet. Lépj előre két mezőt.

Próbálg alkalmazkodni az új rendhez, és ne ellenkezz. Egy kis szerencsével az új rendelkezések nem fékeznek túlságosan a fejlődésben. Elővigyázatossággként, maradj ki egy kört.

52. Mező: "Halál"

Egy súlyos gazdasági recesszió kockázata komolyan fenyegeti fejlődési modelledet. Ha nem akarsz előlről kezdeni a játékot, az egyedüli lehetőség kifacsarni az utolsó cseppet is a többi csapat játékosaiából, és mindegyiküktől elvenni két babszemet. És hogy senki ne mondhasa, hogy minden előnyt te élvezel, lépj vissza egy mezőt.

A nyersanyagok árának csökkenése, és a kölcsöneid kamatainak növekedése súlyos gazdasági recessziót okoz. Lépj vissza tíz évet, vagy a játék értelmezései szerint indulj el újból a fejlődés ösvényén.

54. Mező: "Fejlődés"

Nagyon szerencsés voltál, hogy neked jutott a sárga szín! Elérted célodat. Biztos lehetsz benne, hogy a többi csapat messze van a cél megvalósításától, és bármit tesznek, egyik sem fogja elérni azt. Az is bizonyos, hogy szinte az összes pénz és erőforrás nálad van, a többieknek nem sok maradt. Az élet kellemes számodra. De azért vannak fenyegetések a jövőt illetően: a természeti források elenyészőben vannak, vagy gyengülnek, a levegő szennyezett, a vizek szintén, a föld kezd sivataggá válni. Éhínségek dúlnak, és kétségbeesés van szerte a földön. Emigránsok próbálnak menekülni a nyomor elől, és elérni kényelmes, fejlett világodba. De mindezek ellenére, próbálg élvezni fejlődésedet, ameddig teheted.

Ha sárgától eltérő színű zsetonod, akkor vagy hihetetlenül szerencsés voltál, vagy csaltál. Egyébként lehetetlen, hogy valaki, aki nem sárga színnel játszik, elérje a játéknak ezt a szintjét, mert a fejlődés a néhány kivételezett számára van fenntartva. Ha sokan jutnának el erre a szintre, szélesebb körben kellene szétosztani a korlátozott mennyiségű erőforrásokat, és a hasznukat éppen élvezőknek ezekről, vagy legalább nagyrészükről teljesen le kellene, hogy mondjanak. Ennek nem sok a valószínűsége, hiszen ők, a kevesek, szabályozzák a játékot.

* E játék eredetije: Equipo Claves - 'En busca del desarrollo'.

Tiszteljük és csodáljuk azokat, akik ösztönöznek és ihletnek bennünket. Az ilyen személyek néha mintaképpül szolgálnak. Megosztva egymással az élő vagy nem létező személyes hőseik iránti érzelmeiket, a résztvevők jobban megismerhetik egymást, és mélyebb betekintést nyerhetnek idegen kultúrákba.

Tárgyalt kérdések

- A hős, mint szocializációs tényező, és a nemzeti kultúra szimbóluma
- A történelem különböző interpretálásai, különböző személyes kedvencek és ízlések
- Eltérő és megegyező dolgok különböző kultúrájú és etnikai származású emberek esetében.

Célok

- A csoporton belüli különbségek és hasonlóságok tudatosítása.
- Felkelteni a résztvevők kíváncsiságát mások hősei iránt.
- Egymás megismerése a csoportban.
- Önkritikusan viszonyulni a nemzetcentrikussághoz (megérteni a domináns kulturális modell viszonyát a kisebbségi kultúrákhoz).
- Gondolkozni a történelemtanítás és a média hősalkotó szerepén.

Időtartam

90 perc

Csoportlétszám

Bármekkora 10 és 40 között

Előkészítés

- Flipchart tábla és filcek.
- Papír és toll a résztvevőknek.

Játékszabályok

Ha nagy létszámú csoportunk van, osszuk 5-6 fős csoportokra.

- Kérjük meg a résztvevőket, hogy önállóan gondoljanak három személyes hősükre.
- Kb. 5 perc múltán kérjük fel őket, hogy mutassák be egymásnak hőseiket, és nagyrabecsülésük okát. Hagyjunk elegendő időt igazi információcserére és kérdezgetésre.
- Mindegyik csoport írja fel egy flipchart lapra a hősök nevét, nemzetiségét, és lehetőség szerint a területet, amelyen híressé váltak, például sport, zene, kultúra, politika stb.
- A csoportok mutassák be listájukat mindenkinek.

Kielemzés és értékelés

Fel kell jegyezni a többször előforduló hősneveket. Kérdezzük meg az embereket, hogy tetszett-e nekik a tevékenység, majd összpontosítsuk a beszélgetést a következő kérdésekre:

- Voltak-e meglepetések, vagy valaki számára ismeretlen hősök? Ha igen, melyek, illetve kik?
- Tapasztalható-e a hősökre vonatkozó valamilyen trend, például a nemzetiség vagy a nem tekintetében? Ha igen, akkor mi ennek az oka? Saját nemzetiségűek, vagy idegenek a hősök?
- Miért vannak az embereknek más-más hőseik?
- A te hőseid egyetemes hősök? Miért, vagy miért nem?

Tippek az irányító számára

A tevékenység sokkal izgalmasabb, ha a résztvevőknek előre szólunk, így hozhatnak fényképeket, hangfelvételeket, vagy kivágásokat különböző újságokból személyes hősiükről. Alternatívaként, gyűjtsünk össze folyóiratokat vagy újságokat, főleg ifjúsági magazinokat, és hagyjuk a szobában.

A játékban rejlő azon elv, miszerint a hősök kiválasztása relatív, és a kultúrától függő, multikulturális csoportban jobban érvényesül. Az életkor és a nem is érdekesen befolyásolja a tevékenységet.

A tevékenység nagyon hasonlít a "Nemzeti hősök" nevűre (131. oldal), de a figyelmesebb vizsgálat jelentős különbségeket fed fel a célok elérésének módjában.

Tanácsok a folytatáshoz

Nevezzünk meg egy helyi vagy nemzetközi hőst, aki ünneplést érdemel. Készítsük elő a megünneplését, és hívjunk meg másokat is. A hős olyan személy legyen, aki szilárd jellemével tűnt ki, vagy jelentős eredményeket ért el a rasszizmus, xenofóbia és antiszemitizmus elleni harcban, vagy a te véleményed szerint fontos tevékenységet fejtett ki egy bizonyos területen, például az AIDS-esek elleni intolerancia leküzdésében.

Az előítéletekkel és a diszkriminációval hősiesen szembeszálló emberek bátran kimondták gondolataikat. Neked megvan a bátorságod ahhoz, hogy kimondd azt, amit gondolsz? Van-e véleményed ezekről a dolgokról, és mi az? Lásd még a "Hol állsz?" című tevékenységet.

Mindenki egyenlő, de egyesek egyenlőbbek a többinél. Mindenki különböző, de egyesek különbözőbbek a többinél. Miért?

Tárgyalt kérdések

- A társadalmi siker azonosítása a gazdasági sikerrel.
- A társadalmi és gazdasági tényezők társadalmi sikerre gyakorolt jótékony és káros hatása.

A tevékenység céljai

- Azonosítani és vizsgálni a diszkrimináció alapját.

Időtartam

Hozzávetőleg 2 óra

Csoportlétszám

Minimum 10, maximum 24.

Előkészítés

- Nagy papírlapok és színes filcek
- Tollak és A4-es lapok a jegyzeteléshez
- Ragasztószalag a képek felragasztásához

Játékszabályok

1. Osszuk a résztvevőket maximum 6 fős munkacsoportokra. Amennyiben megvalósítható, legyen páros számú csoport, de négyenél nem több.
2. Mondjuk meg a csoportok felének, hogy készítsenek egy "igazolványképet" olyan személyről, akit a "társadalom győztes"-ének tartanak. A többi csoport készítsen egy "igazolványképet" olyan személyről, akit a "társadalom vesztes"-ének tartanak.
3. Mindenki kezdje a személy jellemzőinek összeírásával, például szociális-gazdasági szint, foglalkozás, vagy beosztás, nem, etnikai hovatartozás, szokások, szabadidős tevékenységek és hobbik, öltözködési stílus, vélemények, ötletek és értékek, családi háttér, életstílus, lakáskörülmények, költsékezési szokások, érdeklődési körök vagy témák, stb.
4. Most kérjük meg a csoportokat, hogy rajzolják le ezt a személyt a nagy papírlapra. A rajznak ábrázolnia kell az összes leírt jellemvonást. Fontos, hogy a rajzok grafikai ábrázolások legyenek, szavakat nem lehet használni. Hagyjunk erre 40 percet.
5. A csoportok cseréljék ki rajzaikat, úgy, hogy azok a csoportok, akik "társadalom győztes"-t rajzoltak, cseréljenek azokkal, akik "társadalom vesztes"-t rajzoltak, és mindenki értelmezze a rajzokat. Erre 15 percet adjunk.
6. Most ragasszuk az összes képet a falra, hogy mindenki számára jól látható legyen.
7. A plenáris csoportban kérjük meg a munkacsoportokat, hogy mutassák be a kapott rajzról készített értelmezéseiket. Az a csoport, amelyik rajzolta most még nem szólhat közbe.
8. Miután az összes csoport bemutatta értelmezését, megkérhetjük a többi csoportot, hogy mondják el megjegyzéseiket, hozzáfűznivalójukat. Adjunk erre 30 percet.

Kielemzés és értékelés

Szánjunk körülbelül 30 percet a megbeszélésre. Kérjük meg a csoportokat, hogy azonosítsák és beszéljék meg azokat a kritériumokat, amelyek alapján a társadalom sikert vagy sikertelenséget tulajdonít valakinek. A következő kérdések könnyíthetik a megbeszélést:

- Mik a társadalmi siker fő vonásai? És a sikertelenségé?
- Mik a siker és sikertelenség okai, "gyökerei"? Milyen tényezők határozzák meg a különbséget?
- Az "igazolványképen" látható emberek gyakrabban előfordulnak bizonyos szociális csoportokban, rétegekben vagy osztályokban, mint mások?
- A szociális szektor csoportjainak tagjai ugyanolyan esélyegyenlőséggel bírnak a sikerességre?
- Kik a legkedvezményezettebbek, és kik a kevésbé kedvezményezettek?

Tippek az irányító számára

Egyes résztvevőknek nehézségei lehetnek a kép megrajzolásával, mivel azt mondják magukról, hogy "nem tudnak rajzolni". Bátorítsuk őket, és mondjuk el, hogy senki nem vár remekműveket, csak egyszerűen a beszéd-től eltérő kommunikációs formát használunk. Készüljünk utalásokkal arra, hogy bizonyos jellegzetességeket hogyan lehetne ábrázolni.

A megbeszélés során hangsúlyozzuk, hogy amennyiben azonosítjuk a szociális sikert a gazdasági sikerrel, biztosak lehetünk benne, hogy az a személy, aki sikeres, nem szükségszerűen a legnagyobb tapasztalatú vagy kiemelkedő személyes fejlődési szinten álló valaki, hanem egyszerűen sokhoz jutott, vagy jól keres. Ismert a mondás: 'a pénz nem minden'.

Azon is gondolkozhatunk, hogy mit tehet a társadalom azon szociális és gazdasági tényezők ellen, amelyek csökkentik a "társadalmi sikeresség" lehetőségeit, mint például a bórszín vagy kisebbségi csoporthoz való tartozás miatti nevelési hiányosságok vagy marginalizáció.

Folytatásként azonosíthatjuk és vizsgálhatjuk az olyan emberek vagy csoportok diszkriminációját és kirekesztettségét, akik kultúrájuk, származásuk, szexuális beállítottságuk, nyelvük stb. miatt "másak", ami azt jelenti, hogy vannak szociális csoportok, amelyek kezdettől fogva hátrányban vannak másokhoz viszonyítva.

Tanácsok a folytatáshoz

A társadalom győzteseinek bizonyos értelemben sikeresek lehetnek, de vajon úgy gondolunk rájuk, mint hősekre, emberekre, akikre tényleg felnézünk, és akiket csodálunk? Kik a hőseid, és milyen tulajdonságaik miatt csodálsz őket? Megtudhatod a "Személyes hősök" című játékból (147. oldal).

Ha tetszett a "személyiség-rajz" értelmezése, lehet, hogy más képeket is szívesen értelmeznél - "Mit látsz?" (174. oldal).

"Egy menekült szeretné, hogy 'annyi' gondja legyen, mint neked".

Mit tudunk valójában azokról a kihívásokról és problémákról, amelyek arra kényszerítenek valakit, hogy elhagyja szülőhazáját, családját, házát és munkahelyét, és olyan országban éljen, ahol nemkívánatos?

Tárgyalt kérdések

- Menekültek és menedéket kérők problémái.
- Empátia a hontalanok iránt.
- Idegenek elleni előítéletek, xenofóbia és sztereotípiák.

Célok

- A menekültek és emigránsok 'valóságainak' megértése.
- Tudatosság ébresztése a fogadó országokban átélt problémáikról.
- Szolidaritás és empátia a menekültekkel és emigránsokkal.
- Betekintés a kirekesztésről és integrációról szóló témákba, különböző országokról és emberekről létező felfogásainkba.
- Beszélgetés Észak-Dél egyenlőtlenségéről, és az emberek mindennapi problémáihoz való viszonyáról.

Időtartam

90 perc - 2 óra

Csoportlétszám

Bármekkora. Ha nagy csoporttal dolgozunk, feloszthatjuk őket kisebb csoportokra.

Előkészítés

- Az irányítónak ismernie kell azokat az okokat, amelyek emigrációba, vagy menedékjog kérésére kényszerítenek embereket. Az erre vonatkozó háttér-információt az 'A' rész tartalmazza.
- Készítsünk másolatot a történet elejéről, vagy mondjuk el ezt a résztvevőknek. (A bevándorló vagy menekült neve, eredete a körülményektől függően megváltoztatható).
- Ha van rá lehetőség, keressünk helyben valakit, aki maga is menekült, vagy bevándorló, ha ez nem lehetséges, akkor egy olyan szervezetet, amelyik menekültekkel foglalkozik.
- Tábla, vagy flipchart tábla és tollak.

Játékszabályok

1. Hangosan olvassuk fel, vagy osszuk ki a következő történetet: "Miriam a városunkban élő menekült. Két hónappal ezelőtt érkezett, mert saját országában a gazdasági körülmények (vagy politikai meggyőződések) miatt élete nem volt biztonságban."
2. Kérjük meg a résztvevőket, hogy alkossanak 4-6 fős csoportokat, beszéljék meg, majd írjanak rövid történetet, vagy újságcikket Miriamról, hogyan hagyta el hazáját, és milyen lehet neki itt élni. Gondoljunk a következőkre:

- Milyen itt Miriam élete.
 - Milyen nehézségekbe ütközik.
 - Hogyan támogatják (vagy nem támogatják)?
 - Hogyan tanulja a nyelvet?
 - Dolgozhat-e, és ha igen, milyen jellegű munkát végezhet?
 - Könnyű időszakot él át?
 - Mit érezhet irántunk?
 - Mit kellett Miriamnak tenni, hogy elérjen a városunkba?
 - Hogyan utazott?
 - Honnan volt pénze?
 - Mik voltak az adminisztratív eljárások?
 - Mit hagyott maga mögött?
3. Kérjünk meg minden csoportot, hogy olvassa fel történetét, vagy a kérdésekre adott válaszait. Miközben ezt teszik, írjuk fel a táblára a főbb pontokat.

Kielemzés és értékelés

Kérjük meg a csoportokat, hogy gondolkozzanak el egymás történetein, különösen azon, hogy mi volt a legvalóságosabb, és mi volt kevésbé valóságos feltételezés.

Ha a beszélgetés megakad, közbeléphetünk olyan kérdésekkel, hogy "igazságosnak tarjátok?", "ismertek-e valakit, aki hasonló tapasztalatot ment, vagy megy át?", "elképzelted-e valaha, hogy veled is megtörténhet?"

Zárjuk a beszélgetést azt mérlegelve, hogy mit tehetünk a városunkban élő menekültek vagy bevándorlók támogatására, vagy még általánosabban, milyen jellegű segítségre van szükségük az új társadalomba való beilleszkedéshez.

Tippek az irányító számára

Ez a tevékenység különösen jól használható helyi csoportok esetén, mert szolidaritásra és tettekre ösztönöz. Jól működik olyan nemzetközi csoportnál is, amelynél a hangsúly a tudatosság felkeltésén, és a különböző jogi státuszok összehasonlításán van.

A gyakorlat folytatása lehet a "Címkék" nevű játéknak (108. oldal).

Fontos, hogy jól informáltak legyünk, és naprakész információval rendelkezünk. Mint irányítótól kérdezhetnek adatokat és tényeket az illető ország, vagy város bevándorlóiról. Ebben az esetben ugyancsak hasznos lehet, ha különböző országok menekültjeiről adatokat, grafikonokat, vagy táblázatokat is tudunk mutatni, összehasonlítás céljából.

Menekültekről, vagy menekültekkel foglalkozó nem-állami szervezetekről a következő helyeken találunk információt: a Nemzeti Kampány Bizottságok vagy ezek nemzeti irodái, az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosa (United Nations' High Commissioner for Refugees - UNHCR) vagy az UNICEF, valamint olyan humanitárius szervezetek, mint a Vöröskereszt, Amnesty International, stb.

Variációk

1. Történetírás helyett a csoportok rövid jelenetet is előadhatnak Miriam "vándorlásáról".

2. Hívjunk meg egy menekültet, vagy bevándorlót a beszélgetésre. Ha lehet olyan valakit, aki most a városunkban él. Kérjük meg az illetőt, hogy mondja el röviden, miért hagyta el hazáját, hogyan utazott, és mi történt útközben. Folytassuk egy hosszabb üléssel, amelyen kérdéseket lehet feltenni az illetőnek. Ehhez a változathoz több időre van szükség.
3. Történetolvasás. Ha nem könnyű olyan menekültet, vagy bevándorlót találni, aki segítene, felolvashatunk, vagy kioszthatunk egy igazi menekültről szóló történetet.

Tanácsok a folytatáshoz

Ütemezzünk be időt valamelyik későbbi csoportmunkába az e tevékenység során elmondott ötletek továbbfejlesztésére, hogy meghatározzuk melyek azok, amelyeket a csoport gyakorlatban is meg tud valósítani, hogy a helyi menekülteket segítse. Legyünk aktívak az országon belüli jó kapcsolatok megteremtésében.

Néha nagyon nehéz reagálni, ha azt látjuk, hogy valaki diszkriminál valakit. Egyfolytában előfordul a buszon, a boltokban és az utcán - de hogyan reagálunk? Mit tehetnénk? Megtudhatjuk az "Osztozás a diszkriminációban" című játékból (157. oldal). Ha azt akarjuk megtudni, hogy emberismeretünk miért gyakran félrevezető és részleges, használjuk a "Minden kép egy történet" című tevékenységet (81. oldal).

Minden szervezetnek rendelkezni kell szabályokkal, és a tagoknak ehhez kell alkalmazkodni. De mindenki számára egyformák ezek a szabályok? Becsületesek a kisebbségekkel szemben?

Tárgyalt kérdések

- Többségi - kisebbségi viszonyok.
- Hatalom és tekintély
- A kisebbségek megakadályozása a lehetőségekhez való hozzáférésben

Célok

- Beszélgetést kezdeményezni a társadalmi szabályokról és a többségi - kisebbségi helyzetekről.
- Megtapasztalni a diszkriminációt.
- Megtapasztalni a hatalmat és a hatalomnélküliséget.

Időtartam

Nekünk kell eldönteni, lehet 2 óra, egy ülés. Határoljuk be az időt.

Csoportlétszám

Bármekkora

Előkészítés

- Színes ragasztós papír címkék, kétféle színű, például sárga és zöld.
- Ragasztószalag (cellux) vagy rajzszeg
- Egy nagy lapra írjunk fel 6-8, a csoportnak megfelelő speciális szabályt, például:

A zöld címkés személyek

nem ülhetnek székre

egy másmilyen személynél többel nem lehetnek egyszerre együtt

nem szólhatnak "sárga" személyhez, kivéve ha ez szólítja meg őket

semmihez nem nyúlhatnak speciális engedély nélkül

A sárga címkés személyek

elsőbbiséget élveznek a játékasztaloknál

elsőbbiséget élveznek a zene kiválasztásánál

bármire hozzányúlhatnak, amire szükségük van

ha szigorúan betartják a szabályokat, az ülés végén ingyen italra, vagy csokira jogosultak

Játékszabályok

1. Osszuk ki a címkéket, és kérjük meg a résztvevőket a játék teljes ideje alatt viseljük ezeket. Mindenkinek kell egyet viselni.
2. Tűzzük ki látható helyre a szabályokat, és mondjuk el, hogy ezeket mindenkinek, kivétel nélkül be kell tartani.

Minden más vonatkozásban az ülésnek a legnormálisabban kell zajlani.

Kielemzés és értékelés

Biztosítsunk elegendő időt a kielemzéshez. Kérdezzük meg mit éreztek az emberek a játék ideje alatt, és mit tanultak. Majd kérdezzük:

- Milyen érzés volt "sárgának", vagy "zöldnek" lenni?
- Mi volt a legjobb/legrosszabb abban, hogy "sárgák", vagy "zöldek" voltunk?
- Megpróbálta valaki elcserélni a címkéjét?
- Milyen jellegű diszkriminációval találkozunk a mindennapi életben?
- Kinek van hatalma szabályokat alkotni?
- Mennyire demokratikus a szervezet, amelyet képviselsz?
- Mit tudsz tenni a demokrácia elősegítésére a szervezeteden belül, a helyi közösségen belül, valamint a társadalomban?

Tippek az irányító számára

A szabályokat gondosan készítsük el előre, hogy kézben tudjuk tartani a játékot. Vigyázzunk ki melyik csoportba kerül. Manipulálhatjuk a csoportok tagságát, de vigyázzunk, hogy a játékosok ezt ne vegyék észre. Legyünk tudatában, hogy a játék során erős érzelmi kitörések következhetnek be.

Ez a játék helyi tanfolyamokon, vagy szemináriumokon jól használható. Fontos, hogy meghatározott időhatárt szabjunk, pl. 2 óra, vagy egy ülés, valamint hogy az értékelés előtt a résztvevőknek legyen idejük kilépni szerepeikből. Ha el akarunk mélyülni a többségi - kisebbségi kérdésekben, úgy is rendezhetjük, hogy az emberek többségének sárga, míg egy kisebb csoportnak zöld címkét osztunk.

Tanácsok a folytatáshoz

Nézzük át csoportunk, vagy szervezetünk szabályzatát. Mindenkiel szemben igazságos? A csatlakozni szándékozókna is megfelelő? Nézzük meg, ki alkotja a szabályokat, ki rendelkezik hatalommal, és próbáljuk azt meg sokkal jobban szétosztani. Ez után megkérdezhetjük, hogy milyen lehet egy igazságosabb társadalom, és mi az, ami fékezi ennek megvalósítását. Próbáljuk ki a "Lufik" (65. oldal) című vidám játékot.

Mennyire könnyű olyan valakit találni, aki úgy gondolkozik és érez, mint te?

Tárgyalt kérdések

- Személyi identitás
- A különbözőség felfedezése és ünneplése
- Mind mások és mind egyenlők vagyunk

Célok

- Felfedezni a csoporton belüli különbözőségeket
- Fejleszteni kommunikációs készségünket
- Jobban megismerni egymást, és jó csoporthangulatot kialakítani

Időtartam

20 perc

Csoportlétszám

10+

Előkészítés

- A kérdőív másolata és toll - személyenként egy

Játékszabályok

- Kérjük meg a résztvevőket, hogy töltsék ki a kérdőívet, majd próbáljanak olyan személyt találni, aki az összes kérdésre ugyanúgy válaszolt. Ha nem találnak ilyet, akkor keressenek olyat, akivel négy jellegzetességet osztanak, ha ilyet sem találnak - akkor valakit, akivel három, vagy legkevesebb két jellemzőjük közös.

Kielemzés és értékelés

Kérdezzük meg, hogy tetszett-e a tevékenység, és ha igen, miért?

Ezután beszéljük meg, hogy mit tanultak belőle. Majd kérdezzük a következőket:

- Hányan találtak olyan személyt, akivel mind az öt - vagy négy - három - kettő - egy jellegzetességük közös?
- Milyen különbözőségek vannak a csoporton belül vallás, zenei ízlés, kedvenc ital terén?
- Ha ennyire különböző csoport vagyunk, hogyan fogunk együtt dolgozni?

Tanácsok a folytatáshoz:

Azokat az embereket, akik különbözőek, gyakran diszkriminálják. Ha tapasztalni szeretnénk, milyen egy többséghez, vagy kisebbséghez tartozni, próbáljuk ki az "Egyet kizárunk" című játékot (133. oldal).

Rettenetes volt, annyira kínos helyzet volt, nem tudtam, mit tegyek...

Tárgyalt kérdések

A társadalmunkban megnyilvánuló előítéletek és diszkrimináció
Hogyan kezeljük öntudatosan nehéz helyzeteket

Célok

- Tájékozódni a mindennapi életben létező diszkriminációról
- Elősegíteni a diszkrimináltak iránti empátiát
- Öntudatoságra tanítani az embereket

Időtartam

45 perc

Csoportlétszám

Bármekkora. Ha a csoport túl nagy, osszuk őket 6-8 fős csoportokra.

Előkészítés

- Flipchart tábla és filcek

Játékszabályok

1. Kérjük meg mindenkit, hogy gondoljon egy esetre, amikor diszkriminálva érezte magát, és egy esetre, amikor észrevette, hogy valaki mást diszkriminálnak.
2. Nagyon röviden mindenki mondja el a csoportnak, amire gondolt.
3. Írjuk fel az összes esetet egy flipchart lapra, majd kérjük meg a csoportot, hogy válasszon ki egyet, amit részletesen meg szeretne beszélni.
4. Kérjük meg azt a személyt, akinek az esetét kiválasztották, hogy mondja el részletesen mi történt.
5. Beszéljünk a következőkről:
 - hogyan alakult ki a helyzet, és ténylegesen mi történt
 - hogyan érezte magát a diszkriminált személy
 - hogyan érezte magát a diszkrimináló személy
 - jogosan érezte magát az illető személy diszkriminálva
 - hogyan reagáltak, és mi történt az incidens után
6. A végén kérjük meg a csoportot, hogy mondják el, hogy hasonló helyzetben ők mit tettek volna, és dolgozzák ki a lehetséges válaszadási lehetőségeket.

Kielemzés és értékelés

Beszéljünk a diszkriminációról általában:

- Mi a leggyakoribb oka annak, hogy az emberek diszkriminálnak téged? Életkorod, bőrszíned, vagy ruháid miatt teszik?
- Miért diszkriminálják az emberek azt, aki más?
- Hol tanulják ezt a viselkedést?
- Mennyire fontos a diszkrimináció kifogásolása?

Tippek az irányító számára

A résztvevőknek olyan valós szituációkra kell gondolni, ami mélyen érintette őket, de hangsúlyozzuk ki, hogy senki ne érezze kényszerítve magát, hogy olyat meséljen, ami számára kellemetlen...

Az emberek mindig negatív diszkriminációra gondolnak, de legyünk tudatában annak, hogy létezik pozitív diszkrimináció is.

Variációk

1. A szituáció vizsgálatához használjuk a szerepjátékot. Kérjünk meg egy pár embert, hogy adják elő a szituációt, a többi pedig figyelje. Kérjük meg a megfigyelőket, hogy javasoljanak megoldási módokat. Ezeket is játszassuk el, és folytassuk megbeszéléssel.
2. Kérjünk meg mindenkit, hogy egy papírra írja le röviden, amire gondol. Tegyük a papírokat egy kalapba. Adjuk körbe a kalapot, hogy mindenki húzzon egy papírt. Mindenki olvassa fel, amit a papírján lát, és próbálja kitalálni, hogy ki írhatta.

Tanácsok a folytatáshoz

Szervezzünk öntudatosság-fejlesztő tréninget, amely segít a nehéz helyzetek megoldásában.

Az emberek, amikor érdekük, hogy ezt tegyék, diszkriminálnak másokat, akik különbözőek, de ugyanakkor élveznek egy csomó olyan dolgot, amelyet a külföldiek hoztak magukkal, mint a pizza, a kebab, vagy a jazz és a reggae. Ha fel akarsz fedezni "idegen lábnyomok"-at, amelyek körülöttünk mindenhol léteznek, lapozz a 170. oldalra és játszd a "A sokszínűség nyomai"-t.

Kipróbálhatjuk a "Limit 20" szimulációs játékot is (110. oldal), mókás és izgalmas.

A mesék a kultúra legérdekesebb és legkifejezőbb megnyilvánulásai. A történelemben gyökereznek, szóban terjednek, és a kultúra fő értékeinek hordozói. Ez a tevékenység mesék segítségével próbálja feltárni a különböző kultúrákról létező felfogásainkat (és sztereotípiáinkat).

Tárgyalt kérdések

- Más kultúrákról, valamint saját etnocentrizmusunkról és sztereotipizálásunkról bennünk élő felfogások és képzetek.

A tevékenység céljai

- Más kultúrák és emberek meséi iránti kíváncsiság felkeltése.
- Más kultúrák értékei iránti sztereotípiák és előítélet megkérdőjelezése.
- Más emberek, kultúrák, zene és nyelv iránti kíváncsiság felkeltése.
- Fejtorésre készíteni a résztvevőket, és jó hangulatot teremteni a csoportban.

Időtartam

60 - 90 perc

Csoportlétszám

Minimum 4

Előkészítés

- Válasszuk mindegyiket, vagy csak egy párat a mesék közül és az 'A változat'-ból másoljunk egy példányt mindegyik résztvevőnek.
- A mesék teljes szövegéről is készítsünk másolatot, ezt a végén kell kiosztani, ha akarjuk, az eredeti nyelvű szöveg másolatával együtt.

Játékszabályok

1. Osszuk minden résztvevőnek egy másolatot ('A változat') és hagyjunk 15-20 percet, hogy elolvassák.
2. Kérjük meg a résztvevőket, hogy próbálják meg kitalálni, honnan származik a mese. Könnyebb, ha választási lehetőségeket is megadunk, például Dél-Európa, Észak-Európa, Közép-Európa, Kelet-Európa, Afrika, Közel Kelet, Dél-Amerika, Ázsia, Észak-Amerika.
3. A résztvevők 4-6 fős csoportokban beszéljék meg találgatásaikat, és ezek okait.
4. Kérjük meg a csoportokat, hogy álljanak elő a mese eredetéről szóló közös döntéssel. A csoportbeszélgetésekre hagyjunk 30-45 percet.
5. A kis csoportok sorolják fel a választásaik mögötti okokat a teljes létszámú csoport előtt. Ez további megbeszéléshez fog vezetni, hiszen az emberek elkezdik átértékelni döntéseiket.
6. Az irányítónak kell eldönteni, hogy mikor zárja le a beszélgetést. Ezután osszuk ki a mesék teljes szövegét (beleértve az eredeti nyelvű szöveget is), vagy olvassuk fel, és mondjuk el honnan származnak.

Kielemzés és értékelés

Kezdhetjük a beszélgetést azzal a kérdéssel, hogy tetszettek-e a mesék, meglepődtek-e a mesék eredetén, nehéz volt-e. Ha a résztvevők szeretnek kollázst készíteni, ki lehet próbálni a "Portrét" című játékot (149. oldal)

Tippek az irányító számára

A mesék gyakran alapvető értékeket fejeznek ki, és ugyanaz a mese különböző országokban, különböző változatokban létezhet, földrajzi és éghajlati viszonyoktól, vallástól és értékektől függően.

Ez a tevékenység akkor lesz sikeres, ha a résztvevők el tudnak vonatkoztatni olyan gyakorlati tényezőktől, mint az éghajlat, vagy egy bizonyos állat előfordulása azon a területen, és a mesék által közvetített értékekre (vagy tanulságokra) figyelnek.

Tanácsok a folytatáshoz

Főleg multikulturális csoport esetén jó folytatás, ha megkérjük a résztvevőket, hogy egy elkövetkező ülésre hozzanak meséket saját országukból, vagy kultúrájukból. A különböző generációk közelítésének érdekes útja lehet.

Ha szeretsz mesét olvasni, biztos szeretsz játszani is. "Limit 20" (110. oldal)

MESÉK - A VÁLTOZAT (előbb ezt másoljuk le és osszuk ki)

A VAK VADDISZNÓ

Volt egyszer egy vadász, aki vette a puskáját és kiment a sűrű erdőbe vadászni. Egyszer csak észrevette, hogy két vaddisznó sétál egymás mögött. Megcélozta őket, rálőtt a másodikra, de valami történt, ami őt megdöbbentette: Az első vaddisznó elszaladt, a második pedig nem tudta mitévő legyen. Ott állt és tartott valamit a szájában, ami egy ágacskához hasonlított.

Óvatosan közelebb ment, arra gondolt, hogy a vaddisznó meg fogja őt támadni. Hamarosan észrevette, hogy a vaddisznó ugyanott áll és nem követi a barátját. A vadász kíváncsi volt, tehát még közelebb ment. Akkor vette észre, hogy amit ő ágacskának vélt, az a másik vaddisznó farka volt. Ekkor döbbsent rá, hogy a vaddisznó vak, és az ő golyója az első vaddisznó farkát találta el, és leszakította azt. A vadász fogta a vak vaddisznót, hazavitte, de a vak vaddisznó egész úton a szájában tartotta társa leszakadt farkát.

Hazaérve, a vadász megetette a vak vaddisznót, és gondját viselte. Furcsa. Még az állatok is vigyáznak társaikra. Akkor mi, emberek, akik intelligenciával vagyunk megáldva, nem kellene vigyázzunk szüleinkre, testvéreinkre és barátainkra, hiszen ugyanúgy szükségük lehet segítségre?

W.X. TÖRTÉNETE, AKI A HIDEG TÉLBE HALAT FOGOTT MOSTOHAANYJÁNAK

W. X. nagyon régen élt. Édesanyja korán meghalt, édesapja újranősült, és elvett egy nőt, akinek családneve Z. volt. Ő lett W. X. mostohaanyja.

A mostoha gonosz volt, nem szerette W. X.-t, és apja előtt mindig rágalmazta. Ahogy telt-múlt az idő, az apa is kezdett ellenszenvvel viselkedni fia iránt. De a fiú ennek ellenére kedves és figyelmes maradt szüleihez.

Egyik télen nagyon rossz idő volt, rengeteget hullott a hó, néha napokig el sem állt. Annyira hideg volt, hogy a kis folyó, amelyik mosolygósan szokott alácsobogni, most csendesen és fagyottan terült el.

A hideg miatt az emberek otthon maradtak, még az állatok is ritkán mentek ki. A földet hó borította.

Egyik nap, W. X. mostohaanyja kitalálta, hogy friss halat szeretne vacsorázni, és ezt meg is mondta mostohafiának. Ő így gondolkozott:

- Honnan hozzak halat, hiszen napok óta hull a hó, és az összes folyó be van fagyva?

De mint már említettük, figyelmes fiú volt, tehát máris kiment a fehér pusztaságba halat keresni.

Hosszú ideig keresgélt, de hogy is találhatott volna friss halat? Végül lement a folyópartra. A föld kemény volt és hideg, süvített a szél. Olyan hideg volt, hogy teste megrázkódott.

W. X. a fagyos folyót bámulta és azt gondolta:

- Üres kézzel nem mehetek haza, hiszen a mostohaanyám halat kért.

Mit tehetett volna? W. X. gondolkodott és gondolkodott; de semmi nem jutott eszébe. Végül keserves sírásra fakadt, a kétségbeesés könnyei végigfolytak arcán. Minél tovább sírt, annál több könnye folyt és végül egy lyuk olvadt a fagyott folyóra. Hirtelen két hal ugrott a jégre, a lyuk mellé. W. X. könnyeinek melegétől keltek életre.

W. X. vidáman emelte fel a két halat és vitte haza mostohaanyjának.

Akár W. X., nekünk sem kellene soha feladni a reményt.

A GALAMBOK ÉS A MADARÁSZ HÁLÓJA

Volt egyszer egy öreg tölgy, amelynek lombjai között rengeteg galamb lakott. A galambok egész nap repdestek, ennivalót kerestek, de este mindig visszatértek az öreg tölgy lombjai közé, hogy ott töltsék az éjszakát.

Egyik nap, mint mindig, ennivalót kerestek. Egyszer csak egy kis galamb felkiáltott:

"Nézzétek mennyi mag! Mennyi ennivaló van elszórva a talajon." A többi galamb látta, hogy igazat mond és oda akart repülni, de egy öreg bölcs galamb ezt kiabálta:

"Álljatok meg! Ne repüljete oda. Hogy létezik, hogy annyi mag van odaszórva?"

"Ne törődj vele!" mondta egy másik galamb. "Gyere, együnk mind együtt."

Az egész sereg földre szállt, kivéve az öreg bölcs galambot. Elkezdtek csemegézni, de az öreg bölcs galamb messziről nézte őket. Mikor jóllaktak, el akartak repülni - de nem tudtak. A madarász hálójába ejtette őket, elkeseredve kiabálni kezdtek:

"Segítség! Megfogtak! Segítség!"

Az öreg bölcs galamb így válaszolt:

"Csak óvatosan."

De az egyik galamb felkiáltott:

"Nézd! Valaki közeledik. Jön a madarász, hogy megfogjon minket".

Az öreg bölcs galamb azt mondta:

"Nyugodjatok meg. Szálljatok fel egyszerre, akkor fel tudjátok emelni a hálót."

Az egész sereg segített és a háló egy kicsit megemelkedett. Aztán mindegyik megpróbálta, amilyen erősen csak tudta, így sikerült felemelni a hálót és elrepülni. Az öreg bölcs galamb repült elöl, a többiek követték.

Sokáig repültek, amíg elértek egy fához. Akkor az öreg bölcs galamb megmutatta nekik a fát, és azt mondta:

"Ide szálljatok le. Egy jó barátom, az egér lakik itt."

Hívta az egeret, aki lyukat rágott a hálóra, így a galambok kiszabadultak. Az egész sereg legmélyebb hálóját fejezte ki az egérnek.

MIÉRT VAN A NYÚLNAK RÖVID FARKA?

A farkas a szőlőskertben ásott, új szőlővesszőket ültetett. Megkérte a rókat és a nyulat, hogy segítsenek neki. Finom ételt készített elő nekik - egy bögre mézet. Mindhárman szorgalmasan dolgoztak, de a róka kísértést érzett, hogy előre megkóstolja a mézet, úgyhogy odament a legközelebbi tőkéhez, és üvöltöni kezdett:

"Helló! Helló!"

"Mi történik?" kérdezte a farkas.

"Vendégségbe hívtak", hazudta a róka.

"Akkor siess", mondta a farkas.

"És igyekezz vissza", szólt a nyúl.

De a róka egyenesen ahhoz a bokorhoz ment, ahova a farkas elrejtette a bögre mézet. Addig evett, amíg jóllakott édes mézzel, majd visszatért a farkashoz és a nyúlhoz.

"Milyen volt a vendégség"? kérdezte kíváncsian a farkas.

"Mozgalmas", mondta vigyorogva a róka.

"Milyen volt az étel"? érdeklődött a nyúl.

"Édes és ízletes", válaszolt alattomosan a róka.

És ástak tovább. Azonban a róka hamarosan megint üvöltöni kezdett:

"Helló! Helló!"

"Most meg mi van"? kérdezte a farkas és a nyúl.

"Másik vendégségbe hívtak", válaszolta a róka.

"Akkor menjél", mondta a farkas.

És a róka megint elment. Mikor visszatért, a farkas és a nyúl megkérdezték, hogy tetszett-e a vendégség.

"Nem annyira, mint az előző".

A róka harmadszor is elsomfordált, kiette a maradék mézet is a bögréből, de mire visszaért, a farkas és a nyúl a munkától kifáradtan már aludtak.

Amikor a ravasz róka visszatért, a maradék mézet az alvó nyúl orrára kente. Majd felkiáltott:

"Keljetek fel lusták"!

"Hát már itt is vagy? Milyen volt a vendégség"? kérdezte ásitózva a farkas.

"Hát, vége lett.", mosolygott a róka.

"Jót ettél"? kérdezte a nyúl, és álmosan megdörzsölte szemeit.

"Sokat és finomat", mondta a róka és magnyalta a száját. "Farkas koma, nem hívsz meg minket egy kis falatozásra"?

"Dehogynem"! bólogatott a farkas, "Hamarosan itt a reggeli ideje".

Bólogatva elindult a bokor felé, ahova a mézes bögrét rejtette.

De hamarosan visszatért az üres bögrével, és morogva azt mondta:

"Valaki megette az egész mézet! Ha megtudom ki volt a tolvaj, kitekerem a nyakát!"

A róka hízelegve válaszolt:

"A nyúl kapta be a mézet, amíg te aludtál".

"Nem igaz! Nem én voltam!" tiltakozott a nyúl.

A farkas mérgesen ráugrott a nyúlra, hogy kitekerje a nyakát. A nyúl megiramodott és szedte a lábát, ahogy csak bírta. A farkasnak végül sikerült utolérnie de csak annyira, hogy a farkát leharapja. A nyúl élve megúsza, de azóta olyan rövid a farka.

MESEK: TELJES VÁLTOZAT

(a végén osszuk ki)

A VAK VADDISZNÓ

Volt egyszer egy vadász, aki vette a puskáját és kiment a sűrű erdőbe vadászni. Egyszer csak észrevette, hogy két vaddisznó sétál egymás mögött. Megcélozta őket, rálőtt a másodikra, de valami történt, ami őt megdöbbentette: Az első vaddisznó elszaladt, a második pedig nem tudta mitévő legyen. Ott állt, és tartott valamit a szájában, ami egy ágacskához hasonlított.

Óvatosan közelebb ment, arra gondolt, hogy a vaddisznó meg fogja őt támadni. Hamarosan észrevette, hogy a vaddisznó ugyanott áll, és nem követi a barátját. A vadász kíváncsi volt, tehát még közelebb ment. Akkor vette észre, hogy amit ő ágacskának vélt, az a másik vaddisznó farka volt. Ekkor döbbsent rá, hogy a vaddisznó vak, és az ő golyója az első vaddisznó farkát találta el, és leszakította azt. A vadász fogta a vak vaddisznót, hazavitte, de a vak vaddisznó egész úton a szájában tartotta társa leszakadt farkát.

Hazaérve, a vadász megette a vak vaddisznót és gondját viselte. Furcsa. Még az állatok is vigyáznak társaikra. Akkor mi, emberek, akik intelligenciával vagyunk megáldva, nem kellene vigyázzunk szüleinkre, testvéreinkre és barátainkra, hiszen ugyanúgy szükségük lehet segítségre?

(Ez a mese Tigreából - Etiópia, Afrika származik)

WANG XIANG TÖRTÉNETE, AKI A HIDEG TÉLBE HALAT FOGOTT MOSTOHAANYJÁNAK

Wang Xiang a Jin Dinasztia ideje alatt élt. Édesanyja korán meghalt, édesapja újránosult, és elvett egy nőt, akinek családneve Zhu volt. Ő lett Wang Xiang mostohaanyja.

A mostoha gonosz volt, nem szerette Wang Xiangot, és apja előtt mindig rágalmazta. Ahogy telt-múlt az idő, az apa is kezdett ellenszenvvel viseltetni fia iránt. De a fiú ennek ellenére kedves és figyelmes maradt szüleihez.

Egyik télen nagyon rossz idő volt, rengeteget hullott a hó, néha napokig el sem állt. Annyira hideg volt, hogy a kis folyó, amelyik mosolygósan szokott alácsobogni, most csendesen és fagyottan terült el.

A hideg miatt az emberek otthon maradtak, még az állatok is ritkán mentek ki. A földet hó borította.

Egyik nap, Wang Xiang mostohaanyja kitalálta, hogy friss pontyot szeretne vacsorázni, és ezt meg is mondta mostohafiának. Ő így gondolkodott:

- Honnan hozzak pontyot, hiszen napok óta hull a hó, és az összes folyó be van fagyva?

De mint már említettük, Wang Xiang figyelmes fiú volt, tehát máris kiment a fehér pusztaságba halat keresni.

Hosszú ideig keresgélt, de hogy is található volna friss halat? Végül lement a folyópartra. A föld kemény volt és hideg, süvített a szél. Olyan hideg volt, hogy teste megrázkódott.

Wang Xiang a fagyos folyót bámulta és azt gondolta:

- Üres kézzel nem mehetek haza, hiszen a mostohaanyám halat kért.

Mit tehetett volna? Wang Xiang gondolkodott és gondolkodott; de semmi nem jutott eszébe. Végül keserves sírásra fakadt, a kétségbeesés könnyei végigfolytak arcán. Minél tovább sírt, annál több könnye folyt, és végül egy lyuk olvadt a fagyott folyóra. Hirtelen két hal ugrott a jégre, a lyuk mellé. Wang Xiang könnyeinek melegétől keltek életre.

Wang Xiang vidáman emelte fel a két halat és vitte haza mostohaanyjának. Ezt régebben úgy magyarázták, hogy Wang Xiang kötelességtudatának eredménye volt.

(Eredeti kínai népmese)

A GALAMBOK ÉS A MADARÁSZ HÁLÓJA

Egy dzsungelben volt egyszer egy öreg tölgy, amelynek lombjai között rengeteg galamb lakott. A galambok egész nap repdestek, ennivalót kerestek, de este mindig visszatértek az öreg tölgy lombjai közé, hogy ott töltsék az éjszakát.

Egyik nap, mint mindig, ennivalót kerestek. Egyszer csak egy kis galamb felkiáltott:

"Nézzétek mennyi mag! Mennyi ennivaló van elszórva a talajon." A többi galamb látta, hogy igazat mond, és oda akart repülni, de egy öreg bölcs galamb ezt kiabálta:

"Álljatok meg! Ne repüljete oda. Hogy létezik, hogy annyi mag van elszórva a dzsungel közepén?"

"Ne törődj vele!" mondta egy másik galamb. "Gyere, együnk mind együtt."

Az egész sereg a földre szállt, kivéve az öreg bölcs galambot. Elkezdtek csemegézni, de az öreg bölcs galamb messziről nézte őket. Mikor jóllaktak, el akartak repülni - de nem tudtak. A madarász hálójába ejtette őket, elkeseredve kiabálni kezdtek:

"Segítség! Megfogtak! Segítség!"

Az öreg bölcs galamb így válaszolt:

"Csak óvatosan."

De az egyik galamb felkiáltott:

"Nézd! Valaki közeledik. Jön a madarász, hogy megfogjon minket".

Az öreg bölcs galamb azt mondta:

"Nyugodjatok meg. Szálljatok fel egyszerre, akkor fel tudjátok emelni a hálót."

Az egész sereg segített, és a háló egy kicsit megemelkedett. Most mindegyik megpróbálta, amilyen erősen csak tudta, így sikerült felemelni a hálót, és elrepülni. Az öreg bölcs galamb repült elől, a többiek követték.

Sokáig repültek, amíg elértek egy fához. Akkor az öreg bölcs galamb megmutatta nekik a fát, és azt mondta:

"Ide szálljatok le. Egy jó barátom, az egér lakik itt."

Hívta az egeret, aki lyukat rágott a hálóra, így a galambok kiszabadultak. Az egész sereg legmélyebb hálóját fejezte ki az egérnek.

(A mese Indiából származik)

MIÉRT VAN A NYÚLNAK RÖVID FARKA?

A farkas a szőlőskertben ásott, új szőlővesszőket ültetett. Megkérte a rókat és a nyulat, hogy segítsenek neki. Finom ételt készített elő nekik - egy bögre mézet. Mindhárman szorgalmasan dolgoztak, de a róka kísértést érzett, hogy előre megkóstolja a mézet, úgyhogy odament a legközelebbi tőkéhez, és üvölni kezdett:

"Helló! Helló!"

"Mi történik?" kérdezte a farkas.

"Vendégségbe hívtak", hazudta a róka.

"Akkor siess", mondta a farkas.

"És igyekezz vissza", szólt a nyúl.

De a róka egyenesen ahhoz a bokorhoz ment, ahova a farkas elrejtette a bögre mézet. Addig evett, amíg jóllakott édes mézzel, majd visszatért a farkashoz és a nyúlhoz.

"Milyen volt a vendégség"? kérdezte kíváncsian a farkas.

"Mozgalmas", mondta vigyorogva a róka.

"Milyen volt az étel"? érdeklődött a nyúl.

"Édes és ízletes", válaszolt alattomosan a róka.

És ástak tovább. Azonban a róka hamarosan megint üvölni kezdett:

"Helló! Helló!"

"Most meg mi van"? kérdezte a farkas és a nyúl.

"Másik vendégségbe hívtak", válaszolta a róka.

"Akkor menjél", mondta a farkas.

És a róka megint elment. Mikor visszatért, a farkas és a nyúl megkérdezték, hogy tetszett-e a vendégség.

"Fele annyira sem, mint az előző".

A róka harmadszor is elsomfordált, kiette a maradék mézet is a bögréből, de mire visszaért, a farkas és a nyúl a munkától kifáradtan már aludtak.

Amikor a ravasz róka visszatért, a maradék mézet az alvó nyúl orrára kente. Majd felkiáltott:

"Keljetek fel lusták!"

"Hát már itt is vagy? Milyen volt a vendégség"? kérdezte ásítózva a farkas.

"Hát, vége lett", mosolygott a róka.

"Jól ettél"? kérdezte a nyúl, és álmosan megdörzsölte szemeit.

"Sokat és finomat", mondta a róka, és magnyalta a száját. "Farkas koma, nem hívsz meg minket egy kis falatozásra"?

"Dehogynem"! bólogatott a farkas, "hamarosan itt a reggeli ideje".

Bólogatva elindult a bokor felé, ahova a mézes bögrét rejtette.

De hamarosan visszatért az üres bögrével és morogva azt mondta:

"Valaki megette az egész mézet! Ha megtudom ki volt a tolvaj, kitekerem a nyakát!"

A róka hízelegve válaszolt:

"A nyúl kapta be a mézet, amíg te aludtál".

"Nem igaz! Nem én voltam!" tiltakozott a nyúl.

A farkas mérgesen ráugrott a nyúlra, hogy kitekerje a nyakát. A nyúl megiramodott, és szedte a lábát, ahogy csak bírta. A farkasnak végül sikerült utolérnie, de csak annyira, hogy a farkát leharapja. A nyúl élve megúszta, de azóta olyan rövid a farka.

(Ez a mese Szlovéniából ered).

* Ezeket a meséket a 'Sveriges Invandrarinstitutet Och Museum' engedélyével másoltuk le, Multicultural Centre, Svédország, 1991.

A 'Sagor - fran Hela Varlden'-ban jelentek meg. ISBN 91-971276-7

Társadalmaink multikulturális dimenziója sokféle módon és formában fejeződik ki. Más kultúrák "lábnyomai" mindenütt ott vannak, gyakran észre sem vesszük. Ez a gyakorlat lehetőséget nyújt a résztvevőknek, hogy nyomozzanak a multikulturalizmus jelei után, és más szemmel figyeljék az őket körülvevő szociális környezetet.

Tárgyalt kérdések

- Összefüggő világban élünk: országaink függenek egymástól
- Minden társadalomban található különböző kultúrák jelenlétére utaló jeleket.
- A különböző kultúrák közötti különbségek és annak felismerése, hogy kölcsönös egymásra hatásuk mindkettőt gazdagítja.

Célok

- Segíteni a résztvevőket, hogy azonosítani tudják a más kultúrák által társadalmukra gyakorolt hatást, másrészt saját hozzájárulásukat
- Pozitívan értékelni a behatásokat.

Időtartam

'A' rész: a tevékenység megtervezése: 30 perc

'B' rész: nyomozás: 2 - 2 1/2 óra

'C' rész: jelentés: 1 óra

'D' rész: a kiállítás (Fakultatív): Ha sikerül képeket, filmeket, hangfelvételeket gyűjteni, akkor szükség lesz időre a kiállítás összeállítására.

Csoportlétszám

Minimum 10, és maximum 25.

Előkészítés

- Az 'A' részhez szükségünk lesz papírra, tollakra, flipchart táblákra, és különböző színű filcekre.
- A 'B' részhez szükséges anyagok a rendelkezésre álló eszközöktől függenek. Legideálisabb, ha tudunk videokamerát és magnót használni. Ha ezek nem állnak rendelkezésre, a résztvevők egyszerűen készíthetnek egy listát olyan "lábnyomokkal", amelyek eszükbe jutnak.
- A 'D' részhez: ha a résztvevőknek sikerül fényképeket, vagy felvételeket készíteni, akkor kell rá időt és teret biztosítani, hogy ezeket meg lehessen nézni, hallgatni.

Játékszabályok

'A' rész: Tervezés

1. Osszuk a résztvevőket 6 fős csoportokra.
2. Mondjuk el, hogy mindegyik csoportnak az a feladata, hogy helyi környezetét (falu, városnegyed, város) kutassa, más kultúrák és országok "lábnyomait" keresse, írja össze ezeket, majd dokumentálja fényképek, hangfelvétel, vagy videofelvétel segítségével (vagy egyszerűen írjon egy listát, ha a csoport eszközei korlátozottak).

3. Gondoljuk át, hogy milyen területeken kutathatnak az emberek: **Gasztronómia:** más országok ételei és fűszerei, amit saját főzésüknél felhasználnak, külföldi vendéglők, italok stb. **Ruházat és divat:** ruhák, amelyek eredetileg más országokból, vagy kultúrákból származnak, külföldön gyártott és importált cipők és ruhák stb. **Zene:** Hallgassuk az FM rádióadókat. Hallgassuk más országok zenéjét olyan nyilvános helyeken, mint kávézók, kocsmák és disco-k. Keressünk olyan helyeket, amelyek valamelyik terület, vagy ország zenéjére szakosodtak. **Média:** hasonlítsunk össze különböző TV csatornákat, van-e műsoridejükben külföldi program. **Nyelv:** használunk-e jövevényszavakat hétköznapi beszédünkben.

'B' rész: Nyomozás

1. Kérjük meg a csoportokat, hogy egy héten belül ütemezzenek be egy napot, amikor 2 órát helyi környezetüket (falu, városnegyed, város) kutatják, más kultúrák és országok "lábnyomait" keresik.

C rész: Bemutató

1. Kérjük meg a csoportokat, hogy mutassák be kutatásaik eredményét, és röviden foglalják össze következtetéseiket.
2. Segítsünk a résztvevőknek kis kiállítást összeállítani a "lábnyomok" dokumentációiból. Ez segítség lesz a 'B' rész alatt végzett munka globális áttekintésére.

Kielemzés és értékelés

A bemutatónak beszélgetéssel kell véget érni. A következő kérdésekkel irányíthatjuk a beszélgetést:

- Érték-e meglepetések?
- Mi a jelentősége annak a ténynek, hogy annyi más országból és kultúrából származó "lábnyom" van?
- Hogyan értékeljük azt a tényt, hogy más kultúrákról és társadalmakról meglévő ismereteink még ha részlegesek, vagy felületesek is, növekvőben vannak?
- Mit hoz nekünk ez az ismeret?
- Mik a határai?
- Hasznos lehet a növelése?
- Hogyan tehetnénk ezt?
- Felfedezhetők-e bizonyos minták vagy irányzatok a "lábnyomokban"?
- Többen származnak bizonyos országokból?
- Miért van ez?

Tippek az irányító számára

Fontos, hogy motiváljuk a csoportokat, akkor fogják igazán élvezni a tevékenységet. Például, hasonlíthatjuk a kutatást egy detektívtörténethez, egy felfedezőúthoz, vagy kalandhoz.

Fontos hangsúlyozni, hogy a kutatás legyen közös erőfeszítés.

A beszélgetés során próbáljuk hangsúlyozni

- Hogy független világban élünk, és országaink függenek egymástól. Minden társadalomban mindig meg fogjuk találni a különböző kultúrák jelenlétének bizonyítékait.
- A technológiai és kommunikációs forradalom óriási lehetőségeket biztosít számunkra a kölcsönös cserére és ismeretekre.

- A különböző kultúrák közötti kapcsolat, és egymásra való kölcsönhatásuk, mindkettőt gazdagítják.
- Minden kultúra hatását önállóan kell értékelni, nem a származási országa, vagy társadalma szerint.

Ha a résztvevők beleegyeznek, meghívhatunk külső, más ország-, vagy kultúrabeli embereket a kiállítás megtekintésére. Például egy lemezlovast valamelyik rádióadótól, valakit a helyi kisebbségi egyesülettől, egy boltban dolgozó személyt, stb.

Tanácsok a folytatáshoz

Kiállításunkat másokkal is megoszthatjuk. Tartsunk nyílt estet, hívjuk meg a helyi csoportok és szervezetek képviselőit.

Könnyű más kultúrából azt elfogadni, ami tetszik, mint az étel, vagy az ital, de ha emberek jönnek, nem mindig örülünk. Mi történik, ha a szomszédaidnak olyan eltérő szokásai vannak, amelyeket nem könnyű megszokni? Megtapasztalhatod, ha végigjátszod "A mi házunkban" című játékot (92. oldal).

Ha érdekel, mi történik két különböző kultúra találkozásakor, próbáld ki "A sziget" című szimulációs játékot (97. oldal).

- Honnan származunk?
- Honnan származtak szüleink, nagyszüleink?
- Hány rokonunk költözött más országba?
- Ez a tevékenység családfájuk kutatására készíti a résztvevőket, amely által felfedezhetik és megtudhatják, hogy valaki rokonaik közül volt-e idegen valahol.

Tárgyalt kérdések

- Nacionalizmus és etnikai "tisztaság".
- Idegenek, bevándorlók és menekültek iránti empátia.
- Személyi és nemzeti identitás.

Célok

- Tudatosságot ébreszteni a résztvevőkben saját valóságuk, és kulturális hátterük iránt.
- Megérteni a különbségeket köztünk és a világ között.
- Empátiát ébreszteni a más országba költözött, vagy emigrált emberek és a kisebbségek iránt.
- Dolgozni a résztvevők identitásán és életfelfogásán.
- Egymás kultúrája iránti kíváncsiság felkeltése.
- Észrevenni a szociális és kulturális előítéleteket, valamint az elfogultságot.
- Relatív módon értelmezni a "nemzeti" kultúrát.

Időtartam

‘A’ rész: a tevékenység megtervezése 30 perc

‘B’ rész: a kutatás a rendelkezésre álló időtől függően 1 nap, vagy 1 hét

‘C’ rész: a családfák megbeszélése, a csoport méretétől függően 30-60 perc

Értékelés: 30 perc

Csoportlétszám

3 - 20

Előkészítés

- Példa családfára

Játékszabályok**‘A’ rész**

1. Magyarázzuk el a résztvevőknek a családfa fogalmát.
2. Kérdezzük meg őket, hogy gondoltak-e valaha családfájuk elkészítésére, vagy hogy valaki a családjukból már foglalkozik-e ezzel.

3. Javasoljuk a résztvevőknek, hogy térjenek haza, beszéljenek szüleikkel, rokonaikkal, és próbálják elkészíteni családfájukat, a minél távolabbi hozzátartozókig.
4. Beszéljünk azokról a dolgokról, amiről az embereknek kérdezni kell szüleiket, például voltak-e a családban:
 - Rokonok, akik más országba vándoroltak, vagy más városba költöztek.
 - Rokonok, akik bevándorlóként, vagy menekültként érkeztek más országból, vagy beházasodtak a családba.
 - Rokonok, akik valamilyen kisebbség tagjai (faji, vallási, szexuális stb.), vagy egy kisebbséghez tartozóval házasodtak.
 - Rokonok, akiknek más vallása volt, más nyelvet beszéltek.

'B' rész

A rendelkezésre álló idő függvényében hagyjunk a résztvevőknek 1 nap, vagy 1 hét időt, hogy családfájukat elkészítsék.

'C' rész

Kérjük meg a résztvevőket, hogy osszák meg felfedezéseiket a csoporttal. Ez többféleképpen megvalósítható:

A résztvevők megmutatják családfájukat, rámutatva, hogy milyen messzire mentek vissza az időben. Ha akarják, beszélhetnek külföldre költözött, vagy másik országból érkezett rokonaikról. Fontos, hogy mindenki csak annyit mondjon el, amennyit akar (senki se érezze kényszerítve magát, hogy számára kényelmetlen tényeket fedjen fel).

Vagy,

a résztvevők nem mutatják meg családfájukat, hanem olyan dolgokról beszélnek, amit most fedeztek fel, és amiről eddig nem tudtak.

Kielemzés és értékelés

A csoport méretétől függően, a tevékenység 'C' részét végezhetjük először kis csoportokban is. Ezután teljes létszámú csoport előtt kell beszámolniuk a közösen felfedezett dolgokról. Válaszoljanak ilyen kérdésekre:

- Miért költöztek (vagy vándoroltak) rokonaid más országba?
- Véleményed szerint természetes dolog az emberek külföldi lehetőségek keresésére irányuló igényeit korlátozni
- Te gondoltál-e már arra, hogy külföldre költözzöl?
- Ha igen, érkezéskor milyen fogadtatást szeretnél?
- Hogyan éreznéd magad, ha nem gyakorolhatnád a vallásodat, nem beszélhetnéd anyanyelvedet, vagy kevesebb jogaid lennének, mint más embereknek.

Tippek az irányító számára

Bizonyos kérdések, vagy felfedezések nagyon személyesek lehetnek, előfordulhat, hogy a résztvevők rokonai nem akarják gyermekeik tudomására hozni az általuk kellemetlennek, vagy szégyenteljesnek vélt tényeket, például valaki a családból homoszexuális volt, vagy ült börtönben, stb. Ezért, bizonyosodjunk meg, hogy senki nem érzi kényszerítve magát számára kényelmetlen dolgok elmondására.

Hasonlóképpen fontos, hogy a csoport tagjai között bizalmi hangulat létezzen, ez segít továbblépni a különbözőségeken. Különben, a kirekesztettségétől való félelem miatt, a résztvevők vonakodnának családjairól bármit is megosztani.

Gondolkozzunk, hogy milyen tanácsokat és ötleteket adjunk arról, hogyan készül egy családfa.

Ha versenyt akarunk, mondjuk meg, hogy az a cél, hogy a családfának minél több ága, vagy levele (a családtagokat ábrázoló) legyen, vagyis minél távolabbi ősökig jutnak el, annál jobb.

Ez a tevékenység arra is jó, hogy rádöbbenjen a résztvevőket, hogy a történelem során az emberek mindig is költöztek egyik országból a másikba.

Legjobb példák erre a gyarmatosítási mozgalmak, de Európán belül is gyakran költöztek az emberek: a zsidók és romák gyakran kényszerültek tartózkodási országuk elhagyására; a háborúk is mindig okoztak migrációt, és a határok megváltoztatását.

A kényszerített mozgáson kívül, ne feledkezzünk meg az időszakos mozgásokról, például nyári vakációra más országba utazó emberek, vagy az aratás ideje alatt munkát vállalók.

Gyakran előfordul, hogy a fiataloknak, valójában a legtöbb embernek, nincs tudomása saját családi hátteréről. Nemzetként büszkék vagyunk múltunkra, de arról nincs tudomásunk, hogy ősünk származhatnak más országból is, vagy más országba költöztek. Ha ez a mozgás természetes, akkor más emberek országunkba költözése, vagy ott létezése, miért negatív és megelőzendő?

Tanácsok a folytatáshoz

Ha tetszett családod történelmének felfedezése, vizsgálj meg országod történelmét is "A történelem vonala" (90. oldal) című játékban. Ez a tevékenység azért érdekes, mert amit az iskolában tanulunk, majdnem mindig a többség nacionalista és etnocentrikus nézőpontjára támaszkodik.

Azt mondják, egy jó fénykép ezer szónál többet ér.

Tárgyalt kérdések

- A sztereotípiák és előítéletek fenntartása a média által.
- A képek használata, és az ezekkel való visszaélés az információszolgáltatásban, és érzelmi reakciók kiváltásában.

Célok

- Felfedezni, hogy miként használja a sajtó a képeket.
- Fejleszteni a kritikus elemzésben való jártasságot.

Időtartam

45 perc

Csoportlétszám

6+

Előkészítés

- Gyűjtünk össze 5 vagy 6 folyóiratból, vagy újságból kivágott képet, és mindegyiket erősítjük rá egy-egy külön papírlapra.
- Papírszalagok, tollak, ragasztó.
- Rajzszeg, vagy ragasztószalag a képek falra erősítéséhez.

Játékszabályok

- Tűzzük a képeket a falra.
- Adjunk minden résztvevőnek sima papírszalagokat, és kérjük meg őket, hogy sorban nézzék meg mindegyik képet, és külön papírszalagra írjanak kétféle főcímet, egy pozitívát és egy negatívát.
- Amikor mindenki befejezte, tűzzük a címeket a képek alá.
- Hasonlítsuk össze a főcímeket.

Kielemzés és értékelés

Beszélgünk arról, hogy mi történt a tevékenység során, és mit tanultak az emberek.

- Hány különféle értelmezés volt a képek alatt?
- Különböző emberek különféle dolgokat láttak ugyanazon a képen?
- Amikor folyóiratot, vagy újságot olvasol, mire nézel először, a képszövegekre, vagy a képekre?
- Mennyire adják vissza a képek azt, ami a valóságban történt?
- Hogy használják fel a szerkesztők a különböző képeket az információ közvetítésére, érzelemfelkeltésre, szimpátia kiváltására stb.

Tippek az irányító számára

Próbáljunk különböző módon értelmezhető képeket keresni. Például utazó cigányok tanyája 10 bódéval. Lehet, hogy valaki csak a két bódé előtt hagyott "szemetet" veszi észre, míg másvalaki csak a 8 tisztát "látja".

Tanácsok a folytatáshoz

Figyeljünk jobban oda, hogyan használják az újságok, a reklámok és jótékonyági hirdetések a képeket. Kihívás lehet a csoport számára egy olyan képet keresni, amelyet pozitívan használtak fel, és egy olyat, amely félrevezető volt.

Miután megnéztük, hogyan használja a sajtó a képeket, azt is kipróbálhatjuk, hogyan készítik az újságírók a híreket. Játsszuk a "Hírgyártás" című játékot (120. oldal).

Mit gondolunk a rasszizmusról és diszkriminációról? Mennyire vagyunk képesek megvédeni álláspontunkat, és megérteni másokét?

Tárgyalt kérdések

- Rasszizmus, antiszemitizmus, xenofóbia és intolerancia.
- A cselekedetekért való személyes felelősség.

Célok

- Megvitatni a résztvevők rasszizmusról, antiszemitizmusról, xenofóbiáról és intoleranciáról szóló nézeteit és véleményét.
- Felkelteni a résztvevők öntudatát a társadalom tagjaiként játszott szerepükről.
- Segíteni a résztvevőknek, hogy megosszák egymással gondolataikat és véleményüket.
- Előcsalni és felismerni a csoportban létező különböző gondolkodásmódokat.
- Lerombolni a kommunikációs korlátokat, és bátorítani mindenkit a véleménynyilvánításra.
- Tudatosítani a résztvevőkben, hogy néha nagyon gyorsan hozunk döntéseket, majd annyira szenvedélyesen védjük azokat, hogy nem vagyunk képesek elfogadni a másik véleményét.

Csoportlétszám

10 - 40

Időtartam

1 óra

Előkészítés

- Flipchart tábla és filcek, vagy írásvetítő
- Egy lista, amelyen állítások vannak.
- Mielőtt elkezdenénk a tevékenységet, írjuk az állításokat flipchart lapra, vagy írásvetítő fóliára.

Játékszabályok

- a résztvevők képzeljék azt, hogy a szoba egyik felén mínusz (-) jel van, a másik felén pedig plusz (+) jel.
- Magyarazzuk el, hogy állításokat fogunk felolvasni, és azok a résztvevők, akik ezekkel nem értenek egyet, álljanak a szoba mínusszal jelölt felébe. Azok, akik egyetértenek, menjenek a szoba plusz jeles felébe. Akiknek nincs véleménye, vagy határozatlanok, maradjanak középen, de nem szólhatnak.
- Olvassuk fel az első állítást.
- Ha már mindenki a választott helyén áll, kérjük meg a fal mellett állókat, hogy sorban mondják el, miért választották azt a helyet. Meg kell próbálniuk bizonyítani, hogy ők választották a megfelelő helyet, és meg kell győzniük a többieket, hogy nekik is oda kellene állniuk.
- Erre hagyjunk 5-8 percet.
- Miután mindenki beszélt, kérjük meg azokat, akik helyet akarnak változtatni, hogy tegyék meg.

- Most olvassuk fel a második állítást, és ismételjük meg a folyamatot.
- Ha már minden állítás megbeszélésre került, kezdjük el az értékelést.

Értékelés és kielemezés

- Kezdjük a következő kérdésekkel:
- Hogyan érezted magad a játék ideje alatt?
- Nehéz volt választani? Miért?
- Nehéz volt középben állni, és nem szólni?
- Milyen jellegű érveket használtak a résztvevők, tényekre alapuló, vagy inkább az érzelmekre ható érveket?
- Melyik volt hatásosabb?
- Van-e hasonlóság a valós élet és aközött, amit az emberek tettek és mondtak a gyakorlat során?
- Érvényesek az állítások?
- Hasznos volt a gyakorlat?

Tippek az irányító számára

Ahhoz, hogy szorgalmazzuk a részvételt, kérjük meg azokat, akik különösen hallgatók, hogy adjanak hangot véleményüknek. Azt, aki túl gyakran közbeszól, kérjük meg, hogy várjon.

Az állítások szükségszerűen ellentmondásosak. Ezt fontos az értékelés végén elmondani.

Csoporttól függően, a megbeszélésnek számos kimenetele lehet:

- Kétértelműségük ellenére, az állítások igazságot is tartalmaznak. Magyarázzuk el azt, hogy minden kommunikáció során, a különböző emberek, különbözőképpen értelmezik ugyanazt az állítást. Természetes, hogy az emberek eltérően gondolkoznak, és különböznek abban, amit gondolnak. Nem feltétlenül helyes vagy helytelen álláspontról van szó. Ennél is fontosabb tudni és megérteni az okokat, amelyek erre az álláspontra készítettek.
- Próbáljuk feltárni a mindennapi élet valóságával való kapcsolatokat. Gyakran gondolunk a problémának csak egyik oldalára. Az is előfordul, hogy felkérnek egy kérdés támogatására, de nem mindig van lehetőségünk végiggondolni, hogy mit kellene tennünk.
- Kérjük meg a csoportot, hogy mérlegelje, miként hat ez a demokráciára.
- Mennyire hallgatjuk meg más emberek érveit? Mennyire világosak nézeteink? Minél pontatlanabbak vagyunk, annál inkább fenntartjuk a kétértelműséget, és a félreértettség kockázatát.
- Mennyire következetesek véleményeink és ötleteink?

Tanácsok a folytatáshoz

Nem mindig könnyű kiállni nyilvánosan a véleményünk mellett, néha veszélyes is lehet. De nem kell egyedül érezned magad, mindig akad más is, aki egy jobb világért harcol. Mindig van tennivaló. Gondoljuk végig azokat a dolgokat, amelyek jobbítanák a közösségünkben élő kisebbségek életét, támogathatják az emberi jogokat országunkban és külföldön, és próbáljunk ezekért valamit cselekedni, még ha akármilyen keveset is.

Ha egy gyors játékot akarunk az emberek csoportokba szervezéséről és az elszigeteltség megéléséről, próbáljuk ki az "Egyet kizárunk" című játékot (133. oldal). Többet gondolkozhatunk arról is, hogy miért olyan nehéz

egyeseeknek szavakba foglalni, és hallhatóvá tenni mondanivalójukat. Kinél van a hatalom, és miért nem hallgatnak meg? "A játék szabályai" (154. oldal).

PÉLDÁK ÁLLÍTÁSOKRA:

„A MUSZLIMOK NEM IGAZÁN TUDNAK BEILLESZKEDNI AZ EURÓPAI TÁRSADALMAKBA"

„A NACIONALIZMUS HÁBORÚT JELENT"

„A FÉRFIAK RASSZISTÁBBAK A NŐKNÉL"

„JOBBA FEKETÉNEK LENNI, MINT HOMOSZEXUÁLISNAK"

„A ROMÁK (CIGÁNYOK) AZ EGYEDÜLI IGAZI EURÓPAIAK"

„A RASSZISTA TÁMADÁSOK ARCVONALÁN A FIATALOK ÁLLNAK"

„A BEVÁNDORLÓK LAKÁSOKAT ÉS MUNKAHELYEKET VESZNEK EL"

„A SZERETET MINDEN GONDOT MEGOLD"

- Milyen képek jutnak eszünkbe a Fehér jövő kifejezésről?
- Milyen képek jutnak eszünkbe a Fekete jövő kifejezésről?

Ha azt mondjuk, a jövő feketének látszik, azt jelenti, hogy nem biztató. Mondták-e az iskolában a tanáraid, hogy "ezért fekete pontot kapsz"? Ez azt jelentette, hogy nem volt jó pont! A feketét mindig rossz dolgokkal társítják - eszerint a feketék mindig rosszak?

Tárgyalt kérdések

- Hogyan közvetíti a nyelv az értékeket?
- Sztereotípiák és előítélet
- A nyelv nem-kritikus módon való használatának veszélyei

Célok

- Tudatában lenni, hogy a nyelv nem érték-mentes.
- Tudatában lenni, hogyan tükrözheti a nyelv a kisebbségek elleni diszkriminációt.
- Megtanulni értékelni a nem-diszkriminatív nyelvezet használatának fontosságát.

Időtartam

45 perc

Csoportlétszám

Bármekkora, de 6-8 fős csoportokra osztható

Előkészítés

- Csoportonként egy nagy lap és filctoll
- A táblázat nagyított másolata, mindenki számára látható helyre kítűzve.

Játékszabályok

1. Osszuk a csoportot 6-8 fős alcsoportokra.
2. Mindegyik csoport keressen egy helyet, a szobán belül.
3. Adjunk egy papírlapot és egy filcet mindegyik csoportnak, és kérjük meg őket, hogy másolják le a következő táblázatot:

Pozitív	Semleges	Negatív	Javasolt változat
...

4. Magyarázzuk el, hogy ez a tevékenység a nyelvezetről szól, és gondolkodjanak olyan kifejezéseken, amelyek tartalmaznak ilyen szavakat, mint fehér, fekete, indián, roma (cigány), zsidó, arab, orosz stb. Ha megvan egy kifejezés, gondolják végig, hogy milyen értelemben használatos. Ha a kifejezésnek pozitív jelentése van, írják az első oszlopba, ha semleges jelentése van, írják a második oszlopba, ha negatív jelentése van, írják a

harmadik oszlopba. Például "a jövő feketének látszik" ez egy bizonytalan és bajos jövőre vonatkozik, tehát a harmadik oszlopba kell írni.

Angliában "indián nyárról" beszélnek, ha kora ősszel jó az időjárás. Írjuk tehát az indián szót az első oszlopba. Hagyjunk 15 percet erre a tevékenységre.

5. Most kérjük meg a résztvevőket, hogy nézzék át a harmadik oszlopban lévő kifejezéseket, a negatív jelentésűeket, és javasoljanak alternatív kifejezéseket. Írjuk ezeket a negyedik oszlopba, amelynek legyen például "alternatív nyelvezet" a neve.
6. Amikor a csoportok befejezték, kérjük meg őket, hogy tűzzék ki lapjaikat, és olvassák fel az általuk összeírt kifejezéseket.

Kielemzés és értékelés

Az értékelés során összpontosítsunk a talált kifejezésekre:

- Melyik oszlopban volt a legtöbb kifejezés?
- Milyen jellegű szavak találhatók az első, második, harmadik oszlopban?
- Ha a nyelvezet nem semleges, milyen értékeket tükröz anyanyelvünk kultúráról és más kultúráról?
- Fontos olyan nyelvezetet használni, amelyik nem hordoz más kultúrára vonatkozó negatív jelentéseket?
- Miért?
- Ha igen, hogyan tudnánk megváltoztatni nyelvezetünket?

Tippek az irányító számára

Ha nemzetközi csoportunk van, érdekes lehet a kis csoportokat anyanyelv szerint megalkotni, így összehasonlító vizsgálatot végezhetünk.

Néha a tevékenységet követő megbeszélés során felmerül a "politikailag helyes" nyelvezet használatának kérdése. Nem ez a tevékenység célja, hanem sokkal inkább az, hogy miért társítunk a "fehér" szóhoz inkább pozitív értelmezést, mint a "fekete" vagy "cigány" szavakhoz, és fordítva. Azonban ha a kérdés felmerül, inkább foglalkozzunk vele, mintsem figyelmen kívül hagyjuk.

A résztvevők gyakran vitatkoznak arról, hogy amikor azt a kifejezést használják, hogy „feketének látja a jövőt”, vagy „sötét hangulatban van”, az azt jelenti, hogy valaki rossz hangulatban van, és nem fekete bőrűekre gondolnak, senkit nem diszkriminálnak. Ebben az esetben fontos megkülönböztetni a személyes hozzáállásokat a nyelv által közvetített értékektől. Gyakran használunk szókapcsolatokat anélkül, hogy ismernénk eredetüket, és a bennük lévő hallgatolagos értékeket. Ez a vita sok vonatkozásban hasonlít a szexista nyelvezetről tartott megbeszéléshöz.

Tanácsok a folytatáshoz

Kérjük meg mindenkit, hogy figyeljen az általa és a mások által használt nyelvezetre sajtóban és reklámozásban egyaránt. Tartsunk versenyt, amikor példákat kell gyűjteni olyan szókapcsolatokra, amelyeket szándékosan fenntartják az előítéleteket és diszkriminációt, vagy amikor a gyakran használt szókapcsolatok eredetét kell felkutatni.

Elmélyülhetünk a sajtó szerepéről az előítélet fenntartásában és közvetítésében, ha az "A média elfogultsága" című gyakorlatot játsszuk (124. oldal), vagy, ha tetszenek a szavak és szójátékok, nézzük meg az "Eurovicc versenyt" (76. oldal) hogy felfedezzük a viccmondás burkolt szándékait.

A következő 'jégtörők' rövid, mókás, a csoport számára felvillanyozó tevékenységek. Ha új csoporttal kezdünk dolgozni, segítenek a jó csoporthangulat megteremtésében, vagy egy ülés elején felpezsdíteni a társaságot.

A tevékenységeket két szakaszra osztottuk. A gyűjtemény első része bemelegítő játékokat tartalmaz, ezek jó hangulatteremtők, a második szakasz pedig tartalmaz olyan játékokat is, amelyek ugyancsak bemelegítő hatásúak, de emellett egymás jobb megismerését, és a kampány témáival való foglalkozást is segítik.

Hangsúlyozzuk, hogy ezek jókedvet és vidámságot keltő játékok, céljuk a csoport "összerázása" mielőtt a csomag komolyabb témáival kezdenének foglalkozni. Ezek csak javaslatok. Ha ismerünk más játékokat, és használni akarjuk őket, csak tegyük.

Ha új csoporttal kezdjük el használni a könyvet, javasoljuk, hogy egy-két jégtörő után játsszunk csoportdinamikát építő, és a képzetekkel foglalkozó játékokat, például: "Álmok" (74. oldal), "Egyet kizárunk" (133. oldal), "Én is" (122. oldal), "Hasonlóságok keresése és különbözőségek felfedezése" (156. oldal), vagy "1=1" (135. oldal).

1. szakasz

Az ebben leírt gyakorlatok céljai a következők:

- Bátorítani az kapcsolatteremtést
- Felpezsdíteni a csoportot
- Fejleszteni a kommunikációs készségeket
- Együttműködésre bátorítani az embereket
- Vidámságot kelteni

Amikor a csoport felpezsdült, folytassuk egy másik jégtörővel, vagy a fennebb említett játékok valamelyikével.

LEVELET HOZTAM...

Előkészítés

Egyel kevesebb szék, mint ahány résztvevő van.

Időtartam

5 -10 perc

Csoportlétszám

20 - 30

Játékszabályok

1. Rakjuk körbe a székeket.
2. Kérjük meg a résztvevőket, hogy üljenek le, és az, akinek nem jutott szék, álljon középre.

3. Mondjuk meg a középen álló személynek, hogy mondjon egy ilyen mondatot: "Levelet hoztam azoknak, akik... ..szemüveget viselnek (...zuhanyoztak ma reggel; ...nadrágot viselnek; ...óra van a karján, vagy fantáziától függően mondhatnak bármit).
4. Mindenki, aki szemüveget visel, helyet kell, hogy cseréljen, a középen álló személy pedig ezalatt megpróbál leülni.
5. Akinek nem jutott szék, az hozza a következő levelet.
6. 5 - 10 perc után, vagy ha mindenki sorra került, vagy már helyet cserélt, állítsuk meg a játékot.

NEKED KACSINTOK

Időtartam

10 - 15 perc

Csoportlétszám

5 - 15

A játékhoz páratlan számú résztvevőre van szükség

Előkészítés

- Fele annyi szék, mint ahány résztvevő van, plusz egy

Játékszabályok

1. Helyezzük körbe a székeket.
2. Osszuk a résztvevőket két csoportra, az egyikben eggyel több személy legyen.
3. A kisebb csoport tagjai foglaljanak helyet a székeken (az egyik szék üresen marad).
4. A másik csoport álljon a székek mögé (az üres szék mögött is fog állni valaki).
5. Most magyarázzuk el, hogy az üres szék mögött álló személynek az a feladata, hogy a széken ülők közül odahívjon valakit úgy, hogy kacsint. A személy, akinek a kacsintás szólt, meg kell próbáljon átülni az üres székre, anélkül, hogy a háta mögött álló személy megérintené. Ha megérinti, vissza kell ülnie, és a hívónak újra kell próbálkoznia.
6. Ha sikerül átülni, akkor az kacsint, aki a megüresedett szék mögött áll.
7. Mondjunk el még egy szabályt: a személy, akinek a kacsintás szól, nem hagyhatja figyelmen kívül a hívást, meg kell próbáljon átülni.

Tippek az irányító számára

A tevékenység nagyon mókás, ha gyorsan játsszák.

A HÍD

Időtartam

Hozzávetőleg 15 perc

Csoportlétszám

10 - 20 (Páros számú résztvevőre van szükség)

Előkészítés

- Szabad hely
- Annyi szék, ahány résztvevő van, plusz kettő

Játékszabályok

1. Osszuk a résztvevőket két egyenlő csoportra.
2. Helyezzük a székeket egymással szembe, két sorba, egy vagy két méterre egymástól. Minden sorban eggyel több szék legyen, mint csoporttag. A sorok legyenek egyforma hosszúságúak.
3. Jelöljük ki a teremben egy, a két széksortól egyenlő távolságra eső pontot, az lesz a cél.
4. A csapatok válasszanak széksort, és mindenki álljon fel egy székre. A céltól legtávolabb lévő szék maradjon üresen.
5. Magyarázzuk el, hogyan kell játszani: az üres szék melletti széken álló személynek fel kell emelni az üres széket, és továbbadni a mellette állónak, és így tovább végig a soron. A székeket kézről kézre kell adogatni. Amikor a szék elér az utolsó (az elől álló) személyhez, ennek le kell tenni, rá kell állni, és mindenki a csapatból átlép a mellette megüresedett székre. Ekkor megint adogatják a hátul megüresedett széket, és ezt addig ismétlik, amíg valamelyik csapat eléri a célt.
6. Adjunk jelet a kezdésre.

Tippek az irányító számára

A játékosoknak végig a széken kell állni. Ha valaki leesik, annak ki kell állni, így a csapatának két üres széket kell adogatni.

KI KEZDTE?

Időtartam

10 vagy 15 perc

Csoportlétszám

10 - 20

Előkészítés

- Szabad hely
- Óra, vagy stopper

Játékszabályok

1. Kérjük meg valakit (önkéntest), hogy hagyja el a helységet.
2. A többiek álljanak körbe.

3. Határozzuk el, hogy ki lesz a vezér. Ő elkezd egy mozgást (vakarja a hasát, integet, mozgatja a fejét, hangszert utánoz...) amit mindenkinek utánozni kell.
4. Mondjuk meg a vezérnek, hogy változtassa gyakran a cselekvést, és mindenki kövesse őt.
5. Hívjuk be az önkéntest, és kérjük meg, hogy álljon a kör közepére, és próbálja kitalálni, hogy ki a vezér. Három perce van, és háromszor találgathat. Ha nem tudja kitalálni, zálogot kell adnia, vagy valami mókást kell mutatnia.
6. Ha kitalálja, a vezérnek kell kimennie, és a csoport új vezért választ. És így tovább, a játék végéig.

Tippek az irányító számára

Mivel az időhatár egyfajta sürgető tényező, fontos, hogy ilyen mondatokkal növeljük a játék dinamikáját: "Már eltelt egy perc", "vajon kitalálja?", stb.

4 ÁLL

Csoportlétszám

10+

Időtartam

5 - 10 perc

Előkészítés

- Személyenként egy szék

Játékszabályok

1. Mindenki üljön körbe.
2. Magyarázzuk el a játékszabályt, bármely pillanatban 4 személy állhat, és egy ember egyfolytában legfeljebb 10 másodpercig maradhat állva.
3. Az emberek nem kommunikálhatnak egymással, de mindenkinek figyelni kell, és mindenki felelős azért, hogy egyszerre 4 ember áll, se több, se kevesebb.

Tippek az irányító számára

Pár percre telik, amíg a csoport rájön a játék lényegére, utána jó ritmusban fognak felállni, leülni, és együtt dolgozni. Nagyon izgalmas, és jó közérzetet biztosít a csoportban.

Megkérdezhetjük a játékosokat, hogy honnan tudták, mikor kell felállni?

2. szakasz

Az alábbi jégtörők céljai a következők:

- Felpezsdíteni a csoportot
- Segíteni egymás jobb megismerését
- Együttműködésre bátorítani az embereket

- Bemutatni új ötleteket a kampányról
- Bátorítani az interakciót
- Vidámságot kelteni

EMBERI BINGO

Időtartam

20 perc

Csoportlétszám

8+

Előkészítés

- Készítsünk a kérdőívről személyenként egy másolatot
- ceruzák - személyenként egy

Játékszabályok

A játék célja, hogy mindenki minél több emberhez szóljon, mindegyikről megtudjon valamit, és minden kockába írjon egy nevet.

Emberi Bingo

Találj valakit a csoportban, és kérdezd meg tőle: "olyan valaki vagy, aki...?"

Próbálj minden kockába más nevet írni.

- nemrég festette, vagy újította fel a lakását
- szeret főzni
- járt más európai országban
- egy másik családtaggal együtt lakik
- rendszeresen olvas újságot
- maga varrja a ruháit
- szereti a focit
- állatokat tart
- tud valamilyen hangszeren játszani
- szülei, vagy nagyszülei más országban születtek
- beszél az eszperantót
- utazott már Európán kívülre

Tippek az irányító számára

Ha rövid beszélgetést szeretnénk arról, hogy miket fedeztek fel az emberek, először kérdezzük meg, hogy tetszett-e a játék. Majd beszéljünk a képességek sokféleségéről, és arról, hogy milyen kulturális befolyásokra bukkantak az emberek válaszaiban. Például, egyenlő számú férfi és nő főz és varr? De ne tegyük túl nehézé -

folytassuk egy másik tevékenységgel, amely lehetővé teszi a különbözőségek és hasonlóságok vizsgálatát, pl. "1=1" (135. oldal).

KÖSZÖNTÉSEK

Időtartam

15 perc

Csoportlétszám

10+

Előkészítés

- Másoljuk le a feladatlapot, vágjuk fel csíkokra, majd tegyük a papírszeleteket egy kalapba.
- Személyenként egy köszöntés kell.

Játékszabályok

Kérjük meg a résztvevőket, hogy húzzanak egy papírt, majd a szoba közepén, tömegben elvegyülve, köszöntsék egymást úgy, hogy elmondják nevüket, majd azt csinálják, amit a papíron látnak.

- Köszönts a másikat úgy, hogy megöleled és a két arcára felváltva három puszit adsz.
- Köszönts a másikat úgy, hogy megöleled és a két arcára felváltva két puszit adsz.
- Köszönts a másikat úgy, hogy megöleled és a két arcára felváltva négy puszit adsz.
- Köszönts a másikat úgy, hogy két kezéd imádkozásra összetéve előre hajolsz.
- Köszönts a másikat úgy, hogy orrod az övéhez dörzsölsz.
- Köszönts a másikat egy szívélyes öleléssel.
- Köszönts a másikat erős, határozott kézfogással.
- Köszönts a másikat úgy, hogy két lépés távolságot tartva, könnyedén kezdet fogsz vele.

Tippek az irányító számára

Ez egy vidám jégtörő, amelyet olyan csoportnál használhatunk, ahol az emberek még nem ismerik egymást. A játék célja nem a sztereotípiák erősítése. Rövid beszélgetés az emberek reakcióiról felszámolhat bármilyen sztereotipizálási tendenciát, és hasznos lehet a következő tevékenységre való továbblépéshez. Megkérdezhetjük:

- Ki tudjátok-e találni, honnan származnak a különböző köszöntési módok?
- Mennyire sztereotípiák? Pl. minden német erősen fog kezdet?
- Melyik köszöntési módot találtad kényelmesnek/kényelmetlennek, és miért?
- Voltál-e már olyan helyzetben, amikor valaki három puszival köszöntött, és te ügyetlenül hátrahúzódtál a második után, mert nem ismerted a szokást?

Folytassuk egy olyan tevékenységgel, amelyik a sztereotípiákat vizsgálja, pl. "Első benyomás" (83. oldal)

Megjegyzés: A játékosok meg fogják kérdezni, hogy honnan erednek a különböző köszöntési formák. Kérjük meg őket, hogy találják ki, egyébként itt vannak a válaszok:

- Két lépés távolságot tartva köszöntöd a másikat, és könnyedén kezet fogsz vele. (Anglia)
- Megöleled a másikat, és a két arcára felváltva három puszit adsz. (Hollandia/Belgium)
- Megöleled a másikat, és a két arcára felváltva két puszit adsz. (Portugália/Spanyolország)
- Megöleled a másikat, és a két arcára felváltva négy puszit adsz. (Párizs)
- Úgy köszöntöd a másikat, hogy két kezed imádkozásra összetéve előre hajolsz. (Japán)
- Úgy köszöntöd a másikat, hogy az orrod az övéhez dörzsölsz. (eszkimók)
- Szívélyes öleléssel köszöntöd a másikat. (Oroszország/Palesztina)
- Erős, határozott kézfogással köszöntöd a másikat. (Németország)

Ez a csomag azoknak az Európa-szerte élő embereknek íródott, akik különböző területeken, illetve alkalmakkor találkoznak. Teljességgel elfogadott, hogy bizonyos személyek dolgozhatnak olyan csoportokkal, amelyek nagyon egyszerű tevékenységeket igényelnek, nem pedig az összeszokott csoportmunkát, vagy jó társalgási képességeket. A következő tevékenységek segítséget nyújthatnak bizonyos kérdések megfogalmazásához, vagy a kampány témáiról szóló megbeszélés elkezdéséhez.

Ha a csoporttagok érdeklődést mutatnak, kezdjük egyszerűbb tevékenységekkel, pl. 1. szintű tevékenységgel, amelyik a csoportot fejleszti, és képzetekkel kezd dolgozni. Ilyenek az "1=1" (135. oldal), "Első benyomás" (83. oldal), "Képrajz" (67. oldal).

Célok

- Információk nyújtása
- Bátorítás kapcsolatteremtésre és együttműködésre
- Érdeklődés felkeltése a témák iránt
- Tudatosság felkeltése a különböző emberek iránt

Időtartam

Változó

Csoportlétszám

Bármekkora

Tipppek az irányító számára

Használjuk és igazítsuk az alábbi ötleteket a csoport összetételének megfelelően.

Bármilyen megbeszélés során próbáljunk szót ejteni a következőkről:

- mit tettek és mondtak az emberek
- mit tanultak a játékból, és a tanultak hogyan kapcsolódnak életükhöz, a közösséghez, és a szélesebb világhoz.

1. Poszterek

Keressünk képeket olyan emberekről, akik valamilyen módon különbözőek, ragasszuk ezeket nagy papírlapokra, és írjunk a képek alá befejezetlen mondatokat. Az illető mondatot úgy válasszuk meg, hogy az emberek gondolatait a tárgyalt témához irányítsa, például, "...-ból jöttem", "Kedvenc ételém a....." "Kedvenc zeném..." "Nevem.....". Kérjük meg a résztvevőket, hogy fejezzék be a mondatot. Megkérhetjük őket, hogy írják ajánlásukat a poszterekre.

Egy alternatív megoldás olyan emberekről gyűjteni képeket, aki helyben híresek, mert ellenzói a rasszizmusnak, harcolnak az intolerancia ellen, az egyenlőséget hirdetik, stb., és megkérni a résztvevőket, hogy találják ki neveiket és azt, hogy miről híresek.

2. Különböző ételek - különböző ízek

Ha klubunkban, vagy a csoportnak árulunk/felszolgálunk chips-et, vagy harapnivalót, vásároljunk különböző ízűeket, és olyanokat, amelyek más kultúrákból származnak.

Áruljunk különböző márkanévű kólákat, idegen nyelvű címkékkel (külföldi vakációról hozhatjuk magunkkal). Próbáljuk rávenni az embereket, hogy legyenek vállalkozó szelleműek, és próbáljanak ki különböző ételeket.

3. Új folyóiratok - új nyelvek

Hozzunk be különféle nyelvű, vagy más országból származó ifjúsági magazinokat.

Hagyjuk őket szerte, hogy a fiatalok belenézzenek, ezzel felkeltjük figyelmüket a különböző emberek iránt.

4. Társasjátékok

Legyenek más országból származó társasjátékaink.

Ismét, óvatosan kérdegetve, felkelthetjük kíváncsiságukat a különböző emberek iránt.

5. Találós rejtvenyjátékok és kérdőívek

1. Tervezzünk és sokszorosítsunk találós kérdéseket, például különböző kulturális fesztiválok neveit, pénznemeket, vagy bármilyen témájút, amellyel kapcsolatban tudatosságot szeretnénk ébreszteni.

2. "Mennyit tudsz?" kérdőívek híres emberekről, akik támogatták a tolerancia bevezetését. Pl.

Mahatma Gandhi híres volt, mert

- a) futballista volt
- b) ő volt az indiai függetlenségi törekvések vezetője
- c) Pakisztán miniszterelnöke volt

Olof Palme volt

- a) az első színes bőrű svéd miniszterelnök
- b) az a tudós, aki bebizonyította, hogy mi mind egy emberi faj vagyunk
- c) Nobel Díj nyertes.

Összetartozó állítások rejtvénye,

Készítsünk egy listát nemzeti ételekről és származási országaikról. Kérjük meg a résztvevőket, hogy húzzák össze az ételt az országgal.

- pl. Spagetti.....Spanyolország
Haggis.....Olaszország
Paella.....Skócia

6. Téma-estek

Hívjunk meg valakit, aki valamiben "más", és különös tehetsége van, hogy megossa ezt a csoporttal, például ismeri a Braille-írást, ismer néptáncokat, tud faragni, játszik valamilyen hangszereken, népviseletben van.

7. Filmek és videók

Filmeket és videókat nézni szórakoztató és informatív. Nagyon hasznos eszköz lehet, főleg ha helyi kampányhoz vagy eseményhez kapcsolódik, mert a fiatalok bekapcsolódhatnak a témába.

* A szakaszban szereplő ötletek közül néhányat a Dorset County Council Youth Work Curriculum Pack -ből vettünk át.

1.sz. Melléklet

Bécsi Nyilatkozat

Nyilatkozat a rasszizmus, az idegengyűlölet, az antiszemitizmus és az intolerancia elleni harcra vonatkozó akciótervről

Mi, az Európa Tanács állam- és kormányfői,

abban a meggyőződésben, hogy a hagyományok és a kultúrák sokszínűsége évszázadok óta Európa egyik gazdagságát jelentik, és hogy a tolerancia alapelve a biztosítéka Európában a kulturális különbözőséget tisztában tartó, nyitott társadalom fenntartásának, amely a mi célunk is;

abban a meggyőződésben, hogy az emberek egyenlő méltóságát tisztában tartó, demokratikus és pluralista társadalom létrehozása továbbra is az európai építés elsődleges célja;

aggodalommal a fajgyűlölet, idegengyűlölet és antiszemitizmus jelenlegi újjáéledése, az intolerancia légkörének kifejlődése, a - főként a bevándorlókkal és a bevándorló származású személyekkel szembeni - erőszakos cselekmények növekedése, valamint az őket érintő megalázó bánásmód és megkülönböztető gyakorlat miatt;

ugyanúgy aggódva az agresszív nacionalizmus és etnocentrizmus fejleményei miatt, amelyek az idegengyűlölet új kifejeződését teremtik meg;

aggodalommal a gazdaság helyzet romlása miatt, amely a kirekesztés új formáinak előidézése által, amelyek nagy valószínűséggel előmozdítják a társadalmi feszültségeket és az idegengyűlölet megnyilvánulásait, veszélyeztetik az európai társadalmak összetartását;

abban a meggyőződésben, hogy az intolerancia ilyen megnyilvánulásai veszélyeztetik a demokratikus társadalmakat és alapvető értékeiket, valamint aláássák az európai építés alapjait;

megerősítve a Minisztériumi Bizottság 1981. május 24. napján kelt nyilatkozatát, amelyben az ünnepélyesen elítélte az intolerancia és az ezáltal előidézett erőszakos cselekmények minden formáját;

megerősítve a szolidaritás értékeit, amelyeknek a társadalom minden tagját el kell tölteniük avégett, hogy csökkenjen a marginalizáció és a társadalmi kirekesztettség;

abban a meggyőződésben továbbá, hogy Európa jövője megköveteli az egyénektől és csoportoktól nemcsak a toleranciát, hanem az együtt cselekvés szándékát is, egyesítve a különböző eredményeket,

- a lehető leghatározottabban elítéljük a fajgyűlölet minden formáját, az idegengyűlöletet, antiszemitizmust és intoleranciát, továbbá a vallási megkülönböztetés minden formáját;
- ösztönözzük a tagállamokat, hogy folytassák a megkezdett erőfeszítéseiket ezen jelenségek kiküszöbölése érdekében, továbbá elkötelezzük magunkat a nemzeti törvények és nemzetközi okmányok erősítése, valamint nemzeti és európai szinten a megfelelő intézkedések meghozatala mellett;

- vállaljuk, hogy harcolunk a fajgyűlöletre, erőszakra és megkülönböztetésre való felbujtást jelentő minden ideológiával, politikával és gyakorlattal szemben, amely erősítheti a különböző faji, etnikai, nemzeti, vallási vagy társadalmi háttérű csoportok közötti félelmeket és feszültségeket;
- sürgős felhívást intézünk Európa népeihez, csoportjaihoz és polgáraihoz, s különösen a fiatalokhoz, hogy elszántan vegyenek részt az intolerancia minden formája ellen folytatott harcban, továbbá tevékenyen vegyenek részt a demokrácia, a tolerancia és szolidaritás által jellemzett közös értékeken alapuló európai társadalom létrehozásában.

Ezen célok érdekében felhívjuk a Minisztériumi Bizottság, hogy a lehető leghamarabb fejlessze ki és valósítsa meg a következő akcióttervet, valamint mozgósítsa a szükséges pénzügyi forrásokat.

AKCIÓTERV

1. Útjára bocsátunk egy Európai Ifjúsági Kampányt, hogy mozgósítsa a közvéleményt a tagjainak egyenlő méltóságán alapuló toleráns társadalom mellett és a fajgyűlölet, idegengyűlölet, antiszemitizmus és intolerancia megnyilvánulásai ellen.

Ez a kampány - az európai ifjúsági szervezetekkel való együttműködésben, az Európa Tanács által összehangolva - rendelkezni fog egy nemzeti és helyi dimenzióval is a nemzeti bizottságok felállítása révén.

A kampány célja különösen a társadalom minden szektorát bevonó próbatervezetek ösztönzése.

2. Felhívjuk a tagállamokat, hogy erősítsék meg a biztosítékokat a faji, a nemzeti vagy etnikai származáson, illetve valláson alapuló megkülönböztetés minden formája ellen és evégett:

- késedelem nélkül vizsgálják felül jogszabályaikat és előírásaikat, hogy kiküszöböljék az ezen okok bármelyikén alapuló diszkrimináció előidézését vagy az előítéletek fenntartására alkalmas rendelkezéseket;
- biztosítsák a fajgyűlölet és diszkrimináció elleni harcot célzó jogszabályok hatékony végrehajtását;
- erősítsék meg és hajtsák végre a fajgyűlölet, idegengyűlölet, antiszemitizmus és intolerancia elleni harcot célzó megelőző intézkedéseket, különös figyelmet fordítva a tudatosság-növelő és bizalomépítő intézkedésekre.

3. Felállítunk egy kormányzati szakértői bizottságot azzal a megbízással, hogy:

- tekintse át a tagállamok jogszabályait, politikáját és a rasszizmus, idegengyűlölet, antiszemitizmus és intolerancia elleni harcot célzó egyéb intézkedéseit, valamint ezek hatékonyságát;
- javasoljon további cselekvést helyi, nemzeti és európai szinten;
- fogalmazzon meg általános politikai ajánlásokat a tagállamok számára;
- tanulmányozza a kérdésben alkalmazható nemzetközi jogi okmányokat, szükség szerint megerősítésük céljából.

A szakértői bizottság rendszeresen beszámol a Miniszteri Bizottságnak, amely kikéri a megfelelő állandó bizottságok véleményét.

Ezen új mechanizmus működésének további alakításáiról a Miniszteri Bizottság határoz.

4. Megerősítjük a népek közötti kölcsönös megértést és bizalmat az Európa Tanács együttműködési és segítségnyújtási programjai útján. Ezen a területen a munka különösen a következőkre összpontosít:

- az intolerancia mélyen gyökeredző okainak tanulmányozása és az orvoslási módok megvizsgálása, főként szemináriumok és kutatóprogramok támogatása útján;
- az emberi jogok és a kulturális sokszínűség iránti tiszteletre történő nevelés előmozdítása;
- a történelem tanításában az előítélet kiküszöbölését célzó programok erősítése, hangsúlyozva Európa történelmi fejlődésében a különböző országok, vallások és eszmék közötti kölcsönös pozitív befolyást;
- a bizalom fokozása érdekében a helyi hatóságok közötti határon túli együttműködés ösztönzése;
- az együttműködési munka fokozása a közösségközi kapcsolatok és az esélyegyenlőség terén;
- vezérelve kidolgozása a társadalmi kirekesztés és a szélsőséges szegénység elleni harc számára.

5. Felkérjük a tömegtájékoztatási szakmákat, hogy tényszerűen és felelősen tájékoztassanak és tegyenek észrevételeket a fajgyűlölet és intolerancia cselekményeiről, továbbá folytassák azon szakmai etikai kódexek kidolgozását, amelyek tükrözik ezen követelményeket.

Ezen terv végrehajtása során az Európa Tanács kellően figyelembe fogja venni az UNESCO-nak a tolerancia terén kifejtett munkáját, különösen az 1995. Évi "Tolerancia Éve" előkészületeit.

Az Akcióterv végrehajtásáról szóló első jelentés Miniszteri Bizottság elé terjesztésére annak 1994. Májusában tartandó 94. Ülésszakán kerül sor.

(Ez a "Nyilatkozat a rasszizmus, az idegengyűlölet, az antiszemitizmus és az intolerancia elleni harcra vonatkozó akcióterv" teljes szövege, amely részét képezi az Európa Tanács tagállamainak állam- és kormányfői által 1993. október 9-én elfogadott és aláírt Bécsi Nyilatkozatnak.)

2. sz. Melléklet

Az Európai Ifjúsági Szervezetek Nyilatkozata az Európa Tanács Bécsi Csúcstalálkozóján, 1994. október 8-9.

Council of European National Youth Committees - CENYC European Coordination Bureau of International Youth Organisations - ECB

Austrian Federal Youth Council - ÖBJR

Ifjúsági Nyilatkozat

Mi, a jelenlevő ifjúsági szervezetek üdvözljük az állam- és kormányfők találkozóját és élünk az alkalommal, hogy a következő nyilatkozatot tegyük közzé:

1. Úgy gondoljuk, hogy a xenofóbiáról és rasszizmusról tág gazdasági és társadalmi összefüggéseiben kell beszélnünk, és érintenünk kell olyan széleskörű témákat is, mint a marginalizáció és a társadalmi kirekesztés. Mint ifjúsági szervezetek üdvözljük társadalmunk gazdagodását a különféle kulturális háttérű népek jelenléte által, és elismerjük a vándorló közösségek országainkra tett pozitív hatását gazdasági, demográfiai, társadalmi és kulturális téren.
2. A menekültekre vonatkozó európai politika és a bevándorlási politika kialakításakor, a menekültek globális helyzetét kell tekinteni és figyelembe kell venni, hogy világ össz-bevándorlóinak csupán 3%-a érkezik Európába.
3. Úgy gondoljuk, hogy különbséget kell tenni a napjainkban tapasztalható felerősödő rasszista erőszak és a vándorló közösségek által tapasztalt mindennapi diszkrimináció között, és hogy bármely cselekvési javaslatnak mindkét területre vonatkoznia kell.
4. A probléma bármilyen megközelítése tekintetbe kell vegye a gazdasági egyenlőtlenségeket Észak és Dél országai között, valamint a legtöbb országban fellelhető politikai instabilitásokat.
5. A rasszizmus és xenofóbia elleni harc stratégiái ne a határlezárásokról vagy a menedékjogok megszorításáról szóljanak, ez csupán a rasszista tendenciák felerősödését szolgálná. Nem tehetjük a vándorló népek bűnbakjaivá azokat, akik már amúgy is kirekesztettek Európában.
6. A rasszizmus elleni küzdelem nem tekinthető a kirekesztés elleni általános küzdelemtől elválasztva. A xenofóbia a gazdasági és társadalmi nehézségekből származó biztonság hiányának következménye. Mindaddig, amíg a népesség egy része kizártnak és elszigeteltnek érzi magát, addig nem várhatjuk, hogy az idegeneket előítélet és keserűség nélkül tekintsék és ítéljék meg.
7. Üdvözljük egy, a xenofóbia, rasszizmus, antiszemitizmus és intolerancia elleni európai akcióterv gondolatát, és mint ifjúsági szervezetek kulcsszerepet szeretnénk vállalni a jövőben, annak érdekében hogy hazáink fiatalságát aktív részvételre bátorítsuk. Hisszük, hogy egy ilyen akcióterv fel kell öleljen minden olyan szervezetet, amely jelenleg a rasszizmus, xenofóbia és intolerancia elleni harcban részt vállal, és célul kell kitűznünk, hogy minél több embert megnyerjünk ezen ügynek. Ugyanakkor építenünk kell a múltbeli tapasztalatokra és a témakörbe illő jelenkori kezdeményezésekre.

8. A rasszizmus elleni harc azt jelenti, hogy olyan társadalompolitikát kell kialakítani, amely segíti a társadalom leggyengébb szegmensét; továbbá azt jelenti, hogy összehangolt várospolitikát kell alkalmazni, amely többek között a fiatalok szakmai, oktatási, helyi közigazgatási és családi szinten való bevonását célozza.

9. Hiszünk a világ felé nyitott Európában, egy olyan Európában, amely az emberi jogok tiszteletben tartására, a demokráciára, a polgárok teljes körű részvételére alapszik. Kijelentjük, hogy a rasszizmus, az antiszemitizmus, a xenofóbia és az intolerancia elfogadhatatlanok, mivel ezek a társadalmunk alapvető szerkezetét veszélyeztető jelenségek. Ez az oka annak, hogy minden tőlünk telhetőt megteszünk ezek ellen.

A Bécsi Nyilatkozat elvei nagyvonalúak és emberközpontúak, azonban az említett javaslatok teljes körű gyakorlatba ültetése szükséges ahhoz, hogy azok hatékonyak legyenek.

Mi, a jelenlevő ifjúsági szervezetek, határozottan kérjük a Csúcstalálkozón résztvevő állam- és kormányfőket, hogy vegyék figyelembe az alábbi megállapításokat:

A. Politikai szinten:

Politikai vezetőinktől elvárjuk, hogy:

- legyen elég bátorságuk teljesen elfogadhatatlannak ítélni a rasszizmust, xenofóbiát, antiszemitizmust és intoleranciát a szabad és demokratikus társadalmak számára;
- ítéljék el, a politikai pártok által, a fajiság problémájának közvetett vagy közvetlen formában történő felhasználását választási célokra;
- építsenek ki olyan városi politikát, amely helyi szinten teremt lehetőségeket a fiatalok számára a szakmai életbe való beilleszkedésre, és ezáltal segíti társadalomban való teljes részvételüket.
- fejlesszenek ki és ültessenek gyakorlatba egy olyan szerves ifjúságpolitikát a helyi, regionális, országos és európai ifjúsági szervezetek növekvő támogatása által, amelyek a stabil társadalmak alapját képezik;
- bátorítsák az ifjúsági mobilitást, amely az interkulturális megértést segíti elő. Ez magába foglalja a vízumkényszer eltörlését és az ifjúsági mobilitást elősegítő jelen program támogatását (pl. az Inter-Rail igazolvány)

B. Jogszályozási szinten:

- ahol szükséges, hozzon létre, jogi apparátust a rasszista tettek és a rasszizmus terjedése, a xenofób vagy antiszemita propaganda elítélésére;
- terjessze és ültesse gyakorlatba az ilyen jellegű jogi szabályozást
- vezessen be egy, a rasszista megnyilvánulások áldozatait segélyező rendszert;
- állítson fel önálló törvényes testületeket, amelyek a rasszista megnyilvánulásokkal foglalkozzanak;
- biztosítsák a menedékjogot a menekülteknek;
- könnyítsék meg a kérelmezéseket és adják meg az állampolgárságot vagy a kettős állampolgárságot a megfelelő esetekben;
- találjanak megfelelő módot arra, hogy az ifjúsági mobilitást gátló vízumkényszert eltöröljék;
- biztosítsák az idegenek politikai integrációját, különösen helyi szinten, megadva a teljes körű választói és politikai jogokat az illető országok területén legálisan tartózkodó idegenek számára;
- teljesítsék az Európai Emberi Jogok Egyezményében vállalt kötelezettségeket a menekültekre és menedékjogkérőkre vonatkozóan;
- biztosítsák, hogy a rasszizmus problémaköre ne befolyásolja a bevándorlási politikát.

C. Oktatási szinten:

Elismerve a törvényes fellépés szükségességét a rasszizmus elleni harcban, fontos, hogy az országos kormányzatok egy valós multi- és interkulturális nevelési rendszert valósítsanak meg minden szinten (elemi, közép- és felsőfokon). Az iskolában tanuljuk meg a másokkal való együttélést, ezért tehát az iskola az a hely ahol, gyermekkortól fogva, megtanulható és megtapasztalható a más kultúrák iránti tisztelet, a tolerancia és a másokkal való együttélés vágya.

Mindezek gyakorlati megvalósítási módjai a következő elveket kell tartalmazzák:

- az interkulturális tapasztalatokat elősegítő megközelítés az oktatási rendszeren belül;
- olyan oktatási programok kifejlesztése (pl. történelem, élő nyelvek), amelyek inkább a különböző kultúrák iránti tiszteletet célozzák, mintsem a túlzott nemzeti önértékelést erősítik;
- az idegen nyelvek tanulásának bevezetését és fejlesztését, beleértve a vándorló népek nyelvét is, nemcsak a vándorlók számára, hanem az országban élők számára is;
- nemzetközi iskolai csereprogramok és tanulmányutak szervezése az iskolai vagy egyetemi programokon belül.

Az Európa Tanács keretén belüli ifjúsági képzési munka kivitelezése, a második európai ifjúsági központ létrehozása, a kutatói egység felállítása, mind döntő elemei a rasszizmus, xenofóbia, antiszemitizmus és intolerancia elleni harc akcióterve gyakorlatba ültetésének.

Csak ezen intézkedések gyors alkalmazása által lehetséges a jelenleg tapasztalható rasszista, idegengyűlölő és antiszemita propaganda elfojtása.

Ha nem, tartsuk észbe Bertolt Brecht borzalmas mondatát:

"A bendő, amely a vadállatnak életet adott, még mindig termékeny."

3. sz. Melléklet

Forrásanyagok

Ez a képzési csomag (az eredeti címén education pack) egy kiindulópont. Következik néhány tanács a további gondolkodáshoz és ténykedéshez. Az Európai Ifjúsági Központ könyvtárosai rendszeresen állítanak össze bibliográfiákat, valamint a nemzeti kampánybizottságok titkárságai is tudnak felvilágosítást adni a kiegészítő anyagokról.

A Írott Anyagok

Képzési csomag a 14 - 17 éves korosztály számára. Az első rész Anne Frank náciizmussal kapcsolatos történetét írja le. A második rész munkalapokat, és szöveggyűjteményt tartalmaz a diszkriminációról és a rasszizmusról napjainkban.

Ez az iratcsomó bevándorlási statisztikákat, munkalapokat, személyes vallomásokat és különböző szerzőktől származó irodalmi szövegeket tartalmaz. Az ASTI állította össze a CDAIC-vel közösen, Francia nyelvű. Megtalálható: ASTI asbl, 10 rue Laval, L-1922 Luxembourg.

Különböző, rasszizmusról és intoleranciáról szóló, nemzetközi jogi szövegek gyűjteménye. Ugyancsak tartalmaz egy összefoglalást a rasszizmusról a különböző európai országokban és ennek leszerelési módjairól. Háttér-információként nagyon hasznos. Spanyol nyelvű, 123 oldal.

Svájcban, az idegen származású embereket gyakran marginalizálják és diszkriminálják. Mik ennek az okai? Hogyan lehetne létrehozni egy valódi multikulturális társadalmat? Hogyan lehet garantálni a kisebbségek védelmét? Német nyelvű.

Útmutató a fiatalok interkulturális neveléséhez amely, alapvető, érthető és világos vezérfonalat biztosít az ifjúsági munka céljait szolgáló interkulturális neveléséhez. Az interkulturális nevelési programok és tevékenységek alapvető elemeire hívja fel a figyelmet. Spanyol nyelvű, 78 oldal.

Hogyan reagálunk a társadalmainkban egyre növekvő rasszista tendenciákra? Mit teszünk ha elérjük az "idegen" megértésének határait? A könyvet, amely szövegeket, verseket, képeket és további tevékenységhez rengeteg tippet tartalmaz a Keresztyén Mozgalom a Békéért jelentette meg, iskolák és felnőtt csoportok számára. Német nyelvű.

Az interkulturális nevelés szükségessége spanyol megvilágításból. Számos, tervezett interkulturális tevékenység leírását tartalmazza. Spanyol nyelvű.

A rasszizmus és intolerancia története Írorszáiban, személyes tapasztalatok, a törvényhozás írországi álláspontja. Az Írországi Nemzeti Ifjúsági Tanács (NYCI) 14, az írországi rasszizmusra vonatkozó ajánlást készítette. Megrendelhető: NYCI 3 Montague Street, Dublin 2, Ireland

A bevándorlók számára ismert, legtöbb találkozási hely, az ő környezetükben helyezkedik el. Különös figyelmet fordítanak az információ szolgáltatásra, ami számukra nem mindig elérhető. Francia nyelvű. Beszerezhető: CJEF, boulevard Adolphe Max 13, B-1000 Brussels, Belgium

A könyv konstruktív ötleteket és megoldásokat tartalmaz ifjúsági munkások számára, hogy bátorítsák a fiatalokat a.... Francia és angol nyelven jelent meg.

A rasszizmus ideológiája és gyakorlata: a "faj" és "fajok" gondolata; faji tipológia és faji gondolkodás; a rasszizmus formái; kinek a problémája a rasszizmus? mit tehetünk? Angol nyelvű. Beszerezhető: Trocaire, 169 Booterstown Avenue, Blackrock, County Dublin, Ireland

Ez a segédeszköz a rasszizmus leszereléséről a rasszizmusra vonatkozó történelmi és jelenkori információk, mai statisztikák, munkatárs-képzési gyakorlatok és praktikus antirasszista tevékenységek kombinációja. Bárkinek, aki fiatalokkal dolgozik (11-21 év között). Angol nyelvű, 225 oldal.

Kézikönyv rendkívül intoleráns fiatalokról és a náluk alkalmazott munkamódszerekről. Alapinformációt és elemzést tartalmaz, valamint az (rendkívül) intoleráns fiatalok különböző megközelítési módjait és a velük való munka tapasztalatait írja le. Különösen ajánlott ifjúsági és szociális munkások számára. Megjelent angol és holland nyelven [Holland változat: ISBN 90-8011997-1-0]. Beszerezhető: Limburg Institute for Categorical Relations, P.O. Box 1097, NL-6040 ROERMOND.

Kötetek sorozata, amely tartalmazza az Európai Ifjúsági Központ (EYC) képzési tanfolyamain használt és kifejlesztett anyagot. Témák: interkulturális tanulás; nemzetközi ifjúsági tevékenységek tervezése és szervezése; és értékelési technikák. Francia és angol nyelven. Szerkesztett orosz nyelvű változat is rendelkezésre áll.

*

Nevelési útmutató a multietnikus társadalmakról, elemi iskolát befejező diákok számára. Olasz nyelven. 65 oldal.

*

Nevelési útmutató a multi-etnikus társadalmakról, közép iskolát diákok számára. Olasz nyelven. 100 oldal.

Frischknecht több mint tíz évig vizsgálta az aktív rasszista terepet. Itt azoknak a tevékenységeit és szervezkedését vizsgálja, akik felelősek olyan erőszakos cselekedetekért, mint menekült otthonok felrobbantása és idegenek elleni fizikai támadások.

Német nyelvű.

Gondolatok, módszerek és interjúk gyűjteménye, amely a nemzetközi ifjúsági cserék minőségének javítását szolgálja. Angol nyelvű. Beszerezhető: ICYE, Naamssesteenweg 164, B-3001 Leuven, Belgium

Ez a múzeumi ismertető bemutatja, hogyan viszonyul manapság a tudomány a világ lakossága közötti fizikai egyenlőségekhez és különbségekhez. Számos rajzot, statisztikát és magyarázatot tartalmaz az emberi testről. Megjelent holland és francia nyelven. Beszerezhető: KBIN, Vautierstraat, B-1040 Brusseles, Belgium.

A könyv tanároknak, tanárokat képzőknek, csoportvezetőknek és szociális munkásoknak szól és bárkinek, aki fejleszteni szeretné ismereteit a romákról, cigányokról és utazó cigányokról. Átfogó képet és megértést nyújtva kultúrájukról, életstílusukról és identitásukról, a könyv jelentősen hozzájárul ezekről a közösségekről alkotott sztereotípiák és előítéletek leszámolásához. 323 oldal, angol és francia nyelven [A francia kiadás: Roma, Tsiganes, Voyageurs, ISBN 92-871-2348-9] Beszerezhető az Európa Tanács kiadványainak eladásával megbízott árusoknál vagy az Európa Tanács Press-nél, F-67075 CEDEX.

A muszlim fiatalok jelenléte az ifjúsági szervezetekben egyik kézzelfogható bizonyítéka a pozitívan multikulturális társadalom jelenlétének. Történeteket, énekeket, képregények kivonatát és filmszemléket tartalmaz. Francia nyelvű.

Az ifjúsági cserék használatának vizsgálata, mint az antirasszista küzdelem része. Ehhez kapcsolódó, ifjúsági csoportokkal használható tevékenységeket tartalmaz. Angol nyelvű. Beszerezhető: ECCE, Am Finkenherd 4, D-5400 Koblenz, Deutschland

28 hagyományos mese 28 különböző országból. A mesék kiváló eszközei a különböző kultúrák és országok megközelítésének. A mesék saját országuk nyelvén, valamint svéd kiadásban léteznek. 268 oldal. Beszerezhető: Mangkulturellt Centrum, Fittja Gard, S-14785 TUMBA.

Ez a könyv a diszkrimináció egyik formája elleni harc közben felmerült problémákat tárgyalja. A veszély abban rejlik, ha nem vagyunk képesek megérteni a diszkrimináció mechanizmusát. Német nyelvű.

Szövegek és nevelési tevékenységek gyűjteménye iskolás és iskolán kívüli fiatalok számára. Információt és konkrét tevékenységeket tartalmaz a sztereotípiák, történelem és a menekültek és bevándorlók problémáinak megértésére vonatkozóan. Spanyol nyelvű, 70 oldal.

A könyv megpróbálja bizonyítani, hogy mindig léteztek lakosság vándorlások és mi mind az emigráció "termékei" vagyunk. Francia és holland nyelven.

Az UNESCO által kiadott, toleranciáról szóló szöveggyűjtemény spanyol változata. A Bibliától a Koránig, Cervantestől Voltaireig, Aquinói Tamástól Martin Luther Kingig, a szöveggyűjtemény a toleranciáról szóló legszebb és legmélyebb szövegeket tartalmazza szerte a világból. Spanyol nyelvű, 270 oldal.

"Fehér a Feketén" egy tanulmány a hatalom és képzetek fejlődéséről. Hogyan fejeződnek ki a hatalmi viszonyok a mindennapi kultúrában, hogyan normalizálják ezt és hogyan lehet szavakba és képekbe foglalni? Holland nyelvű.

Átfogó kutatás a nemzetközi ifjúsági tevékenységek során használt interkulturális tanulási elmélet és gyakorlat állapotáról. Német nyelvű.

Angol és francia nyelvű. Beszerezhető az Európa Tanács kiadványainak eladásával megbízott árusoknál vagy az Európa Tanács Press-nél, F-67075 CEDEX.

Akció és képzési csomag fiatalok számára, konkrét nevelési tevékenységekkel a Képzetekről, Különbözőségről, Konfliktusról és Tettekről. Angol nyelvű, 36 oldal. Beszerezhető: International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, Youth Programme, P.O. Box 372, CH-1211 GENEVE.

Különböző szövegek és cikkek gyűjteménye a portugál társadalomban létező rasszizmusról és diszkriminációról, különböző szerzőktől. Portugál nyelvű, 130 oldal. Beszerezhető: SOS Racismo, Rua Rodrigo da Fonseca 56-2º, P-1000 LISBOA.

Tanároknak szóló, középiskolában használható nevelési tevékenységek teljes sorozata rasszizmusról és interkulturális nevelésről. A csomag célja, hogy kész tevékenységekkel szolgáljon a különböző osztályok/tantárgyak és iskolai évfolyamok számára minden osztály specifikus tantervéhez igazítva. Portugál nyelvű, 120 oldal. Beszerezhető: SOS Racismo, Rua Rodrigo da Fonseca 56-2º, P-1000 LISBOA.

Számos ifjúsági szervezet fejleszti az aktív toleranciát és harcol a rasszizmus ellen. Ez a kiadvány olyan anyagokat mutat be, amelyek ezt a munkát szolgálják, beleértve: a rasszizmus különböző felfogásait; szociális, politikai és nevelési tevékenységeket; és magyarázatokkal ellátott filmeket. Német, francia, angol, spanyol és szlovák nyelven.

Kézikönyv 38 nevelési tevékenységgel az előítéletről, diszkriminációról, rasszizmusról és kirekesztettségről. A formális és informális nevelés számára egyaránt megfelel. Francia nyelvű, 76 oldal. Beszerezhető: ORCADES, 12 rue de Carmélites, F-86000 POITIERS.

Ez a könyv az egész világnak szóló eredeti bemutató; fiatal nők írták, akikkel minden nap találkozhatasz a buszon vagy vonaton. Tapasztalatokat, érzéseket és ötleteket tartalmaz, amelyek segíthetnek megérteni a nacionalizmus és rasszizmus embertelenségét. Holland nyelvű.

B Videók / Filmek

Alou törvénytelenül érkezik Spanyolországba munkát keresni. Alkalmi munkákat vállal, boldogul a megélhetéssel, barátokat szerez és végül kiutasítják. Csak azért, hogy ismét megpróbáljon bejutni Spanyolországba. A levelek, amit családjának ír, intoleranciáról, kizsákmányolásról és nehézségekről szólnak. Spanyol nyelvű, 90 perc. Beszerezhető: Elias Querejeta P.C.SL, Maestro Lassalle, 21, E-28016 MADRID. Más országoknak, mint Spanyolország: Lumiere, 14 rue Segulier, F-75006 PARIS.

Gyermekek, fiatalok és felnőttek portréinak gyűjteménye, az iskolában, szabadidejükben, munkahelyükön, fesztiválokon stb. Ezek az emberek különböző nemzetiségűek; szöveg nélkül, zenei aláfestéssel. Beszerezhető: ASTI asbl, 10 rue Laval, L-1922 Luxembourg.

A "Panorama" kiadása a belgiumi bevándorlás utóbbi harminc évéről szól, és főleg a közvélemény reakciójáról a vándorló fiatalokkal szemben az 1991-es események óta. 40 perc. Holland nyelvű. Beszerezhető: BRTN, Reyerslaan 52, B-1044 Brussel, Belgium

Rövid dokumentumfilm az interkulturális nevelés és egymásrautaltság bemutatására. Iskolák és az informális nevelés számára különösen megfelelő. Spanyol nyelvű, 8 perc. Beszerezhető: Comunidad de Madrid, Consejería de Educación y Cultura, Dirección de J Juventud, Madrid, Spain.

Képzési csomag videokazetta formájában, interkulturális neveléshez az elemi iskolákban. Az egyik kazetta különböző kultúrákhoz tartozó gyermekekről szóló rajzfilm. 7 perc. Olasz nyelvű. A második kazetta Kínában, Peruban és Ghánában élő gyermekek egy napját meséli el. 2 óra. Olasz nyelvű.

Beszerezhető:

ISMU, Foro Buonaparte 22, I-20121 Milano.

Dokumentumfilm a szélsőséges Jog Európában-ról, különösen Belgiumban. Archiv filmeket és fényképeket tartalmaz tevékenységeikről. 100 perc. Francia nyelvű. Beszerezhető: La médiathèque de la Communauté française, place de l'Amitié 6, B-1160 Bruxelles, Belgium.

Interjúk két, Írországbán született, színesbőrű diákkal, azokról a tapasztalataikról és érzéseikről, hogy milyen "másnak" lenni, mások hogyan értik meg őket. Angol nyelvű. Beszerezhető: Youth Programmes Department, Kevin Linehan, RTE Television Centre, Donnybrook, Dublin 4, Ireland

René Swartenbroeckx könyve nyomán készült TV film egy Belgiumban élő török család generációs konfliktusairól. 50 perc. Beszerezhető: CBW, Van Davelstraat 35, B-2140 Borgerhout, Belgium.

Egy fiatal agresszív és rasszista skinhead és egy zsidó orvos kapcsolatának története, aki megpróbál segíteni a fiúnak, hogy átlépjen szociális problémáin. A filmet végigkíséri egy olyan társadalom portréja, amelyben a rasszizmus és diszkrimináció "normálisnak" számít. Csoportbeszélgetésekhez ideális. Svéd nyelvű, angol és francia feliratos változatok is léteznek; 90 perc. Angol és francia változat videokazettán beszerezhető: Satchel Films, 10 av. des Gobelins, F-75005 Paris. Az angol változat címe: "Speak up, it's so dark", a francia változat címe: "L'affrontement".

Jelentés egy csoport tíz éves, különböző származású gyermek vakációjáról. A sztereotípiákat és vonzódásokat vizsgálja. 93 perc. Francia nyelvű. Beszerezhető: La médiathèque de la Communauté française, place de l'Amitié 6, B-1160 Bruxelles, Belgium.

Film a rasszizmusról Poitiers-ben. Számos tizenéves és felnőtt véleményének és érzelmeinek gyűjteménye, a film egy olyan társadalomnak a tükré, amely kevés helyet hagy azok számára, akik különbözőek. A Manicheizmus, Komplexitás, Demokrácia és Információ azok a kulcsszavak, amelyeket a fiatalok akkor használnak ha a rasszizmusról beszélnek. 37 perc, VHS SECAM formátumban, francia nyelvű. Beszerezhető: MCL CARRE IMAGES, Service diffusion, B.P. 228, F-86006 POITIERS CEDEX.

Rozeke, a 70 éves idős nő, feldagadt ajakkal és testén az erőszak egyéb jeleivel jelenik meg a kamera előtt. Nagyon kis lakásában támadtak rá, amely egy régi munkásnegyed szomszédságában van, ahol a lakosok között sok marokkói bevándorló van. Rozeke az egyik antwerpi rendőrségen teszi meg feljelentését. Holland nyelvű. Beszerezhető: BRTN, Reyerslaan 52, B-1044 Brussel, Belgium.

te is más vagy

te sem vagy más

EURÓPAI IFJÚSÁGI KAMPÁNY
A RASSZIZMUS, XENOFÓBIA,
ANTISZEMITIZMUS ÉS INTOLERANCIA ELLEN

képzési csomag

/education pack /

ötletek, segédletek, módszerek és tevékenységek

fiatalok és felnőttek kötetlen (informális) interkulturális neveléséhez

1. kiadás, 1995. szeptember

European Youth Centre

Youth Directorate

30 rue Pierre de Coubertin

F-67000 Strasbourg

Fax: +33/88 41 27 77

A nemzeti kampány bizottságok szövege és a lapszégeken lévő idézetek rendeltetése a kampány páneurópai jellegének hirdetése. Technikai okokból ezek nem minden európai nyelven szerepelnek, előfordulhatnak bennük helyesírási vagy gépelési hibák is. Szívesen fogadunk minden hozzájárulást és észrevételt, amely a több nyelven való megjelenésüket és az esetleges pontatlanságok kiküszöbölését segíti elő a képzési csomag második, javított kiadásában.

Jelen könyv fordítási igényükkel, a francia nyelv kivételével, forduljanak az Európa Tanács Ifjúsági Igazgatóságához (Youth Directorate of the Council of Europe).

A könyv - angol és francia nyelven - több példányban, térítésmentesen rendelkezésre áll az Európai Kampány Titkárságán (European Campaign Secretariat), az Ifjúsági Igazgatóságon (Youth Directorate) és a nemzeti kampány bizottságoknál.